

TÜRKİYE'DE BİR DÖNEM VE BİR İDEOLOJİ (19.11.1951)

DOÇ. DR. M. SALİH MERCAN

ISBN 978-605-7510-10-5

TÜRKİYE'DE BİR DÖNEM VE BİR İDEOLOJİ

DOÇ. DR. M. SALİH MERCAN

ISBN- 978-605-7510-10-5

**Institution Of Economic Development And Social Researches
Publications®**

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E posta: kongreiksad@gmail.com

www.iksad.org

www.iksadkongre.org

Kitabın tüm hakları İKSAD Yayınevi'ne aittir.

İzinsiz çoğaltılamaz, kopyalanamaz.

Metinlerden etik ve yasal olarak yazarlar sorumludur

Iksad Publications - 2018© ISBN- 978-605-7510-10-5

DOÇ. DR. M. SALİH MERCAN

1945 Yılında Van'da doğdu. İlk ve orta öğretimini Van'da, Yükseköğrenimini İstanbul ve Ankara'da tamamladı. Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalında Doktorasını yaptı. Çeşitli öğrenim kurumlarında Tarih öğretmenliği ve idarecilik yaptı. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi kurulduğunda bu üniversiteye öğretim görevlisi olarak atandı. Yaklaşık üç yıl Eğitim Yüksekokulu müdürlüğünü ve On yedi yıl Üniversite Genel sekreterlik görevini yürüttü. Daha sonra Tarih Bölümüne Yardımcı doçent olarak atandı. Helen Bitlis Eren Üniversitesi Tarih Bölümü öğretim üyesi ve bölüm başkanı olarak görev yapmaktadır.

ÖNSÖZ

Rusya'daki 1917 İhtilalinden sonra, ideolojisini yeryüzüne yayma siyasetine başlamıştır. Sovyetler, Batıda güç duruma düşmüş olmasına rağmen siyasetlerinde herhangi bir değişiklik olmamıştır. Komünizm esaslarını bütün dünyaya yayarak ayrı ülkelerde teşekkül edecek olan Sovyet idareleri arasında bir birlik veyahut bir federasyon vücuda getirmeye çalışıyorlardı. Fakat bu federasyon şekli ve komünizmin muhtelif ülkelere ithal şekli, komünizmi kabul eden ülkelerin iç idarelerinde istiklallerinin dereceleri ve bazı hususlar ilk yıllarda kesin bir programa bağlanmamıştı.

Rus Sovyet Hükümetlerinin, diğer ülkelerin ihtilal işlerine yardım ve müdahale konularındaki siyasetleri açıktı. İki usul takip ediliyordu. Yardım ve müdahaleye muhtaç olan ülkelerin yardım taleplerinin ya doğrudan doğruya o ülkelere veyahut o ülkelerde kazandıkları adamlarından gelmesini bekliyorlardı.

Kapitalizmin önemli merkezlerine ihtilalin sokulabilmesi iki istikamette mümkün görünmekteydi. Bunlardan biri Doğu, diğeri de Batı idi. Batı istikametinde komünizm hayret edilecek bir mukavemetle karşılaşmıştı. İngiltere ve Fransa da işçi ve amele refaha kavuşmuş, Birinci Dünya Harbi galibiyetinden sonra sosyalleşme geniş ölçüde gelişmişti. Bu durumda istifade eden kapitalizm, iç ihtilalleri hemen hemen imkansız bir duruma getirmişti. Harpten mağlup çıkan Almanya'da bile mukavemet vardı. Doğu'daki kaynakları kapitalizmin elinden alarak Batı amelesini üzerinde bilvasıta bir tesir ve tazyik yapmaktan başka çare

kalmamıştı. Bu esaslara göre, doğudaki mesai tarzı önem kazanmıştır. Fakat Doğu'da ve Asya'da doğrudan doğruya komünizm prensipleri de eski önemini oldukça kaybetmiştir. Bu duruma göre, Doğu'da yalnız emperyalizm ve kapitalizmden istiklal ve hürriyeti kurtarmak prensipleri makbule geçecektir. Bu prensipler, mahalli duruma göre, kısmen dini, kısmen hilafet ve kısmen de komünizm esasları ile zenginleştirilecektir.

Sovyetlere göre Türkiye'nin de yardım ve iştiraki temin edilecekti. Batıya karşı cephe teşkil etmiş olan yeni Türkiye'nin yeni fikir ve cereyanlara bigâne kalmasına rıza gösterilmeyecekti. Bir taraftan fikri mesainin (Bolşevizm filtrasyonu) hemen tanzimi ve bunun Türkiye'nin müdafaa kuvvetlerine zarar vermeyecek bir şekilde bir cereyan durumunda bulunulması lazımdı. Diğer taraftan Batı düşmanlarını mağlubiyete uğratabilmesi için, Türkiye'nin her surette takviyesine çalışılması sayesinde yeni Türkiye Bolşevikliğın Doğu siyasetini içerisine alabilecekti.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bolşevik propaganda ve kominizim ithaline çok hassa davranmış. Zaruret halinde bazı sosyalist prensiplerin kabul olunabileceği, fakat bu gibi toplumsal inkılapların yalnız Türk vatandaşları tarafından ve Türk kanunların müsaadesi oranında yapılabileceğini ihsas ettirmiş, haricin müdahalesini ısrarla ret etmişti. Ruslar Türkiye'deki bütün ihtilal çalışmalarının ancak harice matuf olabileceğini ileri sürmüşlerse de, bazı hadiseler, bunun aksini göstermiş, Türk Hükümetleri bu hususta oldukça hassas davranmış ve tedbirli bir hareket tarzı takip etmiştir.

Bu alışma, 1946 yılından itibaren Türkiye’de meydana getirilmek istenen bir ihtilal ve ideolojik hareketin durumu ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuyla ilgili ortaya konulan durumu sergilemektir.

GİRİŞ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bolşevik propaganda ve Komünizm ithaline karşı çok hassa davranmıştı. Zaruret halinde bazı sosyalist prensiplerinin kabul olunabileceğini fakat bu gibi toplumsal değişimlerde yalnız Türk vatandaşları tarafından ve Türk kanunlarının müsaadesi oranında yapılabileceğini ihsas ettirmiş, haricin müdahalesini ısrarla ret etmişti. Çok haklı olarak her nevi toplumsal inkılâpların emperyalizm cephesindeki müdafaa kuvvetlerinin durumunun zayıflatmasını sebep olunmaması düşünülmüştü. Memleketin istiklali ve hürriyeti kurtulacağı güne kadar hiç bir iç inkılâba razı olmamıştı.¹

Sovyet Rusya Hükümeti, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bu konudaki hassasiyetini tasvip eder görünmüştü. Hatta Türkiye'ye göndereceği sefaret heyetinde bu maksatla bazı değişiklikler yapmıştı. Bununla beraber Bolşeviklerin dünya ihtilali için Türkiye'yi bir sıçrama mıntıkası haline getirmeyi düşündüklerini ve Türkiye merkez teşkilatları vasıtasıyla Batı âlemine propaganda yapmak istedikleri haber alınmıştı.²

Ruslar Türkiye'deki ihtilal çalışmalarını ancak harice yönelik olacağını ileri sürmüşlerse de, bazı hadiseler, bunun aksini göstermişti. Ancak Türk hükümeti bu hususta çok tedbirli bir hareket tarzı takip etmiştir.

¹-Ali Fuat cebesoy, Moskova Hatırları, Milli Mücadele ve Bolşevik Rusya, İstanbul, 2017, s. 62

²- Cebesoy, A.g.e. , s.62

Bolşevikler, dünya ihtilali bahis mevzusu olduğu zaman doğu ve Asya alemini birinci plana almışlardı. Bu konudaki düşüncelerini de şu suretle açıklamışlardı.

“Kapitalizm önemli merkezlerine ihtilalin sokulabilmesi iki istikametten mümkündür. Bunlarda biri Doğu, diğeri de Batı’dır. Batı istikametinde komünizm hayret edilecek bir mukavemetle karşılaşmaktadır. İngiltere ve Fransa işçi ve amele refaha kavuşmuş, Birinci Dünya Harbi galibiyetinden sonra dayanışma geniş ölçüde gelişmiştir. Bu durumdan istifade eden kapitalizm, iç ihtilafları hemen hemen imkânsız bir hale getirmiştir. Gariptir ki, harpten mağlup çıkan Almanya’da bile mukavemet vardır. Doğu’daki tabii kaynakları kapitalizmin elinden alarak batı amelesini üzerinde bilvasıta bir tesir ve tazyik yapmaktan başka çare kalmamıştır. Bu esaslara göre, Doğu’daki mesai tarzı önem kazanmıştır. Fakat Doğu’da ve Asya’da doğrudan doğruya komünizm prensipleri de eski ehemmiyetini oldukça kaybetmiştir. Şu halde Doğuda yalnız emperyalizm ve kapitalizmden istiklal ve hürriyeti kurtarmak prensipleri makbule geçecektir. Bittabi bu prensiplere, mahalli icaplara göre, kısmen din, kısmen hilafet ve kısmen de komünizm esasları ile zenginleştirilecektir.”

Yukarıdaki özet, Bolşeviklerin o zamanki hareket tarzlarına dairdir³.

Yine Sovyetlere göre, Türkiye’nin de muavenet ve iştiraki temin olunacaktı. Batıya karşı cephe teşkil etmiş olan yeni Türkiye’nin yeni fikir ve cereyanlara bigâne kalmasına rıza gösterilmeyecekti. Bir taraftan bu

³- Mustafa Çufalı, Türk Parlamento tarihi, VII. Dönem (1946-1950), I. s. 8

fikri mesainin (Bolşevik filtrasyonu) hemen tanzimi ve bunu Türkiye'nin müdafaa kuvvetlerine zarar vermeyecek surette bir cereyan şekli (filtrasyonun kamufle edilmesi) bulunması lazımdı. Diğer taraftan Batı düşmanlarını mağlubiyete uğratabilmesi için Türkiye'nin her suretle takviyesine çalışılması sayesinde yeni Türkiye Bolşevikliğin Doğu siyaseti içerisine alınabilecekti.⁴

Bu gelişmeler paralel olarak 1946 Aralık ayının 16'ncı günü İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı ve Mahkemesi tarafından iki siyasi partinin ve bunlara bağlı sendikalarla gazetelerin kapanmasına dair alman kararların tatbikat alanında verdiği neticeler ve bu hususta vesikalara dayanan müşahedeler üzerinde Yüksek Meclisi aydınlatmak faydalı görülmüş ve Türkiye 'de komünizm faaliyeti 1919 1925, 1925 ilâ 1928, 1928 ilâ 1935, 1935 ilâ 1945 ve 1945 ten 1951 yılına kadar olmak üzere beş safhada halindeki gelişmeler hakkında İçişleri Bakanlığı açıklama yapmak mecburiyetinde kalmıştır.

Türkiye'de Komünist Faaliyetler Hakkında TBMM'de yapılan tartışmalar çok partili siyasal hayata geçerken Türk siyaseti, Sovyetlere karşı duyulan endişenin bir yansıması olarak sosyalist solu demokratik açılımın dışında bıraktı.⁵ Bunun bir göstergesi olarak 16 Aralık 1946'da Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi ile Türkiye Sosyalist Partisi merkez ve şubeleri, İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, İstanbul İşçi Kulübü; Sendika, Ses, Noror, Gün, Yığın, Dost gibi gazete ve dergiler İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından kapatıldı.⁴⁴ Bu gelişmelerden sonra 29 Ocak 1947

⁴-.Cebesoy, gös. yer

⁵ -Çufalı, A.g.e., gös. yer

tarihinde İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensüer, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından hazırlanan Türkiye’de komünist çalışmalarla ilgili bir dosyayı TBMM’de gündeme getirdi. Bu dosyada Türkiye’de komünist faaliyetlerin tarihçesi anlatılıyordu. Komünist liderlerin gelecekte muhtemel muhalefet liderlerine şimdiden yaklaşabilmek ve onlarla yakınlık kurmak amacıyla Tefvîk Rüştü Aras’ı kullandıklarını söyleyen rapor, buna örnek olarak Aras’ın, Zekeriya Sertel ve Cami Baykurt’la 1945 ve 1946 yıllarındaki mektuplaşmalarını gösteriyordu. Bu mektuplarda Aras’ın Adnan Menderes, Celal Bayar ve Fuad Köprülüyle Görüşler dergisinde yazı yazmaları için görüşmelerinden bahsediliyor, Fevzi Çakmak’ı bir ihtilale ikna etme çabalarına yer veriliyordu.⁴⁵ Sökmensüer’in bu konuşmasından sonra gündemi Türkiye’deki komünist çalışmalardan daha fazla bu mektuplaşmalar belirledi. C.H.P. Fevzi Çakmak’ı komünistlere hizmet etmekle suçlamaya başladı.⁶ Çakmak da İstanbul gazetelerine verdiği demeçte komünist suçlamasını reddederek, Meclis’ten çekilmeyi sadece Sertel ve Baykurt’un teklif etmediğini, D.P.’nin bile bazen Meclis’ten çekilmeyi düşündüğünü, Meclis’ten çekilmenin ise dünyanın hiçbir yerinde ihtilal olarak algılanmadığını, eğer Meclis’ten çekilmenin yararlı olduğunu düşünürse bu kararı almakta da tereddüt etmeyeceğini ve Meclis dışında mücadelesini sürdüreceğini bildirdi. Kendisinin yıllarca komünist çalışmalara karşı mücadele ettiğini örneklerle anlatan Çakmak, komünistlere asıl yardım edenlerin ve bu ülkede çalışmalarına destek verenlerin kendisini karalamak isteyenler olduğunu iddia ederek vatandaşlardan

⁶ -Çufalı, a.g.e. s. 8

kendisinin komünist olduğu iddialarına inanmamasını istedi.⁷ Tevfik Rüştü Aras da ithamları reddederek ne Mareşal'ın Meclis'ten çekilmesine taraftar ne de kendisinin komünist olduğunu belirtti. Mayıs ve Haziran 1948'de bu kez üniversite hocaları ve öğrencileri arasındaki komünist faaliyetlerle ilgili soru önermeleri üzerinde tartışıldı. Komünizmle mücadele konusunda iktidarla muhalefet arasında bir farklılık yoktu. Tüm partiler komünizmin Türkiye üzerindeki çalışmalarının tehlikesi ve buna karşı geliştirilecek mücadelede taviz verilmemesi konusunda birleşiyorlardı.⁸ Komünizmle mücadele düşüncesi bir tarafa bırakılırsa D.P. ile C.H.P. arasında gerginlik artmaya devam etti. Recep Peker, 1 Nisan 1947 tarihinde İzmir'de yaptığı bir konuşmada muhalefetin anti demokratik olarak nitelendirdiği Seçim, Polis Vazife ve Salahiyetleri ile Sıkıyönetim kanunlarının gerekleri üzerinde durarak İstiklal Mahkemeleri Kanunu'nun bile yürürlükte olduğunu hatırlatıp bu kanunların ülke şartlarından kaynaklandığını söyledi.⁹ Ertesi gün D.P. ara seçimlere girmeyeceğini ilan etti. Aralarında İstanbul'un da bulunduğu 4 ilde boş bulunan milletvekillikleri için 6 Nisan'da ara seçim yapılacaktı.¹⁰ İçişleri Bakanlığı D.P.'nin seçim eleştirilerini göz önüne alarak seçimlerde oy tasnifinin sandık başlarında parti temsilcilerinin gözleri önünde yapılmasını, tutanakların üç nüsha halinde tutulmasını, birinin de derhal sandığın bulunduğu yere asılmasını bildiren bir tamim

⁷ -Mustafa Çufalı, TBMM. VIII. Dönem (1946-1950), I, s. 8

⁸ -Kemal Karpat, Türk Demokrasi Tarihi, İstanbul, 2010, s. 324

⁹ -BCA. BCA, Fon Kodu: 30.1.0.0 Yer No: 44.257.1., s.1

¹⁰ -Tevfik Çavdar, Türkiye'nin Demokrasi Tarihi, İstanbul, 2004, s.14

yayımladı.¹¹ Ama D.P. yine de seçime girmedi. 18 Haziran 1947 tarihinde ise Meclis 25 Ağustos 1947 tarihine kadar çalışmalarına ara verme kararı aldı.¹²

Türkiye’de Komünist Faaliyetler ve Suçlamalar C.H.P. Giresun Milletvekili Ahmet Ulus, komünist tahriklerden dolayı Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yapılan araştırmanın son durumu ve alınan sonuçlar hakkında İçişleri Bakanı’na sözlü soru sormuştu.

¹¹ - Çufalı,, a.g.e. s. 2

¹²-Türk Parlamento Tarihi, 1946-1950, I, s. 8

1947 YILI İDEOLOJİK FAALİYETLER VE KONUyla İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Yüksek Başkanlığa

Son günlerde kendini daha fazla gösteren komünist tahrikleri üzerinde, İstanbul'da Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yapılan tahkikatın bugünkü durumu ve şimdiye kadar alınmış olan sonuçları hakkında İçişleri Bakanlığından, sözlü olarak, açıklamada bulunulmasını rica ederim.¹³

Giresun

Milletvekili

Ahmet

Ulus

İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensüer'in 29.1947 günü sözlü soru önergesine verdiği cevapta, Türkiye'de komünist hareketlere hükümetlerin ve Türkiye'nin bakış açısı ve tavrını anlama bakımından önemli bilgiler vermektedir. Bakan'ın verdiği cevap tutanaklarda aşağıdaki şekilde yer aldı:¹⁴

İÇİŞLERİ BAKANI ŞÜKRÜ SÖKMENSÜER (Gümüşhane) — Sayın arkadaşlarım, 1946 Aralık ayının 16 nci günü İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı ve Mahkemesi tarafından iki siyasi partinin ve bunlara bağlı sendikalarla gazetelerin kapanmasına dair alınan kararların tatbikat alanında verdiği neticeler ve bu

¹³- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29. I . 1947 Çarşamba, IV. s. 66

¹⁴- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29. I . 1947 Çarşamba, IV. s. 66

hususta vesikalara dayanan müşahedeler üzerinde Yüksek Meclisi aydınlatmak faydalı görülmüştür.

Ancak, Sıkıyönetimi bu kararı vermeğe sevk eden ana amiller üzerinde esaslı kanaat ve hükümlere varabilmek için yurdumuzdaki komünist faaliyetinin kısa bir tarihçesini de en mühim hatlarıyla yüksek bilgilerine arz etmek artık kaçınılmaz bir ödev olmuştur.

Tarihçe: Türkiye'de komünizm faaliyeti 1919-1925, 1925 ilâ 1928, 1928 ilâ 1935, 1935 ilâ 1945 ve 1945 ten bugüne kadar olmak üzere beş safhada açıklanabilir.¹⁵

Birinci safha:¹⁶

Daha evvel Berlin'de ve komünizmin yer aldığı diğer yabancı memleketlerde çalışan ve yetiştirilen ve Bakü'de Mustafa Suphi'nin daveti ile Birinci kongresini yapan Türk komünistleri bu kongrede Türk Komünist Fırkasının programını hazırlamışlardır. Büyük Harpte muhtelif sebepler altında hariçte kalan ve komünizme kazanılmış olan vatandaşlar bu kongreden sonra Türkiye'ye girerek faaliyetlerine başlamışlardır.

1919 Doktor Şefik Hüsnü, Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisini kurarak sistemli bir faaliyete geçmiştir.

Şefik Hüsnü, Türkiye Komünist Partisi Murahhası sıfatıyla Üçüncü Enternasyonale iştirak etmiş ve dönüşünde bu Enternasyondan aldığı direktifle İş Derneği adıyla sendika teşkilâtının temelini atmıştır.

Türkiye'den birtakım gençleri yabancı illere göndererek onları yetiştirip Türkiye'ye sevk etmek

¹⁵-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29. I. 1947
Çarşamba, IV, s. 66

¹⁶- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29. I . 1947
Çarşamba, IV. s. 66

komünizm faaliyetinin ele aldığı ilk işlerden biridir. Ayrıca dışarıdan bir takım ihtilalci ve teşkilatçı komünistler de Türkiye'ye gelerek bunlar vasıtasıyla memleketimizdeki muhtelif komünist topluluklarla Beynelmilel İşçiler İttihadı unvanı altında birleştirilmiştir.

Moskova'da Şefik Hüsnü ve Türk arkadaşları tarafından kurulan (Türkiye Komünist Partisi Harici Bürosu) memleketimizdeki faaliyeti tanzim ve idare eden bir merci olmuştur.

İlk zamanda Aydınlık, Kurtuluş, Orak çekiç, Yoldaş namları altında bir takım dergiler ve broşürler ve beyannameler neşredilerek işçilerimize komünist fikirleri açılma faaliyeti göze çarpmıştır

Bu devrede bütün çalışmalar açık cereyan etmiştir. Takriri Sükûn Kanunu ile bu devre kapanmıştır.

17

İkinci safha:

İkinci devirde komünist faaliyeti gizli cereyan etmiştir. Şefik Hüsnü ve Nazım Hikmet başta olmak üzere 38 komünist İstanbul'da tevkif edilerek İstiklâl Mahkemesine verilmiş, bunlardan Şefik Hüsnü mahkemece 15 yıl hapse mahkûm edildiğinden Avrupa'ya kaçmıştır. Bu sırada Türkiye komünistleri faaliyet ve programlarını Viyana'da yaptıkları bir toplantıda hazırlamışlardır. Şefik Hüsnü de Ceza Kanununun değişmesiyle cezalarının hafiflemesi yönünden mahkûmiyetten kurtulmuş ve memlekete dönerek faaliyetini devam ettirmiştir.

¹⁷- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 67

Faaliyetin hedefi Türkiye'de bir ihtilâl yaparak proletarya diktatoryasını kurmak ve Sovyet rejimine iltihakı sağlamaktır. Bu maksatla İzmir, Eskişehir, Adana'da dışarıdan dönen gençler vasıtasıyla hamleler yapılmış, fakat muvaffak olunamamıştır.

1927 den itibaren Bolşevik adlı bir broşürle işçiler greve ve bu yolda ihtilale teşvik edilmeğe başlanmıştır. Ancak, polisin sıkı takibi neticesinde 89 kişinin ele geçirilmesi ve bunlardan bir kısmının mahkûmiyeti ile hedeflerine varamamışlardır.¹⁸

Üçüncü safha:

1928'de İstanbul'da 45 kişilik bir komünist şebekesi yakalanmış ve 1935 senesine kadar İzmir'de, Ankara'da, Trabzon'da, Adana ve Samsun'da muhtelif zamanlarda muhtelif komünist yuvaları tespit edilmiştir. Bu devirde şiir ve edebiyat gerekse ilim sahasındaki faaliyet örtülü olmuştur. Nazım Hikmet'in şiirleri şöhret kazanmış, Marks'ın, Engels'in ve diğer Marksistlerin eserleri tercüme edilerek aydınların mütalâasına sunulmuştur. Bu devirde bir toplama ve toparlama faaliyeti görülüyor. Yine bu devirde cereyan eden hâdiseler komünistlik merkezinde esaslı görüş ihtilâflarına yol açmıştır. Türkiye'miz büyük inkılâbını başarmış durumdadır. Millî duygular ve köylünün toprak sevgisi, işçi sınıfının vatana bağlılığı Türkiye'deki komünizm faaliyetini başarısızlığa sevk etmiştir. Bu yönden komünist idarecileri taktiklerini değiştirerek gençliği elde etmek çarelerine başvurmuşlardır. Bir

¹⁸- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 67

taftan da iç harbi ve ihtilali gerçekleştirmek için ihtilali yapacak uyanık kadroyu hazırlamak gerektiğini anlamışlar ve Türkiye'nin sanayileşmesini ve proleter bir sınıfın doğmasını fırsat bilerek bu ihtilâl kadrosunu gerektiği zaman bu sınıfın başına geçirmek kararını almışlardır. İhtilalde başlıca rolü proleter sınıfı oynayacak fakat asıl darbeyi bu maksatla yetiştirilmiş seçme bir azlık yani ihtilâl kadrosu indirecektir. Bu hedefe varmak için iki yönden ele alınmıştır: Biri gizli siyasi taazzuv yani hücre, ikincisi sendikadır. Hücreler talim ve terbiye merkezleri; sendikalar işçi sınıfının siyasi partiye topluca bağlanmalarını sağlayacak vasıtalar olarak ele alınmıştır. İhtilalci kadro için hapisaneler de ele alınmıştır. Bu çalışmalarda cemiyetteki mukavemet unsurlarını zayıflatmak ve mevcut içtimai nizamı tutan bağları gevşetmek ve mümkünse koparmak, diğer taraftan aydınlar sınıfına ve bu sınıfın beşiği olan mekteplere komünizm ideolojisini aşlamak işini esas olarak ele almışlardır. Bu kategoriye giren çalışmaların gayesi mevcut millî iman ve kanatları yıkmak ve yerine komünist iman ve kanatlarını yerleştirmektir. Bu maksatla cemiyette mevcut her müessese ve yapılan her iş sureti haktan görünerek tenkit edilecek ve baltalanacak. Cemiyetin manevî destekleri olan varlıklar yıkılacak, siyaset, askerlik, kültür sahalarındaki; büyük şahsiyetlere karşı halkın sevgi ve saygısı, zabıta, idare ve adalet mekanizmasına güven duyguları yok edilecek, sebebi ne olursa olsun bütün memnuniyetsizlikler körüklenecek ve bütün bunların mevcut nizamı yıkmak hedefinde birleştirilmesi sağlanacaktır. Şefik Hüsnü'nün Demokrat Millî Birlik cephesi altında komünizm yolundaki mesaisi ve memleketi mütemediyen

fakruzaruret ve vatandaşları sefalet içinde gösterme yolundaki sözle ve yazı ile yapılan hamleler bu yönden dikkati çeker. Bir taraftan da memlekette siyaset, kültür ve ekonomi bakımlarından önemli olan mevkilere nüfuz etmek, bilhassa, halkevlerine, mekteplere, ordu ve Devlet daireleriyle fabrikalara ve gençlik teşekküllerine girmek bu devrenin bariz faaliyetlerindendir. Şefik Hüsnü'nün ele geçen mektubundan: İnkılâpçılar (yani komünistler) harpten az evvel kabul etmiş oldukları yeni taktik mucibince gizli teşkilâtlarını yok denilecek dereceye irca etmişlerdir. Buna mukabil tasavvur edilen Halk Partisine ve Halkevlerine girmek işi ancak küçük bir mikyasta başlanabilmişti. Bu devrede dikkatimizi en çok çeken mühim bir nokta da komünistlerin köye nüfuz ederek köyde şehirden ayrılık, münevver tabakaya düşmanlık ve bilhassa Devlete emniyetsizlik hislerini uyandırarak mücadelecî ve müstearız bir sınıf şuuru yaratmağa karar vermeleri ve bu yolda faaliyete geçmiş olmalarıdır.¹⁹

Dördüncü safha:

Bu devrede 1938 ve 1939'a kadar Deniz Harp okulları öğrencileri ile Yavuz Harp Gemisi mürettebatı arasına hulul teşebbüsleri meydana çıkarılmıştır. Ayrıca 1940 ve 1941 yıllarında İzmir ve Zonguldak'ta bilhassa öğrencilerden mürekkep komünist grupları yakalanmakla beraber 1943 yılında Hamidiye Köy Enstitüsünde bir tahrikât yuvasının meydana çıkarılması ve 1944'te merkezi İstanbul'da olmak üzere Ankara Yedek Subay Okuluna nüfuz etmek isteyen teşebbüslerin tespit

¹⁹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 68

edilmesi, aynı yılda Karabük'te meydana çıkarılan sabotaj teşebbüsü ve Akhisar'da 31 kişilik çoğu öğrenci olan bir grubun yakalanması ve bilhassa İstanbul'da ileri gençlik komünist teşekkülünün meydana çıkarılması bu devrin bariz vakalarındandır. Ve komünistlerin faaliyet hedeflerini nerelere tevcih ettiğini göstermektedir. Bu devirde sinsi ve sistemli komünist neşriyat faaliyetine de şahit oluyoruz. Başta Nazım Hikmet olmak üzere bir takım şairler ve romancılar sanat kisvesi altında komünist fikir ve inanlarını yaymağa başlamışlardır ki, bu neşriyat genç ve heyecanlı dimağlarda az çok müessir olmuştur. Bir taraftan da bitaraf ve objektif görünerek Marks'ı Engels'i ve diğer Marksist bilginlerin fikir ve doktrinlerini izah eden neşriyat ta bu devirde genişlemiştir. Hatta Marksist bilginlerin isimleri ve eserleri zikredilmeksizin formülleri ve maruf tabirleri kullanmaksızın güya memleketimizin sosyal ve ekonomik problemlerini ilmî bir şekilde tahlil ve teşrih eder mahiyette propagandalara da bu devirde rastlamaktayız. Bir taraftan da halkı ayartıcı günlük (II/s.68) gazete neşriyatının belirlediği ve komünistlerin günlük gazetelere hulul etmeğe çalıştıkları görülmüştür.²⁰

Beşinci safha:

(1945-1946) Bu devirde demokratik gelişmelerden faydalanma faaliyeti canlı bir surette göze çarpmaktadır. Tan Gazetesinin neşriyatı, Şefik Hüsnü'nün Türkiye Sosyalist, Emekçi ve Köylü Partisinin kuruluşu, Esat Âdil'in Türkiye Sosyalist Partisini örtülü olarak kurması, işçilerimizin millî duygularını çürütecek telkinler altında bu iki örtü altında çalışan Komünist

²⁰- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 68

Partinin direktifi ile birçok işçi sendikalarının kurulması, komünizm zihniyetini besleyen gazete ve dergilerin basın alanında aşırı yayınlara başlaması, bu devirdeki faaliyetin ana hatları olup Sıkıyönetim Mahkemesi kararıyla örtülü bu komünist partileri ve bunlara bağlı sendikaları, gazete ve dergilerin kapatıldığı yüksek bilgileri dâhilindedir.

Bu devirdeki faaliyetlere göz atınca şu görüşler kendini göstermektedir:

1. Komünistler her zaman ve her yerde, ihtilâllarını başarıp iktidarı ele geçirinceye kadar yine hemen her yerde görülen taktiklerini takip ederek demokrasinin en büyük isteklileri görülmüşlerdir. Çünkü ancak demokratik hürriyetlerden faydalanarak serbestçe ve açıkça ihtilali hazırlayabilecekler ve hatta bunu yine bu hürriyetlerin suiistimali sayesinde gerçekleştirebileceklerdi. Fakat bir kere de ihtilâl muzaffer olduktan sonra, demokrasinin adı derhal (mütefessih burjuva demokrasisi) olacak ve tarihteki bütün diktatoryaların en sert, en haşin, en amansız başlayacaktı.²¹

Türkiye'deki komünistler, hürriyeti boğmak için en tesirli tedbir olarak Türk Milletinin en büyük nimeti olan hürriyeti vasıta olarak kullanmayı esas taktik olarak kabullenmişlerdir. Şu suretle demokrasinin geliştirilmesi yolunda Halk Partisi tarafından atılan her adımdan komünist taktiğine uygun şekilde faydalanmakta tereddüt etmemişlerdir.

²¹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 68

Mühim bir vesika

Sıkıyönetim kararına göre, yapılan aramalarda ele geçirilen ve Şefik Hüsnü tarafından Nisan 1945 de yazılarak umumi bir komünist merkezine gönderilen bir rapor olduğundan şüphe bulunmayan bir vesikada, 1944 yılında (Komünist İleri Gençlik) teşkilâtının polis tarafından meydana çıkarılmasını takip eden safhada «komünist faaliyetinin zerre kadar sekteye uğramadığı bilâkis bundan dersler çıkarılarak kusurlu ve çürük tarafları ayıklanmış ve daha sarîh olarak geniş bir demokratik savaş cephesi kurmak istikametinin tutulmuş» olduğu kaydedilerek aynen **şöyle denilmektedir**.²²

«Memleketimizde de her türlü sol temayüllü gruplar ve namuslu terakki perver yurt severleri içine alacak ve hatta faşizme gönül vermiş veya yabancı faşist hükümetlerin ajanları ile düşüp kalkmış unsurlardan temizlemek şartıyla, Halk Partisine de yer verecek (Faşizme ve vurgunculara karşı Demokrat mücadele cephesi) namı altında bir teşekkül yaratmaya çalışmak kararlaştırılmıştır. Bu teşebbüse girilirken memlekette yer yer bir takım ileri görüşlü muhalefet guruplarının teşekkül ettiğine hiç değilse fırka «Halk Partisi» arasında ki muhalif mihrakın vücut bulduğuna, bunun teşebbüsün tahakkuku için zeminin olgunlaşmakta olduğunu gösterdiğine alınan karardan işaret edilmiştir.

Bu cephenin komünist partisince, asıl gayeye varmak için sırf bir vasıta olarak nazara alındığını, samimi demokrasi gelişmelerini sadece istismar etmek

²²- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 69

istediklerini ve bunu bir ilk basamak addettiklerini açıkça göstermesi bakımından aynı rapordan alınan aşağıdaki satırlar da dikkate şayandır.

«Hareketin teşkilatlı kadrosuna müdellel bir izah name ile bu karar tebliğ edilmiş asıl ana gayelerimize, yani komünizme her zamandan ziyade sadık kalmakla beraber, önümüzdeki zafer ve barış hazırlıkları arifesinde başlıca vazifemiz bu demokrasi cephesinin kurulmasına ve her çareye başvurarak legalleşmesine çalışmak olduğu işaret edilmiştir. Bu talimata komünist merkez heyeti ilk hamlede cephe hareketinin faaliyetine temel teşkil edecek 15 kadar şiar ve metalibi ihtiva eden bir de liste iliştilmiştir.²³

Bu şiarlardan bir kısmını arz ediyorum:

- 1- Faşizm propagandacı ve tahrikâtçıları zindana
- 2- sıkı bir temizlik,
- 3- Mahkûm ve sanık, antifaşist sol mücahitleri serbest rahat ve faaliyete iade,
- 4- Balkanlarda eski irtica cereyanlarına değil, yeni demokrat hükümetlere yardım ve onlarla kaynaşma,
- 5- Sovyetler Birliği ile çabucak anlaşacak ve eski dostluk bağlarından daha kuvvetli ve samimî münasebet kuracak, antifaşist demokrat (!) bir hükümet
- 6- Bütün işçiler ve terakki sever aydınlar «halk için bir Türkiye» sağlayacak olan (İleri demokratlar cephesine) ki, bu liste doğmak üzere olan hareketin siyasi muhtevası ve temelini karakterize ettiği cihetle onu da ayrıca bu mektupla birlikte gönderiyorum.»²⁴

²³- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29. I. 1947 Çarşamba, IV, s. 69

²⁴-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29. I. 1947 Çarşamba, IV, s. 69

Burada bahsedilen müdellel izah name, (Vilâyet komitelerine talimat) serlevhası altında komünist teşkilâtına gönderilmiştir. Yine Şefik Hüsnü'nün evrakları arasında ele geçirilen bu vesikadan alınan şu cümleler Komünist Partisinin memlekette beliren muhalefet cereyanını ne güzel gördüğünü, nasıl ve niçin kendi teşkilâtına bu cereyanı körüklemek ve desteklemek vazifesi verdiğini sarahatle belirtmektedir.

«Anayasa'nın hiçbir yerinde ikinci bir siyasi parti yasağından bahsedilmediği, bilâkis demokrasi mekanizmasının işleyebilmesi, hiç olmazsa iki partinin mevcudiyetini zaruri kıldığı halde ikinci bir parti kurmak teşebbüslerinin taassupla ve sistemli bir tarzda önüne geçilmektedir. Bundan da daha ileri gidilmiş, herhangi bir parti gibi siyasi bir teşekkül olan Komünist Partisini kurmak veya ona girmek ağır bir suç gibi cezaya tâbi tutulmuştur.» Anayasa'yı hükümsüz kılan bu duruma son verilmedikçe bizim demokrat hür milletler camiasında yer almamız imkânı olmadığı gibi memleketimizdeki çarpık düzenin, çalıp çırpmanın önüne geçilemeyeceği de besbelli bir hakikattir. Bugün bu şartların altında yaşamaktan sabrı tükenen ve canı boğazına gelen yalnız emekçi kütleleri ve yoksul köylüler değildir. Başta münevver zümrenin tereddidi etmemiş çoğunluğu olmak üzere, pek çeşitli çevrelere mensup birçok yurtseverler, hatta burjuvazinin bazı ileri görüşlü tabakaları bile, bu baskı idaresinden ciğeri iki akça etmez bir yarenler gurubu tarafından ağızlarına kilit vurulmuş yaşamaktan son derece bizar bir hâle gelmişlerdir.²⁵

²⁵-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29. I. 1947
Çarşamba, IV, s. 69

Bir zamandan beri bunlarda da bilfiil savaşma iradesi uyanmakta ve memleketin muhtelif bölgelerinde tabii daha ziyade büyük Őehirlerde- alıp ırpıma, vurgunculuğa, siyasi inhisara, vatanseverliğin faşizm ve ırkçılığa alet edilmesine karşı, doğru ve temizlik, serbest münakaşa, serbest bir dereceli Őeim vesaire lehinde demokrat savaş gurupları vücut bulmaktadır.

Bu olaya, geçen Haziranda yapılan Parti tebliğinde ilk defa işaret edilmiş, bizim de genel inkılâp (yani komünist) gayelerimizin propagandasına saplanıp kalmamız caiz olmayacağı, çalışmalarımızı bu istikamete çevirerek bu ileri halkı gurupları ve dağınık kuvvetlerle el ele, faşizme karşı bir ileri demokratlar birliği hareketi geliştirmeğe uğraşmamız gerektiği üzerinde durulmuştur. «Bu faaliyete elverişli Şartlar, Kırım Konferansından bilhassa Hitler Almanya'sı kuvvetleri inlerine doğru çekilmeğe, barış işıkları ufukta parıldamaya başladığından beri daha da olgunlaşmıştır. Gayretlerimizden önümüzdeki aylar içinde elle tutulur sonuçlar sağlayabileceğimizi Mjdeliden emareleri gözlerimiz gittikçe daha aydın olarak Őeebiliyoruz. Yeter ki onlara ulaşmak için, bütün savaş gücümüzle, teşkilatlı bir tarzda ileriye atılmayı becerelim.» «İşletme ve daire hücreleri ve umumiyetle faal bir rol oynayan mcahitlerimiz, gizli çalışma usullerine baş vurmamızın tek sebebi, altında yaşadığımız baskı ve yıldırma rejiminin yasakları olduğunu ve bunu istemeyerek yaptığımızı hiç bir zaman gözden uzak bulundurmamalıdır. Partimizin ileri sürdüğü teknil görüşlerini, isteklerin ve tekliflerin kaynağı n safta emekçi halk kütleleri olmak üzere - milletimizin serbest serpilme ve refah içinde yaşamak ihtiyaçlarını tatmin

etmek, memleketimizin yüksek menfaatlerini korumak ve onu en ileri medeni memleketler arasında lââyık olduğu mevkie çıkarmak arzusu ve azmidir. Faaliyetimizi saklamak şöyle dursun göğsümüzü gere gere herkesin önünde inkişaf ettirebilmek fırsatlarını ele geçirmek için daimî surette çırpınırız. Mahallî teşkilâtlarımızda çalışanlar daima bunu hatırlamalı gizlilikten çıkma çarelerini araştırmaktan hiçbir zaman vaz geçmemelidirler.» İstanbul'da bulunan Komünist merkezinin memleketimiz içine yaydığı bu tamimlerde kullanılmış olan bazı fikir ve kelimelerin aldatıcı tesirini anlamak için çok mühim bir nokta üzerinde dikkatlerinizi uyanık bulundurmak lâzımdır. Hiç şüphesiz bu tamimin muhatapları arasında milletini, yurdunu gönülden seven şuura sinmiş bir milliyetçilik anlayışına bağlı kalan saf ve temiz büyük kitleler vardır.²⁶

Tamim zehirli maksadını telkin ederken bu asil ruhlu insanları aldatabilmek için, ileri demokrasi, ileri gençlik, demokrat cephe, milletimizin refahı gibi kolayca hazmedilecek ve ana maksatlarını gizleyici bir örtü altında saf halkımızı aldatıp kendilerine çekecek bir ifade taktiğini maharetle kullanmaktadır.²⁷

Çok önemli bir vesika: (1945 e ait)

«Partinin iç taktiği, Türkiye'nin bir Sovyet Cumhuriyeti olmasına yarılacak en keskin şartları bütün açıklığı ve çıplaklığı ile mevzu bahis etmekten çekinmez. Çünkü bu istediğimiz bir şeydir ve bunu kendi aramızda böylece konuşup bilmeliyiz. Fakat

²⁶- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29. I. 1947 Çarşamba, IV, s. 70

²⁷- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29. I. 1947 Çarşamba, IV, s. 70

etrafımızdaki henüz iyice olmamış unsurları ve cahil halk yığınlarını ürkütmemek için, onlara daha başka türlü ve sureti haktan görünerek konuşmamız ve politika yapmamız zarureti doğar ki, bu Partinin dış taktiği meselelerinden ibarettir.» Demokrasi hareketi başlamadan önce Komünist Partisince kararlaştırılan ve teşkilâtına tamim edilen bu hareket tarzına uygun olarak, baş lider Şefik Hüsnü bizzat ve bilfiil harekete geçmiş ve memlekette bir muhalefet havası yaratmak ve umumi efkârı bulandırıp Hükümet aleyhine teşvik ve teşci etmek için Ankara'da çıkan (Yrd ve Dünya) ve (Adımlar) gibi komünist dergilerden ve bilhassa İstanbul'daki (Tan) Gazetesinden faydalanmıştır. Bu neşriyatı Komünist Partinin fiilen idare ettiği, yukarıda bahsi geçen rapordan alınan şu satırlar açıkça ispat etmektedir.

«Ankara'da çıkan Marksist iki mecmuaya muntazaman rehberlik ettik. Muvafık gördüğünüz yazıların geçmesine dikkat ettik. Bir taraftan da (Tan) Gazetesinde umumi siyaset ve cihandaki harp safhaları hakkında günü gününe görüşlerimizi aksettiren yazılar çıkmasını temine uğraştık, bazen bunları bizzat kaleme alarak neşrettirdik.»

Bu çalışmalar devam ederken, müstakbel muhalefetin temsilcisi olacağına ümidi ve tahmin ettikleri şahsiyetlerin teşci edilmesini ve bunlarla şimdiden bir münasebet ve rabıta tesisini kendi düşüncelerine pek uygun bulan Komünist Liderleri derhal Tevfik Rüştü Aras'ı vasıta yaparak bu şahsiyetleri kendi gayeleri uğruna kullanmak yoluna başvurmuşlardır. Zekeriya Sertel'in evinde yapılan aramada, elde edilen bazı vesikalar sırasıyla arz olunur.

Tevfik Rüştü Aras'ın Zekeriya Sertel'e yazdığı mektuptan (Tarihsiz 1945). «Mecmuaya yazı göndermesi için Adnan Menderes ile konuştum.²⁸ Gazetemizde zaruret olmadıkça yazı yazmak âdetini edinmediğini bildiğimi hatırlatarak sırf mecmuamız için ikinci nüshaya bir şey hazırlayacağını avdetti. Celâl Bayar daha buraya gelmedi. Belki siz orada daha önce görüşeceksiniz. «Yazı kadrosuna isterseniz Rüştü Şardağ'ı da koyabilirsiniz.» Bu mektupta sözü edilen mecmuanın «Görüşler» Mecmuası olduğu anlaşılmaktadır. Tevfik Rüştü'nün Sabiha Sertel'e yazdığı mektuptan (30.X.1945 tarihli). «Celâl Bayar, orada sizinle konuştuğunu söyledi ve aynı vadini teyit etti. Fuad Bey de sizinle görüşüğünü anlattı. Adnan Menderes ikinci nüsha için bir yazı hazırlayacaktır .» Aynı mahiyette teşebbüslere, siyasi hayata atıldıktan sonra Mareşal Çakmak da hedef olmuştur. Yine Zekeriya Sertel'in evinde bulunan aşağıdaki vesikalar dikkate şayandır. Arap harfleriyle mektup müsveddesi. (Câmi Baykurt'la Zekeriya Sertel) tarafından. (2 Eylül 1946) tarihli.²⁹

«Muhterem Mareşal;

Bugün Câmi Beyefendi ile birlikte vaziyeti tetkik ederken vardığımız neticeyi zatı devletlerinize arz etmeği faydalı bulduk; Mecliste intihap mazbataları hakkında cereyan eden müzakere ve varılan netice bizde şu kanaati kuvvetlendirmiştir ki, Halk Partisi şimdiye kadar

²⁸- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 70

²⁹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 71

muhaliflere karşı oynadığı oyunlarda muvaffak olmuş ve nihayet Meclisin, Hükümetin ve Cumhur reisinin meşruiyeti bakımından bir emrivaki vücuda getirmişlerdir. Bu işte bizi en ziyade üzen nokta, Halk ve Demokrat Partinin zatı devletlerinin de halk nezdinde ki büyük teveccüh ve itimadını sarsmak için adeta elbirliği ile hiçbir gayreti esirgememekte olmalarıdır. «Halbuki halk seçim münasebetiyle bütün tazyiklere rağmen ıstırabını ve iradesini ilk defa olarak ifade etmek fırsatını bulmuş ve intihabatta yapılan suiistimallere karşı da isyanını ta Çankaya eteklerine kadar sirayet eden nümayişlerle izhar etmiştir. Halkın bu umumi tezahürü, Meclisin, Hükümetin ve Cumhur reisinin meşruiyetini tanımamakta olduğunun belîğ ifadesidir. Halkın bu temiz, bu mukaddes heyecanını Parti temsil kabiliyetini gösterememiş, Halk Partisinin oyunlarına boyun eğerek millete hıyanet etmiştir. Millet bu heyecanına tercüman olmak hususundaki son ümidini zatı devletlerinize bağlamış bulunmaktadır. Mecliste kalıp mücadeleye Millet Kürsüsünden devam etmenin de imkânı kalmadığı son celselerdeki tecrübelerle sabit olmuştur kanaatindeyiz. Millet'in bu nezih ve mukaddes heyecanını kanalize ederek onun haklarının çiğnenmemesini temin için bizce radikal bir harekete ihtiyaç vardır. «Bu ihtiyaç şu iki noktaya dayanmaktadır:

1. — Halkı ümitsizliğe ve yeise düşürmemek, Türk tarihinde ilk defa görülen bu millî tezahürü akamete uğratmamak lüzumu, halk kendisine düşen millî vazifesini yapmış, iradesini izhar etmiş, sözünü söylemiştir. Şimdi haklarını müdafaa edecek, kendisine yol gösterecek bir lider olarak gözlerini zati devletlerine çevirmiş bulunmaktadır. Mecliste kalmak, Meclisin ve

Hükümetin meşruiyetini tanımak demek olacağı için halk yeise düşebilir ve kendi başına davasını halle teşebbüs edebilir. Bu da memlekette anarşiyi doğurabilir.³⁰

2. — Memleketin bugünkü buhranlı vaziyetinde haricî emniyet meselesi ön safta gelen millî bir davadır. Halka dayanmayan, halkın iradesiyle iktidar mevkiine gelerek onu temsil salâhiyetini haiz olmayan gayrimeşru bir Hükümet ise memleketin haricî emniyetini temine muktedir olamaz. Nitekim Cumhur reisinin yeni seçimi münasebetiyle ecnebi Devletlerden hiç biri, hatta dost tanıdıklarımız dahi, kendisini tebrik etmek teamülüne riayet etmemişler ve bu suretle de bu seçimin meşruiyetini tanımadıklarını göstermişlerdir. Böyle bir idarenin Türkiye'nin haricî emniyeti bakımından hatta zararlı olduğuna şüphe yoktur. Binaenaleyh, zati devletlerinin Meclis kürsüsünden kısa, veciz ve fakat katî bir nutukla Meclisin, Hükümetin ve Cumhur reisinin gayrimeşru olarak kurulduğunu, böyle bir Mecliste bulunmakla onun mesuliyetlerine iştirak edemeyeceğinizi bildirerek çekilmenizi, gemisi batmak üzere bulunan bir amiral gibi bayrağınızı alarak dışarıda halkla beraber onun hakkını ve davasını müdafaa etmenizi en tabii ve zaruri bir hareket olarak görüyoruz. Bütün milletin böyle bir hareket karşısında arkanızdan geleceğine emin bulunuyoruz.³¹

Şahsınıza karşı olan sonsuz bağdan ve memleketin selâmet ve kurtuluş ihtiyacından cesaret

³⁰- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 71

³¹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 72

alarak vaki olan bu maruzatımızdan dolayı bizi mazur göreceğinizi umarız.

Dr. Tefvik Rüştü Aras imzalı mektup:

9.IX.1946

“ Aziz dostlarım Cami ve Sertel Beyefendilere.”

Mektubunuzu Mareşale kendim götürdüm. (Bu mektup bundan evvel okuduğum mektuptur) görüşlerinizi ayrıca ben de izah ve teyit ettim. Müşarünileyh, bu suretle hareketinizden çok memnun oldu ve yazacağım cevapta sönmez muhabbetlerini tekit etmezliğimi rica etti.

(Soldan bir ses)- Kanının son damlasına kadar.

Sizin de makul göreceğinizi kuvvetle ümit ettiğim netice ve kararı Özdemir oğlumuz tafsilâtıyla size arz edecektir. Bu münasebetle de derin hürmetlerimi sunarım».

Bu mektup Büyük Millet Meclisinin meşru olmadığını millete göstermek için Demokrat Parti Meclis Grubunun Meclisi terk etmek hareketine teşvikte muvaffak olamayan solcuların Demokrat Partiden ümitlerini keserek Meclisin kanuni ve meşru durumunu baltalamak için Mareşal Çakmak'ı alet olarak kullanma yolunda ayartıcı teşebbüslere nasıl devam ettiklerini pek açık surette göstermektedir. Bu suretle Mareşal Çakmak'ın hizmet yıllarında kazandığı hürmet sermayesini Devleti yıkmak için bir tahrik sermayesi olarak kullanmak teşebbüsü azami kuvvetini bulmuş demektir. Demokrat Partiyi idare edenlerin komünistlerin bu aldatici taktiklerine alet olmamak için gösterdikleri

uyanıklığı memnunlukla karşılıyoruz.. Sayın arkadaşlarım;

Bu teşebbüsün karanlık membainı ibret gözlerinizin önüne sermek için bu mektupların yazıldığı tarihten bir ay kadar önce bizzat Şefik Hüsnü tarafından kaleme alınmış ve evrakı meyanında ele geçmiş olan bir vesikanın şu kısımlarını okumak kâfidir. Bu vesika 29 Temmuz 1946 tarihli olup (seçimlerden sonra sınıf mücadelesinin gösterdiği manzara) başlığını taşımaktadır.³²

CELÂL BAYAR (İstanbul) — Birçok serserilerin mektuplarını getirmiş okuyorlar.

İÇİŞLERİ BAKANI ŞÜKRÜ SÖKMENSÜER (Devamla) — (Görüldü ki, Demokratlarla yoksa Sovyetler Birliğine mi? dayanmakta olduğu meselesi vardır ve Demokrat muhalefete mensup olanlar ve en başta Mareşal Halkçıların memleketi toptan İngiltere'ye satmalarına ve tâbi bir Devlet haline düşürmelerine karşılık süratle Sovyetlerle anlaşmak sayesinde ancak memleketi kurtarmak ve millî istiklâli sağlamlaştırmak mümkün olacağına ve bunun için de insiyaki bir tarzda bu kanaati besleyen inkılâpçı, çalışkan halk yığınlarıyla el birliği yapmak lâzım geldiğine inandıklarını açığa vurmaktan çekinmediler. Öyle anlaşılıyor ki, Demokrat muhalefet iktidara geldiği takdirde Halk Partisinin yaptığı gibi emekçi kitlelerin inkılâpçı mümessilleri olan bizlere, yabancı, düşman muamelesi yapmayacak, bilâkis haricî siyasetlerinde tarafımızdan desteklenmeğe kıymet vereceklerdir.) Biraz aşağıda şu satırları okuyoruz: (Katî halk mücadelesine şahit olacağımızı ümit ettiren emareler

³²- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 72

ve havadisler ortalıkta dolaşmaktadır. Kısmen bu rivayetlere dayanarak, kısmen memlekette mevcut içtimai kuvvetler muvazenesini ve dış âlemde barışın kurulması projesi göz önünde bulundurularak şu ihtimallerden birinin memlekette gelişeceği tahmin olunabilir:³³ Bu yazıda ileri sürülen ihtimallerden birincisi şöyle ifade edilmiştir: Demokrat muhalefet ve Mareşal, Mecliste seçimlerin meşruiyetini tanımadıklarını ve millî iradenin kendini gösteremediğini ilân ve toptan istifa ederek mücadeleyi halk arasına intikal ettirirler).³⁴

Şefik Hüsnü'nün aynı yazısında bu ihtimaller üzerine şu mütalâasını okuyoruz:

Bu ihtimallerden en mühim olanı birincisidir. Bu şekilde mücadele halk arasına ve köylere intikal ettirildiği takdirde bizim bütün gücümüzle ona katılmamız, Mareşali ve Demokrat Partiyi desteklememiz, bütün teşkilâtımızı ve faaliyetimizi bu mücadelenin icaplarına göre ayarlamamız icap eder. Dikkat edeceğimiz nokta, Demokrat Partinin idarecileri olmağa namzet olanlarını mümkün olduğu kadar Sosyalist demokrasiye doğru çekmeğe gayret etmek ve bu içtimai bünye değişikliklerinin gerçekleştirilmesine bizzat iştirak edebilen unsuru saklamağa uğraşmaktır. Bu vadede birçok başarılar elde edebileceğimizden katiyen şüphe edilemez. Bunun için teşebbüsü biran bile elden

³³- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 72

³⁴- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 72

bırakmamamız, diğer Partilerin idarecileriyle teması kaybetmemeğe dikkat etmemiz kifayet eder.³⁵

Meşru Devlet aleyhine kızıl faaliyetin mevhum halk tabakalarını kanlı bir ihtilale yöneltmek için tuttuğu yolu aydınlatan bu satırlarda ne kadar iyi maksatlar beslerse beslesin meşru muhalefet uzuvlarını bu batağın içine sokmak için sarf edilen gayret ibretle görülüyor.

Komünist Partisi, Demokratik hürriyetlerden faydalanarak, ihtilale müsait bir zemin hazırlamak için cemiyetteki bütün mukavemet unsurlarını zayıf ve takatsız düşürmek, içtimai nizamı tutan bağları koparmak taktiğini de harfiyen tatbik etmekte gecikmemiştir. Tan ve diğer komünist fikirli gazeteler, sistemli bir şekilde ve her yönden cemiyetin bütün müesseselerine, manevi desteklerine açıkça hücum etmişler, memnuniyetsizlikleri körüklemek, sosyal ve ekonomik nizamı bozup ve çığırından çıkmış göstermek için hiçbir fırsatı kaçırmamışlardır.

Komünist Şefik Hüsnü'nün kurduğu «Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi» aynı şahsın 1919'da kurduğu ve o zamandan beri faaliyetini asla durduramamış olan Türkiye Komünist Partisinin, hatta o zamanki, isminde bile esaslı bir değişiklik yapmaksızın resmîyet ve aleniyet sahasına çıkmasından başka bir şey olmadığı görülüyor. Gerçekten T.S.E.K.P. merkez ve şubelerinde ve şimdi kurdukları sendikalarda vazife alan kırk dokuz kişiden 34'ü maruf ve sabıkalı komünist lider ve ajanlarıdır. Sadece bu vakıa bu Partinin 1919'dan beri

³⁵- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 73

muhtelif şekil, isim ve hüviyetler alarak temadi etmekte olduğunu göstermektedir.³⁶

Şefik Hüsnü'nün evrakı arasında bulunan (Bir Demokrat millî birlik cephesi kurmak lâzım) serlevhalı, 31 Temmuz 1945 tarihli vesikadan:

«Demokrat burjuva grupları ve aydınlarla yan yana şehir ve köylerin muhtelif çalışan halk sınıflarını temsil etmek üzere teşekkül edecek, anti faşist; inkılâpçı, işçi ve köylü partileri ve meslek birliklerine bu hareket içinde çok önemli bir faaliyet payı düşecektir. Onların atılğanlığı ve baskısı sayesinde Demokrat cephe hareketi memleketimizi muhtelif sahalarda aynı hudutsuz terakki yolunda süratle geliştirecektir. Onların rehberliği altında «hür vatandaşlardan mürekkep halk için bir Türkiye» şiarı etrafında milletimizin ezici çoğunluğunu bir araya toplayarak onu az zamanda gerilikten kurtarmak, teknik ve kültürde en ileri milletlerle bir hizaya getirmek müyesser olacaktır.³⁷

İleri Demokratlar cephesinde T.K.P. (Türkiye Komünist Partisi):

İleri Demokratlar cephesinde Türkiye Komünist Partisinin oynayacağı rol en mühimlerinden biri olacaktır. Zira Partimiz, milletin en şuurlu, en derli toplu, en inkılâpçı sınıfı olan şehir ve köy emekçilerinin öz savaşı teşkilâtı olmakla kalmıyor; aynı zamanda o, her türlü tedhişlere göğüs gererek aralıksız faaliyet ve mücadelelerine devam edebilmiş, memleketin içtimai ve

³⁶- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 73

³⁷- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 73

siyasi hayatının akışı içinde onunla kaynaşmış ve perçinlenmiş bulunuyor. Halk kitlelerini tam bir dağınıklık, söz ve yazı hürriyetsizliği yüzüzsüzce soyguna ve resmî haksızlık ve adaletsizliklere karşı koruma imkânsızlığı içinde tutan Burjuva Cumhuriyetinin bunaltıcı ve uyuşturucu istibdadı onu en çetin savaflara atılmaktan alıkoymamıştır. T.K.P. memleketin mukadderatıyla ilgi belli başlı hâdiseler, kararlar, antlaşmalar vesaire hakkında günü gününe vaziyet almış ve her zaman çarpık hareketlere dair tenkitlerini ve genel görüşlerini halk yığınlarına ulaştırmanın yolunu bulmuştur. «Partimizin geçmişteki bu sebatlı gayretleri, siyasi savaflar meyânında birçok tecrübeler biriktirmesine yaramış, Faşizme karşı Demokrasinin zaferini sağlamak için iki Cihan Harbi arasında, bütün Avrupa ölçüsünde durmadan sürmüş olan şiddetli çarpışmalara karışmak fırsatını kendisince vermiş olduğundan bugün o her hususta üzerine düşen ağır vazifeleri muvaffakiyetle görmeğe hazır, memleketin en olgun antifaşist Demokrat Teşkilâtı sayılmak gerektir.»

«Buna rağmen T.K.P. müsavi haklı, kanuni bir siyasi teşekkül sıfatıyla Demokrasi serbestliklerinden faydalanarak halk yığınları arasında açık çalışmak imkânını ele geçirinçeye ve bunun neticesi nüfuz ve itibarı herkesin gözü önünde belli olancaya kadar millî birlik cephesi de toplanarak diğer Demokrat Partiler ve cemiyetlerle el ele memleketimizde Demokrasinin kök salması, faşizm ve ırkçılık artıklarının tamimiyle ezilmesi ve temizlenmesi uğrunda kardeşçe, sistemli bir faaliyete girişmekte ve iktisadiyatımızın, bizzat ilgili işçilerin sıkı kontrolü altında ileri bir Devletçilik temeli üzerinde,

muvazeneli bir tarzda gelişmesine yardım etmekten başka bir iddia da değildir.³⁸

«Millî Birlik Cephesi tarafından tahakkuk ettirilecek bu ileri halkçılık merhalesinden geçmeksizin, İkinci Cihan Harbinin doğurduğu hüküm milletler dünyasında daha derin içtimai (II/79) devrimlere erişilemeyeceğini hâdisatın akışı meydana çıkarmıştır. Bundan dolayı, ileri Demokratlar Cephesi hareketine biran evvel, bütün memleketi ve bütün iktisadi, Cemiyet ve kültür sahalarını içine alan muazzam bir halk yığınları kaynaşması önemini kazandırmak gayesiyle elimizden gelen her şeyi yapmayı çalışma plânımızın ön safına koymak lüzumunu duyduk.

«Arkadaşlarımız, vücut bulduğu yerlerde bu cereyan ve teşekküllere katılmakla, icabında onları yaratmak teşebbüsünü ele almakla ve azami derecede atılğan birer siyasi varlık olmalarına elverişli her faaliyet ve mücadele fırsatını yakalamalarına önyak olmakla ödevlidirler.»³⁹

Keza Şefik Hüsnü'nün el yazısıyla yazılmış diğer bir vesikadan: ⁴⁰

«Türkiye Komünist Partisi Türkiye'nin hususi şartları içinde emperyalizm millî burjuvazi ve derebeyleri aleyhine Sosyalist Sovyetler Birliği cihan proletarya inkılâbı ve komünizm lehine mücadele ve mevcut

³⁸- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 74

³⁹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 74

⁴⁰- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 74

burjuvazi hâkimiyetini devirerek yerine Sovyet rejimini kurmak gayesini takibedir.

Bundan başka:

T.S.E.K.P.'nin resmî tüzüğündeki örtülü tabirlere rağmen, hakikatte tam bir Komünist Partisi olduğu ve azaları arasında konferanslar ve kurslar tertip ederek gizli komünist propaganda ve tahrikat faaliyetinde bulunduğu, esasen bu partinin teşekkülünden evvel gizli olarak faaliyette bulunan ve Şefik Hüsnü'nün teşvikiyle öteden beri Türk çocuklarını üçüncü enternasyonal tarafından kurulan ve birer komünist tahrikçisi yetiştiren Şark Üniversitesine gizlice götüren müfrit komünistlerden Ahmet Fırıncı, Celâl Zühtü Benneci ve Nail Vahdeti tarafından kurulan ve bilâhare Norhur Gazetesi sahibi hukuk mezunu Aram Pehlivanian ve En büyük Tehlike broşürünü çıkaran Faris Erkman ile hücreleri teşkil edilen ileri demokratlar cephesinin üzerine teessüs ettiği ve eski gizli faaliyetini teşekkül eden bu parti içinde devam ettirdikleri Aram Pehlivanian, Faris Erkman, Nail Vahdetin'in mazbut ifadeleriyle de tevsik ve tespit edilmiştir.

Komünistlikten sabıkalı Esat Âdil'in kurduğu (Sosyalist Partisi)'ne gelince; Esat Âdil'in Samsun'da maruf komünistlerden Hürriyet'e yazdığı 7.VIII.1946 tarihli bir mektupta «Biz en ileri formülleri tatbika imkân verici hayat şartlarını ve zemini hazırlamayı tercih ediyoruz» denilmekte bu suretle bir intikal devresi tanınmakla beraber hainin ileri formüller tabiriyle ifade edilen komünistliği hazırlamağa matuf olduğu itiraf edilmektedir.

Bundan başka kurucusu bir sınıfın diğerlerine tahakkümünü sağlamağı istihdaf eden faaliyetinden

dolayı mahkûm olmuş bir komünist olan bu partinin icra komitesinde ve kurumları arasında evvelce Şefik Hüsnü'yle beraber aynı gaye uğranda çalışmış ve beraber tahtı muhakemeye alınmış ve komünistlikten 4-5 seneye mahkûm Hüsamettin, yine mahkûm Sarımustafa gibi öteden beri gizli teşkilâtta çok faal roller oynamış kimselerin bulunması ve elde edilen vesikalar arasında bulunan ve Şefik Hüsnü Partisiyle her hususta işbirliği taahhüdünü tazammun eden her iki parti mümessillerinin imzasını muhtevi protokol ve partinin de legal kisve altında saklanan hakiki çehresini aydınlatmaktadır.

Esasen elde mevcut olan bir vesikadan alınan şu satırlar memleketimizde komünistlerin vaziyetini kâfi derecede aydınlatmaktadır.⁴¹

«Türkiye'de bir tek Komünist Partisi vardır ve bunun bütün Türkiye'ye yayılmış irtibatlı, irtibatsız azaları vardır, öbür tarafı, lâftır.»

Biraz aşağıda:

«Bizde sağ komünistler, sol komünistler, sosyalistler diye bir dava da yoktur. Yalnız Kızıl Ordu'nun Alman hudutlarına indirdiği darbeleri hayranlıkla seyreden ve onun büyük zaferleri yanı sıra mütevazice yürümek isteyen komünistler ve Komünist Partisi vardır.» Yine demokratik hürriyetlerden faydalanma taktiğine uygun olarak işçi kütleleri Komünist Partisinin elinde bir âlet olmak üzere teşkilatlandırılmıştır. Kısa bir zamanda memleketimizin muhtelif şehirlerinde yerden biter gibi sendikalar üremiş ve türemiştir. (38) sendika kanuni ve gayri siyasi cemiyetler maskesi altında kurulan bu sendikaların kurucu ve yönetim uzuvlarının hemen

⁴¹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 74

hepsinin sicilli ve fanatik komünistlerden mürekkep oluşu vakiasının yanında, bunların gerçek mahiyetini, Komünist Partisi Genel Kurulunca tanzim edilip vilâyet komünistlerine gönderilen ve bir nüshası ele geçen talimatın şu satırları kâfi bir sarahatle anlatmaktadır:⁴²

«İşletme ve dairelerde, hücrelerimizin ele alacakları en mühim ve en acele işlerden biri sendika kurmak işidir. (II/81) Hükümetin başında kim olursa olsun yakın bir gelecekte işçilerin müstakil meslek birliklerinde teşkilatlanmalarını çar ve naçar kabul etmek zorunda kalacaktır. Bundan ötürü hücrelerimiz şimdiden şiddetli tahrikâtla memlekette önüne durulmaz bir sendika hareketi uyandıрмаğa girilmelidirler. Bu tahrikât umumi ve müphem mahiyette olmayıp nihayet konkret ve açık şekiller almalı, hemen fiili teşebbüse geçmek ihtiyacını canlandırmalıdır.⁴³

Bir sendika teşkiline önyak olmak, kanun ve nizamlara aykırı bir hareket bir suç teşkil etmediğini emekçilerin kafalarına yerleştirmek gerektir. İşletmelerde mümkün olduğu kadar geniş sendika grupları teşkil ederek bunların meslek, yardım Cemiyetleri işçi dernekleri veya sendika adları altında resmen tescil edilmeleri için lâzım gelen makama müracaat etmeleri sağlanmalıdır. Bu müracaatlar bezen ret cevabı ile veya yıldırma teşebbüsleri ile karşılaşmalar bile tekrar tekrar muhtelif şekilde yeniden başvurmaktan ve sendika hareketini şu veya bu görünüşte yaşatmak ve genişletmek için uğraşmaktan yorulmamalıdır. Vilâyet komiteleri,

⁴²- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 75

⁴³- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 75

mıntıklara ve hücrelere sendika nizamnameleri örnekleri vermek suretiyle yardımda bulunacaklar, müşkülleri çözmek için takviyeciler göndereceklerdir.

«Hücre azalarının başlıca vazifelerinden biri de meydana getirdikleri Demokrat Cephe Gurubu Sendika Grubu ve saire gibi geniş ve kısmen veya tamamen legal faaliyet gruplarının devamlı çalışmalarını ve faal bir rol oynamalarını sağlamak ve onların çoğalmalarına muntazam surette iştirak etmektir».⁴⁴ İstanbul İşçi Sendikaları Birliği Umumi Kâtibi (Maruf komünistlerden) Ferit Kalmuk imzasıyla ve Sosyalist, Emekçi ve Köylü Partisi Başkanlığına hitabıyla yazılmış ve 12 sayıyı taşıyan bir yazı bu Sendikalar Birliğinin, Partinin bir organı olarak komünist gaye ve umdelerini neşir ve tamim ettiğini açıkça göstermektedir.

4. — Komünistler, memleketi içinden yıkmak gayesini istihdaf eden faaliyetleriyle muvazi olarak, haricî siyaset alanında da onu zayıf düşürmek ve yalnız bırakmak çarelerini aramışlardır.

Önemle gözden geçirilmeğe değer vesikalar:⁴⁵

Şefik Hüsnü'nün evrakı arasında çıkan «Muhalefet Birliği» başlıklı ve (15.IX.1945) tarihli yazıda aşağıdaki satırlar vardır:

« Halk Partisi ancak hariçten biraz yardım koparmak ümidiyle Galip Demokrasiye yaranmak için memlekette muhalefet üzerine çöken tazyiki hafifletmiştir. Mesele ne Ardahan, ne Kars ne de

⁴⁴- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 75

⁴⁵- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 75

Boğazlar meselesidir; sadece Halk Partisinin dört elle Hükümet başında kalmak isteği meselesidir».

Gene Şefik Hüsnü'nün evrakı arasında bulunan ve Amerikan gazetecilerine yazıldığı anlaşılan 21 Şubat 1945 tarihli bir mektuptan: «Yaşadığımız Türkiye'deki otoriter rejim iktidar inhisarını büyük bir kıskançlıkla elinde tutmakta ve faşistlikten mülhem olan metot ve icraatını demokrasi ile perdelemeğe çalışmakta. Resmî veya yarı resmî şahsiyetler tarafından desteklenen bu riyakâr idare o derecede maharetle idare edilmektedir ki, yabancıların aldatıcı dekorun maskeleydiği hakikati görmelerine imkân bırakmamaktadır.⁴⁶

«Görüşeceğiniz gazeteci, profesör, milletvekili ve büyük Devlet memuru gibi kimseler, Anayasa Kanunumuzun en demokratik kanun olduğunu, Büyük Millet Meclisinin Umumi ara ile seçildiğini, matbuat ve Adalet müessesesinin serbest ve müstakil bulunduğunu, bu yalanları pervasızca size söyleyeceklerdir.

Hakikatte ise, bu sathın arkasında bütün bir gençlik, tasavvur edilemeyecek bir idaresizliğin zebunu, merhametsiz tazyikler altında yaşayan bir millet vardır. Bu millet hapis ve işkence tehdidi altında her milletin nail olduğu haklardan uzak tutulmuştur».⁴⁷

Aynı mektuptan diğer bir parça:

« Bu suretle Sovyet Rusya'ya karşı Türkiye'yi feci bir maceraya sürüklemek isteyen demokrasi düşmanı ve Alman taraftarı Türk ırkçıları ile sistemli mücadeleye giriştik.» denilmektedir.

⁴⁶- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 75

⁴⁷- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 76

Şefik Hüsnü diğer mektuplarında:⁴⁸

«Bir Demokrat Millî Birlik cephesi kurmak ve Türkiye Komünist Partisine bağlı bir «İleri Demokrat cephesi» vücuda getirmek lüzumunu müdafaa etmekte ve bu maksatla tanzim ettiği bir programın 2' nci maddesinde açık olarak şu isteği belirtmektedir:

«Bu kadar katî bir rol oynamakta olan bu komşu Devlete içten dost ve onun yüzde yüz itimat edeceği şahsiyetlerden mürekkep bir Hükümeti başımıza getirmekle ancak kabildir.» Dikkate şayandır ki, sıkıyönetimin kararından önce memleketin iki yerinde komünistlerin aşırı faaliyetleri adalet cihazının dahi harekete geçmesini intaç eylemiştir.

1. — Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisinin Gaziantep şubesi kurucuları; «İçtimai sınıfları birbirini aleyhine tahrik ve içtimai nizamı bozmağa teşvik edici» mahiyette faaliyetlerinden dolayı 19.X.1946 tarihinde mahallî savcılıkça mahkemeye verilmiş ve tevkif edilmişlerdir.

2. — Eskişehir'de «Serbest Sanayi İşçileri Sendikası» kurucuları, kanunen memnu olan komünist propagandası yaydıklarından dolayı mahkemeye verilmişler ve neticede 11.XII.1946 tarihinde ikişer yıl hapse mahkûm olmuşlardır. Görülüyor ki sosyalist unvanı altında kurulan, hakikatte Komünist Partilerin ve bunlara bağlı sendikaların kanun dışı faaliyetleri sıkıyönetimden evvel adalet cihazımızca dahi sezilerek gereken kanuni kovuşturma yapılmıştır.

Yurdun muhtelif köşelerinde beliren bu müfit solcu ve kanuna aykırı hareketlerin örtülü şekiller altında

⁴⁸- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 76

çalışan Türkiye Komünist Partisinin İstanbul'daki merkezinden idare edildiğinin vesikalarla sabit oluşu ve olayların dikkati çekici şekilde sıklaşması, zaruri olarak sıkıyönetim komutanlığını malûm kararı almağa götürmüştür.

Sıkıyönetim, 16.XII.1946 tarihli kararı, bu Parti ve sendikaların Cemiyetler Kanununun birinci maddesinde yazılı (amaçları kanuna aykırı) ve aynı kanunun 9'ncu maddesinin (D) yazılı «gayelerini saklayan dernekler» mahiyetinde oluşlarına dayanmaktadır

Ele geçen vesikalar Şefik Hüsnü ve Esat Adil'in örtülü olarak kurdukları Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi ile Türkiye Sosyalist Partisinin kanunların yasak ettiği faaliyetlerde bulduklarını tespit etmektedir.

Sayın arkadaşlarım:

Sıkıyönetimin isabetli bir seziş mahsulü olduğu bu açıklama ile sabit olan kararından sonra büyük milletimizin ve onun Büyük Meclisinin derin bir hassaslıkla kovuşturduğu bir konunun bugünkü durumunu eldeki bir kısım vesikalara dayanarak açıkladım. Bu konu ile ilgili suçlular kaza mercilerinin elindedir.⁴⁹

Son söz adaletindir.

92 Önerge sahibi Ahmet Ulus, verilen cevabı tatmin edici bularak ve Peker hükümetinin bu iş üzerinde hassasiyetle durmasından duyduğu hazzı belirterek bu belgelerin yayın organlarında da yayınlanmasını rica etti.

⁴⁹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947
Çarşamba, IV, s. 76

AHMED ULUS (Giresun) — Efendim; İçişleri Bakanının izahatlarını dikkatle dinledim. Recep Peker Hükümetinin bu iş üzerinde hassasiyetle durmasından haz duydum. Yalnız bu vesaikin matbuatta aynen neşredilmesini rica edeceğim, başka diyecek bir şeyim yoktur.⁵⁰

1948 YILI OLAYLARI VE OLAYLARLA İLGİLİ GÖRÜŞ VE AÇIKLAMALAR

15 Mart 1948 tarihinde C.H.P. Zonguldak Milletvekili Orhan Seyfi Orhon tarafından verildi. Orhon'un önergesinde yazılı olduğu üzere Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde üç profesör Üniversiteler Kanunu'nun 3. maddesine aykırı olarak milliyet aleyhtarı, solcu telkinler yapmaları ve bu yolda yayında bulunmaları nedeniyle Ankara Üniversitesi Senatosu'nun oy birliği ile aldıkları kararla öğretim üyeliği mesleğinden çıkarılmıştı. Bu karar Üniversitelerarası Kurul tarafından çoğunluk kararıyla bozularak, bu üç profesörün görevlerine iadesi kararı alınmıştı. Milli Eğitim Bakanı bu konuda ne düşünüyordu? Bu soruya cevabı Milli Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin Sirer 3 Mayıs 1948 tarihinde verdi. Sirer'in verdiği bilgilere göre biri profesör, ikisi doçent olan bu 3 öğretim üyesi hakkında birkaç kez soruşturma açılmış, bir kez Bakanlık emrine alınmış, bir yıl önce ilkbaharda da toplu bir öğrenci şikâyeti nedeniyle Ankara Üniversitesi yönetimi tarafından Üniversite Kanunu'nun 29. maddesi gereğince haklarında soruşturma açılmasına karar verilmişti.

⁵⁰- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29 . I . 1947 Çarşamba, IV, s. 76

Soruşturma fezlekesi Milli Eğitim Bakanlığı'na gönderilmiş, Bakanlık da yalnız Memurin Muhakemat prosedürünün tayin ettiği kovuşturma ile yetinmeyip, söz konusu öğretim üyeleri hakkında mesleki disiplin bakımından da kovuşturma yapmak ihtiyacını hissetmişti. Ankara Üniversitesi Senatosu, Milli Eğitim Bakanı'nın telkini doğrultusunda toplanarak bu öğretim üyeleri hakkında mesleki disiplin bakımından da bir kovuşturma yapılmasına karar vermiş, Senato da sonuçta bu öğretim üyelerinin üniversiteden ihracına karar vermişti. Bunun üzerine ihraç edilen öğretim üyeleri karara karşı Üniversitelerarası Kurul'a başvurmuştu. Milli Eğitim Bakanı'nın Başkanlığında, 3 üniversitenin rektörleri, dekanları ve fakülte temsilcilerinden oluşan 20 kişilik Kurul, delilleri yeterli görmeyerek Senato'nun kararını bozmuştu. Üniversitelerarası Kurul'da Ankara Üniversitesi temsilcileri ceza isterken, İstanbul'un iki üniversitesinin temsilcileri bu karara katılmamıştı. Siren'e göre bu farklılık İstanbul üniversiteleri temsilcilerinin olayı tam yaşamamalarından kaynaklanmıştı. *Konuyla ilgili*

Zonguldak Milletvekili Orhan Seyfi Orhon'un, Üniversitelerarası Kurulunca üç profesör hakkında verilen karara dair sorusuna Milli Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin Siren'in sözlü cevabı ve gelişen olaylar aşağıda verilmiştir:

BAŞKAN — önergeyi okutuyorum.

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

15 . III. 1948

Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde üç Profesörün, bu fakültenin kuruluş maksadına ve Üniversiteler Kanununun 3 nci maddesine aykırı bir yol tutarak milliyet aleyhtarı, solcu telkinler yapmaları ve bu yolda neşriyatta bulunmaları üzerine kendilerine vâki olan tavsiye, ikaz ve ihtarlara rağmen bu yoldan vazgeçemedikleri için Ankara Üniversitesi Senatosu tarafından öğretim meslekinden çıkarılmalarına oybirliği ile karar verilmişti. Bu karar, Üniversitelerarası Kurulunca çoğunlukla bozularak bu üç profesörün gerek Üniversite muhitinde, gerek umumi efkâr üzerinde uyandırdıkları huzursuzluğa bakılmaksızın iadesi kabul ve tasvip edilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığınca bu hususta ne düşünüldüğünün sözlü olarak açıklanmasını rica ederim.⁵¹

Zonguldak Milletvekili

Orhan Seyfi Orhon

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI REŞAT ŞEMSETTİN SİRER (Sivas) — Ankara Üniversitesinin Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesine mensup üç öğretim üyesinin son yıllarda, bilhassa son beş yıl içerisinde idare, emniyet ve eğitim makamlarını kendileri ile meşgul ettiklerini, haklarında birkaç kere tahkikat açılmış olduğunu, bir kere Bakanlık emrine alınmış bulduklarını, sonra resmî ve hususi toplantılarda, başında, aile muhitlerinde adlarının birçok kere zikredildiğini ve fiil ve hareketlerinin tenkide maruz kaldığım saym arkadaşlarımızdan çoğu bilir. Birisi profesör ve ikisi de

⁵¹ -T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s. 247

doçent payesini haiz bulunan bu öğretim üyeleri geçen sene ilkbaharda toplu bir talebe şikâyetine mevzu teşkil etmiş bunun üzerine Ankara Üniversite İdaresi bunlar hakkında Üniversite Kanununun 29'ncu maddesinin âmir hükmü gereğince tahkikat açılmasına karar vermişti. Yine bu madde gereğince yapılan tahkikatın fezlekesi üniversitelerin başı sayılan Millî Eğitim Bakanlığına tevdi olunur. Millî Eğitim Bakanı da bunu Devlet Şûrasına sunar. Devlet Şûrası, Memurin Muhakemat Kanununun tayin ettiği prosedüre tevfikân lüzumu muhakemeye veya buna lüzum olmadığına karar verir.⁵²

Geçen sene yapılan tahkikat üzerine meydana gelen fezleke bana tevdi edilince; sizin buzulumuzda Üniversite işlerinden mesul ve muhatabı bulunan arkadaşınız olmam sıfatıyla ve bu mesuliyetin ağırlığı altında yaptığım tetkik neticesinde yalnız memurin muhakemat prosedürünün tayin ettiği kovuşturma ile iktifa etmeyip, bahis mevzuu öğretim üyeleri hakkında yine Üniversiteler Kanunu gereğince meslekî disiplin bakımından da kovuşturma yapmak zaruretine kail oldum. Böyle bir lüzum ve zarurete kail olunca tabii bunu telkin etmem lâzım. Telkin tabirini kullanıyorum; çünkü talepte veya teklifte bulunmaya kanuni salâhiyetim yoktur. Ancak üniversitelere sual sorabilirim. Kanuni salâhiyetim bu şekilde tayin ve tahdit edilmiş olduğu için, mucip sebeplerini etraflıca açıklayarak Ankara üniversitesinin de benim lüzumuna kail olduğum veçhile mevzuubahis öğretim üyeleri hakkında bir disiplin kovuşturması yapılmamasını düşünüp düşünmediklerini sordum. Bu sualim üzerine Ankara Üniversitesi Senatosu

⁵²- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s. 247

toplandı ve meslekî disiplin bakımından da bir kovuşturma yapılmasına karar verdi. Senato; mevzuubahis öğretim üyelerinin fiil ve hareketlerini incelemeye koyulunca nokta üzerinde tereddüde düştü. O nokta şudur: Acaba Üniversite organları Üniversite Kanununun tahmil ettiği vazifeleri yerine getirmeyen, bunların zıddı hareketlerde bulunan öğretim üyelerini de, hareketlerinin ağırlığı derecesine göre Üniversite öğretim üyeliğinden çıkartabilir mi?

Bu nokta Üniversite Senato tereddüde düştüğü için delâletimle Yüksek Meclisten bir tefsir istedi. Yüksek Meclis; bu noktada asla tereddüde yer olmadığını, kanun hükmünün sarih bulunduğu ve aranan yetkinin mevcut olduğunu ifade buyurdu.

Bunun üzerine Ankara Üniversitesi Senatosu mevzuubahis öğretim üyelerinin fiil ve hareketlerini artık kendilerinin Üniversite tedris kadrosu içerisinde muhafazalarına müsait olmayacak şekilde ağır olduğunu ifade ederek ihraçlarına karar verdi.

Yine Üniversite Kanunu hükmü icaplarındandır ki; üniversitenin Senatosunca haklarında bu tarzda karar verilen kimseler itiraz edebilirler. Bu itirazın temyiz mercii üniversitelerarası kuruldur.⁵³

Yüksek malûmunuz olduğu veçhile Üniversitelerarası Kurul 3 üniversitemizin rektörleri, fakülte dekanları ve bunların birer temsilcisinden mürekkeptir. Millî Eğitim. Bakanı da. bu kurulun

⁵³- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s. 247

başkanıdır. Ye bizim üniversitelerarası kurulumuz reisiyle beraber bu anda 20 üyeden tereküp eder.⁵⁴

Ankara Üniversitesinin haklarında ihraç kararı verdiği üniversite öğretim mensupları bu karara itiraz ettiler. İtirazlarını üniversitelerarası kurula havale ettim. Kuru!: Delilleri kâfi görmediği için Ankara Senatosunun kararını nakzetti. Meslekî disiplin kovuşturması bu suretle Üniversitelerarası Kurulun Ankara Senatosunun kararını nakzetmesiyle sonuçlanmış bulunuyor. Ancak bu öğretim üyeleri de vazifelerine avdet etmiş değillerdir. Çünkü Ankara Üniversitesinin Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Yönetim Kurulu, bu öğretim üyelerinin vazifelerine dönmelerinin, üniversite disiplinini bozacağını düşünerek talimatnamenin kendisine verdiği bir salâhiyeti kullandı ve bu öğretim üyelerine ait dersleri tatil etti. Şu anda Ankara Üniversitesinde Sosyoloji, Halk Edebiyatı ve Folklor dersleri okutulmamaktadır.

Memurin Muhakemat Kanununa göre takip edilen kovuşturma henüz neticelenmemiştir. Mesele Devlet Şûrasında şu anda incelenmekte ve karar safhasında bulunmaktadır.

Devlet Şûrasının vazifeli dairesinin yapılan tahkikat üzerine muhakemeye lüzum olmadığı yolunda verdiği karara, itiraz ettim. Umumi heyet itirazımı tetkik etmiştir. Umumi heyetin vermiş olduğu kararı şu anda resmen tebellüğ etmemiş olduğum için beni daha fazla bir şey söylemekte mazur görmenizi istirham ederim. Meselenin mahiyet ve seyri hakkında arz edebileceklerim hulâsaten bundan ibarettir.

⁵⁴- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s. 248

Şimdi asıl Orhon arkadaşımın bu suali irat etmekle benden öğrenmek istedikleri hususu cevaplamak isterim.⁵⁵

Orhon arkadaşım önergesinde Ankara Üniversitesi Senatosunun kararı için; bu karar Üniversitelerarası Kurulunca çoğunlukla bozularak bu üç profesörün gerek üniversite muhitinde, gerek umumi efkâr üzerinde uyandırdıkları huzursuzluğa bakılmaksızın kürsülerine iadesi kabul ve tasvip edilmiştir, dedikten sonra, benim bu hususta ne düşündüğümü soruyorlar. Kendisine cevap verirken lüzumsuz ve fazla maruzatla sizi tasdi etmek istemem. Yalnız edip ve mütefekkir arkadaşım bu suali irat etmeye sevk eden en mühim ve en şanlı noktayı tafahhusa çalışmanın, bilhassa bu noktayı cevaplamanın doğru olacağını tahmin ediyorum, öyle tahmin ediyorum ki, Orhon arkadaşımın bir endişesi vardır ve o endişe üzerinde durmak isterim.

Ankara Üniversitesi senatosu, üç öğretim üyesini, artık bunları kendi kadrosu içinde muhafaza edemeyecek kadar kusurlu görmüştür. Ye kanuni salâhiyetini kullanarak bunları ihraç etmiştir. Üniversitelerarası Kurulun Ankara'ya mensup olanlar dışında kalan yani, İstanbul'un iki üniversitesini temsil eden üyeleri bu karara iltihak etmemişler ve onu bozmuşlardır.

Bu ayrılık nereden ileri geliyor? Acaba Ankara Üniversitesinin üzerinde hassasiyet gösterdiği hususlara karşı İstanbul Üniversitelerini temsil eden, İstanbul'dan gelen temsilciler lakayt mıdır? Bu ayrılık böyle bir

⁵⁵- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s. 248

lakaytlıktan mı doğmaktadır? Arkadaşımı korkutan ve ürküten ve ona sual sorduran endişenin bu olduğunu sanıyorum. Onun için bu noktayı cevaplamayı lüzumlu görüyorum.

Sayın arkadaşlarım; Ankara. Üniversitesinde de, İstanbul Üniversitesinde de hizmet gören arkadaşlarımız, öğretim üyeleri, aşağı yukarı aynı formasyonlardan geçmiş, aynı bilgi ve ahlaki meziyetleri haiz, birbirlerine denk kıymette bu memleketin evlâtlarıdır. O halde fark nereden doğuyor? Ankara Üniversitesinin temsilcileri ihraç kararı vermişlerdir, İstanbul'dan gelenler buna iştirak etmemişlerdir.

Ankara Üniversitesinde bulunanlar ihraçlarına karar verdikleri kimselerin yanı başındadırlar, onların fiil ve hareketlerini daima takip ve müşahede edebilmek vaziyetindedirler. Ama İstanbul 'da hizmet gören arkadaşlarımız bu durumda değildirler, uzaktadırlar. Fikrime³ bu uzaklık ve yakınlık görüş ve karardaki farkı doğurmuştur.

Orhun arkadaşına bu vesile ile daha bir kanaat ve müşahedemi söylemek isterim.

Uzviyetlerde olduğu gibi, içtimai bünyelerde de maraz müvellidi amillere karşı mukavemet etmenin ve kurtulmanın emin çaresi bu bünyeleri kuvvetli bulundurmaktır.⁵⁶ Dışarıdan vuku bulan müdahalelerin değeri, bünyenin mukavemeti yanında dışarıdan verilen ilâç kıymeti derecesinde tali bir mahiyet arz eder. Bu kanaatimi böylece tekrarladıktan sonra, şunu arkadaşına arz edeyim ki her neviden ve dereceden talim ve | terbiye müesseselerimizde yabancı ideolojilere karşı mukavemet

⁵⁶- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s.248

kuvveti ferahlık verecek mertebededir. Ve müesseselerimizin manevi havası patojenleri yaşatmayacak bir ciyadet kazanmaktadır. Buna emin olmalarını rica ederim.

Büyük Millet Meclisimizin, bu konudaki hassasiyeti hepimizin çalışmalarımızın ümit noktası, dayanağı ve kuvvet kaynağı oluyor.

ORHAN SEYFİ ORHON (Zonguldak) — Sayın Millî Eğitim Bakanımıza verdiği izahattan dolayı teşekkür ederim.

Arkadaşlar, ben bu soruyu, hangi rejimi müdafaa ettikleri artık herkesçe pekiyi bilinen Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinin bu üç öğretim üyesi hakkında yeni bilgiler edinmek için sormadın». İşgal ettikleri Üniversite kürsülerinde ilmî Ödevlerini nasıl yaptıklarını ve hangi maksat için çalıştıklarını, herkes gibi, ben de biliyorum.

Ben bu soruyu, bu üç öğretim üyesini suçsuz; gösteren, Üniversitelerarası kurulun kararım kaldırmaya bir yol aramak için de sormadım. Yine pekiyi bilirim ki komünist tahrikçiliği ve milliyet aleyhtarlığı ne onlarla başlamıştır, ne de onların vazifelerinden çıkarılmaları ile bilecektir. Bu işleri yapanları suçsuz göstermek gayretine de ilk defa. bu kurulun kararında rast gelmiyoruz.

Yalnız şuna teessüf etmekten de kendimi alamam:

Memleketimizin bugünkü kadar nazik bir durumunda, bu derecede tehlikeli bir konuda bu zihniyeti taşıyanlara karşı, İngiltere gibi, Amerika gibi muazzam müdafaa kudretine sahip, dünyanın en hür ve demokrat milletleri olağanüstü tedbirlere başvururken, bizim Üniversitelerarası Kurulun sayın üyeleri, Millî hayatımızda mürşitlik ve rehberlik vazifesini görecek bu ilim adamlarımız, kendilerinden bihakkın beklenen

dikkat, hassasiyet ve alâkayı göstermemişlerdir. Yaptıkları işi, Senatonun kendi çatısı altında geçen bu müessif hâdise hakkında oy birliği ile verdiği kararı, bir avukat maharetiyle şekil bakımından bozarak bir çıkmaza götürmekten ibarettir.⁵⁷

Bu kurul, komünist tahrikçiliği yapan, bu üç öğretim üyesinin âdeta müdafaa şahitliğini üzerine almış görünüyor.

Dr. NECDET OTAMAN (Manisa) — On lan da tasfiye etmeli.

ORHAN SEYFİ ORHON (Devamla) —«Filân, profesörlüğe çıkarıldığından, ceza görmeye değil, takdir edilmeye lâyıktır Falan, dergisini bakanlığın ihtarı ile kapandığından disipline aykırılık etmediği bellidir» yolu söz ve mantık oyunlarına başvurulmuştur.

izin selâmet ve emniyeti bakımından, gereken bir tarzda tetkiklerini yaptıktan sonra bu üç öğretim üyesinin asla o zihniyette ve o davada insanlar olmadığı kararma samimiyetle varsaydılar, aksini gösteren deliller ortada durmasına rağmen, taşıdıkları yüksek ilim rütbesine inanarak, kanaatini değiştirmekte bir lâhza tereddüt etmez, hatta bize üç Türk münevveri kazandırdıkları için kendilerine bu kürsüden teşekkür etmeyi bir borç bilirdim.

Fakat, iş böyle olmamıştır. Yüksek Meclisinizin ve Millî Eğitim Bakanlığınızın bu meseleyi hassasiyetle takip edişini, üniversite muhtariyetine müdahale sayan bir dik başlılık göze çarpmaktadır.

⁵⁷- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s.249

Üniversite muhtariyetinden bahsediliyor, üniversite muhtariyetiyle bu işlerin ne alâkası olabilir? Üniversite muhtariyeti, Devlet aleyhine, millet aleyhine zorla koparılmış siyasi bir muhtariyet midir? Bütçesini bu milletin kesesinden alan, bu rejimin kurduğu üniversitelerin ilim adamları, muhtariyetin gölgesine bu devlete ve bu millete bağlılıklarını unutabilirler mi?⁵⁸

Üniversiteler Kanunu tasarısındaki Hükümet, gerekçesinden, bu kanun ruh ve manasını izah eden şu sözleri yüksek huzuruza, arz ediyorum:

«Üniversiteler, çalışmalarından millete karşı daima hesap verme ve direktifler alarak bunları gerçekleştirme durumunda bulduklarının belirtilmesi de yerinde görülmüştür.»

Üniversiteler Kanununun üçüncü maddesi, üniversitenin görevlerini tayin ederken, öğrencilerin nasıl yetiştirileceğini şöyle gösteriyor:

«Türk devriminin ülkelerine bağlı ve millî karakter sahibi vatandaşlar olarak»

Bu maddenin en güzel izahını, bu kanun, 15 Temmuz 1946 da, Yüksek Meclisinizin huzurun da müzakere edilirken, Millî Eğitim Komisyonu sözcüsü, olarak konuşan zata bırakıyorum: «Bu maddede işaret edilen, Üniversitenin vazifeleri arasında, öğrencilerini millî karakter sahibi ve Türk inkılâbının ülkelerine bağlı insanlar olarak yetiştirmek, üniversitelerimize terettüp eden vazifelerin başında gelmektedir. Üniversitelerimize terettüp eden vazifelerden hiç, birisi bundan ne daha mühim, ne daha öncedir.»

⁵⁸- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s.249

Nihayet bu sözlere, Üniversitelerin vazifeleri bahsinde Atatürk'ün, 1937 de, Meclisi açış nutkundan şu veciz cümleleri ilâve edeceğim:

«Memleket davalarının ideolojisini anlayacak, anlatacak, nesilden nesle yaşatacak fert ve kurumları yaratmak, Türk milletinin şuurunda daima canlı bir halde tutmak, Üniversitelerimize ve yüksek okullarımıza düşen başlıca vazifedir.»

Statünün çıkardığı üç öğretim üyesi lehinde karar veren, sayın profesörlere soruyorum: Ellerin vicdanlarının üzerine koyarak söylesinler: Onlar, Atatürk'ün eseri olan Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde vazifelerini böyle mi yapmışlardır?

Şimdi Müsaade buyurursanız, kısaca bu hâdisenin tetkikine geçeceğim: İlk hatıra gelen şey bittabi bu üç öğretim üyesinin isnat ve iftiralara uğramalarıdır. Acaba onlar ilmî görevlerini masum masum görüyorlardı da yüksek bilgi kudretlerini anlayamamaktan gelen bir geri görüşlülükle dersleri ve neşriyatları komünist tahrikliği yolunda kötüye mi çekilmiştir?⁵⁹

Esefle soyuyorum ki, hayır arkadaşlar. Onlar senelerdir, kendilerine atfedilen şeylerden çok daha fazlasını Israrla, inatla yapmışlardı v. Öğrencilerini milliyetçilik ve milliyet aleyhtarlığı bakımından ikiye ayırmaları, taraftarlarını yanlarına alıp Barajda (Volga bekçileri) şarkısını söylemeleri gibi küçük hâdiseleri bir tarafa bırakıyorum. 29 Ocak 1947 günü Büyük Millet Meclisi huzurunda, Hükümet adına beyanatta bulunan İçişleri Bakanının,- komünist tahrikçileri hakkında yapılan araştırmalarda ele geçen vesikalara dayanarak, bu

⁵⁹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s.250

üç öğretim üyesinin çıkardığı (Yurt ve dünya) mecmuasının, Türkiye Komünist Lideri Doktor Şefik Hüsnü'nün murakabesinde çıktığını, komünist tahrikçiliği yaptığını Meclise resmen bildirmesini de bir kenara koyuyorum.⁶⁰

Bunların yazılarından bazı parçalar arz edeceğimi: Bu yazıların, bu üç öğretim üyesinin hangisinin olduğunu açıklamayı lüzumsuz buluyorum. Çünkü her yerde ve her zaman hepsinin tekrarladıkları aynı şeylerdir. Aynı maksat için kullanılan aynı metot ve aynı fikirler. Bu yazıların birinde şöyle deniyor:

Avrupa ve Amerika gibi kapitalist memleketlerde sermayelerin işletilmesinde demokrasiden hiçbir eser olmadığı, Amerika'da kanuni haklarını isteyen işçilerin kara listeye geçirildiği, iktisadi demokrasi olmadan, tam siyasi demokrasinin mümkün olamayacağı söylendikten sonra şu neticeye varılıyor; yeni demokrasi anlayışını 1917 ihtilali ile Rusya gerçekleştirmiştir.

Bu gerçek demokrasinin, demokrasi düşmanlarının tezviratı yüzünden (Kus boyunduruğuna girdikleri yolunda) yanlış gösterilip, yanlış anlaşılan, Romanya, Bulgaristan, hatta Lehistan'da tatbiki konulduğu söylenmektedir. Faşizmin, yalnız İtalya ve Almanya'ya mahsus olmadığı anlaşıldıktan sonra:

“Faşizm, diyor, Garp demokrasilerinin içinde belirip gelişmiş ve nihayet bazılarında bütün cemiyeti hâkimiyeti altına alan bir rejim olarak tebellür etmiştir. Diğer bazılarında ise, liberal demokratik şeklini muhafaza etmekle beraber, Faşizm hareketleri çeşitli derecelerde, çeşitli mahallî şekillere bürünerek kendini

⁶⁰- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s.250

göstermiştir.» Ve devam ediyor: «Faşist devletin, yere serilmesi ile faşizm yıkılmamıştır. Fransa'da 200, Amerika'da 600, İngiltere'de bir avuç sermayedarın iktisadiyata hâkim olduğunu, bunların müthiş istibdadı altında ferдин hiçbir iktisadi hüviyeti olmadığını» söyledikten sonra Yunanistan'daki komünist isyanının, faşizme karşı demokrasi mücadelesi olduğunu ilâve ediyor.”

Dünyanın büyük bir inkılâba gitmekte olduğunu, bizim buna da adım uydurmamız gerektiğini, geçmiş asırların müzelik yadigârı olan kıymetlerini ayakta tutmaya çalışanların bir ' çöp gibi ortadan süpürüleceklerini söyleyerek hasretini çektiği rejime bizim de uymak zorunda olduğumuzu, buna karşı koyanların bir çöp gibi silinip süpürüleceklerini anlatmak istiyor.⁶¹

Yine bunlardan biri, millî ideal fikrini faşistlik ve harp tahrikçiliği sayıyor.

Yine bunlardan biri; «Tevfik Fikret yaşasaydı muhakkak komünist olurdu. Komünizmden ideal bir şey yok ki » diyor. Yine bunlardan biri; komünist rejimin halkı sefalet ve işsizlikten kurtardığını anlatmak için, “harpten sonra Rusya'nın” işsizlikle karşılaşmamış yegâne memleket olduğunu söylüyor.

Başınızı ağrıtmayayım. Görünen köy kılavuz istemez. Bu adamların mahiyetlerini tanımak için de fazla söze hacet yoktur.

⁶¹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s.250

Arkadaşlar,, bütün bunlar, millî şuur ve hassasiyetimizin hiç bir noktasına dokunmamış bile olsaydı, bu Devleti kuranlara ve Milletin hürriyetini kurtaranlara saygı göstermeye borçluyduk. Millî Mücadele tarihin karanlıklarına karışmadı. Dün olmuş kadar yakındır, ve bu Devletin kurucularından biri onun başında bulunmaktadır. Bu milletin hürriyeti davasında savaşımlar, yalnız hatırlarımızda yaşamıyor. Bu şerefli insanlardan birçoğunu buradan, bu millet kürsüsünden gösterebilirsiniz. Bu uğurda canlarını feda edenlerin, (Millî kahramanlar) safında boş bıraktıkları yerleri gözlerimizle görüyoruz. Bizi endişeye düşürecek hiç bir şey yok mudur? Hartaya bakın. Türkiye bugün muhasara da bir kale manzarasını arz ediyor. Hürriyetimizi müdafaa etmek için limanlarımızdan silâh taşımaktayız.

Millî tehlikenin ne taraftan geleceği ve hangi kapıdan girebileceği, artık hiç kimse için bir sır değildir. Yüksek heyetinizden, bir lâhzacık, bu müessif meselenin arz ettiği manzarayı göz önüne getirmenizi rica ederim.⁶²

Bir taraftan bütün bunlar ve bu tahrikleri bertaraf etmeye çalışan Hükümetiniz, Millî Eğitim Bakanınız var. Millî Eğitim Komisyonunuz, aynı maksatla, Ankara Üniversitesi kadrosunu dün kadar elinde tutmuştur. İçişleri Bakanınız bu kürsüden komünist tahrikçiliğinin vatan hainliği derecesine vardığını ve bu tahriklere burada bahsi geçenleri kastederek, Üniversite öğretim üyelerinden bazılarının katıldığını açıklamıştır. Ankara Üniversitesi Senatosu, hiçbir tereddüde mahal bırakmayacak bir şekilde, bunlara yapılan türlü tavsiye, ikaz ve ihtarlara rağmen yollarını değiştirmediklerini

⁶²- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s. 251

söyleyerek öğretim meslekinden çıkarma cezasının tatbikine oy birliğiyle karar vermiştir. Yüksek Heyetiniz Üniversiteler Kanununun 46'ncı maddesinin yorumlanmasına lüzum göstermek suretiyle bu kararı zımnen tasvip etmiştir. Mahkemece toplanan deliller, bunların kendilerine atfedilen şeyleri yaptıkları kanaatini hâsıl etmiştir.⁶³

Bu üç öğretim üyesinin Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesinde öğrencileri ikiye böldüğü ve tedrisatın devamına imkân bırakmayan bir huzursuzluk meydana çıktığı da bir hakikattir. Nihayet bunların ellerinden fakülteyi kurtarmak için kadrolarını lâğvetmekten başka bir yol bulunamamıştır. İşte görünen manzara budur.

Bir tarafta bu vardır. Öbür tarafta Üniversitelerarası Kurulun kararı, üstelik bir ordinaryüs profesör, bu kadarını da kâfi görmemiş, öğrencilerini başına toplayarak ciddî bir fikir kahramanlığı yapmak hevesine düşmüş, kürsü hürriyetine müdahaleden Abdülhamit devrinde bile ruhlara bu derece korku sinmediğinden, şirretliğin bu derece ayaklanmadığından bahsederek bu üç öğretim üyesine saygı ve sevgilerini ilân etmiştir. (Bu kimdir." İsmi söyle! Sesleri).

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) Milletten ne saklıyorsun? Biz bilmiyoruz söyle!

ORHAN SEYFİ ORHON (Devamla) — Vasfî Raşit, bunu herkes biliyor. Zannederim ki, arkadaşlar, hak ile batılı seçmekte bu derece ihtilâfa düşüldüğünü, millî şuur ve temyiz hassasından bu kadar uzaklaştığımı gösteren bu hâdiseye; memleket menfaati ölçüsünden bakılınca, dünyanın bugünkü durumunda, millî bir tehlike içinde

⁶³- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI, s. 251

bulduğumuzu şu sırada, artık bu konuya, yüksek heyetinizin dikkatle, ehemmiyetle el koymak zamanının geldiğine, hükmetmek imkânsız olur. (Bravo sesleri, alkışlar). İşte arkadaşlar; ben bu soruyu bunun için sordum. Komünist tahrikçilerinin tehlikesinden yüksek heyetinize uzun uzadıya bahsetmeyi lüzumsuz bulurum. Yalnız bir noktayı müsaadenizle arz edeyim: Deniyor ki, "Türk Milleti için komünistlik tehlikesi yoktur. Moskof emperyalizmi damgasını taşıyan bu rejimden Türk Milleti nefret eder." doğrudur ama arkadaşlarım, komimim ayağında çizmesi, başında kalpağı ve elinde kırbacı ile kendi kıya tinde gelirse; yoksa millî birliği yıkmak için her kılığa girebilen bir fikir, bir hikâyeci, bir şair, bir mecmuacı, bir ressam, bir köy enstitüsü öğretmeni, bir iktisatçı ve bir profesör olarak pekâlâ hayatımıza girebiliyor ve bir (ileri fikirlilik) maskesi altında tahribatını çok geniş bir sahada yapıyor.⁶⁴

EMİN SOYSAL (Maraş) — Bazen imanı kıyafetiyle de gelir.

ORHAN SEYFİ ORHAN (Devamla) — Türk gençlerinin ruhundaki saf ve samimî (ilerilik, yemlik) aşkım kullanarak soysuzluğu (yeni fikir) haline sokmuştur. Edebiyatta tahribatına, (putları yıkacağız) diye başlamış, millî şöhretlerin altına battal damgaları vurmuştur. (Genç şairlere, lirizmin burjuva duyguları olduğunu telkin etmiş, şiiri soysuzlaştırarak;

Seni nasıl unuturum, vesikalı yârim;

Dedirtmiştir. Kabul ediniz ki, bugün, idealist vatandaşlar yetiştiren bir Namık Kemal Edebiyatı tarzından eser kalmamıştır. Yeni resmî, «Dünya işçileri

⁶⁴- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s. 252

birlesiniz.» manasına gelen duvar afişleri şekline koymaya çalışmıştır. Yeni hikâye, bir sınıf mücadelesi yolunda yürümektedir. Fakat asıl talimatını milliyetçilik duygusunda, millî mefkûrede yapmıştır. Senelerdir kullandığı kurnazca taktikler, milliyetçiliği inhisarcılık, geri fikirlilik, ırkçılık ve faşistlik töhmeti altına koymuştur. O derecede ki, millî mefkûrenin milliyetçilik fikrinin haysiyetini şeref ve itibarını iade etmeye mecburuz.

Arkadaşlarım, zannedirim ki; beni mübalâğa ile itham etmezsiniz. Türk milliyetçiliğinin bunlarla ne alâkası vardır? Hürriyetimizin düşmanı, vatansız veya hain olmamak şartıyla, hiçbir ileri fikirle Türk milliyetçiliği tearuz etmez.

İnhisarcılıkla ne alâkası vardır? Türk milliyetçiliği siyasi bir parti değildir. Halk Partisinin olduğu kadar, Sayın Demokrat Partili veya bağımsız arkadaşlarımızın da öz malıdır.⁶⁵

Bu tahrikçilerin siyasi tehlikelerine gelince': Duna ben kendimden hiçbir şey katmayacağım: İki gün evvel gazetelerimizde tercümesi çıkan «Büyük Britanya ve Doğu» dergisinin neşrettiği bir yazısından aldığım şu cümleleri aynen tekrarlayacağım;

“Her memleketin komünistleri veya komünist olduklarını masum maskeler altında gizliydi adamları vardır. Dunların kuvveti buhran baş gösterdiği zaman görünür. Bu adımlar, emir alır almaz her sahada harekete geçmeye hazır bir beşinci kol teşkil ederler. Bu hal Avrupa'da olduğu kadar Orta Şarkta da varittir.» son yıllarda Beyrut'tan Tahran'a ve Kahire'den Bağdat'a

⁶⁵- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s. 252

kadar komünistler baş gösteren kargaşalıklarda rollerini oynamışlardır.”⁶⁶

Arkadaşlarım: sözlerimi bitirirken, müsaade ederseniz, ben de bütün samimiyetimle hepimizin katıldığına inanarak şunu arz etmek isterim. İlimle hiçbir ihtilâfımız yoktur. İlim hakiki bir mürşittir. Milletçe haklı davalarımızın en büyük manevi müdafî odur. İnkılâbımızın yolunda bize ışık tutan odur. İlim, ümitlerimizi dağa kaldıran bir haydut, gece rüyalarımıza girip bize ecel terleri döktüren bir cadı değildir. Üniversitelerimizin ilmî hürriyeti ve muhtariyetiyle bu meselenin hiçbir ilişkisi olamaz. Bu muhtariyeti biz, inkılâbımızın, prensiplerimizin başına koymuşuzdur. Ona kimsenin dokunmaya niyeti yoktur. Bu mesele, üniversitelerimizin hürriyeti ve muhtariyeti davası değil, ilim adamlarımızla aynı safta olduğumuza şüphe etmediğimiz milletimizin hürriyeti, emniyeti ve selâmeti davasıdır.

⁶⁶- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI. s. 252

1950 YILI İDEOLOJİK OLAYLARI

1925 Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Paktı'nı iptal ederek Ardahan ve Kars'ı istedi. Balkanlarda da güçlü konuma gelen Sovyetler, bu dönemde Türkiye için ciddi bir dış tehdit haline gelmiştir. İngiltere ve Amerika SSCB baskısına karşı Türkiye'ye zımni destek vermeye devam etmiş, bu esnada ABD'nin Japonya'ya atmış olduğu atom bombası ile de savaş sona ermiştir. Ancak Sovyetlerin Türkiye üzerindeki özellikle Boğazlara ilişkin istek ve ısrarları savaş sonrası görüşmelerde de devam etmişti.⁶⁷

1935'ten sonra Türk-Rus dostluğu yavaş yavaş bozulmaya başladı. Sovyetlerin Türkiye' de güçlü bir Komünist Parti kurma çabaları bir hayli endişe uyandırmış bulunuyordu. Sovyetler 1 939'da, Montreux Antlaşması'nın değiştirilerek Boğazların, Karadeniz' de sahili olmayan bütün devletlere kapatılmasını ve Türkiye'nin Boğazlarla ilgili olarak alacağı kararlara Rusya'nın da katılmasını öngören bir protokol imzalanmasını isteyince bu endişe daha da arttı. Bu konudaki Türk-Sovyet görüşmeleri 16 Ekim 1 939' da kesildi ve üç gün sonra da Fransa, İngiltere ve Türkiye arasında karşılıklı yardım antlaşması Ankara' da imzalandı. Rusya, Boğazların kontrolüne katılma talebini, Batılı devletlerin Rusya'nın güney kıyılarına

⁶⁷-İlyas Topsakal, Tarihi S,retçe Türkiye-Rusya İlişkileri, Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi • Cilt III, Sayı 2 • Sonbahar 2016 s.

saldırmak için daima Boğazlardan geçmiş olmalarıyla haklı göstermeye çalışıyordu.⁶⁸

Sovyet hükümeti bir adım daha atarak 19 Mart 1945 tarihinde, 17 Aralık 1925 tarihli Türk-Sovyet Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması'nın feshedileceğini açıkladı. Haziran 1945 'te SSCB Dışişleri Bakanı V. Mikkailovich Molotov ile Türkiye'nin SSCB Büyükelçisi Selim Sarper arasında tarihî bir görüşme gerçekleşmiştir. Bu görüşmelerde Sovyetler Türkiye'den, Boğazların ortaklaşa kontrolü ve askerî üs ile Kars ve Ardahan'ın kendilerine verilmesi gibi isteklerde bulunmuştur. Bu istekler bundan sonraki süreçte Türk-Sovyet ilişkilerini olumsuz etkilemiştir. Bunların kabul edilmemesi ise Sovyetleri Türkiye üzerinde siyasi baskıya yöneltmiştir. Türkiye'de kuruluşundan itibaren var olan Komünizm karşıtlığına Boğazlar meselesi ile Sovyet karşıtlığı da eklenmiş ve bu durum Türkiye'nin gerek iç gerekse dış politikasında belirleyici rol oynamıştır. Rus isteklerine tepki olarak 4 Aralık 1945'te İstanbul'da büyük bir miting düzenlenmiştir. Miting sonrası Rusça kitap satan kitapevleri ve Tan gazetesi basılarak matbaası tahrip edilmiştir. Bu hadise Türk toplumunda gelişmekte olan anti Sovyet duygularını ortaya koymaktaydı.⁶⁹

İkinci Dünya Savaşı sonunda oluşan iki kutuplu dünya düzeninde Türkiye Batı ekseninde yer almıştır. Türkiye'de XX. yüzyılın başından itibaren süregelen antikomünist propaganda ve faaliyetlerin de büyük

⁶⁸-Kemal Karpat Türk demokrasi Tarihi, İstanbul, 2010, s. 450

⁶⁹-Mücahit Özçelik, "Sovyet Rusya'nın 1945 Yılında Boğazlarla İlgili İsteklerinin Türk Kamuoyundaki Yankıları", The Journal of Academic Social Science Studies, Volume 6 Issue 1,p. 1091-1115, January 2013, s..1095

etkisiyle ister istemez iki komşu devlet ve iki ulus arasında yarım asrı aşan bir soğukluk dönemi yaşanmıştır. Bu dönemde Sovyetler Birliği ya da Rusya ve Ruslar ile ilgili her şey komünizmi çağrıştırdığı ve “komünizm tehdidi” söylemleriyle toplumun önemli kesiminde bir “komünizm korkusu” oluştuğu/oluşturulduğu için Rusya ile ilgili yayım yapmak pek de rağbet görecektir bir şey değildi. Yasal engellemeler de söz konusuydu. Türk Ceza Kanunu'nun 141. ve 142. maddeleri ile (söz konusu maddelerde “komünizm” ya da “komünist” gibi ifadeler geçmese de) “komünizm propagandası” sayılabilecek faaliyetler suç kapsamında değerlendiriliyordu.⁷⁰

II. Dünya Savaşı Döneminde Türkiye'de sosyalist faaliyetler, Rusya ile ilişkilerin gidişatının da etkisi ile "büyük tehdit" olarak algılanmaya başlanmıştır. Bu dönemde yurt içindeki sol faaliyetlerin yayılma alanı da gittikçe genişlemiştir. 1943 yılının sonlarına doğru Ankara'da Yedek Subay Okulu'nda bir öğrencinin üzerinde "3 Adındaki ve Saraçoğlu Hükümeti" adını taşıyan bir bülten bulunmuş, soruşturma sonucunda Yedek Subaylar içinde ikisi öğrencilerden, birisi erlerden oluşan üç hücre meydana çıkarılmıştır. Gizli hücre teşkilatı olarak faaliyet gösteren bu teşkilatın kolunun, Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi ve Ziraat Fakültesi'ne ulaştığı tespit edilmiştir. Ayrıca Ankara'daki fakültelere ulaştırılan bültenlerin İstanbul'dan gönderildikleri belirlenmiştir. İstanbul'da yapılan soruşturmalar

⁷⁰-Ayten Çelebi, Türkiye'de Rusya'ya dair Çıkan kitaplar (1991-2016), Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi • Cilt III, Sayı 2, Sonbahar 2016, s. 252

sonucunda bir kolu Karabük Fabrikası'ndaki işçilere ve Akhisar Ortaokulu'na uzanan Merkez Komünist Vilayet Komitesi'nin, İstanbul, Beyoğlu, Kadıköy ve Üsküdar mıntıklarındaki faaliyetleri ortaya çıkartılmıştır. Çoğunluğu öğrenci olan 31 kişilik bir grup yakalanmış ayrıca Reşat Fuat ve Suat Derviş tarafından yazıldığı anlaşılan ve içeriğinde komünizm propagandasının yer aldığı bültenler ele geçirilmiştir. Tutuklamalar olmuş ve Ankara Garnizonu İki Numaralı Askeri mahkemesindeki yargılamaların sonucunda 32 kişi çeşitli cezalara çarptırılmıştır. Yapılan tahkikatta komünist faaliyette bulunanların şifreli yollardan haberleştikleri anlaşılmış ve haberleşmeyi sağlayan Posta Telgraf Müdürlerinden Tevfik Dilmen'in üzerinde bulunan not defterinden yeni zırhlı birliklerin teşekkül etmek üzere olduğu yazısı ele geçirilmiştir 1943-1944 yılında İstanbul Üniversitesi'nde de Gençlik Teşkilatı Kolu vasıtasıyla sol faaliyetler etkisini göstermiştir. 1945 yılında İleri Gençler Birliği Teşkilatı'nın faaliyetleri sonucu başlarında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde asistanlık yapan Mihri Belli 'nin bulunduğu 60 kişi tutuklanmıştır Buradan anlaşılacağı üzere artık okullara, orduya, işçilere kadar ulaşan geniş bir ağda gizli olarak yürütülen sol faaliyetlere sıklıkla rastlanmaktaydı.⁷¹

Rusya; Marks ve Engels'in 1848 yılında yazdıkları Manifesto ile ortaya atılan ve Kapital adındaki kitabın neşri ile de fırtınalar koparan ve bugüne kadar Marksizm (İlmî sosyalizm) diye anılan doktrin tesiri altında ve 1917 Ekim ayı Kızıl ihtilali ile başlayıp tatbik

⁷¹-Zehra Aslan, Türk-Rus İlişkileri ekseninde Türkiye'de İktidarların "Sol" Algısı, 1923-1960, Karadeniz Araştırmaları, Güz 2016, Sayı 51, S.171-190, s. 179

imkânlarını Çarlık Rusya'sında bulunan Kızıl Sovyet İdaresinin, kendi hudutları içinde kalmayarak dünya üzerinde bıraktığı iz ve yarattığı tesirleri diğer devletlerin sınırları içine de sızarak milletlerin içtimaî ve iktisadi bünyesinin müsaadesi nispetinde buralarda da az veya çok tesir ve nüfuzunu belirtmiş ve başlangıçta bir propaganda vasıtası olarak kullanılan bu konu nihayet her memlekette açık veya gizli şekilde bir komünist partisi faaliyeti olarak kendini göstermiştir. Yukarıda belirtilen hususlar çerçevesinde, Rusya Türkiye'den istekleri dışında belirtilen bu ideolojiyi yerleştirmek amacındaydı.⁷²

Bundan masun kalamayan memleketimiz de, aynı propaganda ve parti teşekkülü içine girmiş ve vatandaşlarımız bu doktrinin zehirli faaliyetinin kucağına düşmüşlerdir. İlk yıllarında hemen iptidaî ve mevzîî şekilde kendisini gösteren bu faaliyetlerin bilahare eline geçirebildiği her fırsat ve imkânlardan faydalanıp sahalarını oldukça genişlettikleri fakat Hükümetin aldığı önleyici tedbirler karşısında muvaffakiyetsizliklere rağmen bu önleyici tedbirlerden kendilerini kurtarabilmek amacı ile de taktiklerin, esasen gizli olan çalışma ve teşkilatlanma işlerini, Hükümeti ve zabıtayı milleti ve kaza organlarını aldatacak, yanlış yollara ve kanaatlere sevk edecek şekilde değiştirdikleri görülmüştür. Her zaman uyanık bulunan Hükümet bu taktik ve çalışma metotlarını dahi anlamış olduğundan

⁷²- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklif i (2/37), s. 11

gerekli tedbirleri almakta gecikmemiş, lüzumlu idarî ve kanunî yollarla memleket içindeki faaliyetlerini meydana çıkararak bir kısım faillerini adaletin pençesine vermiş ve suçlular muhtelif sürelerle cezalandırılmış oldukları halde yine bu muzır ve çok tehlikeli komünizm propaganda ve faaliyetlerinin hususiyle gizli komünist partisi halinde teşkilatlanmalarının önüne geçilememiş ve aksine olarak senelerden beri mevzuatlarımız karşısında kanun dışı bırakılmış olan ve zaman zaman cezaî müeyyideleri değiştirilen bu faaliyetlerin son seneler içinde (ve hele Stalingrad zaferinden sonra) hızını ve cesaretini artırarak işe koyulduğu yapılan yakalamalar ve verilen mahkeme kararı ile sabit olmuştur.⁷³

Almanya'nın tamimiyle mağlûp edilmesini müteakip zafer neşesi ile sarhoş olan komünistler, artık tek arzu ve amaçları olan (Dünyayı komünistleştirmek ve Moskova'ya bağlamak) zamanının geldiğini anlamışlar ve her memlekette gizli veya açık şekilde teşekkül etmiş bulunan komünist partilerini bu amaca yöneltmek için her sahada azami faaliyet göstermeye mecbur tutulmuşlardır.

Bizde de 1919 yılından beri teşekkül eden ve 53 maddelik (Komünist partisi faaliyet programı ile) faaliyete geçen (Türkiye Komünist Partisi) komünintern'den ve profintern'den aldığı emir ve direktifler üzerine faaliyetini artırmış çalışma şekil ve sahalarını gizli, aldatici, zehirleyici güzel metotlarla devam etmiştir.

1946 yılında demokrasi hareketini ilerletmek gayesi ile cemiyetler, matbuat ve ceza kanunlarında yapılan bazı değişiklikler ve bunları takiben başlayan milletvekili seçimi Türkiye Komünist Partisinin ümidini

artırmış ve 25 seneden beri gizli bir şekilde çalışan bu partiye başka adlar altında ve açık olarak teşekkül etmek cesaretini vermiştir. Nitekim Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi) adı ile 1919 da kurulmuş olan partiyi yeniden canlandıranlar ve ayrıca (Türkiye Sosyalist Partisi) adı ile kurulan diğer bir parti komünizm esasları üzerinde çalışmaya başlamışlardır. Fakat bütün maksatlarının ne olduğunu ve ne olabileceğini göz önünde bulunduran Hükümet bu partilerin de gizli, hileli ve aldatıcı faaliyetini kısa bir süre içinde öğrenmiş bulunduğundan bilinen kanunî tedbirlerle bir kısım faillerini adalet pençesine vermek ve partileri kapatmak suretiyle bu tehlikeyi önlemek istemiştir.⁷⁴

Bundan başka demokrasi usullerinden olan (Düşünme, yazma, teşkilatlanmağa vicdan hürriyetlerinin) tam tatbikini arzulayan ve bu sahada ileri hamleler yapan hükümetin bu faaliyetini istismara cüret eden memleketimizdeki komünistler, değişmiş olan matbuat ve cemiyetler kanunlarından istifadeye kalkışmışlar ve kurulmuş bulunan sendikaları, cemiyetleri, siyasî partileri içinden baltalamak ve bunlara nüfuz ederek kendi muzır fikirlerini yaymak ve temiz vatandaşları aldatarak aralarına almak ve bu yeni değişiklikler ve ileri hamlelerden de faydalanıp amaçlarına ulaşmak yolunu tutmuşlardır.

Komünistlerin bu faaliyet şekillerini kısaca olsun izah etmek faydalı görülmüştür. Bilindiği üzere komünizmin idare organları esas itibariyle (Komüntern)

⁷⁴- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X ,Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklif i (2/37), s. 12

ve (Profintern) diye iki büyük siyasî ve iktisadî teşkilât üzerine kurulmuş bulunmaktadır. Bütün dünyadaki komünist partilerinin birliğinden doğan büyük bir beynelmilel komünist inkılâp teşkilâtı olan ve asıl ismi üçüncü komünist enternasyonalı olup kısaltılarak (Komüntern) denilen ve yine bütün dünyadaki inkılâpçı amele birliklerinin, meslektaş ittifaklarının beynelmilel birliği olup asıl adı (Kırmızı meslektaş birlikleri enternasyonalı) ve kısacası (Profintern) denilen bu iki teşekkülün merkezi Moskova'da olduğundan her memleketteki bu neviden teşekkülleri dahi Moskova idare etmektedir. Komüntern bu gaye için daha ziyade siyasî sahada ve komünist partileri işleriyle, Profintern ise iktisadî sahada ve meslektaş birlikleri (Sendikalar) ile beraber çalışıyorlarsa da aralarında sıkı münasebet ve irtibat bulunmaktadır.

Dünya komünist teşkilâtı gibi memleketimizdeki gizli komünist partisi de bu iki ana temel üzerine kurulmuş ve diğer teşkilât kollarını ona göre tanzim ederek faaliyetini hızlandırmıştır.

1919 yılında Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Bakü'de 1920 de Baytar Salih Hacıoğlu ve arkadaşlarının Ankara'da ve 1919 da Doktor Şefik Hüsnü ve arkadaşlarının İstanbul'da kurdukları (Türkiye Komünist, Türkiye Halk İştiraki Yun - Türkiye Sosyalist İşçi ve Köylü) partilerinin faaliyetleri hep bu esaslar üzerine kurulmuştur. 25 seneden beri memleketimizde görülen işçi hareketleri de Profintern sendikalistleri tahrikatının tesiri altında kalmışlardır. Komüntern 'de Türkiye Komünist Partisini temsil eden murahhasların bulunduğu bilindiği gibi, Türkiye amele birliklerinin

Profintern 'de azalarının bulunduğu da kendi vesikaları ile açıklanmıştır.⁷⁵

Türkiye Komünist Partisi 25 yıl önce açık çalışma şeklinden gizli çalışma şekline intikal edince bütün faaliyetini ve çalışma usulleri ile yayın vasıtalarını bu gizlilik prensibine uydurduktan başka kanun dışı bırakılan partilerinin kollarını maskeli adlar altında çalışmalarına ve bu suretle zabıta kuvvetlerini şaşırtmaya halkı ve hele gençliği hileli ve aldatıcı yollarla zehirlemeye ve kandırmaya önem vermiştir. Nitekim son yıllarda memleket içinde başlayan demokrasi hareketlerini de istismar ederek (İleri gençler, ileri demokrat, ileri demokrasi, Atatürkçü, Anayasanın tam tatbiki, Anti-faşist, vurguncularla mücadele, günün meselleri., gibi) adlar ve fikirler arkasında yine ortaya çıkmışlardır. Bütün maksatlarının memleket içinde huzursuzluk yaratmak, millî birliği bozmak, halkı Devlet idare ve otoritesine karşı koruyabilecek şekilde hinleştirmek ve hazırlamak ve bu işi bir ihtilale kadar götürüp iktidarı ele almak için bekledikleri fırsat ve imkânları temin etmek olduğu, eskiden beri yayınladıkları gizli broşürlerden ve yaptıkları propagandalardan başka, son defa partilerin kapatılması ile ele geçen yazılı vesikalardan anlaşılmıştır.

Komüntern 'in lağvedilmiş olmasının ilânı ve komün form adının ortaya atılmış bulunması yukarda izah olunan çalışma esasları ile, kaynak ve organları asla değiştirmemiştir. Çünkü gayeye varmak için her türlü

⁷⁵T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X - Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklif i (2/37), s. 12

hile ve vasıtaya müracaat etmek komünistlerin kabul ve taktik ettikleri bir metodudur.

Komünistlerin bunlardan başka dünya çapında olduğu kadar memleketimiz için çok tehlikeli olan ve bütün demokrat ve hür devletler tarafından vesikalarla tespit olunarak yayınlanan faaliyetleri de şunlardır:⁷⁶

- Millî birliği yıkmak;
- Millî istiklâl ve hâkimiyeti kaldırmak;
- Vatan bütünlüğünü parçalamak

Bu üç kutsi umdeyi ortadan kaldırmak için tuttukları yollarda yine sırasıyla:

- Millî menfaatlere aykırı hareket etmek;
- Yabancı bir devlet hesabına casusluk yapmak;
- Yabancı bir devlet hesabına sabotaj yapmak;
- Yabancı bir devlet hesabına beşinci kol olmak.

Faaliyetleridir ki, hukukî vasıfları itibariyle bunlar (Millî birliğe, millî müdafaaya ve vatana hıyanet) suçlarıdır.

Hükümetin 25 yıldan beri aldığı tedbirlere ve ceza kanunlarına konulan cezaî müeyyidelere rağmen komünistlik faaliyetinin, teşekküllerinin ve çalışma metotlarının önüne geçilmesine muvaffak olunamadığı ve aksine olarak yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı, bu faaliyet ve teşkilatlanmalarına hız verdikleri, birçok gizli veya kısmen açık matbualar ve broşürler dağıtarak yayınlarda buldukları, birçok vatandaşları zehirledikleri ve bu işleri sistemli metotlara bağlamış buldukları artık sabit olmuş hakiki olaylardır.

⁷⁶- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X. Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklif i (2/37), s. 13

Marazî ve içtimaî hastalıklarla, bunların azlığı veyahut çokluğu veya çeşitliği karşısında nasıl yeni yeni sıhhî, idarî ve kanunî tedbirlere acele başvurmak icap ediyorsa, komünizm hastalığı ve yeni idari, kanuni şiddetli ve önemli tedbirlere başvurmak zamanı gelmiş bulunmaktadır ki, bunlar aşağıda sırasıyla gösterilmiştir:

Kanuni tedbirler:⁷⁷

Bugün mevcut mevzuatımızdan Cemiyetler Kanununun 9 uncu maddesi ile komünist partisi kanun dışı bırakıldığından ve Matbuat Kanununun 40'ıncı maddesi komünistlik ve anarşistlik hakkında neşriyatta bulunulamayacağından bahsettikleri gibi Türk Ceza Kanununun 141 ve 142'nci maddeleri böyle bir parti (Cemiyet) kuranlar, buraya girenler ve bu konu üzerinde propaganda yapanlar haklarında verilecek cezaları da tedvin etmiştir. Fakat bütün bu memnuiyetlere ve bugüne kadar tatbik olunan cezalara rağmen, komünistlerin nedamet göstermedikleri ve cezadan beklenen nedamet prensibinin elde edilmediği inancına varılmıştır. Her yakalamada eski ve sabıkalı komünistlerin tekrar ortaya çıkması ve müteaddit defalar cezalandırılmış olanların hükümlülük süresini çektikten ve serbest bırakıldıktan sonra evvelkinden daha fazla faaliyete geçtiklerinin görülmesi, bu inancı teyit etmektedir.

Fakat bütün bu memnuiyetlere ve bugüne kadar tatbik olunan cezalara rağmen, komünistlerin nedamet göstermedikleri ve cezadan beklenen nedamet prensibinin elde edilmediği inancına varılmıştır. Her

⁷⁷- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X. Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklifi (2/37), s.13

yakalamada eski ve sabıkalı komünistlerin tekrar ortaya çıkması ve müteaddit defalar cezalandırılmış olanların hükümlülük süresini çektikten ve serbest bırakıldıktan sonra evvelkinden daha fazla faaliyete geçtiklerinin görülmesi, bu inancı teyit etmektedir.

Bundan başka, evvelce temiz kalmış, vatan ve millet sevgisi taşımış ve bunlara bağlılığı sabit olmuş bir kısım vatandaşları da zehirleyerek arkalarından sürükledikleri onların da kızıl damgasıyla damgalanmalarına ve mahkûm edilmelerine sebep oldukları anlaşılmıştır ki, bunlar üzerinde de durmak en önemli bir konu haline gelmiştir. İşte bütün bu zaruri sebeplerden dolayı, bugünkü cezaî unsur ve müeyyideleri hemen değiştirmek lüzumu hâsıl olmuştur. Tanzim olunan kanun maddelerinde, komünistlerin faaliyetleri içinde bulunan (Vatana, millete, istiklâle hıyanet ve sadakatsizlik) fiillerinden aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulmuştur:⁷⁸

- Komünist partilerinin açıkça bilinen yabancı bir merkeze bağlı oldukları;

- Teşkilât ve faaliyetleri içine (Halk tabakaları, Devlet teşkilât kadroları, gençlik, okullar, sendikalar, işçiler ve işçi toplulukları ve ordunun) alınmış ve buralara sızmış olmaları;

- Bütün cemiyetler, siyasî partiler, kültür kurulları, matbualar içine sızmak istemeleri ve hatta sızmış bulunmaları;

⁷⁸- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X. Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklif i (2/37), s. 14

- Kendi partilerinin faaliyet programındaki açık maddeler;

- Millî menfaatlere aykırı hareket;

- Casusluk;

- Sabotaj;

- Beşinci kol;

- Sağ, mutedil ve müfrit sol ve irtica gibi hareketleri körükleyerek memleket içinde gayri memnunluğu çoğaltmak, anarşi yaratmak, ihtilale götürmek ve bunların arkasından da iktidarı ele geçirmek gibi amaçların bulunması. Türk Ceza Kanununun 125 inci maddesi (Devlet topraklarının bütünlüğünü tamamen veya kısmen yabancı bir devletin hâkimiyeti altına koymak, devletin istiklâlini, tenkis ve birliğini bozmak ve nihayet hâkimiyeti altında bulunan bir kısım topraklarını Devlet idaresinden ayırmak fiilinden) bahsetmektedir. Böyle bir fiili işleyen failin cezası da ölümdür. Komünizm umdelerinden en önemlisi yabancı bir devlet hesabına çalışmak, vatan ve milleti onun emir ve idaresi altına koymaktır. Nitekim bunun canlı misalleri artık meydandadır ve tamamıyla anlaşılmıştır.⁷⁹

Türkiye Komünist Partisi faaliyet programının 11 ve 55 inci maddeleri(Millî azlıklardan kütleler halinde yaşayanlara devletten ayrılmak hakkını)tanımakta ve (Kürtlerin, Lâzların birer Kürdistan ve Lâziztan adı ile) vatan bütünlüğünü parçalamalarına müsaade etmektedir.

Partilerine dağıttıkları gizli broşürlerde de bunları açıklamışlar ve hatta gizlice milletvekili adaylarını bile

⁷⁹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X.Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklif i (2/37), s. 14

göstermişlerdir. Casusluk fiili, hazarda 15 seneden başlayan ağır hapis ve fevkalâde hallerde seferberlikte ölüm cezası ile cezalandırılmıştır. Sabotaj fiilleri, Askerî Ceza Kanununun 59 uncu maddesine göre 8 yıl ağır haptisten ölüm cezasına kadar cezalandırılmaktadır. Bu durum karşısında artık komünistler, anarşistler ve nihilistler için bugün tatbik edilmekte bulunan Türk Ceza Kanununun 141 ve 142'nci maddelerindeki unsurları ve cezaları - cezadaki içtimaî fayda, adalet ve suçla ceza arasında bulunması lâzım gelen muvazene esaslarına – uygun görmeye mantikî, ilmî ve hukukî imkân kalmamıştır. İşte bu gerekçeye uyularak ve komünizm içinde esasen mündemiç bulunan unsurlarla Türk Ceza Kanunu hükümleri göz önünde bulundurularak 141 inci maddenin değiştirilmesi için kanun teklifi hazırlanmıştır. Kanun teklifi verilmeden önce askeri yargıç Şevket Mutlugil' Adalet bakanlığı tarafından bir sunul yaptırılmıştır. Bu sunumda Şevket Mutlugil, olayı belgeleriyle meclis üyelerine sunmuştur.⁸⁰

7.XI.1950

Tekirdağ Milletvekili

Şevket Mocan

⁸⁰-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X. Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklif i (2/37), s. 14,

TEKİRDAĞ MİLLETVEKİLİ ŞEVKET MOCAN VE 53 ARKADAŞININ KANUN TEKLİFİ VE AÇIKLAMALAR

T. B. M. M. Başkanlığı Yüksek Katma

Tadili için gerekçesi ilişik, Türk Ceza Kanununun 141'nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini teklif ediyoruz:

I - Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde — 341. 1. Millî irade ve hâkimiyet, vatan bütünlüğünü, istiklâlini ret veya: parçalamak, yabancı Devlet nüfuzu, idaresi altına koymak için, zor ve şiddet kullanmak veyahut kullanmamak suretiyle memleket içinde komünizm ile içtimai bir zümremen değerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek, içtimai bir zümre veya sınıfı ortadan kaldırmak, memleket içinde teşekkül etmiş, iktisadi, içtimai, hukuki, siyasi nizamları yok etmek için açık, gizli veya başka adlarla siyasi parti, edebî, ilmî hukuki, iktisadi, meslekî adl ar altında cemiyet kuranlar, tanzim edenler, sevk ve idare edenler, veya bu gibi parti ve cemiyetlerin merkez, il, ilce, bucak teşkilâtın diğer kollarında başkanlık, idare heyetleri üyeliklerini kabul edenler, takviyeci, irtibatçı gibi görev görenler, hücre, grup teşkil edip idare edenler ölüm cezası ile cezalandırılır.

2. Birinci fıkrada yazılı fiilleri sendikalar, işçi teşekkülleri, işçi çalışma yerleri, Devlet daireleriyle Devlete bağlı, Devletin kontrolü altında bulunan daire, iktisadi teşekküller, okullar ve ordu içinde işleyenler de ölüm cezası ile cezalandırılır.

3. Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı fiillere teşebbüs edenler müebbet ağır hapis veya 15 seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

4. Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı, komünist parti ve bu fikri benimseyen teşekküllere, cemiyetlere, hücrelere, gruplara girenler, başkalarının girmelerine yardım edenler, vasıta olanlar 15 seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

5. Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiillere iştiraki olmaksızın ve fiili daha ağır bir cürüm teşkil etmeksizin, bu fiillerin işlendiğine, işlenmesine teşebbüs edildiğine, işlenmek istenildiğine dair bilgisi olduğu halde kasten veya himaye amacı ile yetkili idari, kanuni katlara haber vermeyenler, bu gibileri bilerek evlerinde veya çalıştığı yerlerde gizleyenler veya Devlet daire veya müesseselerinde, iktisadi teşekküller içinde çalışmalarına, faaliyetlerinin devamına müsamaha gösterenler 5 seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

6. Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarda yazılı fiiller hakkında propaganda yapanlara ölüm cezası verilir. Bu fiilleri Övenlere, iyi gördüğünü söyleyenlere 10 seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası verilir. Eğer bu propaganda, övmek ve iyi gördüğünü söylemek, fiilleri açık veya gizli maksadı anlatacak şekilde örtülenmiş olarak siyasi veya edebî veya meslekî Veya iktisadi veya mizahi yazılmış telif, tercüme, iktibas edilmiş matbualar, açık veya örtülü resimler vasıtasıyla yapılırsa eseri veya yazıyı yazanlar, resmi yapanlar, tercüme, iktibas edenler, ölüm cezası ile cezalandırılır. Mesul müdürlere 5 seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası verilir. Memleket dışında hazırlanmış bu gibi matbualar, yazılar, resimleri memleket içine getirmek, getirmeye vasıta olmak suretiyle propagandaya yardım edenler 15 seneden ve istemeyerek adresine

geldiği halde bunları bilerek yaymaya vasıta olanlar 5 seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır. Ayrıca bu gibi matbualarla resimlerin toplattırılmasına, basıldığı yerin beş sene süre ile kapatılmasına hükmolunur. Bu fıkra hükmüne aykırı olarak tekrar suç işleyenlerin cezaları ile kapatma süresi yarıdan aşağı olmamak üzere artırılarak hükmolunur.

7. Üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralarda yazılı fiilleri işleyenler sivil memur, askerî şahıslar, Devlet idaresi ve kontrolü altında bulunan daire, müessese, iktisadi teşekküllerde çalışan maaşlı, ücretli memur veya müstahdem ise verilecek ceza yarıdan aşağı olmamak üzere artırılarak hükmolunur.

II - Bu kanun yayımı. Tarihinde yürürlüğe girer.

III - Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.⁸¹

ŞEVKET MOCAN (Tekirdağ) — Muhterem arkadaşlar, dokuzuncu Büyük Millet Meclisinin tarihî büyük oturumunun bugünkü oturum olduğu kanaatiyle maruzatıma başlıyorum. Kore karan kadar tarihî olan bugünkü oturumda aziz yurdumuzu üçe bölerek yabancı bir devlete ilhak etmek gayelerini tüzüklerinde gizlemeye bile lüzum görmeyen vatan, hainleri kızılılara karı iç idaremizin müdafaai meşruasını sağlayacak kanun tasarısı huzurunuzda gelmiş bulunuyor.

Türkiye Komünist Partisi tüzüğünün birinci maddesini aynen arz ediyorum: (Türkiye Komünist

⁸¹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X. Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklif i (2/37), s. 15

Partisi Komünist Enternasyonalinin bir şubesi sıfatıyla millî Türk burjuvasıyla mücadele eder. Sovyetler Birliği, cihan proletarya inkılâbı ve komünizm lehinde propaganda yapar.) Aynen ve harfiyen arz ettiğim, aslı mesul makamlarda olması lâzım gelen tüzükten maruzatımı tekzip edebilecek bir mesul makam varsa buyursun! Muhterem arkadaşlar, görüyorsunuz M, tüzüklerinin besmelesinde hududu, sancağı inkâr eden, yabancı düşman orduların: bir halaskar gibi bekleyen vatan hainlerinden iç idaremizi koruyacak bir müeyyide bu saate kadar yoktu. Olmadığını müteaddit defalar Adalet bakanlarının Meclis zabıtlarında mevcut beyanatlarından öğrendik. Haini vatan hemen hemen serbestti. Propagandacısının propagandacısı alkol tesiriyle ve kendi ihtiyariyle ağzından bir (yaşasın Kominizim) çıkarırsa harekete geçecek mevzuat vardı. Ama diğer taraftan hıyanet gerek, Demokrat Parti Tüzüğünün 12'nci maddesi, gerek diğer partilerin tüzükleri gereğince kanun dışı idi.⁸²

Garip bir tezat değil mi? muhterem arkadaşlarım bir yasak ki- sarih müeyyideye istinat etmez, hasma istihza mevzuu olur ve teşvik eder. Filhakika bu tezat, kanun dışı hıyanetin yirmi beş senelik tarihçesine bir nazar atarsak coğrafî vaziyetlerinin müsaitliğinden Komünizmi kanun, içi addetmiş memleketlerdeki onu açık mücadele ile sifıra indirmesinden bizdeki müeyyidesiz kanun dışı mücadele daha tehlikeli olmuştur, daha tehlikeli inkişaflar gösterdiğini son hâdisat ve vakıalar gözümüzün önüne sermektedir. Muhterem arkadaşlar, verici radyo1 ardan, hariçten

⁸² - T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s. 110

alınmış paralardan hatta mühim mevkilere sokulmuş tutulan casuslardan ziyade bir noktaya nazarı dikkatinizi çekmek isterim: O da yarını teslim edeceğimiz çocuklarımızın irfan ocaklarına kadar hıyanetin sokulmasıdır. Veleve ki bir tek dahi olsa - yarın vatani, sancağı müdafaa edecek askerî lisenin bir öğretmenin hıyanet komitesi kurucularından olması bize çok şeyler ifade ediyor. Bu ibret verici vakıa bir tesadüf değildir, arkadaşlar, işte size yine Türkiye komünist partisinin 41'nci maddesi: Türkiye Komünist Partisi, Türkiye Komünist Gençler Birliği vasıtasıyla gençlik ve ordu arasında sistematik bir faaliyet gösterir ve komünist propagandası, yapar.⁸³ Bunu da tekzip edecek iktidarımızın ilk saatinde,. Hükümet -programının ilk satırlarında yurdumuzu kızıl casuslardan. temizleyecek .kanunlar getireceğimizi cihana sarahaten ilândan korkmadık. B. M. Meclisinin her vesile ile izhar ettiği tarihî hassasiyetinden aldığımız cesaretle 53 arkadaş müeyyidelerimizdeki arz ettiğim boşluğu doldurmak gayesiyle bir kanun tasarısı sunduk. Hükümet do Meclisin hassasiyetine ayak uydurarak programı gereğince bir tasarı getirdi ve her iki tasan Adliye Encümenince aylarca tetkik edilerek mükemmel bir tasarı halinde Yüksek Meclise geldi. Adliye Encümeninin hazırladığı Hükümet tasarısının son şekli 53 arkadaştan görüşbildiklerimi tatmin etmiştir, imza sahiplerinden ısrar edenler varsa «haklarıdır, bittabi ısrar ederler. Biz 53 imza ile sunulan tasarıdan feragat ederek Hükümet tasarısını tatminkâr buluyoruz. Çünkü o tasarı, iki tasarının formüle edilmiş mükemmel bir şeklidir. Yalnız

⁸³ - T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s. 111

108 arkadaşımızla hıyanet komitesi başkanlarına münhasır olmak üzere 141'nci maddeye ölüm cezası fıkrasının ilâvesini isteyen bir teklifimiz vardır ve bu teklif, şerefle arz ediyorum, D. P. ve C. II. P. Milletvekillerinin imzalarıyla süslüdür. Türkiye kuruluş ve istiklâl kanunu, parti mülâhazalarının fevkinde olarak huzurunuzdadır. Bu fıkrada ısrarla duruyoruz.

Muhterem arkadaşlar, sözlerimi, bitirirken huzurunuzdaki tasarılar Türkiye'nin varlığını, garanti eden istiklâl kanunları olduğunu arz etmek isterim. Partilerin politika rekabetlerinin çok fevkinde olan bu varlık kanunlarının müzakeresine başlarken, bugün bizi dünyanın dört büyüğünden biri mertebesine yükselten uzak cephelerdeki bir istiklâl abidesi gibi ay yıldızlı mezarlarında yatan fedailerin ruhlarının da pimdi bu kubbe altında olduklarını unutmuyoruz. Ve bize: «Size emanet ettiğimiz yetimlərimizin mekteplerinde, köylerinde çarpıştığımız düşmanın casuslarından ve öncülerinden yavrularımızı kurtarınız» diye haykırdıklarını da işitiyoruz.

ARİF NİHAT ASYA (Seyhan) — Muhterem arkadaşlar, elimizdeki maddelerin bütün bentleri memleket emniyetini, memleketin manevi sağlığını, birinci derecede alâkalandıran şeylerdir. En büyük korkum yanı başındaki diğer mevzuların söz götürmesi yüzünden komünizme karşı duracak tedbirlerin de tatilden sonraya kalmasıydı. Korktuğum başıma geldi. Birkaç arkadaş Riyaset Divanının dikkatini çekmeseydik bu iş daha da gecikecekti.

Şevket Mocan arkadaşımızla diğer arkadaşlara ait 141 nci ve 142 nci maddeleri ilgilendiren teklifin tatilden önce de uzun müddet bir çekmeceye kilitli

kalmış olduğunu duydum. Bu haber yanlış değilse, (ki yanlış olmasını temenni ederim) isterim ki çekmeceyi kilitleyip anahtarı cebine koyarak giden arkadaş sadece böyle mühim bir teklifi iyi muhafaza endişesiyle, bir kuyumcu endişesiyle hareket etmiş olsun.⁸⁴

Arkadaşlarım; şüphe yok ki bu memleket bir komünizmi himaye-edenler, komünizme yüz verenler, komünizmi şımartanlar ve en hafif tabiriyle komünizme göz yumanlar devri geçirmiştir. Komünizme mevkiler, milliyetçilere mahkemeler devri.

Fakat biri birimize tam m ân asiyle geçmiş olsun diyebilmek için bu kanunun bir gün evvel çıkması şarttı. Gecikmesi milleti üzer, komünistleri sevindirirdi. Korkum bu yüzdendi arkadaşların ve işte aradan bir yaz daha geçti. Komünistler bir serazat yaz daha geçirdiler. Geçenlerde bir arkadaşımıza resmen hakaret ettiler, meydan okudular. Bu hakaret hepimize, millettir. O devrin himaye sisteminin artığı bazı komünistlerin hâlâ bazı yerlerde köprü başı tutmakta olduklarına dair alâmetler eksik değildir. Aftan istifade eden birinin gidip Rus radyosundan bize meydan okuması da amme vicdanında yara açmıştır. Öyle bir devir ki komünizmi yayma, planlaştırma işinde tabiye sahibi idi. Müesseselerden, hatta maarif müesseselerinden bu fikri yaymaya memur edilmiş kurumlar gösterilebilir. Sadece vaziyeti kurtarmak için hapse tıkılanlara yahut hapiste tutulanlara imtiyazlı mahpus muamelesi yapılmıştır. Bunlardan birisine hapisanede Devlet paresiyle Rusçadan eser tercüme ettirildiği, yani resmen nakdî

⁸⁴- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s. 111

yardımda bulunulduğu bir vakıadır.⁸⁵ O devrin bir maarif adamı mükemmel bir komintern kurmayı gibi hareket etmiştir. Diyorlar ki bu adam şefinin dahi gözünü perdeleyerek, zekâsıyla onu dahi aldatarak bu işi yaptı Askı! şefin kurnazlığı malûm ve mecburdur. Maarif Vekili mükemmel bir komintern kumandanı gibi hareket etmiştir. Diyorlar ki bu adam şefinin dahi gözüne girerek, onu dahi aldatarak bu işi yaptı. Onu kandırmasına imkân yoktur, çünkü şefin kurnazlığı malûm ve meşhurdur. Bu şef, Maarif vekilinin yapmak istediğini anlamamış olamaz. Mükemmel biliyordu. Bu şef o adamın sadece cürüm ortağı değil suç âmiridir.⁸⁶

ARÎF NÎHAT ASYA (Devamla) — Millet bizi bu derde deva bulalım diye getirdi, sizi de, bizi de. Evet Aziz arkadaşlarım, a devir öyleydi. Gelelim bu devre: Biz şimdiye kadar komünizmle mücadeleyi şahsi teşebbüslere, şahsi cesaretlere bıraktık. Böyle bir mücadelenin aramızda bulunan atılgan ye ileri elemanın, bağı yanık bir Karadeniz çocuğunun başta millet vicdanı olmak üzere, parti programından,, Hükümet programından, kabine ve Meclis arkadaşlarından kuvvet aldığı inkâr kabul etmez. Lâkin unutmayalım ki, bu arkadaşımıza kimimiz cesaret verirken, kimimiz de; «sen, yapıyorsun, komünistler hakkında mevzuatımızda esaslı bir şey yok, dikkatli ol, ihtiyatlı ol » diye tavsiyelerde bulunmuşuzdur. Tavsiye haklıydı, vaziyet böyleydi. Bir buçuk yıl böyle kaldı. Filhakika millet ve memleket 'hayrı namına bir mukabil

⁸⁵- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s. 112

⁸⁶- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s. 112

ideoloji meselesi her zaman kanun müeyyidesine muhtaç değildir. Fakat hukuki mücadele kanunda müeyyide bulmadıkça kahramanını mesuliyete götürebilir. Kahraman mesuliyeti göze alsada.. Mücadele adamları, bu kanuna çıkarmanızla ancak şimdiden sonra hukuki mesnedini bulmuş olacaktır; aksi takdirde yine mesnetsiz kalacaktır. Dikkat ettim, komisyon teklifinde de, Hükümet tasarısında da gerekçelerde bulunduğu halde metinde kominizim kelimesinin zikredilmemesine bilhassa dikkat edilmiş. Maddenin eski şeklinde olduğu gibi. Bu ihtiyatkârlıklarından dolayı Hükümeti de, komisyonu da tebrik edemeyeceğime esef duyarım. Kominizim kelimesini telâffuz cesaretini Şevket Mocan ve arkadaşlarının teklif metni de gösterebilmiş kendilerini tebrik ederim. 141 ve 142'nci maddelerin tadiliyle neleri ve kimleri istihdaf ettiğimiz hepimizin malûmu iken, kominizim ve komünist kelimelerini maddelerde dile almamak neden? Yoksa korkuyor muyuz? (Hâşa sesleri). Zikredilmemesi sebepleri arasında komünizmin tarife sığmaması gösterilebilir. Bu kelime bugün siyasi ve felsefi terim haline geldi. Haksızlık esasına dayanmasına rağmen hukuk terimi de sayılabilir. Tuhaf tesadüf, ormanın tarif t dilememesi de Orman Kanununun gecikme sebeplerinden biri olmuştur. O halde meselâ ben bir kanunun gecikmesini istersem o zaman bir tarif meselesi çıkarırım.⁸⁷ Aristocular halka ola dursun. Bununla beraber komünizm kelimesinin tarife sığmaması maddede kelime halinde zikredilmemesine değil, zikredilmesine sebep olabilir. Zikredilmemesinin ikinci sebebi, gerekçede söylendiği gibi cezaların

⁸⁷- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s. 113

anarşistlere, nihilistlere ve her çeşit nizam kasıtlarına şamil olması düşüncesidir. Bunu kabul ederim.

Fakat uzak ihtimaller, ister nihilizm, ister anarşizm olsun. Komünizm bugünün had meselesidir, acil bir neşter müdahalesi ister.

Komünizm kelimesini telâffuzdan çekinmiş olma zehabı uyandırmaktan da maddeleri tenzih etmek isterim. Irk kelimesiyle ırkçılık zikredilmiş de onun yanında komünizm zikredilmemiş. Buna âdeta haksızlık derler, belki de daha çok şey derler. Mocan'm da işaret ettiği gibi gerek tasarının, gerek komisyon teklifinin metninde ölüm ve idam kelimelerinin telâffuz edilmemesine de azami itina gösterilmiş, hapis denmiş. Bu kadar beklemek bunun için iniydi? Dağ doğura doğura fare mi doğuracaktı? Şu memlekette idam cezası mademki vardır, sorarım idamı kime saklıyoruz? t dam gömleği maddedeki mükerrerler için biçilmiş kaftandır. Teklif ve tasarı o şekilde geliyor ki, komünizm suçunun cezası az da olsa çok da olsa hapisten ibaret. Komünizm ölüm cezasını hiçbir halü kârda vermemekle, bunu ancak baş - suçlarla bilhassa askerî suçlarla ihtilâf haline bırakmış oluyoruz. Komünistin komünizmden ibaret kalacak suçunda hürriyet teminatını kısı3roruz, hayat teminatını ise cömertçe vermiş oluyoruz.⁸⁸

Milletin mukadderatını alâkadar eden işlerde bu çeşit adlı cömertliklerin yeri yoktur. Adalet telâkkisi ölüm cezasına değil, bu telâkkiye mânidir. Kanunun hususi bir madde ile.

Komünistlerin canına kıymak memnudur demediği kalmış. Bari onu da deyiverseydi. Yalnız dış

⁸⁸- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s. 113

cemiyeti değil, hapishanenin iç cemiyetini de bu adamların şerrinden kurtarmanın tek çaresi vardır: Sehpa... Yahut iki çaresi vardır sehpa ve kurşun.

Gençlik ve halk mitinkilerde komünistlere ölüm levhaları taşıdı. Onları yalancı çıkarmaya kimsenin hakkı yoktur. Gençlik bunun böyle olacağını bilseydi, komünistlere perhiz, komünistlere diyet, komünistlere göz hapsi derdi. Onların hükmünü bir gençlik romantizmi saymaya salâhiyetimin yoktur. Kore'de komünistlere ölüm, memlekette komünistlere hapis ne âlâ memleket!. O halde başka yerlerde takibe uğrayan komünistler canlarını kurtarmak için Türkiye'ye iltica etsinler.. Kore'de oğlunu komünist kurşunu ile re hit vermiş bir ananın vicdanını bir yerli komüniste verilen hapis cezası tatmin etmez. Zaten komünistler bizim her zaafımızı istismar eder. Prensipleri budur.

Ölüm cezası hususunda da merhametimizi istismar ederek kendilerini ölümden kurtarmış oluyorlar. Kalemizi içerden fethetmek isteyenlerin suçu dışarıdan fethetmek isteyenleri erin kinden küçük olarak mütalâa buyruluyor. Muhterem Adalet Komisyonunun çok merhametli bir saatine rastlamış olacak. Hükümetin de öyle. Zaten imkân olsa da birkaç kızıl sallandırılmış olsaydı kızıklar bu kadar şımarmaklardı milletin hiç değilse sembolik olarak iki komünisti asılmış görmek hakkıydı. Bu biçarelerden birini olsun asılmış görmeden gidersem gözüm arkada kalır. Onların neler ettiğini, neler etmek istediğini bilen bilir idam, yalnız bir devletin devletliğini değil aynı zamanda bir milletin milletliğini devirmek maksadıyla pusuda bekleyenler için değilse kimin içindir? Hapis cezası vereceğiz, kafeste kuş besleyeceğiz. Ne güzel Demir perde memleketlerinde

yalnız milliyetçinin cezası değil «ben Kominformun, ben Rusya'nın düşündüğünden başka türlü ve müstakil bir kominizm düşünüyorum» diyebilmenin de cezası ölümdür. Şayet bunu diyebilecek biri çıkarsa.⁸⁹ Biz ise burada Komünistlere ancak disiplin cezası veriyoruz. Dokunmayın kızılıklarına diyoruz. Komünistler Hükümete de. Adalet Komisyonuna da teşekkür etseler yeridir. Şimdi de sizmi başladınız? Hukukçu arkadaşların ve Adalet Komisyonunun buna vereceği cevabı biliyorum. «Bu ceza farkı o memleketle, bu memleket arasındaki hukuk anlayışı farkından doğar» diyeceklerdir. Orada hukuk olmamasından, burada hukuk olmasından gelir, diyeceklerdir. Evet, doğrudur. Fakat milletimin millet olmak ve vasıflarına kasteden hudut kapılarını kimlere ve nasıl açmak istedikleri safdillerden başka herkesin malûmu olan bu suç sahiplerininkinden daha büyük bir suç varsa lütfen gösterin.

Anarşizm bunun yanında' romantik kalır, feerik kalır, Nihilizmin bunun yanında felsefi kalır. Komünizm; tehlikelerin en pratiği ve en aktüelidir, ip ister, ip Kastamonu kendiri ister. Benim en büyük suç en büyük cezayı yakıştırmamı kimsenin gayritabiî göreceğini zannetmiyorum

Tekrar ediyorum ölüm cezasına ihtiyaç var.⁹⁰

Komünistler nasıl adamlardır? Bildiğim kadar anlatayım. Kısaca. Ben onların, köylere ekipler göndererek adlarına avcı ekipleri dediklerini bilirim.

⁸⁹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s. 114

⁹⁰- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s. 114-115

Neyi, kimi avlayacaklardı? Kimi olacak, Türk köylüsünü... ben onların bir vilâyet merkezinde en 'güzel binanın önünden geçerken «işte bizim müstakbel merkez binası» dediklerini biliyorum. Ben onların Stalin'in öldüğü şayiası çıktığı günlerde adeta' matem tuttuklarını, ağızlarım bıçaklar açmadığını bilirim.

ARÎF NİHAT ASYA (Devamla) - Ben onların Bulgaristan, Demirperde arkasına girdiği yani Rusya'nın batı hudutlarımıza dayandığı zaman âdeta bayram yaptıklarını, ağızlarının kulaklarına vardığını bilirim. Ben "onların Ukrayna'da isyan çıktığı haberi karşısında sinirlendiklerini, bu haberi olamaz sözüyle ve şiddetle reddettiklerini bilirim. Nihayet münakaşanın mukabil delilleriyle güya insafa gelerek olabilmesi ihtimalini lütfen kabul etmişler «ve olabilir, bizde Şeyh Sait İsyanı olmadı mı?» diyerek neleri nelerle mukayese etmişlerdir. Ben, onların kendileriyle meşgul olan birine haber gönderip bizimle çok uğraşma Rus geldiği zamana ipini' ilk çekeceğimin sensin, dediklerini bilirim. Onlar bize böyle muamele yaparlar. Onlar bizi böyle tehdit ederler. Onlar düşmanı ve istilayı böyle beklerler de biz onlara ölüm cezasını çok; görürüz. Ne kadar yufka yürekli insanlarımız.

Adalet Komisyonu da, Hükümeti de onlara ölümü çok görmekten tenzih ederim, ölüm tedbirini kabul buyurmaları şartıyla. Maddelerde de dikkate alınmamış, belki akla gelmemiş bazı eksiklikler gördüm. Yanılıyorsam mesele yoktur. Fakat aksi takdirde bir mesele vardır. Bunları söylemeye mecburum.

Malûm maksatla cemiyet kuranlar ve idare edenler, bu cemiyete girenler için hüküm vardır. Cemiyete kaydedilmeksizin bilerek devam edenler için

ayrı bir hüküm yok. Bu, çok hile götürür. Giren kelimesi de kaydedilen manasıdır, devam eden manasına gelmez öyle ise sadece bilerek devam edenler ancak propagandaları görüldüğü zaman hüküm giyebilecekler; aksi takdirde kurtulacaklar. Bu da dikkate alınmalı.

Suç Hükümetle ilgili müesseselerde, okullarda işçi ve gençlik teşekküllerinde şiddet sebebi oluyor, fakat bunların haricinde kanununa göre kurulmuş başka dernek, cemiyet ve benzerlerine hulul ederek bunları gayelerine alet etmeleri dikkate alınmamış. Bu propaganda bendine girdiği için şiddet sebebi olmuyor. Mühimdir. Ve şiddet sebebi olmalıdır. Ayrıca vazifesini veya meslekini komünizm telkin ve propagandasına alet etmek gibi şümüllü bir şiddet sebebi de konmalıdır.

Bir vilâyet merkezinde kurulan komünizmle mücadele cemiyetinin idare heyetine kurnazca tertiplerle bir komünistin girdiğini gördüm. Maksudı ne idi. Ne işi vardı orada, komünistlerle mücadele mi edecekti? Onlar mevcut bir futbol kulübünü, bir hayır cemiyetini, bir Kızılay'ı gayelerine tevcih etmek yolunu tutmaya teşebbüs ederler, etmişlerdir, edebileceklerdir. Bu, neden şiddet sebebi sayılmıyor da sadece umumi propaganda hükümlerine giriyor? Bence büyük bir eksik hatta büyük bir hata.⁹¹

Komünizme çıkan, nizam yıkmaya, nizam değiştirmeye çıkan fikirleri öğrek suç, fakat millî fikirleri takbih etmek, çürütmeye matuf maksudı ile sözler söylemek suç değil, mukaddesatı ile istihza etmek suç değil.

⁹¹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.115

Hukukçu arkadaşları bunların Ceza Kanununun başka maddelerinde yeri olduğunu söyleyecekler. Fakat bunların komünizm kastiyle yapılacak olan buraya ayrıca girmelidir ve komünizmin en esaslı yollarından biri büyük binayı buralarından yıkmaya koyulmaktır.

Nizama, sınıflara ve saire ye ilişmek suçları.. Kanun bunu dedikten sonra komünistler bu mevzulara doğrudan doğruya ilişmeyeceklerdir, hatta cemiyet kurmayacaklardır.

Nizama ilişmeyecekler ama meselâ Kore'ye asker göndermemiz aleyhinde bulunacaklardır. Bir fikir olarak bunu söylemek, müdafaa • etmek suç değildir. Bunu iyi niyetle söylemek mümkün olduğu gibi iyi niyet perdesi altında söylemek de vardır.

Böyle bir fikrin işlenmesi, memlekete yayılması, kadınlara, «yavrularınızı Kore'ye kurban gönderiyorlar» denmesi nereye çıkar? Komünizmi yapmayacaklar, fakat komünizmin çok işine gelen bir propaganda yapmış olacaklardır.⁹²

Böyle şeyler yapılmıştır arkadaşlarım ve yapılacaktır, Nizamı değiştirmeye teşebbüs etmeyecekler, teşebbüs etmez görünecekler. Fakat meselâ Atlantik Paktına girmemiz aleyhinde bulunacaklar, yahut daha basiti Atlantik Paktı aleyhinde konuşacaklar. öyle bir aleyhte bulunuş ki, fikir hürriyeti olan bir yerde bu, bir fikrin müdafasıdır. Olabilir. Fakat bu fikrin yayıldığını düşünün. Bu da komünist propagandası değildir. Fakat komünistin arayıp ta bulamadığı şeydir. Nizama dokunmayacaklar. Fakat faraza «Bizim için en yakın ve en tabii müttelik Amerika değil, Rusya'dır» diyecekler.

⁹²- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.116

Bu da bir fikirdir ve komünizm değildir. Fakat öylesine bir fikir ki, komünizm demeden komünizmin ekmeğine yağ sürer ve nizamı bozmaya, nizamı değiştirmeye teşebbüs mahiyeti yok, fakat ondan da beter. Buna benzer fikirleri yekûn edersek bunlar memleket için mülkiyete, sınıflara ve benzerlerine ilişmekten çok daha büyük çapıyla Komenterm'e yardım etmek olur. Bunlar ihtilâf ifade eden şeylerdir ama kanunun gözünden kaçtığı da aşikârdır. Bunlar komünizmin propagandası kelimesiyle ifade edilemez. Ancak komünizmi sevindirecek telkinler, yahut ta düşmanı sevindirecek telinler ve telâkkiler şeklinde ifade edilebilir. İşte yaş, kuru meselesi burada vardır. Bunları suç savmakla kurunun yanında yaşta yanabilir. Fakat yakmayalım diye kuruyu da korumuş gibi oluyoruz, Komünistlerin bu yollardan azami istifade edeceğinden eminim. Kanunda komünizmin eh zayıf şekli propaganda ve övmedir. Propagandaya da, övmeye de sığmayan bu, yolu ihtiyar edecekleri tabiidir. Ve bunlar propagandadan hiç de aşağı kalmaz. Onu geçer. Telkin bahsini açmışken bir mühim sahaya geçeyim. Mekteplerde komünizm nasıl yayılır, talebeye nasıl tesir yapılır? Bunu anlatmaya çalışayım. Birçok şekillerden biri de şudur arkadaşlarım: ⁹³

Meselâ 4 - 5 komünist bir birini bulmuştur bir gizli teşkilâtın adamı oldukları tespit edilmemiştir veyahut hakikaten bir teşkilât mensubu değillerdir. Sadece birbirlerini bulmuşlar ve elbet tanışmışlardır. Birbirlerini bulmak cemiyet demek değildir. Hükümetin tasarısında (Birleşme) kelimesi bence bu -hali cemiyet kelimesinden daha iyi ifade eder. Ama bu tam manisiyle

⁹³- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.116

birleşme de değildir. Ancak bunlar bir müessesede tesadüfen buluşmak fırsatını kaçırmazlar.

Bu 4 - 5 kişi kimsenin kolay kolay farkına varamayacağı şekilde iş bölümü yaparlar ki, buna kanunen birleşme demek bile zordur. Fakat bu mükemmel bir toplu harekettir.

Evet, düşünürler, komünizm, neleri çürütmek, neleri söküp atmak isterse; «mülkiyeti, geleneği, millî duyguyu, dini, aileyi, bunlardan biri, çocuklarda veya muhitte veya her ikisi

de mülkiyet duygusunu zayıflatmayı üzerine alır. Mülkiyet mefhumunda ceza "maddelerine tekabül etmeyecek şekilde bir nevi laubalilik havası estirir ve bu zor bir iş değildir.

İkincisi, aile telâkkisinde bir laubalilik havası estirir. Ötekinin sahasına karışmaz.

Üçüncüsü, aynı şeyi dinde yapar. O kadar güzel yapar ki, âdeta çocuklara lâıklık ruhunu aşlamak perdesinin altında saklanır. Dinî değil, softalığı çürütmek istermiş gibi hareket ede? Fakat oradan dini vurur. Dördüncüsü de, beşincisi de sahalalarında bu minval üzere hareket ederler. O kadar ki, bunların her birini ayrı ayrı ele alırsanız hiçbirine komünist ve hiçbirinin hareketine kominizm diyebilmenize imkân yoktur. Meselâ ailede laubalilik havası estireni ele alalım. Mümkündür, bu adamın aile hakkında sizinkinden bir başka türlü ve daha gspaiş telâkkileri olabilir, bu iyi niyete de verilebilir görünür.

Dini ele alalım, Bu adamın din anlayışı, sizinkinden farklı olabilir. Bunun için ona komünist diyemezsiniz; Hatta her dinsiz de komünist değildir.⁹⁴

O kadar kurnazca hareket ederler ki bu hareketlerin hiçbirine komünizm demeye dilini? Varmaz. Fakat bunları yekun ettiniz mi, komünizmin ta kendisi olur. Eğer yekûn Ömek imkânını bulursanız. Ayrı hareketler-, ayrı tesirler müşterek muhataplar üzerinde mükemmelen birleşir ve siz bunun farkına varıncaya kadar iş işten geçmiş bulunur. Bu yapılan propaganda mıdır? Bence propaganda demek olmadığı için kanunda maddeye girmez. Bunun açılma komünizm propagandası denemez. Fakat komünizme çıkan telkinler denebilir,. Bu sebepledir ki; kanuna, muhakkak komünizm telkini daha doğrusu komünizme giden telkin tabirinin mutlaka konması lâzımdır.

Maarifi bu kadar yakından ilgilendiren bu tasarının. ve tekliflerin Millî Eğitim Komisyonundan geçirilmemiş olmasına hayret ederim. Kasıt kelimesiyle ifade etmediğime şükretsiner.

Bilmem ki, konuşulduğu encümenlerde hiç değilse millî eğitimin bir mümessili olsun dinlendi mi?

Bununla beraber tasarının Millî Eğitim Komisyonuna şevki şeklinde bir teklif yapmıyorum, işi geciktirirsem, geciktirenlerin suçuna ben de iştirak etmiş olurum. Meseleyi şuracıkta, celseler arasında halletmeyi tercih ederim. Telkin kelimesi maddelere, mutlaka girmelidir aksi takdirde maarifi komünizmden temizleme maarif alanında komünizmi önlemenin imkânları

⁹⁴- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.116

müeyyidesiz kalır ve her Bakan aynı derecede cesaretli çıkmaz.⁹⁵

Telkin kelimesini arkadaşlar, hukuk terimi değildir diye reddedebilirler, eğer öyle ise telkin, kelimesini hukuk terimi yapmak şerefi de bize ait olsun ve bunda şu aciz arkadaşınızın hissesi de bulunsun.

Gerek matbuatta, gerek Maarifte çok mühim bir nokta daha var. Bu millete hizmet edenleri çürütmekleri çürütmek, Şinasi'nin bütün bir şahsiyetini bırakıp bir tek mısrasını bularak o mısra ile Şinasi'yi, Fikret'in bütün Fikretliğini bir tarafa bırakıp birkaç beytini veya hareketini ele alıp onlarda Fikret'i komünist göstermek. Güya Türk komünizmin mübeşşiri saymak hulâsa “velâ takrabüssalâte” fıkrasında olduğu şekilde hareket ederek millî kıymetleri çürütmek.

Komünizme karşı gaza açtığı herkesin malûmu olan birini 20 yıl evvelki bir mektubuyla hükümlendirerek çürütmek ve böylece şahsiyet çürütmek yoluyla komünizme hizmet edecek neşriyat yapmak. Ve şu kanunu teklif eden arkadaşına bu iş için kaç dolar aldın? demek. Kanunda bu gibi cürümlere karşı duracak bir tedbir görmedim.

Zaten onların Altın Zincir dedikleri bir kitabı vardır. O kitapta bütün dünya şöhretleri böylece ele alınmış, Şekspir'in de Bayron'un da, Hügo'miri da komünistlerce komünist gibi görünecek tarafları alınarak bütün bu şöhretleri ve daha niceleri komünist olarak kabul edilmiştir. Kıymetleri Altın Zincir Kitabının metodu ile ele almayı önleyecek matbuat ve maarif tedbirleri lâzım. Aksi takdirde kanunumuz eksik

⁹⁵- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.117

kalacaktır. Sözümlü bitirmeden kanunda eksik gördüğüm noktaları hulâsa edeyim: Belki hukukçu arkadaşlardan fikrime iltihak eden bulunur da bunları maddeler arasına sıkıştırmakta bana yardım eder.⁹⁶

1. Maddelerde kominizim açıkça zikredilsin.

2. Cemiyete kayıt edilmediği halde cemiyet müdavimi olanlar ayrı bir bent teşkil et

3. Fena maksatla cemiyet kurmadığı halde kanuna göre kurulmuş başka cemiyetleri kendi muzır fikrine alet etmek teşebbüs veya fiilî şiddet sebebi olsun.

4. Vazifeyi yukarda sözü geçen fiillere alet etmek aleliltlak şiddet

6. Komünizmin suçları arasında (Telkin) kelimesine mutlaka yer verilsin.

7. Komünizmin azıllarını ölüm temizler bu hakikat kabul edilsin ki, kızıl Donkişotların ara sıra ipi düşünerek enseleri seğrisin, yahut kurşunu düşünerek kulakları çınlasın.

ŞEVKET MOCAN (Tekirdağ) — Muhterem arkadaşlar, konuşmanın seyrinden anlıyorum ki tıpkı bizim Adliye encümeninin ilk zamanlarındaki gibi bizde de bu hususta çok titizlik gösterilmektedir. Hıyanet hakkında hiç kimsenin fikri yoktur/Adliye Encümeninde gizli bir izahat alınmıştı. Adliye Encümenini teşkil eden 10 kişinin hepsi yargıçlık, hâkimlik yapmış arkadaşlarımızdı. ©enim teklifimden sonra encümen gizli bir içtima yaptı ve bütün arkadaşların maşaya vurarak ancak biz bugün bu hıyaneti öğrendik dediklerini işittim; Bu türlü bir konuşma seyrinden ancak hıyanet istifade eder. Binaenaleyh I Adliye Encümeninde olduğu gibi,

⁹⁶- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.117

Yüksek Mecliste de gizli oturum yapılsın ve orada her şey anlatılsın ki münakaşa daha verimli olsun. Arkadaşlardan rica ediyorum, bu oturum gizli yapılsın. Bu hususta bir de teklif veriyorum. Arkadaşlarıma şunu da arz edeyim ki; bu gizli celse için işin tehirine lüzum yoktur, bu izahatı veren arkadaşlar buradadır. Gizli oturuma karar verildiği takdirde bu izahat şimdi verilebilir.

BAŞKAN — Gizli oturum yapabilmek için 15 imzalı bir önerge verilmesi lâzımdır. Hâlbuki bu önergede bir tek imza vardır, bu itibarla ikmali icap eder. (Tamamlarız sesleri).⁹⁷

SAİD BİLGİÇ (Isparta) — Muhterem arkadaşlar; Arif Nihat Bey arkadaşımız gibi, Halk Partililerin manasız bir reaksiyonuna maruz kalmamak kastiyle evvelâ şu hususu tebarüz ettirmek istiyorum: Şahısları itham hissinden daima uzağı. Fakat Bazen konuşmalar esnasında bazı tayini hâdiselere temas etmek mecburiyetinde kalan insanların tarihî isimler üzerinde de durmak mecburiyetinde olduklarını her halde yüksek heyetiniz kabul ve teslim eder. Şimdi konuşmama geçiyorum.

Muhterem arkadaşlar; solculara tavizde bulunmuş olmak gibi menfur bir hissin şevkiyle C. H. Partililer iktidarda buldukları sırada solcu derken sağcı kelimesini de derhal telaffuz etmişlerdir

Bu onların içerisindeki menfi unsurların; Komünistleri tecziyeyi temine matuf müspet cereyanı sabote için sık sık tekrar ettikleri bir siyasi tabyadır, manevradır.

⁹⁷- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.118

Milliyetçilere İrkçı, aşırı sağcı damgasını vurabiliyorlar. Fakat Ticanilerle de siyasi kaderlerini birleştirmekten çekinmiyorlardı.

İçersinde Hasan Âli'nin dostlarının da bulunduğu ilmî heyet tarafından tanzim edilerek Hükümete intikal eden ve oradan da Adalet Komisyonuna ve Yüksek Huzurunuza sunulan bu tasarı, sözümün başında da arz ettiğim hazin zihniyetin akislerini üzerinde taşımaktadır. Bu tasarıda da solcu kelimesinin hemen arkasından sağcı kelimesinin telâffuz edildiğini esefle görüyoruz. Sanırım ki, Yüksek Meclisin Hükümetten sabırsızlıkla beklediği tasarı münhasıran komünist faaliyet, anlayış ve propagandaya ait bir tasarı idi. Fakat tetkik buyrulmakta olan 'tasarı' ırkçılıktan ve irtical dan da bahsetmektedir.

Tasarı bilhassa ırkçılık mevzuunda anasını cürmiyi tespit bakımından ifadesindeki seyyâliyet itibariyle birtakım yanlış anlayışlara sebebiyet verecek mahiyettedir.

Böyle bir metne malik olmadıkları halde ırkçı damgasını vurarak milliyetçilere akla; hayale gelmedik mezalimi reva gören insanlar günün birinde tekrar iktidara gelirlerse bu metinle milletçilere neler yapmazlar!

Halk Partisi iktidarının hassaten son-yıllarında Moskoflara karşı takip ettiği/politika tam bir zillet politikasıdır.

1944 senesinde Ankara Üniversitesi-ğençleri bir nümayış; tertip ederek (kahrolsun Türk tabiiyetli komünistler) diye bağırmişlardı. Bu nümayışı tertip edenler, Türk Ceza Kânununun 161'nci maddesine göre mahkemeye sevk edildiler, aylarca mevkuf tutuldular.

Bu hareket ırkçıların hareketi olarak ilân edildi, Türk milliyetçileri aleyhine o zaman açılan bu hayâsızca kampanyanın propaganda ve neşriyat faaliyetinin Türk fâzı kanunu tesirinde kalmayacaktır. Buna katiyen inanıyorum. Asıl milletimize has vakarla Moskof emperyalistlerine ve onların satılmış öncüleri olan komünistlere yeri geldikçe gereken «cevabı veren Sayın Menderes'ten ve Hükümetinden İnönü ve hempalarının yaygaralarının tesirinden sıyrılarak bu memlekette ırkçılık hareketini önüne geçilmez bir tehlikeli cereyan halinde var farz etmekten vazgeçmelerini istifham ediyorum.⁹⁸

BAŞKAN — Lütfen müsaade buyurun efendim, size de usul hakkında söz veririm. Devam edin efendim.

SAİD BİLGİÇ (Devamla) -- Bu memleketin dünyanın bugünkü şartlar. İçerisinde acilen halli lâzım gelen mevzu; komünistler mevzuu dur: Türk letirti düşündüren bu ehemmiyette başka bir mevzu yoktur. Eğer ırkçılık ve irticai hareket ve faaliyet mevzuu incelenecekse bu hususlar Ceza Kanunumuzun bütünü ele alındığı sırada tetkik edilmelidir: Tasarının diğere noktalarını bütün gölümle ve: ruhumla tasvip ediyorum; Arkadaşlar, burada şu noktayı bilhassa tebarüz ettirmek isterim ki, ben rasizmin müdafaasını yapmak için huzuruza çıkmış değilim. Bu memlekette rasist mevcut değildir. Arkadaşlar, bu vatanda bütün Türk çocukları bu memleketin havasını, teneffüs ediyor ve bu memleketin ekmeğini yiyorlar. Bu memleketin nimetiyle peyderpey olan bazı Ekalliyetler de vardır. Arkadaşlar, günün birinde şunu müşahede edersek, . meselâ, Anayasaya

⁹⁸- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.118

göre, mevzu kanunlara göre Türk sayılması lâzım gelen, bir insan, ben Arnavut'um, ben Ermeni'yim, ben Yahudi'yim, diye- karşımıza çıkarsa (ki bu kabil hareketler çok vakadır) biz de bunlara, evet; Türk değilsin, diyebilmeliyiz. İşte arkadaşlar, yıkılması lâzım elen şuur; bu şuurdur, ekalliyet şuurudur. Bu memleketin ekmeğini yiyen, havasını teneffüs edenlerin bu memleketin mukadderatına iştiraki bir zaruret olarak kabul etmiş olmaları lâzım gelin Maruzatım bundan ibarettir.⁹⁹

BAŞKAN — (Hamdullah Suphi Tanrıöver'e hitaben) Zati âliniz usul hakkınca söz istediniz.

HAMDULLAH SUPHİ TANRİTÖVRE-(Manisa) — iki kelime arz edeceğim, müsaade ederseniz buradan söyleyeyim. (Kürsüye sesleri), v Arkadaşlarım, müzakere ettiğimiz' mevzu bizim için hayati bir ehemmiyeti haizdir. Fikirlerimizi söylemekte hiçbir mâni karşımıza çıkmıyor. Yalnız başkalarının günahına biz de iştirak etmeyelim; «İsmet İnönü ve hempaları» gibi cümleler Demokrat' Parti azasının ağzına lâyük şeyler değildir, bırakınız bunu onlar kullansınlar, biz kullanmayalım

BAŞKAN - Süreyya Endik.

SÜREYYA ENDİK (Çanakkale) — Muhterem arkadaşlar, bir Garplı sosyoloğun söylediği gibi milletler birbirine lâstik borularla bağlı ve içlerinde muhtelif seviyede suyu ihtiva eden mütevasıl kaplara benzerler. Bu kaplarda nasıl seviye farklarına göre' devamlı bir' cereyan varsa, milletler arasında da aşağı yukarı' buna benzer karşılıklı akışlar vardır. 20'inci asır dünyasında, yani her türlü haberleşme vasıtalarının mevcut bulunduğu

⁹⁹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.119

ve insan topluluklarının geniş şekilde fikir alış verişi "yaptığı bir dünyada, elbette ki birçok ideolojiler doğuracak ve bunlar büyüyecek, yayılacak veyahut ölecektir. Yalnız bu ideolojiler doğdukları memleketlere münhasır kalırsa bunların iyilik ve kötülüğü hakkında, bilhassa kötülüğü hakkında mütalaa beyan edebilmemiz/için kendimizde hak görmeyi Ama hududu aşıp da yayılmaya başladığı zaman, millet idaresini elinde tutanların ve memleket' ahlâkiyatında mühim rolleri olanların, mütefekkir ve münevverlerin, el ele vermek suretiyle înl yabancı" misafiri ince bir tetkikten geçirmeleri, eğer millî menfaatlere mugayir bir vasıf taşıyorsa onu kapı dışarı etmeleri bir vazife' halini alır! Yalnız arkadaşlar bu kapı dışarı etmek her zaman mümkün olma/. Deminki gürültüye rağmen, maalesef, yakın tarihimizde bunun kötü bir misalini vermeye mecburum. . C. H. P. gerçi zahiren komünizmin ruhuna iltifat göstermemiştir. Fakat dine ve milliyete, bu şekildeki varlıklara devamlı olarak hücum etmek suretiyle komünizmin bu memlekete burun sokmasına amil olmuştur arkadaşlar.¹⁰⁰ (Bravo sesleri alkışlar.

FEHMİ ÇOBANOĞLU (Erzurum),— Öyle

SÜREYYA ENDİK (Devamla) — Bilhassa Halk

Partisi hükümetlerinin milliyetçilere ve dindarlara karşı takınmış olduğu sert. Tavrı ve nihayet millî şeflerinin 19 Mayıs Stadında, milliyetçi Türk gençlerine savurduğu küfürler, bu memlekette yine; demin arz ettiğim gibi komünizmin biraz daha yerleşmesinde birinci amiller arasında sayılabilecek bir vaziyettir. Fakat bugün artık çok şükür ki, bu şekilde değiliz. Memleketin

¹⁰⁰- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.119

mukadderatına, fertler ve zümreler değil, milletin bizzat kendisi hâkimdir. Bu itibarla Büyük Millet Meclisinin bu mevzu üzerinde hassasiyetle duracağı ve icap eden kararları alacağı muhakkaktır. Arkadaşlarım, cezai müeyyideler yalnız başına kötülükleri önlemek için kâfi değildir, fakat bu müeyyidelerdeki kudreti de inkâr etmemek durumundayız. Meselâ hırsızlığın cezası idam olsaydı, her halde hırsızlık bugünkü kadar intişar etmiş olmazdı. Yine meselâ evli insanlar arasında, zina fiili ağır şekilde cezalandırılır iş olsaydı her halde önüne gelen bu işe cesaret edemezdi veya gizli kapaklı yapardı ve fena örnekler elini kolunu' sallayarak gezmezdi. Bu itibarla mekteplerden, aile ocaklarından başlayarak, gelecek nesilleri kötü idarecilerden vikaye edecek mekanizmayı yapmakla beraber, cemiyet içindeki kötü adamların kötü örnek olarak dolaşmalarını önlemek zaruretindeyiz.

Ben şahsen şuna inanıyorum: Komünizmin son günleri gelmiştir ve çok yakın bir gelecekte bu mezhep artık insanlığın basma bir belâ olmaktan çıkacaktır. Çünkü ilk çıktığı günlerde rağbet bulan ve cazip renkli bulunan bu mezhebin, insan hak ve hürriyetlerine mal olduğu bugün bütün dünya tarafından kavranmıştır. Böyle ağır müeyyideli bir ceza kanununa şiddetli ihtiyacımız vardır. Ve bunda tamamen mutabıkız. Yalnız ben maddeler üzerinde daha hassasiyetle durulmasını rica ediyorum. Bu şekildeki şiddetli kanunların gayet vazih olması ve kesin hükümleri ihtiva etmesi lâzımdır. Yoksa fakir halk tabakasına sahip çıkan her söz ve yazı sahibini komünist, damgası ile damgalamaya kalkarsak, bu, bizim millî bünyemizin aleyhine olur.

Bu kanunun esas itibariyle bu şekilde kabulünü Büyük Meclisten rica ederken, maddeler üzerinde

hassasiyetle durulacağını ümit ettiğimi de ayrıca işaret etmek isterim.¹⁰¹

BAŞBAK|V.& ADNAN' MENDERES (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, biraz evvel arkadaşımız Arif; Nihat Asya'nın bu kürsüde konuşurken sarf ettiği bazı sözler Halk Partili Milletvekili arkadaşlarımızın asabileşmelerine ye Meclis salonunu terk etmelerine sebep oldu. Afif Nihat Asya sonradan sözlerini geri aldığını ifade etti.¹⁰²

ARİF NİHAT ASYA (Seyhan) — Geri almadım efendim, şahıs söylemedim.

BAŞBAKAN ADNAN MENDERES (Devamla) — Müsaade ederseniz ben anladığım gibi ifade edeyim. Arif Nihat Asya arkadaşımız vaktiyle bir devir oldu ki, adeta komünizm himaye edilir gibi oktu dernek istedi. Bu sözlerin, sarih olarak, ne C. H. Partisinden her hangi bir zata, ne de C. H. Partisinin şahsiyeti manevisine komünistlik izafesi manasında alınmaması lâzım gelir idi. Zannediyorum ki bu noktayı tavzih etmek maksadıyla Arif Nihat Asya arkadaşımız bir kaç cümle sarf ettiği, ama gürültü yüzünden sözleri pek anlayamadı. Lâkin ne olursa olsun. Her halde bir tarziye ve tavzihte bulunmak islediği aşikârdı.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, Parti Tüzüğümüzün birinci maddesi, partiler arasında karşılıklı sevgi ve saygının cari olmasını âmiridir. Arif Nihat Asya arkadaşımız, hiç şüphesiz, mesuliyeti kendilerine ait olmak üzere konuştular Bit itibarla Halk

¹⁰¹- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.120

¹⁰²-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.120

Partili.milletvekili arkadaşlarımızın bu derice asabiyete kapılmaları, bence, pek de münasip sayılamazdı. Şurasını açık olarak ifade edeyim ki, şahsiyeti maneviye olarak Halk Partisine komünistlik izafe etmek, bizim parti olarak hatır ve hayalimizden geçen bir şey değil dır. Bu hususun vazih olarak bilinmesini, efkârı umumiyece malûm olmasını ve bu itibarla Halk Partili milletvekili arkadaşlarımız istirahatı vicdan ve kalple yerlerine, avdet ederek, hele böyle mühim bir kanunun müzakeresinde, reylerini ve mütalâalarını belirtmek suretiyle Büyük Millet camiası içinde vazifelerimi şerefle görmelerini temenni ederim arkadaşlar.¹⁰³

Yüksek Başkanlığa

Komünizm faaliyetleri hakkında izahat almak üzere bir gizli celse akdini ve bu tasarının müzakeresini bu celsenin sonuna talikini arz ve teklif ederiz.

Şevket Mocan ve on

altı arkadaşı¹⁰⁴

Tekirdağ

BAŞKAN — Önerge sahipleri konuşabilir, diğer kısmı görüşmesiz oya sunulur. Teklif sahipleri arasında Hamit Şevket İnce de konuşmak istediklerinden kendilerine söz veriyorum.

HAMİT ŞEVKET İNCE (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, cidden hayatî bir mevzu üzerinde bütün dikkatimizle ayakta durmaktayız. Birçok mevzulara hayatidir der geçer gideriz. Adeta bu tabir belki kalıplaşmıştır. Canlı manasıyla arz ediyorum çok hayatî

¹⁰³-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X, s.121

¹⁰⁴ -T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16.11.951 Cuma (İkinci Oturum Kapalıdır), X, s. 3

ve vatanî bir mevzu üzerindeyiz. Komünizm nedir, irtica nedir, Bolşevizm nedir, hilafetçilik nedir? Ve bütün bunlar memlekete ne zararlar getirebilir? Bunlar nereden kopup gelmiştir ve Türkiye'nin sinesinde nasıl bir teşekkül yaratmıştır? Türkiye bunun üzerinde dikkat ve isabetle durmak mecburiyetindedir ve temas ettiğimiz mevzular ne haldedir? Memlekete yayılmış mıdır? Münevverlere sirayet etmiş midir? Köy sınırlarını aşmış mıdır? Adalet Komisyonunda hemen aledderecat hepimiz, en başta ben olmak üzere cahil idim. Samimiyetle arz ediyorum bu mevzuun cahiliydik. Komisyonca düşündük, dedik ki, büyük tehlikelerle muhat olduğumuza kanıyoruz, ancak bu tehlikelerin hakiki manzarasını görmek isteriz, bize bir mütehasıs heyet getirilsin, kitaplar getirsinler, memleketteki Polis Teşkilatının faaliyetlerini bildirsinler. Biz kanun yapıyoruz. Kanun yapandan hakikat gizlenemez, realiteye tevafuk etmeyecek sözler kanun sinesinde yer almaz ve buna karar verdik. Mütehasısları getirdik. Bütün Komisyon azaları hatırlarlar ki Mustafa Bey namında bir zat geldi, Mustafa Işıksalan veya Işıksal adında biri. Bu zat eski erkânı harplerden ve bu teşkilâtın başında bulunanlardan biri idi. Arkadaşlar; bu zat o kadar doyurucu, bildirici ve inandırıcı izahat verdi ki bugün bu tehlikenin maddî şekilde manasını anlamış arkadaşlarınızdan biri bulunmaktayım. Bunun hakkında umumî malûmat şeklinde evvelce yüreğimde bir korku duyduğum halde bugün artık, bu korku kelimesinin ifade edemeyeceği bir şekil aldı; bu komünizm teşkilatının dehşeti önünde. Bu itibarla ben de bu izahatı dinleyen arkadaşlar arasına katılarak istedim ki bu bilgilerimi bu sözleri duymayan arkadaşlarıma duyurayım, olar da

bilsinler. Ben tamamen inandım. Ama sizi kim kandırarak? Bizim bilgimizi size kim ulaştırarak? Bu hususta size bir teminat veremem. Çünkü o artık bir ilmî mahsus olmuştur. O artık nazariyattan tatbikata intikal etmiş bir vaziyet almıştır. Onun için bu celsede, Adalet Bakanının Komisyon raportörümüzün vereceği izahat sizlerin bilgilerinize çok büyük bir şey katmış olmayacaktır. Benim sözlerim de bu bilgilerinize bir şey ilâve etmiş olmayacaktır. Bizi, cezaları artırmamızla zevk duyacağımızı ifade eden o zevatı buraya getirtip dinleyelim. Benim teklifim bundan ibarettir.¹⁰⁵

BAŞKAN — Bir kere gizli celse için karar alalım da.

— Bu önergedeki hususu kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. İctüzüğün 87'nci maddesi bu hususta şöyle demektedir : «**Hükümet adına düşüncesini bildirmek üzere Başbakan yahut onun yetkilediği bir bakan veya birinci sınıf daire reislerinden biri, söz isteyebilir**» Tabîî onların lüzum göstereceği herhangi bir mütehassıs da izahat verebilir. Şimdi Hükümetten rica ederim, izahat verecek arkadaş için lütuf buyursunlar.

ŞEVKET MOCAN (Tekirdağ) — Benim teklifim, Adliye Encümeninde izahat veren mütehassısın aynen burada izahatta bulunmasıdır.

BAŞBAKAN YARDIMCISI VE DEVLET BAKANI SAMED AĞAOĞLU (Manisa) — Muhterem arkadaşlar, yüksek Meclisiniz şimdi, memleketimizde komünizmin ne şekilde yayılmış olduğu ve yayılmakta bulunduğu hakkında ve komünizmin alelittlak başka memleketler ve

¹⁰⁵-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16.11.951 Cuma (İkinci Oturum Kapalıdır), X, s. 3

cemiyetler içinde faaliyette bulunduğu hakkında; hükümetin veya hükümet namına izahat verecek, maruzatta bulunacak salahiyetli kimselerin dinlenmesi için hafi bir celse akdine karar verdi. ***Alâkadar zevatın dosyaları ile, bütün malûmatlar ile hazırlanmaları için fırsat vermeniz lâzımdır.*** Binaenaleyh, evvelâ bu dinlemenin başka bir güne talikini sarahaten istirham ediyorum. İkincisi, muhterem arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisinden nihan hiç bir şey olamaz, Türk milletinin ta kendisidir, onun namına, her şey onun gözleri önünde, malûmatı altında geçer. Fakat Hükümetinize izin veriniz de sizleri tenvir etmek için, kâfi derecede tatmin etmek için, lâzım gelen izahatı versin, ancak şu veya bu sebeplerle ve yapılmakta olan takibat dolayısı ile belki ileride alınacak bazı tedbirler hasebiyle kendisinde kalması lüzumlu olan noktaları varsa onları size anlatmasın, (doğru doğru sesleri). O halde meseleyi Hükümetin nasıl anlamış olduğunu arz etmiş bulunuyorum.¹⁰⁶

Meclisteki bu görüşmelerden sonra alınan kararla, pazartesi günü saat 15.00'te gizli oturum yapılarak, Başbakanın Yardımcısının izahat verme konusunda teklifi İttifakla kabul edilmiş ve yetkili şahsın meclise bilgi verilmesi kararlaştırılmıştır.

Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve bu münasebetle verilen Hükümet Açıklaması

¹⁰⁶-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16.11.951 Cuma (İkinci Oturum Kapalıdır), X, s. 4

ADALET BAKANI RÜKNEDDİN NASUHI-OĞLU
(Edirne) — *Arkadaşlar, geçen birleşimde komünizm mevzuu hakkında, Yüksek Meclisin tenevvürü için bazı izahat verilmesi kabul edilmişti. Yüksek Meclise bu izahatı verecek memur arkadaşlarımız hazır. Tensip buyurursanız yüksek huzurunuzda arzı malumat ederler. (Muvafık sesleri)*

ASKERİ YARGIÇ ŞEVKİ MUTLUGİL —
Huzurunuzda, komünizmin aziz yurdumuza ika etmek yolunda olduğu fenalıkları belirtmek vazifesiyle çıkmış bulunuyoruz.

Yüksek Meclisin kıymetli zamanını ve sabrını suiistimal etmemek gayemizdir. Bunun için;

Bizde komünizm var mıdır?

Memlekette komünist var mıdır; gibi yüzde yüz malum olan, gözle görülen, elle tutulan bir vakıayı da tafsil ve izaha da cüret etmeyeceğiz.

Evet, memlekette komünizm vardır. Hatta elle tutulmaktadır. Bu illet yurdumuza ne zamanı girmiştir? Bu cihete sırası geldikçe lüzumu kadar temas edilecekse de, uzun boylu tafsilata girişmeye; yine, belirli bir fayda tasavvur edilmemiştir.

Türkiye'de kimler komünisttir? Bunlar nasıl komünisttir; ne yapmak yolundadırlar? Neye dayanırlar? Kime güvenirlir? Nereye varmak gayesindedirler? İşte asıl İşin ehemmiyeti buradadır.¹⁰⁷

Savunmak için tehlikenin gizlendiği, sindiği yerleri, beklendiği, gelmeler muhtemel yolları aydınlatmak lazımdır. Bu işi başarınca kadar büzde

¹⁰⁷ -T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 6

açıklanmamış, ihtiyatlı ve temkinli olmak lüzumu ve gereği kadar gizli kalmak zorundayız.¹⁰⁸

Komünizm dünyayı istila faaliyetindedir. Beşeriyetin legal ve lojik manadaki hak ve hürriyetleri tehdit altındadır. Vatandaş olarak fertlerin hürriyetleri, hatta milletlerin hürriyet ve istiklalleri şimdiye kadar dünya tarihinde görülmemiş bir tehdidin altındadır. Bütün dünyanın hür milletleri ve tehdidi bugün en ağır bir şekilde hissetmektedir. Komünizm bu tehdidini tahakkuk ettirebilmek için olmadık ve görülmedik, duyulmadık hilelere, tezvirilere, tahripkâr manevralara başvurmaktadır. Bütün bunların hepsi komünizmin tipik mücadele ve tecavüz metotlarına uygun olarak cereyan eder.

Komünizm artık siyasî, iktisadî, içtimaî bir mezhep bir doktrin meselesi olarak telakki edilebilmekten çok uzaktır. Komünizm bugün yepyeni bir emperyalizmin öncüsü, beşinci kolu, casus şebekesi ve teşkilatı olarak dünyanın bütün hür bölgelerine sızmaya, birleşmeye, hâkim olmaya çabalamaktadır.

Bugün bu memlekette hiç kimse, artık ve sadece bir fikir ve prensip meselesi olarak komünizme taraftar olduğunu veyahut da sadece bir idealizm ile müsavatchılık' aşkıyla kaldığını; memleketimizi, hatta bütün dünyayı, tehdit eden mütearrız kuvvetle alakası ve irtibatı olmadığını iddia etmesi mümkün değildir.

Hal böyle olunca, komünizmin bugün hürriyet ve masuniyetlerimizi ve millet olarak istiklalimizi çok yakından tehdit eden büyük bir tehlikenin ta kendisi

¹⁰⁸-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 6

olduğunu kabul etmek ve aramızda teşkilatlanmaya çalışan bu yolun bedbaht yolcularını birer vatan haini olarak görmek mecburiyetindeyiz. Mevzuatımız komünizmi daha ilk günden itibaren kanun dışı saymıştır.

Buna dayanılarak şimdiye kadar birtakım takibat yapılmış, hadiseler tespit olunarak adalet huzuruna da sevk olunmuştur. Bu gayretlerin büyük tehlikeyi önlemek için kâfi gelmediği aşikârdır. Bundan başka Sovyet Rusya'nın birtakım yeni yeni sahaları işgal etmek ve birtakım devletleri peyk olarak maksatlarına hadim kılmak ve bütün hür âleme karşı, sonu Üçüncü Dünya Harbine varabilecek emsalsiz ve insafsız bir mücadeleye girmek ve girişmek suretiyle tehlikeyi azamî haddine ulaştırmış olduğunu da görüyoruz.¹⁰⁹

İşte gerek mevzuatı maruz şekilde sabit olmuş bulunan kifayetsizliği ve gerekse tehlikenin son hadde kadar tehditkâr bir mahiyet almış oluşu karşısında hürriyetlerimizi ve istiklalimizi korumanın ve millet olarak becamızı teminat altına almanın çok mühim ve acil bir zaruret haline gelmiş olduğunun takdir edilmekte bulunduğuna şüphe yoktur.

Yüksek Meclisin bu vatan perverane hislerle harekete geçmek azminin bir neticesi olarak Devletin bu meselelerle alâkalı teşkilatından malumat istemesi karşısında bize tevdi edilmiş bulunan bu vazifenin en ağır, ve en nazik bir safhasına girmiş bulunduğumuzu müdrükiz.

Bu vazifemizi yaparken;

A) Objektif olmaya, vesika ve delillere istinat etmeye,

¹⁰⁹-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.19S1 Pazartesi, X. s. 7

B) Katî zaruret olmadıkça isimlerden bahsetmeye ve naçar bazı isimlerden bahsetmek zarureti hâsıl olursa bu takdirde de ancak maksat ve niyetler ite faaliyet ve hareketleri hakkında yüzde yüz kanaat tevline yarayacak malumat ve vesikaların takdimine fırsat ve imkân bulmaya yardım edecek isimlerle iktifa etmeye,

C) Gizli emniyet sisteminin bütün dünyaca kabul edilmiş bulunan teknik çalışma hudutlarının dışına çıkmamaya, gayret edeceğiz.

Bu itibarla da maruzatımız istilâatımızın ve bunlara dayanan bilgi ve kanaatlerimizin ancak bir kısmını ihtiva edecek yüksek heyetinizi birtakım tafsilatla meşgul etmemeye ve gizli servis çalışmalarına zarar vermemeye dikkat olunacaktır.

Evvela, 1945 senesinde komünist partisinin kendi şubelerine gönderdiği gizli direktifinin bir özetini okuyacağım. Bu suretle Türkiye gizli komünist partisinin ikinci dünya harbinden sonra dünya komünist hareketlerine muvazi olarak takip edeceği esasları izah etmiş bulunacağım.¹¹⁰

İnkılâpçı hedefler:

1. — Türkiye komünist partisi amelenin en şuurlu fertlerinden mürekkep, inkılâpçı, şuurlu bir uzviyettir

Aydınlık grubu, bu grup etrafındaki inkılâpçı amele sendikalarının en şuurlu efradı, Rumlardan mürekkep UİT. Amele grubu, Hinçak Cemiyetinin sol grubu, birleşerek (Türkiye Komünist Partisini) teşkil etmişlerdir. Bu parti:

iş Kanunu,

Sosyal Sigorta Kanunu,

¹¹⁰-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 7

Okturva Resmi,
Toprak Kanununun çıkarılmasında mücadeleler etmiştir.

2. — Türkiye Komünist Partisinin gayesi; proletarya diktatörlüğü vasıtası ile sosyalizmin kuruluşuna girişmek ve kurulduktan sonra (sınıfsız, planlı, kardeş cemiyeti) olan komünizme varmaktır.

3. ^ _ Türkiye'nin istihsal kabiliyeti noksan olduğundan yarım burjuva inkılabı, derebeylik: kalıntılarını tasfiye etmediğinden daha evvel bir amele ve köylü hükümeti devresi geçirmeye mecburdur.

Bu hükümetin vazifesi şunlardır:

A) Amele ve köylünün demokratik isteklerinin tazmini,

B) İthalat ve ihracatın devletleştirilmesi,

C) Toprak yalnız fiilen işleyenin malıdır.

D) Emperyalizmin izalesi, Osmanlı Bankası ve şimdiki Amerikan müdahalesi.

E) Azlık meselelerinin radikal bir tarzda halli, yani toplu bulunan millî azınlıklara isterlerse ayrılmaları hakkı verilmesi. Ekalliyet mekteplerinin Devlet bütçesinden idare olunması.

F) Haricî siyasette inkılapçı memleketlerle teşriki mesai.

G) Derebeylik meselesinin radikal şekilde tasfiyesi.

H) İnkılapçı istihlak ve istihsal kooperatiflerinin kurulması. (İşçi, köylü ve fakirler arasında)

I) Maarifin ırkçı ve mürteci zihniyetten kurtarılması. Maarifin umumileştirilmesi.

J) Sosyalizme doğru yol almak için istihsalin çoğaltılması.¹¹¹

Türkiye Komünist Partisi, memleketi komünistleştirmek için haddizatında her cemiyette yapılması lazım gelen içtimaî birtakım ıslahatı vesile ittihaz edip bundan sınıf kavgası çıkarmak hedefini gütmüştür. Bunun içindir ki (mücadele şiarları) namı altında üzerine aldığı bütün meselelerde hakikatte bu ıslahatı temenni değil bu ıslahat dolayısıyla ortaya içtimaî davalar çıkarmak istemiştir.

4. — Bu (mücadele şiarları) da şunlardır:

a) 44 saat iş, serbest sendika, serbest neşriyat, serbest teşkilat, grev hakkı.

b) Toprak meselesinin radikal şekilde halli.

e) Yüksek memurlar ve hâkimlerin intihapla seçilmesi.

d) Geniş bir âdemi merkezîyet.

e) Verginin varlıklılara yükletilmesi, fakirlerin istisnası.

f) Harp servetlerinin millete iadesi.

g) İnkılabı hareketlerin legal sahaya intikali. h) Millî azınlık meselelerinin halli.

j) Emperyalist siyasete karşı mücadele.

k) Dost Sovyet Rusya ile ittifak.

1) Askerlik müddetinin azaltılması ve askerlik hizmetinin demokratlaştırılması. (Ordu inkılapçı ruhla yetişecek, dine bağlı kalmayacaktır.)

5. — Acil Hedefler:

¹¹¹-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 8

a) Evvela bütün diğerk zihniyetleri Amerikan oligarşisinin karşısına çıkarmalıdır. Amerika dünya hâkimiyeti yolunu tutmuştur.

b) Hâsıl olan legal fırsattan istifade ederek kurulan sendikaları, hakikî sendika haline koyup, işçinin gündelik isteklerini temine önayak olmak.

c) Esnaf vasıtasıyla ithalâtı darbelemek.

ç) Kooperatiflerin burjuva derebeylik kalıntılarına alet olmalarını önlemek,

p) Ciddi ve legal burjuva partilerinin, anti oligarşik mücadelelerini desteklemek, bu partiler arasında sol cereyanları tutmak veya bu gibi cereyanların ortaya çıkmasına yardım etmek, bilhassa muhtelif parti içerisindeki amele ve imkânı varsa köylünün sınıf istemelerini meydana vurdurmak.

g) Legal haklardan istifade ederek neşriyat ve teşkilât yapmak.

Bütün arkadaşlar, tarihin bu dönüm noktasında kendilerine düşen fedakârlıktan çekinmeyeceklerdir.

Görüşler adlı gizli broşürden:

Önümüzde duran vazifeler:

Yurtsever unsurlar, antiemperyalist ve demokratik bir program etrafında birleşmelidir. Yani:

— Amerikan emperyalistlerinin, harp kundakçılarının maskesi düşürülmeli, plânları saya düşürülmeli.

— Amerikan iktisadî yardımının köleleştirici mahiyeti izah olunmalı.¹¹²

— Sendikalar teşvik olunmalı, işçinin sınıf şuurunun körleşmesine meydan verilmemeli.

¹¹²-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 8

— Köye girilmelidir. Çaresi toprağa bağlı işçi elde etmektir.

— Gençliğin, faşistler tarafından elde edilmesine meydan verilmemeli.

— Bugünkü dış politikayı destekleyen, kim olursa olsun düşmandır.

— Sözde komünist geçinen unsurların işçiyi ele almasına mani olmalı. Gizliliğe riayet lâzımdır. Tanınmış arkadaşlar faal kadrolardan uzaklaştırılmalı.¹¹³

Sayın milletvekilleri, bu kayıt önemlidir. Çünkü «tanınmış arkadaşlar faal kadrolardan uzaklaşılmalıdır» demekle hepimizin bildiği gibi, bazı tanınmış komünistler vardır ki hiçbir tevkifatta ön plânda bulunmamış ve listeye girmemişlerdir. Yani kendi tabirleriyle yeraltı çalışmalarında bulunmuşlardır. Kıymetli birer komünist olanlar böyle kadro dışı bırakılır ve böyle tevkiflerde kendilerini ele vermezler.

— Gizli faaliyet ve açık faaliyet birbirlerine karıştırılmadan doğru yürütülmelidir.

— Partinin gizli teknik vasıtaları ve neşriyat cihazları ikmal olunmalı, hiçbir fedakârlıktan çekinilmemelidir. Bu direktifin içindeki fikir teselsülü ve bulunan şartları ihata gösteriyor ki, bunlar kültürlü ve olgun ellerden çıkmıştır.

Orduyu demokratlaştırma, ayrılmak istedikleri takdirde azınlıklara bu imkânı vermek, dış politikayı münhasıran Rusya ile beraber yürütmek gibi hususlardaki kafi ifade bu direktifin gayelerini açıkça göstermektedir. Aşağıda Komünist Partisinin değişmeyen programını ele aldığımız vakit, bu partinin devletimize vermek istediği

¹¹³-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 8

şekli ve devleti parçalamak hedef ve gayesini açıkça huzurunuzda sermiş bulunacağız.¹¹⁴

Şimdi bir nebze bir komünistin nasıl düşündüğünü ve onun iliklerine kadar işlemiş olan hedefin ne olduğunu kısaca ve peşinen arz etmek isterim. Şu okuyacağım satırlar 25 Ağustos 1943'te (Dr. Hikmet Kıvılcım)'ın hapisshaneden bir arkadaşına yazdığı mektuptan alınmıştır:

«... Çok şükür ve şayet cemiyet göğsümüzde duran yüreğimiz kadar bir cihaz ise; çok şükür dağlar ve deryalar kadar yanılmadığımız meydandadır... Bir dava uğrunda yıllarca zindanda yatmanın artık gülünç bir çocukluk sayılacak kadar küçüldüğünü, hatta mahut suç ortakları hatıra geldikçe pek bayağılaşan bir devirde yaşadığıma utaniyorum.

....tarihi inkılapların yerini içtimai inkılaplara bıraktığını Nazilerin anlayabilmeleri imkânsız. Tarihi inkılâpta medeniyeti bir cihangir darbesi ortadan kaldırdı. Hitlerde kendisini böyle sandı. Modern medeniyet kendisini iç tezatlarıyla ve kendi iç kuvvetleriyle halk edecek bir seviyeye gelmiştir.»

Şu aşağıdaki satırlarda (Vedat Nedim Tör) tarafından neşredilen (Hep bu topraktan) adındaki dergisinin iki Eylül 1943 tarih ve iki numaralı nüshasında (Şevket Süreyya Aydemir) tarafından yazılmıştır:

(... Marinalara hâkim olmak,, yani tekniğe tahakküm etmek tarzı ise davanın sosyal yani içtimai cephesini teşkil eder.)

¹¹⁴-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 9

Aşağıdaki cümle, (Leninizm'in nazari temeli Marksizm olduğuna göre materyalist diyalektik) başlığını taşıyan bir gizli broşürden alınmıştır:

(...Sosyal âlemde proletarya, kapitalizm zıddiyet halindedirler. Bugünkü nizamın realitesi budur.)

Şimdi Nazım Hikmet'in İngilizce ve Fransızcaya çevrilerek dünyaya yayılan şiirinden şu satırları dikkatle gözden geçirelim:¹¹⁵

Kalbimin yarısı burada ise Doktor

Diğer yarısı da Çin'dedir.

Ordular Sarı Irmağa iniyor

Ve sonra bütün sabahlar Doktor

Her sabahlar şafakta

Kalbim vurulmuştur Yunanistan'da

Çok uzakta bir yıldızla kalbim atıyor (Yani Rusya ile)

(Hasan İzzet Dinamo)'nun, Türkiye Sovyet Cumhuriyeti başlığını taşıyan el yazısı ile müsveddesi yanımızda bulunan şiirinin bazı noktalarım, alıyorum.

(Türkiye Sovyet Cumhuriyeti)

Sevgili Türk İşçisi

Tütüncü, tornacı, mensucata ateşçi vesaire

Dünyanın kurtuluş saati çalıyor

Biliyorum ki en kabadayınız

Soğuk tütün depolarında

Koca bir hafta harcadıktan sonra

Ancak bir kefen parası alıyor

Karışım veya çocuğunu gömmek için

Öyle bir silkin ki aziz işçim

¹¹⁵-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 9

Benim tornacım, tütüncüm, mensucatçım ve işçim
Bütün Türkiye'deki ağaçların en üst dallarından en alt
dallarına kadar senin nasırlı ellerinle asılanlar Harikulade
bir meyve zenginliği manzarası versin.

Bu işe meşhur Sultan Ahmet vakası
Vakayı vakvakiye bile imrensin.

Hulasa Türkiye Sovyet Cumhuriyeti Çalışmak,
yaşamak, gezmek hürriyeti için kurulacaktır. Ve bunlara
karşı çıkan babamız bile olsa İnsafsızca ve
merhametsizce tutulup çarınha vurulacaktır.

Şimdi Komünizmin kitabı mukaddesi olan Kari
Marks'ın yazdığı Manifeston ana hatlarını arz edeceğim:

— «İnsan cemiyetinin tarihi, insanoğullarının
arasında sınıf mücadelesiyle başlar.»

— Burjuvazi ameleyi icat etmiş, sonra da onu bir
meta haline sokmuştur. Servet terakümü karşısında
perişan olanlar, proletaryaya inkılap etmişlerdir.

— Din ve ahlak, burjuva sınıfının menfaatini
koruyan bir vasıtadırlar.

— Sermaye, sosyal bir sayın mahsulüdür. Bu
sebeple cemiyetin malıdır.

— Hakikatte burjuvazide kadınlar müşterektir.
Olsa olsa biz bunu açıktan kabul ettiriyoruz, denilebilir.

— Amelenin milliyeti yoktur, vatani yoktur,
.iktidarı ele aldığı vakit, bizzat millet halinde teşekkül
eder. Yukarıda madde madde arz ettiğimiz direktifin
nasıl bir şuur ve nasıl bir ruh taşıdığı şu örneklerini
verdiğim şiirlerde bütün çıplaklığıyla görmek
mümkündür. Babasını bile asmasını tavsiye eden şair

diğer bir şiirinde Stalingrat'ta vurulanlarla yan yana olmadığından dolayı teessürünü ifade eder.¹¹⁶

Nazım Hikmet ise; kalbinin uzakta bir yıldızla beraber vurduğunu, yani Moskova ile beraber olduğunu ifade ettikten sonra, bütün varlık ve hislerinin Çin'de ve Yunanistan'daki mücadelelerle beraber olduğunu söylüyor.

İşte orduyu demokratlaştırıp nizam ve disiplininden mahrum etmek isteyen direktif bu suretle kalıbı bizde, fakat kalbi bizimle beraber olmayan insan yığınları tasavvur ediyor. Fakat yine buna ne hacet çünkü madde madde okuyacağımız parti programı zaten bir Türkiye Sovyet Cumhuriyeti tasavvur ediyor.

Türkiye Komünist Partisinin faaliyet programının 1936 tarihli nüshasından:

Madde 1. — Türkiye Komünist Partisi, komünist enternasyonalinin bir şubesi sıfatıyla mücadelelerini; - Türkiye'nin hususî şartları içinde- emperyalizme karşı ve millî burjuvazisinin büyük emlak ve arazi sahiplerinin hâkimiyetine karşı tevcih eder.

Sovyetler Birliği cihan proletarya inkılâbı ve komünizmim lehinde bulunur. Mevcut burjuva diktatörlüğü yerine amele ve köylünün hâkimiyetine müstenit bir Sovyet hâkimiyeti kurmak gayesini güder.

Türkiye'nin emperyalizm tarafından tekrar esir edilmesinin önüne geçilebilecek biricik müessir kaleyi teşkil eden Komünist Partisi bu tehlikeye karşı ameleleri gündelikçileri ve köylüleri yarı proleter usullü bir tarzda teşkilatlandırır. Her çeşit ezgiye ve soyguna karşı sınıf mücadelelerini inkişaf ettirir. Köylünün belli başlı

¹¹⁶-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır),19.11.1951 Pazartesi, X. s. 9

kitlelerini proletaryanın önderliği altında toplar. Böylece ve aynı zamanda amelenin ve köylünün bir Sovyet idaresi şeklinde kendi diktatörlüklerini tahakkuk ettirebilmek için icap eden şeraiti hazırlar. Ancak böyle bir diktatörlük halkçı burjuva inkılâbı vazifelerini ifa ve bu inkılabın kazandığı şeyleri tanzim edebilir. Aynı zamanda ancak böyle bir inkılâp burjuva idaresinden Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Birliği ile müttefikane doğrudan doğruya sosyalizmin kuruluşunu temin ve tesri edebilir.¹¹⁷

Türkiye Komünist Partisi'nin faaliyet programının orduya taalluk eden 10 uncu maddesi de aynen aşağıda arz edilmiştir.

«Madde 10 .— Türkiye Komünist Partisi, millî istiklâli ve inkılâbın kazançlarını korumanın en emin vasıtası olarak amele ve köylülerin silahlandırılmasını, burjuva muhafızlığını meslek edinmiş olan orduların ilgasını ve onların yerine amele ve köylü milisinin ikame olunmasını ve neferlere zabıtların seçme hakkının verilmesini talep eder.»¹¹⁸

Aynı programın azınlıklar hakkındaki 11 inci maddesi de şöyledir;

Madde 11. — Türkiye Komünist Partisi Millî azınlıkların Türkiye'den ayrılmak hakkı da dâhil olmak üzere, mukadderatlarını bizzat tayin etmek hakkını kayıtsız ve şartsız tanıır. Halk firkasının Müslüman azınlıkları zorla Türkleştirmek Hıristiyan ve Musevi

¹¹⁷T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 10

¹¹⁸T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 10

azınlıkları da ezmek siyasetine her vasıta ile karşı koyar.¹¹⁹

Türkiye Komünist Partisi, azınlıkların lisanlarını kullanmalarını temin eder. Köylülerin küçük aşiret efendilerine, yarı derebeylerine ve aşiret beylerine esir olmaktan kurtarılmasını, bu bey ve ağalara ait arazinin ve hayvanların köylülere ve aşiret efradına parasız dağıtılmasını talep eder.

«Madde 55. — Amele ve (köylü Hükümeti; kesif halk kütlesi halinde yaşayan Millî azlıklara (Kürtler ve Lazlar) mukadderatlarını serbestçe 'tayin etmek ve arzu ederlerse Devletten ayrılma hakkını bahşeder...

.... Türkiye Amele ve Köylü Hükümeti emperyalizme ve derebeyliklerine karşı mücadele için mazlum millî azlıkların emekçi kitleleriyle Sovyetler Cumhuriyeti federasyonu şeklinde bir ittifak akdine matuf bir siyaset takip eder.» Efendim bu, yüksek Meclisin de malumu olan Mustafa Suphi'nin vermiş olduğu raporun foto kopyasıdır. Bu rapor uzundur emir buyurursanız aynen okuyayım arzu buyururlarsa özetini arz edeyim (özetini sesleri.)

Bu rapor münderecatına göre esir olan er ve subaylarımız Rusya'nın muhtelif yerlerinde ve iş yerlerinde çalışırken Rus komünistleriyle temasa geldikleri vakit onlar tarafından işlenmeye ve zehirlenmeye başlanmışlardır. Zehirlenmiş olanlar Rus komünistleriyle birlikte çalışma yapmışlar ve onların, her yerde olduğu gibi hücre teşkilatına yeraltı teşkilatına alınmışlardır. Rusya'da teşrin ihtilali çıkıncaya kadar Çar 'idaresinde durum böyle devam ediyor ve hazırlanılmış

¹¹⁹-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s.10

oluyor. Mustafa Suphi de Şark cephesinde yedek subaylığını yaparken Ruslara esir düşmüştür. Nihayet Rus ihtilalına yakın zamanlarda Rus Komünist Partisiyle teması fazlalaştırıyor ve onların faaliyet çerçeveleri (içine giriliyor ve birlikte çalışmaya başlanıyor. Krenezki idareyi ele aldığı vakit biraz sıkıldıktan sonra serbest faaliyete geçiyorlar. O zamanki faaliyet devreleri de oldukça önemlidir. Nihayet Leningrad ihtilali ve Moskova ihtilali ile Sovyet idaresinin ilk başarılı vaziyetleri karşısında Mustafa Suphi Lenin'le çok sıkı arkadaş oluyor ve onun sofrasında yemek yemeye mazhar oluyor. İşte Mustafa Suphi Sovyet Rusya içinde gerek yerli Müslümanlar ve gerekse esir subaylar arasında gezinerek-ten bir komünizm partisi kurmaktadır. Partiye yetişmiş üyeler hazırlamaya çok çalışıyor, bunda da muvaffak olmuş sayılmıyor. Bin kişilik bir müfreze teşkil edilmiştir ve nitekim de olmuştur. Ve Bakü'ye gelmiş bulunuyor. İlk defa Mustafa Suphi kendisinin anladığına göre bir tenevvür devresi geçirmiş oldu. Komünist olmak isteyenlere manasını anlattı.¹²⁰

İkinci devresi de teşkilat devresidir. Teşkilat devresi yapılırken, Kırım'da Yeni Dünya adında bir gazete çıkarıyorlar ve bu birazda rağbet görüyor. Ruslardan çok para yardımı alıyorlar ve bununla Rusya (içindeki teşkilatı kuvvetlendirmeye muvaffak oluyorlar. Nihayet orada bulunan esir arkadaşlardan ki böyle komünist fikirleri kabul etmiş ve onlarla beraber çalışmaya başlamış olanlardan, bir kısmı gizli vasıtalarla Karadeniz yoluyla, Kırım iskelelerinden, memleketimize sokmaya muvaffak oluyorlar. Bunlar memlekette

¹²⁰-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.19S1 Pazartesi, X. s. 11

taazzuvdan ziyade memleket içinde bulunan gençleri kandırıp Sovyet Rusya'ya gönderip orada tahsil imkânlarını temin etmektir. Bu faaliyet muvaffak olmuştur. Nitekim Rus-yaya kaçak olarak giden ve ortada komünizmi tahsil edip memlekete döndükten sonra; memlekette muazzam bir tehlike ve bela haline gelmiş; vatansız bu hain ve kalpsiz insanlar işte 'bu şekilde memleket dışına çıkarılıp Moskova'da tahsil etmiş ve komünistleştirilmiş insanlardır, gençlerdir.¹²¹

Nihayet İstiklal Savaşı sırasında Bakü'de toplanmış olan kongrede Mustafa Suphi'nin tesiri olduğu burada yazılıdır. Şark'ta; Müslüman milletleri kurtarmak maksadıyla toplanmış olan bu kongrede iç yüzleri açıklanıyor; Anadolu'dan Bakü kongresine gitmiş olan eşhas olduğu açıklanıyor.

Bu Bakü kongresinden sonradır ki memleket içerisinde, gerek Ankara'da; gerekse İstanbul'da teşkilatın başlamış olduğu görülüyor. Mustafa Suphi bu teşkilattan cesaret alarak memleket içine girmek istiyor. Yüksek Melis'in malumudur; kendisi Trabzon açıklarına geldiği vakit sefinesi şiddetli fırtına yüzünden batıyor. Denizin dibine göndererek batıyor boğuluyor.

İşte Mustafa Suphi'nin uzun boylu yazdığı bu rapor esas itibariyle önemlidir, fakat önemli hususlarını da şu şekilde arz etmiş bulunuyorum. Mustafa Suphi'nin Türkiye'ye gelirken Ruslar tarafından çok para ile bilhassa pırlanta ile gönderilmiştir. İşte bu vesikalarda bütün bunlar yazılıdır. Bunları arz etmek maksadımız Rusların Türkiye Komünist Partisini nasıl manen ve

¹²¹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X., s. 11

maddeten beslediklerini izah etmek içindir. İşçileri Bakanlığında malum olması lazımdır.¹²²

Türkiye Komünist Partisinin Tarihçesi (özet olarak) Türkiye Komünist Partisi'nin tarihçesini tetkik ederken bunu (memleket dışı) ve (memleket içi) olarak iki kısım üzerinde tetkik etmek icap eder. Çünkü evvela memleket dışında kurulmuş ve bilahare memleket içinde intikal ettirilmiştir. Memleket dışı faaliyetler:

1. Rusya

2. Almanya ve Fransa gibi Avrupa memleketleri.

Rusya'daki olan durum : Birinci umumi harpte Rusya'ya esir düşen subay ve erlerimizden bir kısmının Rus ihtilalından evvel kendilerine yapılmış olan propaganda ile başlar. Bu husus ele geçmiş bulunan rapor münderecatında çok açık olarak yazılıdır. (Bu rapor okunacak.)

Almanya ve Fransa'da bulunanların faaliyeti:

Kendi veya hükümet hesabına tahsile gitmiş olan birtakım gençler, Almanya'da kendilerini sosyalizme kaptırmış ve bu kaptırma sonunda (ileri sosyalist) dedikleri Marksist fikirlerini almış ve benimsemişler ve hatta harbin sonundan evvel Almanya'da (Türkiye sosyalist işçi ve köylü adı ile bir parti kurmuşlardır. Fakat mütareke ve Almanya'nın işgal altına girmesi bunların maddî bakımdan orada kalmalarına imkân olmadığından İstanbul'a gelmişlerdir.

Yine o tarihlerde Fransa'da bulunan Doktor Şefik Hüsnü de bazı dergi ve gazetelerde yazdığı yazılarla dikkati çekmiş fakat Almanya'dakilerle şahsen

¹²²- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 11

tanışmaları. Ancak onun da 1919 yılında İstanbul'a gelmesiyle mümkün olmuştur.¹²³

Şimdi memleketin içindeki komünistlik faaliyetine geçerken, millî mücadeleyi yapan Anadolu ile işgal altında bulunan İstanbul'u ayırarak mütalaa etmek gerekir. Zira millî mücadele senelerinde Ankara'da faaliyet göstermiş (halk iştirakiyun) ve (Türkiye komünist partisi) adlarında iki teşekkül görülmektedir. Türkiye komünist partisinin kuruluşundaki muvazaa ve maksat ve teşkil edenlerle azalarının kimin emri ile hareket ettikleri yüksek Meclisçe malûm olduğundan, bunun üzerinde durulamayacaktır. Halk iştirakiyun fırkası ise, ilk teşekkülünde hükümetin müsaadesiyle teşekkül etmiş ve hatta Moskova'dan Ahmet Cevat, Fransız Sadol ve bir Rus profesörü olan gelmişler bu partinin teşkilatını yapmak istemişlerdir. Beş ay kadar faaliyeti devam etmiş ondan sonra faaliyetlerine son verilmesi hükümetçe bildirilmiş ve fakat bu parti bir müddet sonra gizli olarak tekrar

1923 yılında aynı partinin tekrar faaliyete geçtiği ve (Türkiye İşçi ve Köylü ve orta halli halk kitlelerine) başlığını taşıyan beyannameyi yayınladıkları tespit edilmiş durumdadır ve bu beyanname de halen arşivlerimizde mevcuttur. Bu parti, (Kurtuluş, aydınlık ve orak çekiç gibi) açık neşriyatla Marksist fikirleri kapalı ve açık bir şekilde yaymağa başlamış ve nihayet tavrı sükûn kanunu ile bu neşriyatlar önlenmiştir.

Hıyaneti Vataniye Kanunu hükümlerine tevfikân Şefik Hüsnü ve arkadaşları hakkında 1923/1924 yıllarında İstanbul, takibata geçilmiş ise de, hıyaneti

¹²³ -T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 12

vataniye kanununun usulüne göre İstanbul'da neşir ve ilân edilmemiş olduğunu gerekçesiyle haklarında açılmış olan bu dava sükût ettirilmiştir.¹²⁴

İstiklâl Mahkemesine verilen Doktor Şefik Hüsnü ve arkadaşları Türkiye'den kaçmış oldukları için gıyaben 15'er sene gibi ağır hapslere mahkûm edilmişlerse de, Türkiye Ceza Kanununun yeniden tedvini ile lehlerinde hükümler olmasından istifade ederek tekrar memlekete girmek fırsatını bulabilmişlerdir.

1927 yılında yeni bir kadro ile gizli olarak faaliyetine devam eden bu parti üzerinde durulmuş ve umumî kâtipliğini yapan Vedat Nedim Tör yakalanıp ifadesi alındığı zaman, kaçak olan Doktor Şefik Hüsnü'nün sakallı ve bıyıklı olarak gizli yollardan İstanbul'a geldiğini ifşa etmiş ve Şekerci Löbon'da yapacağı buluşma gün ve saatini de bildirdiğinden alınan tertibat ile Doktor Şefik Hüsnü Lenin'in sakal ve bıyığı gibi bir sima ile yakayı ele vermiştir.

İlk önemli tevkifat bu tarihten başlamaktadır. Bunu müteakip senelerde artık İstanbul ve Bursa, İzmir, Samsun, Zonguldak gibi vilâyetlerde de faaliyetler olduğundan tevkifat diğer vilâyetlere de teşmil edilmiş ve Cumhuriyetin onuncu yılı olan 1933 yılına kadar birçok komünist drijan ve militanlar hapisanelerde yatmakta idi. 1933 yılında çıkarılan af Kanunundan istifade ederek serbest bırakıldılar.¹²⁵

Tevkifat şamaları gösterildi.

¹²⁴- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 12

¹²⁵- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 13

Artık Türkiye'nin biricik (Komünist Partisi) olan Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi, tevkiflerden, mahkûmiyetten mütenebbih olmuyor, aksine olarak teşkilât ve faaliyetini genişletiyor ve teşkilât kollarını muhtelif işyerleri, müesseseler, devlet teşekkülleri, okullar ve en mühimini de ordu içinde yerleştirmeye muvaffak oluyor. Nitekim 1932 yılında İstanbul'da Kartal Maltepe'si Atış Okulu ile Rami'deki askerî birlikler içinde gösterdikleri faaliyetten dolayı (Hasan Âli Ediz, ressam Halit vesaire sivil arkadaşlarıyla birlikte maalesef iki muvazzaf subayımız da) vardı. Askerî Mahkemenin orduyu isyana tahrik maddesini tatbik etmesi ve cezanın umumî mahkemenin verdiği cezadan ağır olması keyfiyeti, komünistleri ikaz etmiş ve ordu mensupları arasında çok gizli faaliyet gösterilmesi emri parti merkezi tarafından kararlaştırılmıştı

1340 ve 1341 yıllarında Hasan Âli Ediz Tıbbiyeliler hücrelerini eczacı Vasıf ile birlikte kurmuş ve bu suretle (Kızıl Gençlik - Komsomol) kolu Türkiye'de de faaliyete geçmiştir.

Burada şunu da açıklamak yerinde olur ki, Türkiye Komünist Partisi - bugün de olduğu gibi - esas itibarıyla emekçi sınıfını ele almış, münevver kitleyi ve okulları oldukça ihmal etmekte idi. Emekçi yanında münevver kitle ve okulları da ele almak fikrinin mücahidi Nazım Hikmet olmuştur. Doktor Şefik Hüsnü ile aralarının ilk defa söker renk olması da bu arzu ve ısrarından ileri gelmiştir.

Nazım Hikmet bu rolünü şiiriyle tatbik sahasına koymuş ve hakikaten (Edebiyatta yeni bir inkılap parolası ve komünist partisinin propagandasıyla edebiyatçılar ve bilhassa öğrenciler ve öğretmenler arasında onun şiirleri

sevilmeye ve elden ele dolaştırılarak okunmaya başlanmıştır. Aşağı yukarı 1930 yılında başlayan bu faaliyet hızını gaip etmemiş ve her sene artarak daha geniş bir muhit bularak bugüne kadar devam ede gelmiştir.¹²⁶

1933 - 1938 yılına kadar muntazaman gizli broşürler yazılmış, basılmış, dağıtılmış ve komünistler için bayram günleri olan günlerde de beyannameler dağıtılmış yakalanabilen faileri mahkemelere verilerek mahkûm edilmişlerdir.

1938 ve 1939 yıllarında Nazım Hikmet Harp Okulu ve donanma içindeki faaliyetiyle dikkati çekmiştir. Yakalanmış ve askerî mahkemeye verilmiş ve Yüksek Meclisçe de bilinen şekilde 28 sene ağır hapis cezasına mahkûm olmuştur.

Müsaade buyurulursa burada buna muvazi olan çok mühim bir olayı arz edeceğim, bu Süleyman Nuri vakasıdır.

Süleyman Nuri vakası:¹²⁷

Bu sıralarda Türkiye'ye mütemadiyen casus saldırılarak, Şark bölgesi didik didik ediliyor. Günün birinde Selman Nuri adından biri yakalandı; bu adam vaktiyle Şark cephemizde çavuşluk etmiş, Ruslara esir düşmüş, sonra da Rusya'da ihtilale karışmış, Mustafa Suphi'nin yakınlarından birisidir. Selman Nuri bir casusluk görevi ile gelmiş bulunuyordu. Fakat,

— Bilhassa mahkemede bidayette ısrarla kaçındığı- en esaslı itirafı şu idi: «Ben Kafkasya'da sakin

¹²⁶- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 13

¹²⁷- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 13

bir halde bulunuyordum. Moskova'ya çağrıldım; politbüroya gittim, bana dediler ki; Yoldaş; bir harp başlamak üzeredir. Türkiye'nin bize karşı nasıl bir tavır takınacağını bilemiyoruz. Sen oraya git, eski komünistlerden ve itimat ettiklerinden bir gizli istihbarat pastası kur. İzmit Üssü bahrisinde haber alacak şekilde tertiplen, neşriyat yapacak bir gazete tesis et ve daha esaslı haberler elde edecek surette hazırlan. Şimdi git, talimatı Kırım üssü bahrisinden al,

Selman Nuri bir sene Nazilli civarında hüviyetini yeniden memlekete alıştırdıktan sonra faaliyete koyuluyor, gizli posta kurmak için, yanlış kapılar da çalıyor. Doktor Fuat Sabit delaletiyle Cami, Baykurt ile anlaşıyorsa da, asıl profesyonel ajanlarını pek tedarik edemiyor; para ve talimat alamıyor; fakat komünist irtibat ajanı Bulgar Dimitrof (veya Efendiyef) le müteaddit temaslar yapıyor.

Bir hüsnü tali hudut bölgelerinde mevcut olan iyi hava bu adamı yakalatmıştır. Kendisi Karadeniz de motor beklemiş; fakat bir türlü bulamamıştır.¹²⁸

1938'de Nazım Hikmet vakası oluyor. Nazım Hikmet beraber mahkûm olduğu denizcileri ihtilâl tekniğine göre hazırlıyor, onları Marksist ve Rusya'nın fedailerini olarak hazırlamak üzere bulunuyor. Küçük bir mesele arz edelim: Kanunların pençesinden kurulmakla beraber bu adamların cibilliyetlerine bir misaldir. Selman Nuri'nin defterinde Haydar Bamat diye bir isim vardır, bu kimdir? Diye sorulunca.

Fakat görülüyor ki; Kırım Üssübahrisi bir taraftan değerli bir unsurunu buraya göndermiş (Selman Nuri),

¹²⁸- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 14

diğer taraftan da İzmit Üssübahrisinde başka bir tertip pazarlamaya girişmiştir. Bereket versin bu meşum teşebbüsün unsurları birbiriyle kaynaştırılmadan yakayı ele vermişlerdir.

Kim olduğunu bilmiyorum. Bana Fuat Sabit bunu orada söyle; buraya geldi de; «diye ifade veriyor. Tabii Fuat Sabit reddediliyor, hâlbuki bu Haydar Bamat, Şimali Kafkas'lı. Bilindiğine göre Rusya aleyhine mücadele eden bir adamdır. O sırada da Türkiye'ye gelmiştir, Fuat Sabit de bunu oraya jurnal ediyor.

Partinin faaliyeti durmuyor. Yeni taktiklerle meydana çıkıyor. Nitekim 1939 - 1940 senelerinde (Yeni edebiyatçılar) kadrosuyla açık bir neşriyat faaliyetine başlamışlardır. (Yeni ses) gibi dergilerde şiirler, yazılar yazıyorlar ve âdeta ilk senelerdeki (Kurtuluş, Aydınlık ve Orak Çekiç gibi neşriyatın yerini almak I istiyorlardı. Bu durum Sıkı Yönetim Komutanlığının dikkatinden kaçmadı. (Yeni edebiyatçılar) (Suat Derviş, Hasan İzzet, Dinamo, Rıfat İlgaz, Ömer Farik Toprak vesaire gibi) Sıkı Yönetim Mahkemesine verildiler, mahkûm oldular. Fakat Askerî Yargıtay davada altı aylık zamaşımını ileri sürerek mahkemenin hükmünü esastan bozdu ve onlar da mahkûm olmaktan kurtuldular.¹²⁹

Bu yeni edebiyatçıların açık ve cesurane faaliyeti I devam ederken, bir taraftan da parti faaliyeti dikkati çekmeye başlamıştı. Ve hele Stalingrad zaferinden sonra âdeta bayram yapıyorlardı. Rus orduları j Romanya'nın hududuna yaklaştığı vakit sevinçleri ve I ümitleri çok artmış ve hatta Hasan İzzet Dinamo'nun Türkiye Sovyet Cumhuriyeti başlığı altında sırası gelince okunacak olan

¹²⁹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 14

şiiirini yazmak cesaretini vermiştir. Bu faaliyetlerinin bir taraftan ipucu vereceği kuvvetle muhtemeldi. Nitekim 943 yılının son aylarında Ankara'da Yedek Subay Okulunda bir öğrencinin yanlışlıkla cebine konan bülten adet: 3 adındaki ve Saraçoğlu Hükümeti başlığını taşıyan yazı ele geçti.

Bu olayın durumu kısaca şöyledir:

Ele geçen bu bülten üzerine yapılan tahkikatta Yedek Subay içinde ikisi öğrencilerden birisi erlerden müteşekkil üç hücre meydana çıkarıldı. Hücresinin sekreteri yani kâtipleri tespit edildi. Kâtiplerin bağlı olduğu üst kademe sekreterleri de anlaşıldı.

Ankara komünist teşkilâtı içinde bulunan bu hücre faaliyetinin Posta - Telgraf Umum Müdürlüğü Muhabere Kısmı Şef Muavinlerinden Hikmet Elin'e ve gizli muhaberatın icra vasıtası olarak kullanılan da yine Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğü Ankara Paket Postanesi memurlarından ve Hikmet Elin'in küçük kardeşi İrfan Elin olduğu öğrenildi. Hikmet Elin kendisinin o tarihte, Başbakanlık Yüksek Murakabe Heyeti kütüphane memurluğunu yapan Zeki Baştımar olduğunu açıkladı. Ankara teşkilâtının bir kolu Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesine, diğer bir kolu da Ziraat Fakültesine bağlantı yaptı. Tahkikatta isimleri açıklanan komünistler bu suretle Ankara'da tevkif edildiler. Fakat Komünist Partisi İstanbul'da olduğundan ve sıkı bir merkeziyet usulüyle çalıştığından Ankara Vilâyet Teşkilâtının İstanbul ile muhakkak olan irtibatını meydana çıkarmak icap ediyordu.

Tahkikatı idare eden Askerî Yargıç, bu İstanbul irtibatını tespit etmek için bültenlerin nerelerden istemiş lâkin çalışma bürosunda yapılan aramada masasının gözünden

çıkarılan 1, 2, 3, 4 numaralı bültenlerin meydana çıkarılması karşısında (İstanbul'dan gönderiliyor idi. Kimin gönderdiğini bilmiyorum. Yalnız gelen zarflardan birisinin arkasında Nihat diye yazılıydı. Amma bu Nihat kimdir bilmiyorum) demiştir.¹³⁰

Bunun üzerine İstanbul'a giden tahkikat yargıcı sabıkalı ve çok faal olan komünist Nihat Balyoz üzerinde durmuş ve Nihat'ın bu Nihat olduğunu tespit ederek İstanbul tahkikatını ve tevkifatını yapmış ve merkez komitesi, vilâyet ve kaza komiteleriyle bunlarla bağlı olan müteaddit hücreleri" meydana çıkarmaya muvaffak olmuştur. 1943 yılına takaddüm eden senelerde Reşat Fuat Baraner ve Hasan İzzet Dinamo askere alınmışlar ve cenup vilayetlerimizdeki askerî birliklerden birisine gönderilmişlerdi. Bu iki militan komünist en şerefli olan vatan hizmetlerini yapmamak için kıtalarından firar ettikleri için memleket hudutları içinde mütemadiyen aranmakta ve fakat bulunamamaktaydılar. Reşat Fuat'ın Suriye'ye kaçtığı, Şam'da olduğu cenup vilâyetlerinden gelen yazılarla bildiriliyordu.

İşte sorgu yargıcı bu iki şahıs hakkında böyle bir bilgi ile tahkikatı idare ederken (Nihat Baymut, DavitTaye, Haydarpaşa Lisesi muhasebecisi Sebati Selimoğlu) ki bunlar parti teşkilâtının üst kademelerini teşkil edenlerdendi, bu faaliyetin Reşat Fuat tarafından idare edildiğini açıkladılar. Reşat Fuat'ın Suriye'de olmayıp İstanbul'da olduğu ve bir buçuk seneden beri saklı bir şekilde çalıştığı anlaşılınca üzerinde duruldu. Ve nihayet Suat Derviş'in çocukluk arkadaşı olan Mutena adındaki Deniz Yolları idaresi Fener bürosunda çalışan

¹³⁰- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 14

bir memurun Kadıköy'ünde mühürdardaki evinde karısı Suat Dervişle birlikte ve gardırop içinde yakalanmıştır. Reşat Fuat bütün faaliyetleri üzerine almışsa da pard taktiğine uymayacağı ısrarla anlatılınca kendisini elektrikçi Nuriye bağlamıştır. Bu Nuri en eski tarihlerde Halk İştiraki Yun Partisinde de faal rol almış dirijan bir komünist ise de 15 seneden beri memleket dışında bulunduğundan inanılmamış, buna rağmen Reşat Fuat Şefik Hüsnü'ye olan irtibatını daima inkâr etmiştir. Hâlbuki bu işi idare eden yine Şefik Hüsnü idi. Nitekim 1946 tevkifatında Şefik Hüsnü'nün Moskova'ya yazdığı Türkiye Komünist Partisinin faaliyeti raporunda bu keyfiyetin de yazılı olduğu görülmüştür.

İstanbul tevkifatı:¹³¹

Merkez komünist, Vilâyet komitesi, İstanbul, Beyoğlu, Kadıköy ve Üsküdar mıntıkaları kaba komiteleri ile bunlara bağlı hücreleri hücre kâtiplerinin, takviyecileri meydana çıkarmıştır.

İstanbul tahkikatı inkişaf edince bir kolun Karabük fabrikalarındaki işçilere ve diğer bir kolun da Akhisar Ortaokulu içine girdiği görülmüş ve bunların da tahkikatı yapılarak failleri tevkif edilmiş ve bütün mevkuflar Ankara Garnizonu İki Numaralı Askerî Mahkemesine verilmiş, yapıdan duruşmaları sonunda 32 kişi muhtelif derecedeki cezalarla mahkûm edilmişlerdir.

Ele geçen bültenler tamamen komünist taktiğine göre yazılmıştı. Reşat Fuat'ın Suat Dervişle birlikte yazdıkları bu bültenlerin kâğıtları, yazı makinesi, şapirograf, makine şeritleri, kopya kâğıtları ve daha birçok kitap ve yazılar yine Kadıköy'ünde ve Kadıköy

¹³¹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 15

Kaza Komitesine dâhil Kirkor Sarafyan'ın ve bir kısmı da Kirkor'un tanıdıklarından bir ihtiyar Ermeni kadının çok güçlükle bulunabilecek şekilde saklanmış olduğu halde evlerinde ele geçirilmiştir.

Kopya kâğıtları üzerinden okunan parti emir direktifi de öğrenilmişti. (Şiarlarımız) başlığı altında yazılmış olan bu direktiflerde,¹³²

1. — Komünistlerin siyasî, iktisadî, kültürel cemiyetler ve birliklere, halkevlerine ve mahalle teşkilatlarına girmeleri ve faaliyet göstermeleri,

2. — Her komünistin bulunduğu ve çalıştığı yerlerde gördüklerini, işittiklerini, bildiklerini muntazaman hücre kâtiplerine vermeleri,

3. — Kâtiplerin, takviyecilerin daha esaslı çalışmaları, disipline riayet edilmesi, öğretici konferanslar verilmesi gibi hususların yazılı olduğu okunmuştur.

Sırası gelmiş iken parti teşkilatında isimleri geçen idarecilerin vazifeleri hakkında da kısaca maruzatta bulunmayı faydalı görüyoruz:

a) Hücre teşkilatı memleketlere göre değişir. Bizde, Arap ve diğer Müslüman memleketlerinde 3-5 kişiliktir. Hâlbuki Bulgaristan'da 25 kişilik grup sistemi üzerinedir. Ayrılık sebebi mahallî halkın boş^ boğazlığı derecesinden ileri gelmektedir. Mesela Bulgarlara daha fazla itimat vardır. Ağızları sıkıdır. Bizdeki bu ağız sıklığı az görüldüğünden 3 - 5 kişiye inhisar ettirilmektedir. Tevkifat olur ve ifşaat yapılırsa nihayet 3 - 5 kişiyi tanıdığından daha fazla isim veremeyecektir.

¹³²- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 15

b) Hücre kâtibi, kademenin en küçük kısmının dirijanıdır. Mesuliyetleri ağırdır. Kendisinin hücrelerini üs hücre kâtibiyle ancak bu yapar.

c) Takviyeci; partinin âdeta başöğretmenleridir. Kurulan hücreleri Marksist olarak yetiştirmek için dersler, konferanslar verir. Fikren yetiştirmek mesuliyeti bunlardadır. İkinci vazifeleri de hücrelerin birbirleri aralarındaki teşkilatı muvazelendirir. Lüzum gördüğü takdirde bu hücreden diğer hücreye üye değiştirir.

d) İrtibatçı - omski. Bu (dış) ve (iç) irtibat olarak iki kısımdır. Türkiye Komünist Partisinin dışarıda bağlı olduğu komünist merkeze bunlar raporları, haberleri götürür ve mukabil direktifleri alarak gelir. Memleket içinde ise, vilayetler arasındaki bağlan merkez komitesine bağlar, talimatları, broşürleri bunlar vilayet komitelerine götürür.

Görülüyor ki komünist partisini (tesis, teşkil) eden dirijanlar olduğu gibi arz ettiğimiz (kâtip, takviyeci, irtibatçı) gibi de (şevki idare edenleri) de vardır.

1943 tevkif atının bundan evvelki senelerde olduğu gibi teşkilat kolları da açıklanmış durumdadır:¹³³

1. Ordu,
2. Devlet teşkilatı,
3. Okullar (ortaokuldan - üniversiteye kadar)
4. İşçi sınıfı,
5. Köylü,
6. Orta sınıf,
7. Münevverler.

¹³³- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951, Pazartesi, X. s. 16

Komünistler aralarındaki muhaberatı şifreli yaparlar. Mesela Karayolları ile İstanbul arasındaki şifre usulü tespit edilmiştir

Son tevkifatta ismi geçen sabık Posta Telgraf Müdürlerinden Tevfik Dilmen bu tevkifat sırasında 2nci Ordu Harekât Şubesinde en gizli olan kadro işleriyle meşgul iken yakalanmıştı. Üzerinde çıkan not defterinde o tarihte yeni teşekkül etmekte olan zırhlı birliklerimizin yeri yazılı olduğu görülmüştür. Bu husustaki savunması çok sakat idi. Yine bu tevkifatta öğrenilen önemli bir husus vardır; Zeki Baştımar'a Millî Eğitim Bakanlığınca Rusça eserlerin tercümesi veriliyor, Zeki Baştımar, Bursa'da hapisanede olan Nazım Hikmete de bu eserleri tercüme ettirmek imkânını elde ediyor. Ama, şartı da vardır; tercümede aykırılık olmaması için ara sıra Bursa'ya gidip Nazım Hikmetle konuşma müsaadesini istiyor bu müsaade veriliyor. Buraya kadar dikkati çeken bir şey görülmezse de, müsaadeyi aldıktan sonra Zekinin Bursa'ya giderken yaptığı temaslar çok önemlidir. Devlet teşkilatı ReşadFuad'ı hudut dışında bilirken Zeki Baştımar onun saklı bulunduğu evi bilmektedir. Her Bursa'ya gidip dönüşünde bu eve geliyor, gece kalıyor konuşmalar oluyor. Bu konuşmalar yapılırken de Reşat Fuat yukarıda arz edilen faaliyeti idare etmektedir. Bu husus o zaman sorgu yargıçlığının tespit ettiği ifadelerle sabittir ve doğrudur.

Şimdi bu işe ait ele geçmiş mektuplardan bir tanesine ait bazı cümleler arz edersek tercüme işinin mahiyeti daha iyi açıklanmış olacaktır mektup, 27.3.1943 tarihinde Zeki Baştımar'dan - Nazım Hikmet'e başlamıştır. Baş taraftaki hususi satırlardan sonra aynen gelelim işe. Tercümelerinizden, fikirlerinizden çok

faydalandım. Yenilik, onun lüzumunu ve zaruriliğini takdir edenler için güzeldir. Bunu takdir edebilmek için de eskisinin kifayetsizliğini, eskiliğini ve çirkinliğini görmek lazımdır. Görmeyenlerce, anlamayanlarca yenilik ekseriya bir acemilik bir acayıplık telakki olunur. Aksini ispat etmek ve kabul ettirmek için; uzunca bir gayret sürekli bir yaratıcı mücadele ister.

Edebiyatımızda, şiirimizde en büyük yeniliğin başarıcısı olan siz, bu hakikati kendi tecrübenizle ve herkesten iyi bilirsiniz.¹³⁴

Bu siparişte biraz mutedil mi hareket etmek lazım. Burada yeniliğin tohumlarını ekmek fakat filizlenebilmek için de üzerlerini mümkün olduğu kadar örtmek lazım) diyor.

1943 - 1944 komünist teşkilat ve faaliyeti üzerinde durulurken, İstanbul Üniversitesi içinde de ayrı bir kolun (Gençlik Teşkilatı Kolunun) faaliyette olduğu da his olunuyordu

1945 faaliyeti ve tevkifatı : (İleri Gençler Birliği Teşkilatı)

1945 yılında İstanbul'da Süleymaniye Camidinin minareleri arasına büyük bir afiş asılmak istendi Tahkikat, İstanbul Üniversitesinin arz edilen (Gençlik Kolu) nu meydana çıkardı. Başlarında drijan olarak asistan Mihri Belli olduğu halde 60 küsur komünist üye Sıkıyönetim Mahkemesine verilerek mahkûm oldular.

¹³⁴- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951, Pazartesi, X. s. 17

1946 faaliyeti :¹³⁵

Cemiyetler Kanununda yapılan değişiklikler üzerine siyasî partiler kurulmaya başlandı. Türkiye Komünist Partisinde bir hareket görülüyordu. Sosyalist adı altında Esat Adil'in kurduğu (Türkiye Sosyalist) Partisi kuruldu ve hemen arkasından Doktor Şefik Hüsnu'nün de (Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü) adıyla gizli partisini açık olarak kurduğu görüldü. Faaliyetleri hükümetin dikkatini çektiğinden Sıkıyönetim Komutanlığının emirleriyle her iki parti kapatılarak kurucularıyla, üyelerinden bir kısmı Sıkıyönetim Mahkemesine verildiler. Duruşmaları sona gelmek üzere iken, sıkıyönetim kaldırıldı ve dava dosyaları da İstanbul Ağır Ceza Mahkemesine verildi. Esat Adil beraat etti. Fakat sabıkalı komünistlerden bazı parti üyeleri, Şefik Hüsnu ve partisi içindeki bir kısım arkadaşlarıyla birlikte mahkûm oldular.

Evvela emekçi ve köylü partisinin faaliyetinden özet olarak maruzatta bulunacağız. Şefik Hüsnu'nün evinde parti merkez ve teşkilatı ile üyelerin evlerinde yapılan aramalarda çok önemli vesikalar ele geçmiştir.

1. — Türkiye Komünist Partisinin teşekkülünden itibaren 1939 tarihiyle bu tarihten sonra 1946 yılına kadar olan faaliyetini gösteren ve Şefik Hüsnu'nün el yazısıyla ve yazı makinesiyle yazılmış (tarihçe) başlığını taşıyan raporu (bu rapor Moskova için yazılmıştır)

2. — Parti teşkilatına verilen talimatlar,-

3. — Partide verilen konferanslar,

4. — Sosyalist partisinin ne için teşekkül ettiği,

¹³⁵- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951, Pazartesi, X. s. 17

5. — Sosyalist partisiyle, emekçi ve köylü partisi arasındaki münasebetler, 'birleştirme gayreti. Bu hususta Esat Adil ve arkadaşlarıyla, Şefik Hüsni ve arkadaşları arasında yapılan birleştirme 'konuşmasını gösterir zabıt.

6. — Komünistler arasında bu iki partinin teşkiliyle doğan endişe ve bu endişelerini bertaraf etmek için yazdıkları mektuplar.

7. — Abidin Nesimi'nin bu meselelerde rolü.

8. — Şefik Hüsni'nün el yazısıyla ve sarı deftere yazdığı hususlarla teşkilatın genişliğini gösteren ve ele alınması gereken meselelerin ana hatlarını tespit eden yazılı notları.

ASKERİ YARGIÇ ŞEVKİ MUTLUGİL (Devamla)

— ileri Gençler Birliği Teşkilatının devamından başka bir şey değildir. İleri Gençler Birliği Teşkilatı içinde askerî öğretilerde vardı. Yani ordu içine yine girmişlerdi.

9. — Cami Baykut, Zekeriya Sertel'in İnsan Haklarını Koruma Cemiyetini korumaktaki rolü - merhum Mareşalin temiz ruh ve vatanseverliğinden istifade edilmek istenilen şekli.

10. — **(İleri Demokrat Cephe) Teşkilatı.**¹³⁶

Doktor Şefik Hüsni partisini legal olarak kurmadan evvel yine gizli faaliyetine devam etmiş ve 1943, 1944 ve 1945 tevkif atlarından korkmamış (Zaten korkmazlar ve faaliyeti daima idame ederler) 1945 yılından yani 1946 yılına kadar hücre usulüyle çalışmalarını devam ettirmiştir. Faaliyetleri yanında bir de (İleri Demokrat Cephe) teşekkülü vardı ki bu teşekkül

¹³⁶- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.195, Pazartesi, X. s. 17

Meclis çalışmalarına teklif üzerine on dakika ara verildi ve on dakika aradan sonra başlayan oturumda tekrar söz alan:

ASKERÎ YARGIÇ ŞEVKİ MUTLUGİL (Devamla) — İleri Gençler Birliği Teşkilatının devamından başka bir şey değildir. İleri Gençler Birliği Teşkilatı içinde askerî öğretmende vardı. Yani ordu içine yine girmişlerdi.

1. — Şefik Hüsnünün verdiği raporda (yeni edebiyatçıların) muvaffak olmuş faaliyetlerinden İleri Gençler Birliği Teşekkülü ile Üniversite içinde 500 partili arkadaş kazanıldığından açıkça bahsetmektedir.

2. — Parti teşkilatına verilen talimatlar, tamamen komünizmin esaslarına ve partinin gaye ve umdelerine uygun şekilde yazılmıştı.

3. — Verilen konferanslar hep Marksist ve Leninist fikirleri aşılama maksadıyla hazırlanmış ve verilmiştir.¹³⁷

4. — Sosyalist Partisi meselesi bundan sonra arz olunacaktır.

5. — Bu iki partinin teşekkülü üzerine komünist Şehabettin Kıvılcım 1946 yılına kadar komünist partisinde çalışmış ve 1946'da Sosyalist Partisinin kurulmasında amil olan mahkûm komünistlerden Hüsamettin Özdoğu'ya İzmir'den yazdığı mektupta (bu iki partiye ne lüzum vardı, her ikisi bir parti değil midir, yoksa tamamen ayrı mıdır? Arkadaşlar hangi partiye gireceğini kestiremiyor, tereddüt geçiriyor, bizi tenviz ediniz diyor. Hüsamettin Özdoğ'u da, her iki partinin esasta prensip ve gayelerde farkı yoktur, birdir, ayrıldığıımız husus çalışma şeklindedir. Şefik Hüsnü ve

¹³⁷- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951, Pazartesi, X. s. 17

arkadaşları hâlâ eski hücre usulü ile çalışmak istiyorlar. Senelerden beri yapılan tevkifatta zabıta hücre usulünü bildiğinden kıymetli arkadaşlarımız yakalanarak hapishanelere girmişlerdir, faaliyetler sekteye uğratılmıştır. Bizim kurduğumuz Sosyalist Partisi ise tamamen kitleler içinde çalışmak ve kitleleri yetiştirmek amacıyla teşekkül etmiştir. Sen şimdi düşün, eski sistemde çalışmak istiyorsan Şefik Hüsni'nün yeni sistemde çalışmak istiyorsan bizim partiye girersin) diye cevap vermiştir. İşte her iki parti hakkında yapılan gizli açıklamalar böyledir. Komünistlerin bir kısmı birisine, bir kısmı diğerine yazılmıştır.¹³⁸

6. — Abidin Nesimi'nin bu parti teşekkülündeki rolü önemlidir. Müsaade buyurursanız mektubun o kısımlarını aynen okuyayım.

Bilecik 18.10.1946

Abidin Nesimi'nin Alaaddin Hakküder'e yazdığı mektup örneği. Aziz kardeşim,

Bunu, «Partiler hakkındaki düşüncelerime dair» sorunuza mesnet olmak üzere yapacağım uzunca bir istitrat içinde tebarüz ettirmeye çalışacağım. Geçen sene yani 1945 yılında kuvvetli bir ihtimal olarak Eylül ayında, Behçet ve Fehmi Bilecik'e ziyaretime geldiler. Birçok mevzularda görüştük. Ve siyasî bir parti kurulması devresinin geldiğine kani olduk. Buna hazırlık olmak üzere bir taraftan bir nizamname ve program ve diğer taraftan o devirde malî durumum müsait olduğu için büroya ait malzeme için gerekli ihzarata başladım. Kurulacak partinin dolap ve masasını ve emsali diğer mobilyalarını peyderpey yaptırmayı düşündüm ve bu işe

¹³⁸. T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951, Pazartesi, X. s. 18

başladım. İşte dolap ve masa bu niyetle meydana geldi. Diğer taraftan hazırladığım program ve nizamnameyi Fehmi ve Behçet'e yolladım. İstanbul'daki arkadaşlarım ve Cami Bey bu program ve nizamnameyi gözden geçirip, gerekli rötuşları yaptıktan sonra iş resmî müracaat safhasına girecek bir hale geldi. Resmî müracaatta teşekkülün başı Cami Bey görünecekti.¹³⁹

Hatırlarsınız, (Bugün) gazetesini çıkaracağımız günlerde de gazetenin Baş muharrirliğine Cami Beyi namzet göstermiştim. Zira Cami Bey, Millî Hükümetin ilk Dâhiliye Vekilidir; Müdafaa-i Hukuk Teşkilâtının müessisidir ve ilk kongre reisidir. Bu itibarla gerek Türkiye ve gerek Dünya mikyasında bir otoritesi vardır. Cami Beyle beraber diğer müessis arkadaşlar resmî müracaatı yapmak üzere iken Doktor Şefik Hüsnü Bey keyfiyetten haberdar oluyor; Cami Beyi ziyarete geliyor. Doktor Şefik Hüsnü Bey de bu resmî müracaata iştirak arzusunu izhar ediyor. Bunun üzerine Cami Beyin muvafakat ve tensibiyle Fehmi, Doktora program ve nizamnameyi götürüp gerekli bazı tadiller yapıyor. Bu son muaddel şekli Sabiha Hanım görüyor. O da iştirak arzusunu izhar ediyor. Bu suretle resmî müracaat (Cami Bey, Şefik Hüsnü Bey, Sabiha Hanım ve bizim genç arkadaşlar) tarafından yapılması kararlaştırılıyor. Tam bu devrede Sabahattin Ali Bey Ankara'dan İstanbul'a geliyor. Keyfiyet Sabahattin'in de kulağına gitmiş. Sabahattin keyfiyeti Fehmi'den tahkik ediyor. Ve aslı olduğunu öğrenince, Partinin neşriyat işlerine tahsis edilmek üzere bu işe otuz bin lira koyabileceğini ve bu müracaata Esat Âdil Beyin de ithalinin faydalı olacağını

¹³⁹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951, Pazartesi, X. s. 18

söylüyor. Bu 30 'bin lira işi doğrudur. Yapı Kredi Bankasında bulunuyordu. Fehmi bu işe muvafakat ediyor. Nizamname ve programın Esat Adil'e gösterilmesi ve resmî müracaata imza koyması için Fehmi, Esat Âdil Beyin ziyaretine gidiyor.

Esat Âdil Bey müracaatın, Sabahattin Ali Beyin koyacağı otuz bin lira ile kurulacak matbaanın tesisinden sonra olmasını daha doğru buluyor. Cami Bey, Şefik Hüsnü Bey, Sabiha Zekeriya Hanım bu fikre meylediyorlar. Ve genç arkadaşları da bu fikre imale ediyorlar. Hâlbuki ben buna şiddetle muarızdım. Eğer bir mektupla keyfiyeti doğru bulmadığımı bildirdim. Fakat tesir göstermedi. Şimdi sebebini de sana bildireyim.¹⁴⁰

Hatırlarsınız ki o devirlerde Cumhuriyet Bayramında siyasî suçlar için bir af ilânı mevzubahis idi. Partinin kurulması gecikecek olursa bu takdirde hapiste ve sürgünde bulunan Nazım Hikmet, Kerim Sadi, Hamdi Şamilof, Doktor Hikmet ilh. Serbest kalacaklardı. Böyle bir merkezi siyasî partinin, yani içine Nazım Hikmet'i, Kerim Sadi'yi, Şefik Hüsnü'yü, Hamdi Şamilof'u alacak bir partinin o zaman kurulmasına maddeten imkân yoktu. Zira Nazım Hikmet, Hamdi Şamilof, Mustafa Börtlüce, Hüsametdin Öz-doğu ilh. Arkadaşların partiden çıkarılmaları vaktiyle Doktor Şefik Hüsnü Beyin bunları sırasıyla (Balkan Partisine) ve komünterne, bunlardan bir kısmının Stalin'e muhalif olan Birkelimmof Grubu ile ve diğer bir kısmının Türkiye Partisi ile işbirliği ettiklerine dair sunduğu rapordur.

İşte bu sebeplerden ötürü aziz kardeşim Nazım Hikmet'le, Şefik Hüsnü'nün aynı arabada koşulmalarına

¹⁴⁰- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951, Pazartesi, X. s. 18

imkân yoktur. Hâlbuki parti daha evvel kurulur ve merkezî bir hüviyet kazanır ve parti başında Şefik Hüsnü değil de meselâ, Cami Bey görülecek olursa öyle sanıyorum ki bu dargın arkadaşları birleştiren çimento vazifesini, Cami Bey görebilir. Aziz kardeşim, bu suretle partinin bir konklomera manzarası göstermesine rağmen zamanla bu ihtilafta tasfiye edilerek partinin mütecanis bir hal göstermesi imkân dâhiline girer: Parti nizamnamesinde idare heyetinin nispi temsil usulüyle kurulmasını koyuşumuzun sebebi de hapisten ve sürgünden dönenlere mevcut kuvvetli bir teşkilât içinde bekletilmeden ve tecrit edilmeleri imkânı olmadan çalışabilecekleri hakkında itminan vermektir ibaretti. Bu suretle parti, hapis ve sürgünden gelenlerin faaliyete başlayacakları zamana kadar kuvvetlendilerse bu takdirde hapisten gelenlerin mevcut partiye iltifat edecekleri bedihi idi. İşte bu endişemi arkadaşlarıma bildirdim. Fakat maalesef muvaffak olamadım. Bu suretle parti zamanında kurulamadı.

Binaenaleyh parti için müracaat aralık ayı içinde usulen olması lazımdır. Fakat 4 Aralık hadisesi bütün projeleri alt üst etti. Sıkıyönetim kaldırılmadı. Bunu karanlık günler takip etti. Sabiha Hanım ve Cami Bey hapse girdiler. İşte (Sami Beyin ve Sabiha hanımın içeride bulunduğu günlerde Fehmi Esat Adil'di, Şefik Hüsnü ile tanıştırdı. Bununla anlaşılmadı. Kısa bir müddet sonra Esat Adil tek başına Türkiye Sosyalist Partisini kurmağa teşebbüs etti. Bu teşebbüsü de Şefik Hüsnü'nün teşebbüsü takip etti. Esat Adil'in programı, tamimiyle şahsına aittir. Esat'ın durumunu ve programını

anlatmak üzere Behçet ziyaretime geldi. Uzun boylu görüştük. Ve şu noktalarda mutabakat halinde kaldık.¹⁴¹

A) Hareket, hareket olma itibariyle desteklenmelidir.

B) Türkiye Sosyalist Partisi adı, efradını cami ve ağyarını mani bir tabir olduğu için tamimiyle tahaccür etmiş bir kelimedir. Yarın, cemiyetler kanunu ve ceza kanunu değişecek olursa (Ovenist) mahiyette olan bu programa (Marksist) bir hüviyet vermek icap edecektir. Hâlbuki bu tahaccür etmiş isimle bu yeni veçhaye geçemeyiz. Bunun yerini elastiki bir- isim olmak üzere (emekçi ve köylü) ismi verilmelidir.

C) Mevcut cemiyetler kanununun ve diğer kanunî mevzuat arızidir. Kısa bir müddet sonra değişecektir. Bu itibarla programın dinamizmini temin için, nizamnamede programı tadil işinin kongrece olması gibi bağlayacak bir hüviyet olmalıdır. Muvakkat Merkez heyeti programında tadilat yapabilmelidir. Nizamname buna göre tanzim edilmelidir, hükümlerini verdikti.

Aziz kardeşim, bütün bunların dışında olarak parti kuruldu. Dikkat edilirse; benim durumum bir tarafta ilk program ve nizamnamesi tarafımdan yapılmış olan Türkiye Köylü ve Emekçi Partisini Doktor Şefik Hüsnü resen tesis etmiş, diğer tarafta da program ve nizamnamesiyle alâkam olmayan, fakat arkadaşlarım tarafından kurulmuş bir Türkiye Sosyalist Partisi arasındadır.

Aziz dostum, böyle bir durum karşısında siz kalırsanız ne yaparsınız? Bunu düşününüz. Ve benim

¹⁴¹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951, Pazartesi, X. s. 19

durumumu da bu şekilde tespit ediniz. Türkçesi, iki cami arasında binamaz bir haldeyim.

Şefik Hüsnü'nün sarı defterindeki (intihabattan sonra ihtimalat) diye yazdığı notlar dikkate şayandır. Bu notlar 1946 intihabatından sekiz gün sonra kaleme alınmıştır. Müsaade buyurulursa kısaca okuyalım.¹⁴²

Doktor Şefik Hüsnü'nün (Seçimlerden sonra sınıf mücadelesinin gösterdiği manzara) başlığı altında 29 Temmuz 1946 günü yazdığı on maddelik bu yazının ikinci maddesinde (Bu mücadeleye örtülü şekillerde ve bilhassa Mareşal taraftarlık nikabı altında ordu da karışmış ve ordu kadrolarında -bir ekseriyet değilse bile- ekseriyete yakın büyük bir ekalliyetin bugünkü inhisarcı rejimden hoşnut olmadığı ve muhalefeti desteklemek azminde bulunduğu belli olmuştur. Bu vakıanın, iktidar kavgasının gelecekteki gelişmelerinde çok mühim bir rol oynayacağı anlaşılmaktadır) dedikten sonra siyâsî partilerin teşekkülünü ve halk arasında mevcut mücadeleleri tetkik ederek beş ihtimalin bulunduğunu yazan Şefik Hüsnü birinci ihtimal olarak (Demokrat muhalefet ve Mareşal Mecliste seçimlerin meşruiyetini tanımadıklarını ve millî iradenin kendini göstermediğini ilan ve toptan istifa ederek mücadeleyi halk arasına intikal ettirirler. ya Halk Partisi bu husumet ilanına aynı sertlikle cevap verir ve meclisi devam ettirerek memlekette yeniden bir tedhiş nizamı yaşatarak tek partili bir Millet Meclisi yaşatmaya uğraşır) demektedir.

Yazının sekizinci maddesinde ise (Bu ihtimallerden en mühim olanı birincisidir. Bu şekilde mücadele halk arasına ve köylere intikal ettirildiği

¹⁴²- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 19

takdirde bizim bütün gücümüzle ona katılmamız, Mareşal ve Demokrat Partiyi desteklememiz, bütün teşkilatımızı ve faaliyetlerimizi bu mücadelenin icaplarına göre ayarlamamız icap eder. Dikkat edeceğimiz nokta Demokrat Partinin idarecileri olmaya namzet olanları mümkün olduğu kadar sosyalist demokrasiye doğru çekmeye gayret etmek ve bu içtimai bünye değişikliğinin gerçekleştirilmesine bizzat iştirak edebilmemizi saklamaya uğraşmaktır. Bu vadede birçok başarılar elde edebileceğimizden katiyen şüphe edilemez.¹⁴³

Bunun için teşebbüsü bir an bile elden bırakmamamız diğer partilerin idarecileriyle teması kaybetmemeye dikkat etmemiz kifayet eder. Bu ihtimalin tahakkukuna diğerlerinden daha çok inanıyoruz.) diyor ve ikinci ihtimal hakkında da (İkinci ihtimal mevcut istibdada karşı mücadelenin en vahim şeklidir ve kanlı bir devrime muadildir. Halk Partisinin arkasında İngiliz Emperyalizminin bulunması ve böyle bir vatandaş hürriyetinin neticesi neye varacağı önceden imkânsızlığı ve bilhassa Halkçıların orduya dayanamayacaklarının anlaşılması bulunması dolayısıyla işlerin bu yola döküleceğine inanmıyoruz. Bu ihtimal mevcut ihtimallerin en zayıfıdır.

Fakat bu keskin mücadelede daha mühim rol bize düşeceğini ve düşmanın ateşine ilk olarak bizim maruz kalacağımızı bir an bile unutmamalıyız. Buna karşılık da sonunda muzafferiyet bize iktidar yolunu açacak ve çok mesuliyetler yüklenmemizi gerektirecektir.) diye yazılmıştır. İşte 1946 seçimlerinden sonra vukua gelen olaylarla bu yazılar karşılaştırılırsa Komünist Partisinin

¹⁴³- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 20

oynamak istediği mühim rolün neden ibaret olduğu kolayca anlaşılır.¹⁴⁴

7. __ Teşkilatın genişliğini gösteren ve yine Şefik Hüsnü'nün el yazısı ile yazılmış notlarında:

Parti şubeleri:

İstanbul, Ankara, İzmir, İzmit, Ayvalık. Eskişehir, Samsun, Adana, Ayıntap, Kayseri (kurulmak üzere)

Parti rabitaları veya yalnız sendikaları bulunan yerler:

Zonguldak, Sivas, Aydın, Hatay, Mersin, Tarsus, Bursa, Nazilli, Edirne, Çanakkale, Balıkesir.

Partinin nüfuz ettiği sendikalar:

İstanbul'da:

Tütün işçileri, ayakkabıcılar, madenî eşya işçileri, Bakırköy Dokumacılar Sendikası, inşaat işçileri, matbuat kafa kol işçileri, motorlu kara nakliyatı işçileri, şehir sendikalar birliği,

Bizim olmayan sendikalar:

Türkiye Deniz ve Liman İşçileri, Türkiye Dokumacılar, Tekel işçileri.

İzmir sendikaları:

Müstahdemler sendikası, tütün işçileri, Halkapınar dokumacılar, matbuat kafa ve kol işçileri, inşaat işçileri (kurulmak üzere) ayakkabı işçileri; bölge sendikalar birliği.

Kocaeli sendikaları:

Kâğıt ve selüloz fabrikaları işçileri, nakliye işçileri, bölge sendikalar birliği.

Ankara sendikaları:

¹⁴⁴- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 20

Unlu maddeler imalathaneleri işçileri, madenî eşya ve makine işçileri.

Zonguldak:

Kömür madeni işçileri.

Samsun:

Tütün işçileri.

Adana:

İplik dokuma fabrikaları işçileri - inşaat işçileri.

Ayvalık:

Zeytinyağı ve sabun imalathane ve fabrikaları işçileri.

Bursa:

İpekli mensucatı fabrikaları işçileri. (Kurulmak üzere)

8, — Cami Baykut, Zekeriya Sertel ve Şefik Hüsnü'nün münasebetleri aşikâr bir keyfiyet-olmakla beraber, yüksek huzurunuzda okuduğum Abid'in Nesimi'nin mektubu da gösteriyor ki bu partice verirmiş kararlar, Cami Baykut'un delaleti ile Mareşale intikal ettirilmekte idi. Mareşal Cami Bey ile sınıf arkadaşı idiler. Gençlik çağında hararetli bir vatanperver olarak tanıdığı Cami Beyin, Süleyman Nuri vakasıyla da sabit olduğu veçhile, bir Rus organı olduğundan muhtemel ki haberi yoktu. Cami Bey bu münasebetleri istismar ederek Mareşale müteaddit hareketler yaptırmıştır. Bunlardan bir tanesi de İnsan Haklarını Koruma Cemiyeti meselesidir. Rahmetli Profesör Kenan öner de aynı şekilde aldatılmış durumda idi.

Mareşalin bazı hareketleri ile Şefik Hüsnü'nün ihtimaller diye yazdığı hususlar arasındaki münasebet herhalde gözden kaçmayacak hususlardandır.

İşte bu da komünist taktiğinin nasıl çalıştığını, nasıl işfalkâr olduğunu gösteren bir misal olarak ele alınmış ve yüksek huzurunuzda arz olunmuştur.

Şimdi Sosyalist Partisi hakkındaki maruzatımıza geçiyoruz.

TÜRKİYE SOSYALİST PARTİSİ'NİN GENEL DURUMU, KONUyla İLGİLİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLER ¹⁴⁵

Liderliğini Esat Adil Müstecabi'nin yapmakta olduğu «Türkiye Sosyalist Partisi»; iç rejimimizdeki demokratik gelişmelerden faydalanarak, sosyalistlik perdesi altında resmen legal sahada çalışmaya başlamış olan bir komünist teşekküldür.

Gerek (Türkiye Sosyalist Partisi) gerek Dr. Şefik Hüsnü'nün idaresi altındaki (Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi); 1946 yılında açık faaliyete geçerken, kanunî sebep ve zaruret altında (Komünistlik) vasıflarını, daha doğrusu birer komünist partisi olduklarını gizlemek mecburiyetinde idiler. Bunun için her ikisi de (Sosyalistlik) maskesi altında faaliyete geçmiş oldular.

Rengi, mezhebi bir olan bu iki kardeş parti kuruluş faaliyete geçmezden evvel, elimize geçen bir vesikaya göre; bunlar tek bir parti halinde meydana çıkacaklardı. Araya birtakım maniler girdi. Kurucu vaziyetinde hükümete müracaat etmesi kararlaştırılan (Cami Baykurt) ile (Sabiha Zekeriya Sertel) in o sırada tevkif edilmiş olmaları ve (Esat Adil) ile (Şefik Hüsnü) nün o zaman da anlaşamamaları yüzünden evvela Esat

¹⁴⁵- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 21

Adil (Türkiye Sosyalist Partisi'ni kurmuş, hemen arkasından da (Şefik Hüsnü) Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi için teşebbüse geçmiştir.¹⁴⁶

Şayanı dikkat olan bir nokta; meşhur komünistlerden (Abidin Nesimi) bir parti programı ve nizamnamesi hazırlayarak Anadolu'da bulunduğu yerden, sıkıyönetim çevresi dışına çıkarılıp gönderildiği Bilecik'ten, İstanbul'a göndermiş ve partiyi kurmak için Cami Baykurt tarafından hükümete müracaat edilmesini istemiştir. Abidin Hesimi'nin foto kopyası mevcut mektubuna göre, Şefik Hüsnü ve Sabiha Zekeriya Sertel bu işe sonradan katılmışlardır. Fakat bunlar, tuttukları yolda ayrılıklar olduğunu kendi müntesipleri vasıtasıyla iddia etmişlerdir. Bilhassa Esat Adil fasılalarla çıkarmakta olduğu (Gerçek) adındaki gazetesiyse kendisinin ve partisinin sadece sosyalist olduğunu iddia etmiştir. Hâlbuki bu gazete Moskova'da çıkan Pravda Gazetesinin Türkçe karşılığı olan (Gerçek) adını almayı kendisine bir şeref addettiği gibi; açık neşriyatlarıyla da Sovyetler tarafını iltizam etmiş ve memlekette sınıf mücadelesini körükleyerek komünizm Propaganda ve tahrikâtını yapmıştır. Bundan dolayı halen yargılanmakta olan bu gazetenin bu yoldaki faaliyeti; bilirkşi raporuyla da teyyüt etmiştir. Gazetenin sahibi ve başyazarı (Esat Adil) olduğuna göre adalete intikal etmiş olan suçun faili de şüphesiz başta Esat Adil olmak üzere diğer bir kaç sosyalist partisi mensubu arkadaşlarıdır.

Gazeteyi finanse eden zahiren eski komünistlerden (Reşit Meriteş)'dir. Bu adamın karısı (Safiye) de eski komünistlerdendir. Her ikisi hakkında da

¹⁴⁶- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 21

vaktiyle resmen tahkikat yapılmış hatta tevkif olmuşlardır. (Safiye) Sovyetlere casusluktan ve komünistlikten dolayı hapse mahkûm olmuş olan (İbrahim ve Kâzım Topçuoğlu) kardeşlerin kız kardeşidir. İbrahim Topçuoğlu başına topladığı bir kısım komünistlerle şimdi İzmir' de Esat Adil'in partisinin vilâyet komitesinde idare heyetindedir.

(Gerçek) Gazetesi bir taraftan da Amerikalılar lehinde, komünistler aleyhinde ufak tefek yazılar neşretmiştir.; Bu yüzden Moskova Radyosunun tekdir ve tevbihine de maruz kalmıştır. Fakat bunların hepsinin basit birer komünist taktiği olduğuna şüphe edilmemiştir. Nitekim hadiselerin cereyan tarzı bu şüphenin ne kadar haklı ve yerinde olduğunu ispat etmiştir. Bu çekişmeler, atıp tutmalar devam edip giderken, bir taraftan da (Tas) Ajansının Türkiye mümessilleri, gazeteyi ve Esat Adil'i ziyaret etmişler, samimi hasbîhâllerde bulunmuşlardır. Bilahare da vaziyet düzelmiş, Moskova Radyosu Gerçek Gazetesinden iktibaslar yapmağa başlamıştır.¹⁴⁷

Gazete, sürüm yapamadığı ve günlük masrafının oldukça ağırlığı, intişara başladığı günden beri yapmakta olduğu fedakârlığı devam ettirememiş ve gazete kendiliğinden kapanmıştır.

Tespit ettiğimize göre Esat Adil tanıdıklarına : — «Sosyalizm devresini atlatmadan komünizme geçmenin doğru olmadığını» söylemiştir.

Gizli çalışan ve gizli bültenler neşreden (T.K.P.) de bu konuyu aynı şekilde düşünmekte ve teşkilatına yayınladığı gizli bültende bu fikri şöylece izah etmektedir:

¹⁴⁷-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 21

— «T.K.P.'nin siyasî gayesi; proletarya diktatörlüğü vasıtasıyla sosyalizmin kuruluşuna girişmek ve sosyalizmi kurduktan sonra (sınıfsız planlı kardeş cemiyeti) şekli olan komünizme varmaktır.»

Görülüyor ki, Esat Adil'in düşüncesiyle, gizli T.K.P.'nin gayesi arasında şekil itibariyle hiçbir fark yoktur. Sosyalist Partisi İdare Kurulu içinde Moskova yetiştirmesi mahkûm komünistler vardır. (Mustafa Börklüce, Sarı Mustafa) bu zümredendir. Aynı vasıfta olan (Hüsamettin Özdoğru) da Sosyalist Partisi sıkıyönetim tarafından kapatılmadan evvel partinin teşekkül ve taazzuvuna çalışmış bir kimsedir. O sırada elimize geçen ve halen arşivimizde bulunan bir mektubuna göre Hüsamettin Özdoğu; davanın yegâne ve hakiki mümessilinin sosyalist partisi olduğunu, emekçi ve köylü partisinin sonradan meydana geldiğini, kuvveti zaafa uğratan ikilik yaratan bu ha-raketleriyle Şefik Hüsnu Partisinin davaya ihanet etmekte olduğunu, kendilerine iltihak etmesi lâzım geldiğini bir dostuna uzun uzadıya izah etmiş ve dostuna bu iki partiden hangisine girmek isterse fikrinde muhtar olduğunu bildirmiştir.. Hüsamettin Özdoğu şimdi İstanbul'da (Yeditepe) dergisini çıkarmaktadır.

Keza, sosyalist partisinin müteşebbis merkez icra komitesi arasında tanınmış komünistler bulunduğu gibi, halen devam etmekte olan partinin haftalık toplantılarına iştirak edenler arasında da komünistlikleri tespit edilmiş kimseler vardır. Yine bunlar arasında öteden beri sendika işleriyle uğraşmış ve işçi kütlelerine nüfuza çalışmış elemanlar da bulunmaktadır.

Parti toplantılarında konferanslar verilmekte, hâdiseler Marksizm ve sosyalizm zaviyesinden tetkik ve

tahlil edilmektedir. Bu arada komünizm doktrinlerine de temas edilmektedir.

Mayıs 1951 sonundaki bir konferansında Esat Adil hulasaten şunları söylemiştir:

«Türkiye Sosyalist Partisinin dışında kalmış sosyalist cenaha mensup muarızlarımız bizi yanlış anlıyorlar. Haksız tenkit ve isnatlarda bulunuyorlar. Türkiye'nin kendine has şartlarına bakmadan Avrupa'daki müsait duruma göre mukayese yapıyorlar. Bu yüzden bana ve partili arkadaşlarıma insafsızca (satılmış), (polis) isnadında bulunuyorlar.¹⁴⁸

Marksizm'in bir adı da mücadele ilmidir, biz Marksizm'in tekâmülcü prensibine dayanıyoruz. İnkılapçılık; tekamülü kendi haline bırakmayarak organize etmek ve ileriye doğru hızlandırmak manasına gelir...»

Esat Adil, bundan sonra partide teşkilâtın inkişaf edememesi sebeplerine temas ederek: «Sosyalist nizamda alışılmış şeylerden vazgeçme ve bir değişiklik mevzubahsi olduğunu, evvelâ halkın buna alıştırmak lâzım geldiğini, Çarlık Rusya ile Osmanlı İmparatorluğu arasında devam eden harplerin intikam ve düşmanlık hislerinin istismar edilmekte olduğunu, bu sebeplerden dolayı Türkiye'de sosyalist hareketlerin halkça benimsenmemekte olduğunu, bazı sosyalistlerin ürkütücü metotlarla, meselâ mülkiyet aleyhindeki tezlerle ortaya çıkmaları da aksi neticeler verdiğini, partice mücadelede bunların birindi planda dikkate alınması lâzım geldiğini...» söylemiştir.

¹⁴⁸- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 22

Esat Adil'in bu konuşmalarında sosyalistlik perdesi altında komünizmi kastetmekte olduğuna hiç şüphe yoktur, (Sosyalist cenaha mensup muarızlarımız) cümlesiyle Şefik Hüsnü ve Nazım Hikmet gruplarını ima ettiği sarihdir. Çünkü, biz biliyoruz ki diğer komünist gruplar Esat Adili ve partisini oportünist olmakla itham ediyorlar. Esat Adil de konferanslarında kapalı cümlelerle bunlara cevap vermiş oluyor.¹⁴⁹

Esat Adil'in: «Tekâmülü kendi haline bırakmayarak organize etmek ve hızlandırmak...» lâzım-geldiği yolundaki noktai nazarı da sosyalizmde tedrici tekâmülü kabul etmediğini, bunun teşkilâtlandırılarak hızlandırılması gerektiği kanaatinde bulunduğunu gösteriyor. Diğer komünistlerin düşünceleri, gayeleri de bundan farklı değildir. Keza sosyalizmin inkişaf edememesi sebeplerini tahlil ederken Sovyet Rusya ve Türkiye halkına ait olarak ileriye sürdüğü fikirleri de şayanı dikkattir. Çeşitli kaynaklardan gelen bilgilere göre, memleketimizde komünizmle mücadele şiddetlendikçe, gizli çalışan Şefik Hüsnü ve Nazım Hikmet grupları arasında sosyalist partiye girmek, bu suretle kendilerini garanti altına aldıktan sonra Esat Adil'i, partisi başından uzaklaştırmak ve partiyi ele geçirmek temayülleri de hâsıl olmuştur. İlegal faaliyetin muhataralar arz etmesi, partilerin gayelerinde bir fark bulunmaması tehlikeye atılmak veya muattal kalmaktansa, gayeye hizmet edebilmek düşüncesi bu temayülün artmasına sebep olmuştur.¹⁵⁰

¹⁴⁹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 22

¹⁵⁰- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 22

Şu halde aynı gayeyle çalışan bu iki parti niçin birleşmiyor? Gizli programları ve gayeleri bir olduğu halde, aradaki ikiliğin ve zıddiyetin sebebi; sırf şefler arasındaki anlaşmazlık ve çekememezlik olduğu tereddütsüz söylenebilir; çok iyi biliyoruz ki bu anlaşmazlık ve çekememezlik yalnız Esat Adil ile Şefik Hüsnü arasında değildir. Bunlara bağlı zümreler arasında, eski ve yeni nesil komünistler arasında; Nazım Hikmet ve onun etrafında bulunanlarla diğerleri arasında ezeli ve ebedi ihtilâflar öteden beri sürüp gitmektedir; bu geçimsizliğin ve anlaşmazlığın da bir tarihçesi vardır; Türkiye komünist partisi içindeki ilk fırtına, millî mücadele yıllarında ve onu takip eden senelerde kopmuştur; Parti Viyana'da ikinci kongresini akdederken, Doktor Şefik Hüsnü ile Nazım Hikmet arasında ihtilâf baş göstermiş, parti içinde muvafakat ve muhalefet grupları meydana gelmiştir; hatırı sayılır nüfuzlu İdarecilerden bir kısmı Nazım Hikmet tarafını tutmuştur; bunların arasında şimdi Moskova'da (Erdem) iğreti adıyla yorumculuk ve spikerlik yapmakta olduğu rivayet edilen (Laz İsmail); Moskova Şark Enstitüsü yetiştirmelerinden (Hamdi Şamilof) ve (Sarı Mustafa - Mustafa Börtlüce) gibi elemanlar da vardır.¹⁵¹

Doktor Şefik Hüsnü tarafını tutanlarla, Nazım Hikmet'i iltizam edenler arasındaki çekişme, o tarihten beri devam edip gelmektedir. Meselâ Mustafa Börtlüce hâlâ Şefik Hüsnü'ye muhalif bulunmakta. Nazım Hikmet âdeta tapınmakta ve Esat Adil' in partisi-içinde çalışmakta. Hamdi Şamilof; Nazım Hikmet ve onunla

¹⁵¹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 23

birlikte hapisten çıkan eski komünistler grubu içinde bulunmaktadır.

İlk mücadelede Şefik Hüsnü galip geldi. Rakiplerini ve hatta o zaman kendi tarafını tutmuş olan şeflerden bazılarını sonradan komünterne şikâyet etti. Moskova Şefik Hüsnü'yü iltizam ettiği için, mevkiini kuvvetlendirmiş oldu.

Bilinen bir hakikattir ki, Doktor Şefik Hüsnü Türkiye'ye komünizm cereyanlarının daima başında bulunmuş, 32 seneden beri değişmez bir lider olarak faaliyetine devam etmiş, partinin haricî bürosunu kurmuş ve komünitern ile olan münasebetlerini tanzim etmiş bir kimsedir. Parti içinde baş gösteren bütün ihtilâflarda, idareciler arasında hâsıl olan ayrılıklarda ve hatta partinin ekseriyetini teşkil eden grubunun başından ayrılmamıştır.

Otuz sene evvel olduğu gibi, bugün de Şefik Hüsnü'yü beğenmeyen, hatta onu ihanetle suçlandıran zümreler vardır. Partisiyle legal sahaya atıldığını doğru bulmayarak tenkit edenler, artık bunadığını, liderlik yapamadığını iddia edenler, Moskova'nın gözünden düşmüş olduğunu ileri sürenler vardır. Fakat memleket içinde ve dışındaki gizli komünist faaliyetini idame ettirenler. Şefik Hüsnü grubuna dâhil olan komünistlerdir.

Durum bugün daha karışıktır. T.K.P. içindeki zümre ihtilafı yalnız iki liderin geçimsizliğinden ibaret değildir. Vaziyeti şöylece tasnif etmek münasip olur.

A) Başlangıçtan bugüne 'kadar Türkiye'deki komünist hareketlerinin rehberliğini yaptıklarını davanın bugüne kadar devamını ve yapılmasını kendilerinin temin ettiklerini ileri sürerek komünist hareket ve faaliyetlerin başından ayrılmak istemeyen Doktor Şefik Hüsnü grubu;

B) İlegal çalışmaların müspet bir netice vermediğini ve veremeyeceğini açık bir parti faaliyeti içinde daha emniyetli adımlarla yürüyerek daha faydalı neticeler almakta olduklarını, sendikalara ve işçi kitlesine nüfus edebildiklerini iddia eden Esat Adil Grubu;

C) Şefik ve İdareciliği başkalarının ele almasına pek de tahammülleri olmayan kıdemliler (Nazım Hikmet Grubu);

D) T.K.P. ce partiden refüze edilenler ve diğer gruplara henüz iltihak etmeyenler.

ÖE) !Bu gruplar dışında kalmış, irtibatlarını kaybetmiş münferit komünistler zümresi.

Bunlar arasında şayanı şükrandır ki, bugün bir birlik yoktur. Bu gruplaşmalar, yalnız bir yerde değil, komünist teşkilâtının geliştiği her yerde aşağı yukarı böyledir. Fakat şurasını önemle arz edelim ki bütün gruplar ve fertler yine komünist parti ve gayeleri için faaliyet göstermektedirler. Esasta ayrılık mevcut değildir.¹⁵²

Bu grupların birleşmesi ihtimali yok mudur?

Vardır. Nitekim Nazım Hikmet'i kurtarma kampanyası, Şefik Hüsnü grubuna ve Üniversite koluna bağlı olanlar tarafından idare edilmiştir. Hatta bu münasebetle Nazım Hikmet ve Şefik Hüsnü gruplarının bir yaklaşma ve anlaşma arifesinde olduğunu söyleyenler olmuştur. Esat Adil partisine mensup olanlardan da bu kampanyaya iştirak edenler bulunmuştur. Gruplar arasındaki ikiliği ve ayrılığı tenkit eden, birleşmek lüzum ve zaruretini ileriye süren komünistlere de tesadüf edilmiştir.

¹⁵²- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 23

Partiler arasında birleşme ve anlaşma teşebbüsü, 1946 yılında yapılmıştır. Dr. Şefik Hüsnü 1946'da tevkif edildiği zaman evrakı arasında bulunmuş olan ve Şefik Hüsnü ile Esat Adil'in yan yana imzalarını taşıyan (Antlaşma)nın foto kopyası arşivlerimizdedir. Bu antlaşmanın bir de müzakere zaptı vardır ki, bu da parti mümessilleri tarafından imza edilmiştir. Müzakere zaptında): «Partiler arasındaki ikiliğin bugünkü şartlar altında elverişli tarafları olmakla beraber» diye bir kayıt vardır. Bundan anlaşılıyor ki, her İM parti de, ikiliğin kendilerine bir fayda temin ettiğine kanidir. Fakat aynı cümlelerin altında, her iki partinin de prensip ve programlarında beraberlik 'bulunduğunu, müşterek gaye için bu partilerin birleşmelerinin zarurî olduğunu açıkça ifade etmişlerdir.

Bu vesikalar göstermiştir ki, iki parti arasında bariz bir fikir ihtilâfı yoktur. İhtilâfın sebebi, partilerin başlarında bulunanların şeflik ve liderlikten ayrılmak istememeleridir. Meselâ Şefik Hüsnü: (Türkiye Sosyalist Partisi) kendisini lağveder ve şefi ve teşkilatıyla beraber (Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi) ne iltihak ederse; buna itiraz etmiyoruz, çünkü kendisi gene lider olarak kalıyor ve bittabi bunu memnuniyetle kabul ediyor. Fakat bu teklifi Esat Adil kabul etmiyor; (Müzakereyi akim bıraktırıcı) bir teklif diye vasıflandırıyor.¹⁵³

İki partinin esasta bir olduğunu, aralarında hiçbir prensip farkı bulunmadığını kabul ettikleri halde, programlarını birleştirerek, rehber kadrolarını müsavi şekilde koyarak, üçüncü bir parti halinde ve (Türkiye

¹⁵³- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 24

Birleşik Sosyalist Partisi) adı altında faaliyet sahasına atılmalarını ve iki partinin top-yekûn teşkilâtının birleştirilmesini de Şefik Hüsnü kabul etmiyor.

İki partinin ayrı çalışması, fakat çalışma sahaları ayrılarak, yani:

T.S.P. İnkılapçı münevverler ve sosyalizme meyil gösteren burjuva tabakaları arasında faaliyetini teksif etmesi;

T.S.E.K.P.'nin de emekçiler sınıfının inkılap hareketini sevk ve idare etmesi, fakat partilerin çalışmalarında taarruzlar ve tedahüller vukua getirilmemesi teklifine karşı yapılan müzakerelerde: «partilerin aynı mahiyette oldukları ve aynı içtimaî tabakalar arasında faaliyette bulunmaktan vaz geçemeyecekleri» neticesine varıyorlar.

Bu vesikalar ve o tarihten sonra tespit edilmiş olan olaylar sarahatle ifade etmektedir ki, (Türkiye Sosyalist Partisi) Türkiye'de asıl adını gizleyerek açık, meşru parti faaliyetine imkân bulmuş olan bir partidir.

23.6.1951 Cumartesi günü, sosyalist partisi haftalık toplantısında Esat Adil Müstecabi bir konuşma yaparak, Fransız seçimlerinin neticelerinden, İran meselesinden ve Türkiye'de kurulacak (Köylü Partisi) ne karşı sosyalist partisinin alacağı vaziyetten bahsetmiştir.

Fransız seçimlerinden bahsederken; Fransa'da yeniden kurulan kabinenin mutedil ve bitaraf bir siyaset takip etmeye mecbur olduğunu, bu kabineden inkılapçı bir hareket beklenemeyeceğini söylemiştir.¹⁵⁴

İran meselelerini izah ederken de, İran'ın saf değiştirdiğini, inkılapçı safta yer alacağı, bundan sekiz ay

¹⁵⁴- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 24

evvel Amerikan isteklerini reddetmesiyle belli olduğunu ve bu hususa o zaman kendisinin (Gerçek) Gazetesinde temas etmiş olduğunu anlatmıştır.

Bundan sonra kurulacak (Köylü Partisi) ne sözü intikal ettirerek; « böyle bir parti kurulacağını işittim. Biz hem işçi, hem de köylüyü temsil etmek ve onlara dayanmak iddiasındayız. Esasen (Marks) da, köylüyü bir sınıf saymamakla beraber, işçi sınıfının rehberliğinde onu yardımcı bir kitle olarak kabul etmektedir. Biz inkılâbı yalnız işçi ile veya yalnız köylü ile yapamayız. Bunun için işçi sınıfı rehber olacak ve köylü ile işbirliği yaparak inkılâbı tahakkuk ettirecektir. Eğer yeni açılacak parti inkılâpçı karakteri taşırsa, biz ona elimizi uzatırız. Onunla işbirliği yaparız. Aksi olursa onunla mücadeleye geçeriz» demiştir.¹⁵⁵

Not: Yüksek Meclisçe de malumdur ki komünist edebiyatında (inkılap) kelimesi daima (İhtilal) manalı kullanılmıştır ve kullanılmaktadır.

Son Hadiselere Umumî Bir Bakış

1946'dan sonra çeşitli darbeler, bizdeki komünist faaliyetini aksatmıştır. Fakat hiçbir suretle işine devamdan men edememiştir. Bugün meydana çıkmış bulunan faaliyet (müsaadenizle çıkmış diyorum) bizzat bunların başındaki sersemelerin hareketlerinden meydana gelmiştir.

Kominform, keminterm organlarını yani tali şubelerini dışarıda tesis etmiş ve bunlara kısmen alenî mahiyet vermiştir. Bunların belli başlı üç esası vardır, sulh hareketi, talebe hareketi, işçi hareketi.

¹⁵⁵- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 24

Sulh hareketi ile talebe hareketi münevver zümrenin elinde olduğundan beraber yürürler. İşçi hareketi daha derin bir seyir takip eder. Ve gizli mahiyet taşır. Sulh hareketi ile talebe hareketinin olduğu yerde komünist partisi vasıtasız olarak vardır. Hele bilhassa bizde böyledir. Vaktiyle komintern, kadın hareketleri, kızıl tiyatro, kızıl sanat, kızıl deniz işçisi, dinsizlik ve Allahsızlık, seksüel işler şubelerini ihtiva ederdi. Bugün sulh hareketi ve talebe hareketleri daha pratik, Moskova'nın işine daha yakından yarayan organlardır. Görünürde sulh hareketleri İsveç ve Paris'ten doğmuş gibi gösterildi. Buraya bazı ilmî simalar da renk verdiler. Fakat bazı ahvalde onlar da sadece komünist faaliyetine mankenlik etmektedir.

Türkiye için hareketlere millî bir renk verilerek ileri Jön Türkler hareketi denildi. Sulh hareketi ise 1946darbeleriyle tutunamadı. Nihayet günün birinde Benice Boran, Adnan Cemgil'in öne atılmaları ile meydana çıktı, Behice Boran Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Doçent üyelerindendir. Adnan Cemgil buradaki sanat mektebinde öğretmen ve Millî Eğitimin memurlarından idi. Yanlarına cesareti olan ve ifşasında mahzur olmayan mahdut bir kadro tefrik edildi. Ve görülen çıkışlar yapıldı. Bunlar Şefik Hüsnü'nün vaktiyle (Ankara'daki korum) dedikleridir. Bunlar sadece bir beyannameden dolayı askerî mahkemeye tevdi olundular. Bunlar da kendi hesaplarına Türkiye Komünist Partisinin şerefini temizlemiş oldular. Fakat bunun komünist taktiği olan ifadesini 16 Kasım 1951 sabahı gazetelerde gördüğümüz Nazım Hikmet'in yazısı ile anlamış bulunduk.

Talebe hareketlerine gelince bu hareketler üniversitede bir sol derneğin kurulması ile yeniden ve alenî olarak başlamıştır. Bu derneğin adı İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneğidir. Paris'te bulunan ileri Jön-Türklerle irtibat halindedir. İleri Jön Türkler idare şuurunu Türkiye'den alır, taktiğini Paris'ten öğrenirler. Bunların yanında İran Kürtleri ve Ermenilerin ayrı birer teşekkülü vardır. İstanbul'daki derneğin görünürde 167 resmî azası vardı. Fakat bunlar her biri bir idealist olarak diğerlerini toplamaya çalışır. Bu mesai dışarıdan ve görünmeyen istikametlerden beslenir.

Böyle bir dernek Ankara'da da kurulmuştur. (Gençler Birliği Derneği) Bugün bu resmî teşekkül ortada yoktur.¹⁵⁶

Jön Türkler mütemadiyen Rus taktiğine uyduğundan birtakım propaganda malzemelerini yurda sokmaktadırlar. Bunlar Paris'te Sovyet organları tarafından tevdi edilir, onlar da Türkçeye çevirirler. Bunlar yine Sovyet ve sol talebe hareketleri vasıtası ile İran, Irak, İngiltere ve hatta Amerika'dan postaya verilir. Şayanı dikkattir ki bu ileri Jön Türkler birliğinin bazen sayısı birkaçına iner, fakat bu kâğıtlar gene gelirler. Çünkü onların bir kişi olarak kalması da kâfi. Dost devletlerin müdahaleleri artık bu işlerin kolayca cereyanına mani oluyor.

Son tevkifat sırasında tevkif edilen Doktor Sevim Tanı, ikinci defa olarak Amerika'ya gitmek istiyor. Fransızlar vize vermek istemiyor, transit vizesi alıyor, seyahat 'belgelerini' tetkik için emniyet müdürlüğüne davet edilirken, üzerinde birtakım kâğıtlar görülmüştür.

¹⁵⁶- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 25

Kâğıtların birinin özetim okuyorum. Bu nedir? Bu bayan nereye gidiyor? Bu bayanın rolü nedir?

Bu bayan bu kâğıdı (Zeki Baştımara)'dan almıştır. Zeki Baştımara'ya (Sevim Tan)'yi Öğretmen Yüzbaşı Abdülkadir tanıtmıştır. Bu hazırlığın bir ucu (Mihri Belli)'nin elindedir.

Mesele şudur ki; Türkiye Komünist Partisi yeni ve az tanınmış bir idare kurulumu harekete geçirmiştir. Bu idare kurulu şimdiye kadar uğradığı zararlardan ders alarak bir taraftan Moskova'ya sadakatini ve ana kaidelere' bağlılığını gösteriyor, diğer taraftan da harekete güya yeni bir mahiyet veriyor. O da eski kadroları teslim almıştır. (Prensiplerini yukarıda arz ettim)

Bu kâğıtlar nereye gidiyordu? Ya Paris yahut Roma'ya gidiyordu. Oradan Rusya'ya aktarılacaktı. Söz de şimdi Nazım Hikmet'in riyasetini teslim aldığı Moskova'daki (Türkiye Komünist Partisi) mümessillerinin eline geçecektir. Bütün bunlar bu işe müstakil bir mahiyet vermek için sarf edilen beyhude gayretlerdir.¹⁵⁷

Bu kâğıtların aldatıcı bir mahiyeti belki de bizzat bu tali unsurların aldandığı taraf Marksist inhisarın ellerinde olduğudur. Marksizm'in inhisarı bunlar da değildir. Bu işin iki ayrı sahası daha vardır. Birisi iktisadî işlere hiç karışmayan bir kültür ve politika kadrosu, diğeri de hakikat gibi görünen bir sosyalist hareketidir. Bunlar sosyalist işçi hareketi topluluğu meydana getirmeye uğraşıyorlar. Ve görünürde de komünist partisi bunlara hasımdır. Fakat bunlar Marksist ve Rusçu olarak

¹⁵⁷- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 25

işçiyi, Marksist şuuruna hazırlamakta diğerlerinden bir zerre farklı değillerdir. İşte cenup yani harp memleketlerinin ve bazı garp memleketlerinin düştükleri ve bugün içinde buldukları müşkülât bu işçi vasattan çıkmaktadır. Ve mesela İngiltere ve Amerika'nın istifade ettiği müsait durum da bu vasata hâkimiyetten veya bu vasatın salim bir zemin üzerinde oluşundan meydana gelir.

Bu kâğıtlardan birinin özetini okuyorum:

T. K. P.

«Teşkilat Prensipleri»

GİRİŞ:

Partimiz, Marksist ve Leninist bir partidir.

Üyeler, prensip, gaye, mücadele usul ve şekillerini bilmelidirler, T.K.P. nazariye ve taktik sahasında olduğu gibi teşkilat meselelerinde de Marksist'tir. İçinde bulunulan şartlar ve tarihî duruma göre değişiklikler yapılır. Fakat prensipler değişmez.

ANA PRENSİPLER:

Prensip, işçi sınıfı ve emekçilerin kurtuluşunda önder, öğretmen ve idareci olarak üzerlerine düşen vazifeyi yapmaktır. Bu bakımdan burjuva, sosyalist reformist partilerden tamimiyle ayrıdır. (Marks) ve (Engels) onu öncü olarak göstermişlerdir.

(Lenin) ve (Stalin); komünist partilerinin teşkilat prensibini şöyle hazırlamışlardır:

1. — Komünist partisi işçi sınıfının ileri bir parçasıdır. İşçi sınıfının sınıf ve kurtuluş mücadelesini sevk ve idare etmeye muktedir bir müfrezesidir. (İşçi sınıfı yeknesak değildir. Onun için olduğu gibi bünyesine alamaz) Bu sebeple işçi sınıfının yükseltilmesini, ancak

en yüksek seviyeli işçileri birleştiren bir teşkilat yapabilir.

2. — Komünist partisi aynı zamanda teşkilatlı bir münevver zümredir.

Şuur, ancak teşkilatçılıkta kendini gösterir.

3. — Parti yalnız öncü değil, işçi sınıfının diğer teşekkülleri üzerinde de önderlik etmelidir. Meslek birlikleri, kooperatifler gibi. Bunlar da gayeye yöneltilmelidir.

4. — Kitleye bağlı olmak da lazımdır. Stalin der ki, parti yalnız öğretmez. Onun da kitle ile (işçi ve köylü) ile bağlan olması ve ondan ayrılmaz bir halde bulunması lazımdır.

5. — Birliği muhafaza lazımdır. Parçalanmalarla amansız mücadele lazımdır.

6. — Koordinasyon lazımdır, idareci merkezlerin otoritesi, hesap verme mecburiyeti aşağıdakilerin şahsî teşebbüsü, demokratik santralizasyon esası üzerinden olmalıdır. (Yani körü körüne itaat.)¹⁵⁸

PARTİYE KABUL ŞARTLARI:

Partiye ancak layık olanlar girer. Parti işçi, köylü, münevver ve esnafın en iyi zümresini bünyesine çekmelidir.

a) Partinin uzak ve yakın gayelerini kabul etmek lazımdır. Onu hayata tatbik için korkmamak lazımdır.

b) Parti teşkilatına giren beraberlik için kontrole razı olmalıdır. Ve teşkilatta vazife almalıdır.

c) Aidat vermek lazımdır.

¹⁵⁸- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 26

Partiye münferiden girilir, toplu girilmez. Giren hakkında da uzun uzadıya tahkikat yapmak lazımdır. Acele etmemelidir. Üyeler halk arasında çalışarak liyakatini ispat etmelidir. Partiye alınma kararı, ilk kademelerden birinin tavsiyesiyle mahallî parti komiteleri tarafından verilir.

Parti üyelerinin ödev ve hakları:

A. — Partilinin ilk vazifesi Marksizm bilgisinde kendi malumat ve seviyesini yükseltmektir. Dünyanın gidişim tasvir ve tahmin etmeye muktedir olmalıdır.

2. — Partili aktif rol oynamaya, siyaset yapmaya mecburdur. Davanın zaferi için şuurlu olarak çalışmak lazımdır.

3. — Partili realiteleri arayıp bulmalıdır. Afakî şeylere kendisini kaptırmaman, hadisata nüfuz etmeli ve halk tabakalarının düşüncelerine hâkim olmalıdır.

Partilinin haklarına gelince:

Bunlar, toplanmalara iştirak, mütalaa beyan, seçmek ve seçilmek ve herhangi bir meselede merkez komitesine kadar olan mercilere müracaat eder. Fakat kudurmuşçasına bir takip varsa, bu hakların ne derece istimal edileceğini de düşünmek lazımdır.¹⁵⁹

¹⁵⁹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 26

Demokratik santralizm :

Komünist partisi mürekkep bir uzviyet olduğundan onun tek bir gayeye yöneltilmesi lazımdır. Fakat bu ancak santralizm sayesinde, yani merkezin emrine mutlaka itaatle temin edilebilir. Merkezî komitenin verdiği emirler kayıtsız şartsız yapılmalıdır.

Demokrasiye gelince: Bu partilerin tenkit etme, kendi kendini tenkit etme esasıyla temin edilir. Mahallî teşkilatlar merkezî komiteyi vaktinde tenvir etmeli, mahallî şartları merkeze anlatmalıdır.

Mümessillerimizin bayrağı, boyunduruğu altında bulunduğu irticaa karşı mücadelenin daha teşkilatlı bir şekilde canlandırılması için demokratik santralizme sıkı sıkıya bağlı olmak lazımdır. Fakat bugünkü gizlilik şartları içinde demokratik tatbiki bizzarur daralıyor.

Teşkilat ve şevki idare:

Lenin: (İki adım ileri, bir adım geri) adlı eserinde «İktidar için mücadelede proletarya için teşkilattan başka silah yoktur. Proletarya Marksizm prensipleri etrafında milyonlarca emekçiyi ordusunda birleştiren bir teşkilatın sayesinde yenilmez bir kuvvet olabilir ve olacaktır. Bu ordu karşısında milletlerarası sermaye duramaz» demiştir.

Bütün partinin üyelerinin hareket birliği, teşkilatın başlıca hususiyetidir. Teşkilat cihaziyla üyeler arasında ayırıcı bir had yoktur. Burjuva teşkilatımıza sokulmayı ihmal edilmez bir vazife bilir. İşçi hareketi tarihî hıyanet misalleriyle doludur. Fakat çeşitli hıyanet metotlarıyla zafere ulaşmanın sırrım öğrenmiş bulunuyoruz.¹⁶⁰

¹⁶⁰- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 26

İyi bir teşkilat, iyi bir sevki idareyle birleşmedikçe bir şeye yaramaz. Stalin: Sevk ve idare etmek için ileriye görmek lazımdır diyor. İyi bir sevki idare ancak kolektif çalışmayla kabildir. İyi bir teşkilatçı kullanacağı adamı tanımamasını bilen meziyetleriyle, noksanlarıyla yerinde kullanandır.

İlk teşkilat kademeleri: Partinin temelini teşkil eder. Onların faaliyeti parti faaliyetinin özüdür. İHC kademeler istihsal «sasına göre yani üyenin bulunduğu fabrika, işletme, müessese ve köylere göre kurulur. Bu sayede parti vazifeleri en uygun bir şekil de ifa edilir ve parti kuvvet kazanır.

İlk teşkilat kademelerinin vazifeleri:¹⁶¹

1. — Partinin şiarlarını kitlelere yaymak;
2. — Partiye yeni üyeler çekmek ve onları yetiştirmek;
3. — Buldukları yerlerde kitlelerin sesini dinlemek ve mücadelelerine önderlik etmek;
4. — Kitleleri dağıtmak; silahsız bırakmak hedefini güden düşman ideolojilerle ve polis ajanlarıyla mücadele ve onları de maske etmek.

İlk kademeler vazifelerini iyi yapabilmek için üyelerini parti disiplinine ve diğer ödevlere sıkıca bağlı birer komünist olarak yetiştirmeye mecburdur. Aktif parti üyesi yetiştirmekten teşkilatların sekreterleri mesuldür.

İlk kademelerde üyelerin kendilerine verilecek işle meşgul olmaları faaliyetlerinden kademeye hesap vermeleri, oradan talimat almaları parti toplantılarına muntazam devanı etmeleri şarttır.

¹⁶¹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s.27

Mahallî ve merkezî parti organları: Komünist partisi ayrı ayrı teşkilatların basit bir yekûnu değil birleşik bir manzumesidir. Parti, kendi alt ve üst kademeleriyle, teşkilatıyla bir bütündür.

Mahallî organlar:

Parti sevk ve idaresinin birleştirici ve kontrol edici önemli kısımlarıdır.

Her mahallî parti teşkilatının bir idareci organı vardır. En yüksek organ (Mahallî parti konferansıdır) Konferansta parti komitelerinin raporu okunur; yeni parti komiteleri seçilir.

Bugün gizlilik dolayısıyla konferans yerine üst teşkilatlar tarafından tayin edilen (Parti komiteleri) en yüksek parti organıdır.

Mahallî parti kongreleri:

Kolektif rehberlik organıdır. Partinin direktifleri kayıtsız şartsız yerine getirmek siyasî ve ideolojik faaliyeti yürütmek, mahallî parti organlarının vazifesidir.

Parti Kongresi: Partinin en yüksek kademesidir. Kongre Merkez Komitesinin raporunu dinler, parti programını, tüzüğünü gözden geçirir. Ve değiştirir. Ana siyasî meseleleri inceler. Parti taktiğini çizer. (Merkez Komitesini) seçer.

Parti Konferansı: Ki kongre arasında parti komitesi tarafından içtima çağırılır. İki kongre arasında olgunlaşan siyasî meseleleri inceler ve karara varır. Merkez Komitesi üyeleri arasında değişiklikler yapabilir.

Merkez Komitesi: Ki kongre arasında en yüksek parti organıdır.

Kendi kendini tenkit: Kadroların terbiyesi ve öğretimi metodudur. Komünistlerin kuvvetli silahıdır. Komünist * partileri bir inkılap partisi olarak doğdular ve

geliştiledir. Söyle işin bir gitmesi hataların giderilmesi için kendi kendini tenkide ihtiyaç vardır. Hataları örtbas etmek partinin mahvına sebep olur.

Kendi kendini tenkit; parti demokrasisi ve parti disiplini ile sıkı sıkıya bağılıdır. Komünist partisi şuurlu disiplin ister. Fakat Leninizm aynı zamanda parti idareci organlarda tastık edilmişlerse, bütün parti üyeleri tarafından münakaşasız tastık edilmesini ister. (Stalin)

Tenkidin lüzumu kabul edilirken, parti düşmanlarının partide birliği sarsmak, onu yıkmak için bundan faydalanmağa yelteneceklerini unutmamak ve buna yer vermemek lazımdır. Bugün komünizm bakımından bizim durumumuz nedir?¹⁶²

Bunu bir daha bir kaç nokta ile tespit etmeme müsaade buyurunuz:

1 — Türkiye'de bir gizli komünist partisi vardır. Bu parti böylece şurasından burasından tartaklanmaktadır. Allah'a şükür ki vaktinde sırasında tartaklanıyor.

2 — Aktif kadroya giremeyen geniş bir (eski komünistler) Marksistler kadrosu vardır. Bu kadro şimdi de kominternin gizli doktrinlerini kendi sahasında imkân derecesinde geliştirmektedir. Gazete, tiyatro, edebiyat ve siyasî hava daima bunların az çok tesirine maruzdur. İşçi teşekkülleri daima gizli unsurların fırsat buldukça tesir ettikleri sahadır. Burada sinmiş anasır pusudadır.

Bunların tesirlerini gözde canlandırmak için 1945 hedef ve gayeleri diye okuduğum maddeler, lütfen tahattur buyrulsun, bunlar şu yakaladığımız kimselerin idare ve anlayışıyla yapılacak şeyler midir? Bu olgun

¹⁶²-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 27

politika dövizlerini lütfen uzun vadeli bir gazete tetkiki ve hatta her türlü fikir hareketlerini tetkik buyurun. Bence safdillik sonunu kestirmeden gramofon gibi bunları tekrar ettiğini göreceksiniz.¹⁶³

En yeni durum şöyledir:

Bulgaristan'dan pek çok vatandaşlar yurda gelmiş, bunların arasına dikkatle komünizm esaslarına göre hazırlanmış unsurlar karıştırılmıştır. Diğer taraftan bu hareketin bir politik manevra olarak kullanılması derpiş olunmuştur. Nazım Hikmet'in iltihakı ile yeni birtakım taktiklere şahit olacağız. Bu taktikler Rusya'nın siyasî, stratejik ihtiyacına göre ve mümkün olduğu kadar buradaki eski kodamanların reyî alınarak tayin edilecektir. Bu taktikler meyanında bu günlerde şarkın durumuna ait bazı gazete haberleri boş şeyler değillerdir. Bilhassa Asya'da İran'la Arap memleketlerinde cereyan eden şeyler 1944'den beri başlayan Rus faaliyetinin bir neticesidir. Bu Lenin'in vaz ettiği bir düsturdan ilham alınmıştır. Bunlar garp memleketlerinin kuvveti olan müstemlekeleri elinden almak bu memleket halkını istiklal kompleksi altında ne kadar mümkünse, müttefiklerden ayırmaktır. Bazı memleketler idare adamlarının serinkanlı düşüncelerine rağmen halk kitlesinin propaganda baskısı altındaki durumu hiç te müsait değildir.

Komünist teşekküllerinin faaliyet tarzı: Komünist teşekküllerinin yukarıdan aşağıya doğru nasıl bir kademe takip ettiğini, yukarda hulâsası arz edilen Komünist

¹⁶³- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 27

Partisinin teşkilat prensipleri adlı vesikada ve 1936 tarihli (Komünist enternasyonalinin seksiyonu bulunan Türkiye Komünist Partisi) yasasında görürüz. Şimdi yüksek huzurunuzda bu partilere alınacak kimselerin, yani hücrelere kabul edilecek kimselerin geçirdikleri safahatı arz etmek istiyoruz.¹⁶⁴

Her komünist, dâhil olduğu hücreden gayrı yeni bir hücre teşkiline ve bunu partiye mal etmeye mecburdur. Aynı zamanda bu kendisinin parti programında yazıldığı üzere halk arasında faaliyetinin delilini teşkil eder. Mektepte, iş yerinde her komünist gündelik hadiseleri komünizm doktrini bakımından ve hücreden aldığı ilhama göre ihtiyatla tahlil ederek aksettirmeye memurdur. Politika yapması mecburidir. Bu faaliyeti esnasında fakirliği, taşkın fikirliliği, cemiyete küskünlüğü veyahut millî hisler bakımından kırgınlığı olan birisini teşhis etti mi onunla münasebet tesis eder. Bu münasebetler, bu işi görenin şahsî kabiliyetine göre değişir. Şimdi hakikatten alınmış bazı misalleri burada arz edeyim:

a) İstanbul Üniversitesindeki bir öğrenci, günün birinde kâğıtları arasında yabancı bir kaç kâğıt görüyor. Bu kâğıtlar Marksizm tahliline göre ya ekonomi sosyalden veyahut da milliyet kompleksinden alınmıştır. Öğrenci kâğıdı teccüsle okurken yanına komünist olan genç yaklaşmakta ve bu nedir? Diye sormaktadır. O da bundan çıkarttığı manayı veyahut atfettiği manayı safiyane anlatırken, bilâhare aralarında aylarca devam edecek bir mükâleme sermayesi hâsil olmaktadır.

¹⁶⁴- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 28

Ve bu başlangıç, bazı ihtiyaçlar içinde kıvranan **“gencin Komünist Partisine kadar girmesine müncer olmaktadır.”**¹⁶⁵

b) Ankara'da lise tahsilini yapmakta olan bir gence, diğere bir genç sokularak, Almanların Rusya'daki taarruzlarını beraberce tahlile koyulmuşlardır. •Bu mükâlemeler, Rusya'nın mukavemet sırrı, Almanya'nın muvaffak olmaması tetkikinden başlayarak nihayet gencin kıpkızıl olmasına kadar varmıştır. Bu genç nihayet (Fuat Reşad Baraner'e) hadisesine karışarak mahkûm olacaktır. Fakat onun bu noktaya kadar varmasına müteaddit dış yardımlar ve müdahaleler olmuştur.

c) Dil Tarih Fakültesinde bir öğrenci Yardım Sevenler Cemiyetinin durumu hakkında bir tez vazifesi almıştır. Hazırladığı notları hocasına götürdüğü vakit,

J müteaddit noktaları derinleştirmesini profesör kendisine söylemiştir. Bu tenkit ve tahliller öyle bir noktaya kadar varmıştır ki; yardım şuurunun fenalığı ve her yardım -müessesesinin cemiyete zarar verdiği neticesi hâsil olmuştur. Mektebin tezlerinden başlayarak komünistliğe ulaşmış ve bugün şurada ve buradaki mekteplerde öğretmen olarak karışımıza çıkan müteaddit kimselere tesadüf ediyoruz. işte komünist teşekkülleri, işçi sahasında da bu suretle hareket ederek müteaddit tipleri avladıktan sonra bunları evvelâ kütüphanelerde bulunan roman ve sair basit eserleri tetkike sevk ederler; bundan sonra hücreler vasıtasıyla vilâyet komitesinden tedarik ettikleri memnu veyahut ortada görülmeyen kitapları okuturlar. Bir kaç gizli yazı okutup bunun

¹⁶⁵- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 28

reaksiyonunu kontrol ederler. Bu haliyle şurada burada propaganda yapmağa sevk ederler. Ondan sonra hücreye alınıp hücre başının nezareti altında Marksizm'in esaslarını telkin ederler. Eğer bunlar da muvaffakiyetle geçerse,

bir taraftan hücre kurmaya, diğer taraftan da komite üyelerinden bazılarıyla tanışmaya sevk edilirler.¹⁶⁶

Bu seyrin takibi esnasında ufak tefek hapishaneye girip çıkmalar olabilir. Bazen hapishaneler, hücre tedrisatı mahiyetine kadar varır. Nitekim çok az bilgisinden sonra hapishanelerde esaslı surette yetişmiş Marksist şair veyahut hikâyeciler örnekleri önümüzdedir. Bu hücrelerin fabrikalar, üniversite, tiyatrolar gibi yerlerde bulunmaları, buldukları sahanın icabı olarak partinin direktifi dâhilinde hareket ederler. Bu hücrelerin şayanı dikkat rolleri merkezden aldıkları talimata mühim siyasî hâdiseleri partinin noktai nazarına göre buldukları muhiti propaganda etmeleridir. Bir mevzuun şayanı hayret »bir müşâbehetle muhtelif yerlerde aynı tahlile tabi tutulması, veyahut aslı astarı olmayan bir haber halinde yapılması, hücre irtibatlarının eseridir. Hatta bir örnek olsun diye Suriye ve Irak'ta hücrenin teşekkülü hakkındaki şu tarifi tarzını arz ederiz : (Sen öyle üç veya beş kişi bul ki, seninle aynı fikirde olsun. O beş kişiden her biri de kendisiyle aynı fikirde olan beş kişiyi bulsun) İşte teşkilat budur. Din ve irtica hareketlerinin bizde ve dünya üzerindeki durumuna objektif bir nazar atmak yerinde olur. Komünizm ve Marksizm, mutlak surette din aleyhtarıdır. Onun dinle münasebeti, dini de bir politik vasıta olarak

¹⁶⁶- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 28

kullanmasındandır. İkinci Dünya harbinden sonra bir taraftan Rusya, öte taraftan diğer devletler, bugünkü politikalarına intikal ederlerken, şu şayanı dikkat olaylar cereyan etmiştir. Evvelâ Rusya güya, Atlantik şartı ile din serbestîsini kabul ettiğinden, eski Rusya'nın Filistin ve diğer yerlerdeki kiliselerine sahip çıkmıştır. Bu suretle, bu kiliselerde yerleşen esasen Sovyet casusluğunun evvelce tek tük elde etmiş olduğu Rus Ortodoks papazlarını, bir daha ve toptan teslim almak yolunu tutmuştur. Diğer taraftan Ortodoks kiliselerine sahip çıkarak ve akıl hastası patrikten de uysallık görerek Ortodoks kiliselerini papalık aleyhine kışkırtmaya başlamıştır. Moskova'da patrik değişikliği büyük bir merasim halinde hazırlanmış ve orada Ortodoks ve Katolik kiliselerini birbirine katacak bir beyanname imza ettirmek istenmiştir. Bu usta hırsızlık Vatikan'ın başlayacak olan faaliyetini felce uğratmak içindi. Gerek İtalya'da ve gerekse bizde olduğu gibi işler düşünüldüğü şekilde seyretmedi. Onlar bizdeki patrikhaneyi de Rus tesiri altında bir patrikhane haline koymak istemekteydiler.

İslâm meseleleri başka bir seyir takip etmiştir. Kahire'den ve Tahran'dan yurdumuza birtakım beyannameler gelmekte ve İslâm dinine bağlılık telkinleri tavsiye etmekteydi. Bu hareketlerin bir garp teşvikiyle başladığını tahmin için sebepler varsa da; Şarktaki bu cereyanın bilhassa Garp emperyalizmine karşı girişilmiş olan propagandanın elemanlarından biri olarak Ruslarca tahrik olunduğu, olaylar karşısında vuzuh peyda eylemiş oldu. Tahran, Şii bir merkez olduğu halde, Türkiye'ye bu

şekilde vesikalar gönderilmesinin izahı güçtür.¹⁶⁷ Moskova, bu hareketlere muvazi olarak, Hicaza, Devlet parasıyla, bin hacı kafilesi sevk etmiştir. Bunlar Kahire'nin en yüksek otellerinden Şepertis ve Kontinantal' in teraslarında rengârenk elbiseleriyle teşhir olunmuşlardır. Birtakım mecmualar Moskova imamının resim galerisini andıran bir salonunda vaiz verirken alınmış bir fotoğrafını yayınlamışlardır. Ertesi sene daha kalabalık İslâm ve Hıristiyan hacı kafilesinin geleceğinden bahsedildi. Fakat tahakkuk etmedi. Buna mukabil muhtelif İslâm vaizleri, muhtelif vesilelerle Rusya'ya ve peyk memleketlere davet olundular. Bilhassa Şam'dan mahallî nüfuzu pek büyük olan bir hoca Varşova'ya davet edildi. Memleketinde büyük merasimle karşılanan hocanın derhal söylediği sözler şunlardır : «Rusya katiyen din aleyhtarı değildir; bunu gözlerimle gördüm. Cenabı Hak, insanlar birbirlerini katletsinler diye hak etmemiştir.» Ezher Üniversitesinin genç unsurları, bugün Mısır'da gördüğümüz nümayişçiler arasındadırlar. Burada İslâmlık, Garp düşmanlığı, emperyalizm aleyhtarlığı fikriyle karışmış olarak göze çarpmaktadır. Bu İslamcı cereyan, cenuptaki millî kompleksten ari olmakla beraber, 1945'ten beri bize de sızmaktadır. Komünizme gelince : O, vakaları dilediği gibi istismar etmesini bilmektedir. Şu ufak hadiseyi nakletmemize müsaade buyurun: İki sene evvel Pakistan Üniversitelerinden bir profesör, konferanslar vermek üzere buraya gelmiştir. Konferansçının gazetelerde reaksiyon hâsıl eden şeylerden de bahsettiği görüldü. Hâlbuki bu zat mısır'lıdır, bir ilk mektep hocasının

¹⁶⁷- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 29

idaresi altında Mısır milliyetçiliği ve halkçılığı esaslarına tutunarak 1939 ve 1940 senelerinde Alman taraftarlığı yapmıştır. Halbuki harpten sonra s halkçılık ve sosyalizme ve İslâm dininin sosyal bünyesine bir mana verilerek bir kitle hareketine intikal etti ve nihayet, Hükümet tarafından silahlı bir tenkile uğradı, işte bu teşekküle mensup olan bu Profesör, Türkiye'ye geldiği vakit Bediüzzaman Şeyh Saidi Hz.'ni ziyaret çaresini aramıştır. Filhakika, dünyanın her tarafında, İkinci Dünya Harbinden sonra bir din hareketi olmuştur.¹⁶⁸ Rusya, harp dolayısıyla kiliseye karşı müsamahakâr davranmış; fakat harpten sonra, işin aldığı cereyanı görünce, birtakım tedbirlere başvurmuştur. Meselâ 1945 senesinde Komsomolskaya Pravda gazetesi, genç komünistlere, din teşekküllerine sureti katiyede yaklaşmamalarını; alâka gösterenlerin de alâka gösterenlerin de partiden uzaklaştırılmalarını tavsiye ediyordu.¹⁶⁹

Dini daima bir jeopolitik unsur olarak Rusya tarafından kendi politikası için, mümkün olduğu kadar çok istismar edilmektedir. Bugünkü görünüşe göre, Asya memleketlerinde (millî hareketler İslâm hareketleri) şekline sokulmak istenmektedir. Hâlbuki garplı müttefiklerde «Rusya düşman her türlü dine, dinin dostu olanlar Rusya'nın düşmanı, dinin dostu olan Garpla Şark birbirinin dostu olmak iktiza eder.» formülü üzerinde yürümek istemiş idi. Bizdeki durumun nasıl istismar edilebileceğini de takdir buyurursunuz. Komünist propagandası, esasında bütün komünizmin felsefî umdesi

¹⁶⁸- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 29

¹⁶⁹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 30

olan (diyalektik) e dayanır. Propaganda da diyalektik mütemadi vs fasılasız ve her istikametten mevcut nizamı kötülemdir. Komünist doğrudan doğruya gaye ve maksatlarını ifade ve telkin etmeden önce hacmin dayandığı bütün telâkkileri kökünden kesip onu bunu mücerrette bırakmak gayesini takip eder. Dünya üzerindeki komünist propagandası esas ilhamlarını komüntern veya kominformdan alır. Esasen vaktiyle kominform (Komintern) sekreterliği çeşitli şubelere ayrılmıştır. Bu şubelerden her birisi müstakilen komünizmin umdelerini propaganda ederler. Vaktiyle komintern ihtiyaca göre taaddüt etmek üzere: Kızıl gençlik, (Komsomol) **Kızıl öğretmen, Kızıl tiyatro, kızıl edebiyat, kızıl kadınlık, kızıl spor kolları, dinsizler, seksüel işler gibi şubeleri ihtiva ederdi.** Bugün bilmünasebe yukarda işaret edildiği gibi kominform bunları yeniden esası değışmemek üzere teşkilatlandırmıştır.¹⁷⁰

Komünizm propagandası, dünyanın her tarafında neşir şubeleri bulundurur. Bu neşir şubeleri komünizm ideolojisi bakımından müsait gördükleri eserleri diğer memleketlere nakil ve tercüme ederler. Bu işler Moskova'daki ana propaganda dairesinin muvafakatiyle İsviçre, Fransa ve diğer memleketlerde bulundurulmuş hususî kütüphaneler vasıtasıyla yapılır. Sebahattin Âli'nin eserleri bu şekilde güya İsviçre'ye satılmış. Fakat hakikatte yardım olsun diye banları Moskova satın almıştır. Bu sistem birkaç sene evvel müttefikler tarafından darbeleninceye kadar bütün hızıyla devam etmiştir. Bizdeki Berrak Kitapevi, (Yani Brezinerin

¹⁷⁰- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 30

Kitapevi) bu maksatla kurulmuştur. Bizdeki Komünist propagandasının bilhassa ideolojik tarafları güya bugün komünistliği terk etmiş olan veyahut pasif vaziyette duran eski komünistlerin nezaret ve direktifi altında icra edilir. Şimdiye kadar yapılmış olan faaliyet hakkında kısaca örnekler vermek isteriz;¹⁷¹

1. — (Hasan Âli Ediz) namında bir zat vardır. Bu 1927'de gizli komünist partisini yeniden kurmaya memur edilen gençlerden birisi idi. Bu zatın yirmiyi mütecaviz eseri basılmıştır. Son senelerde kendisini tiyatro ve sinema eserlerine verdiği görülür.

2. — (Sabahattin Âli), (Sadrettin Ertem), birtakım edebi eserler vermişlerdir. Sadrettin Ertem, bir heyetle beraber Moskova'ya gittiği vakit orada bulunduğu günlerde yazdığı (İyi Olan Adam) adlı piyes, Ankara radyosunda bir skeç halinde temsil edildi. Bu seyahati müteakip de Sabahattin Âli'nin Moskova'da intişar eden (Oğuzük) mecmuasında bazı hikâyeleri tercüme edildi.

3. — Gündelik gazeteler ve mecmualarda bu gazete ve mecmua sahiplerinin hüsnüniyetlerine rağmen ekseriya Marksist ve diyalektik ile yazılmış hikâyeler neşredildi.

4. — Tiyatro eserleri daha talihsiz bir yol takip etmiştir. Tiyatrolarımızda Nazım Hikmet'in birçok piyesleri, başka isimlerle temsil edildiği gibi diğer bazı gençler tarafından yazılanların birçoğu da Nazım Hikmet'in tashihinden geçmiştir.

¹⁷¹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 30

5. — Maalesef İstanbul ve Ankara tiyatrolarında sanatkârlar arasında bir tahakküm tesis eden komünist fikirli sanatkâr grupları görülmüştür. Bunlar; kendilerine telkin edilen eserleri benimseyerek oynamışlar, diğerlerini sevimsiz bir hale sokmuşlardır. Hele bu piyeslerin tenkileri, bunların komünistlerin işine yaradığı şekilde tenkit edilmesi muayyen kalemler tarafından deruhte edilmiştir. Bu piyesler sol doktrinden birisini tuttuğuna göre, göklere çıkarılmış, manalı telâkki edilmiş ve öylece tutturulmuştur.

6. — Millî Eğitim Bakanlığının klasikler tercüme bürosu. Dil - Tarih Fakültesindeki hüviyetleri bilahare belli olan komünist hizbin tam manasıyla eline düşmüştür. Bunlar bu eserleri neşretmek ve bu vesile ile de hapishanedeki arkadaşlarına para yardımı temin etmek çaresini bulmuşlardır. Meselâ bu son komünist tevkifinde başrolü ifa eden (Zeki Baştınar) ile (Nazım Hikmet) bir eseri yarı yarıya tercüme etmişlerdir. Hakikatte Nazım Hikmet'in böyle bir tercümeyi başaracak kadar Rusça sı yoktur. Bu tercüme bürosunun Rusça eserlere ayırdığı yer ise, bu işleri idare edenlerin pervasızlığı kadar fazladır.

7. — Maalesef bir hakikattir ki, hemen her gündelik gazetede birkaç tane sinmiş ajan vardır. Bu ajanlar, fırsat buldukları vakit, Cumhuriyet Gazetesi'nin, geçen Cumhuriyet Bayramı nüshasında görüldüğü gibi en yüksek sembollerimizle dahi istihza etmekten çekinmezler. 1950 senesi Cumhuriyet Bayramında neşredilen Cumhuriyet Gazetesinin ilk sayfasında Atatürk'ün alını üzerine Stalin'in resmi oturtulmuştur. Bu, bir ideoloji propagandası olmaktan ziyade cüret ve âdeta kuvvet tezahürüdür.

8. —Biz de, Amerika'da, hatta dünyanın her tarafında 15-20 seneden beri tiyatro ve sinema eserlerine yerleşen komünist propagandası bilhassa şu noktalar üzerinde durur. Marks'ın burjuva namusu dediği ve haddizatında kadınların izdivaç müessesesine tabi tutulmasını bir nevi hürriyetsizlik telâkki eden komünist doktrini, bizde bu gaye ile yazılmış müteaddit eserler vardır. Ve hele bir zamanlar tiyatro münhasıran bunların telâkkisiyle uğraşırđı.

Diğfer taraftan içtimai nizamın adaletsizliğini, yani şu programlarda gördüğümüz maddelerini canlandıran eserler bize maruf kalemlerden diye tercüme edilip nakledilen, hatta müellifini 'bile geride bırakan tercümele yapılmıştır. Bu eserlerden bazıları millî kuvvetleri, zabıtaı küçük düşürmek için kaleme alınmıştır. Ve nihayet bilindiği gibi, Hölivut kendi bünyesinde bir temizleme yapmaya mecbur olmuş, bu suretle kızıl propagandanın dünyaya yayılmasına vasıta olmak durumundan uzaklaşabilmiştir.¹⁷²

9. — Kızıl propagandanın gündelik neşriyat ve haberler arasında bir taraftan ideolojik, bir taraftan siyasî propagandası şayanı hayret bir maharetle idare edilir. Senelerden beri yetiştirilmiş olan birtakım unsurlar, gündelik basit hâdiseleri bir facia halinde göstermek fırsatını kaçırmazlar. Bu haberler, dalgın gazete idarehanelerine o şekilde sürülür ki, nihayet onlar da bunları müdafaa etmek için işi üzerine alırlar. Köy enstitüleri; Bizde ve komşu memleketlerde ilk öğretim daima komünistlerin köy köy nüfuz ve istismar için müracaat ettikleri bir sahadır. 1926 senesinde hususi

¹⁷²- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 31

idarelerin ilköğretim müesseselerine bakamaması, bilhassa öğretmenlerin maaşlarının verilememesi, oldukça kalabalık bir ilköğretim kadrosunu gayri memnun hale sokmuştur. Hepimizin hatırladığımız bu devir, hele İzmir ve İstanbul'da, bu âdemi memnuniyet havasından komünistliğe doğru kaymalara sebebiyet verilmiştir. İzmir'deki öğretmenler ve ilköğretim müfettişleri arasında «İzmir yaranı» diyebileceğimiz bir grup teşekkül etmiş/tir. Bunların elimizde mevcut yazıları, Marksizme nasıl kapılmış olduklarını göstermektedir. I Bilâhare köy enstitülerinin açılmasına karar verildiği vakit bu solcu grup bidayette bundan hoşlanmamıştır. Fakat sonra bütün mevcudiyetleri ile işi benimsemişlerdir. Bilhassa İzmir yaranı bu müesseselerde esaslı rolleri ellerine almışlardır.

Köy enstitülerinin başına getirilen İsmail Hakkı Tonguç, hususi münasebetleri itibariyle sol anlayışı ile münasebeti bulunan bir zattır. Fakat ilk tedrisat Umum Müdürlüğünü deruhte ettikten sonra bilhassa Ferit Oğuz'un yakın yardımı ile işleri çevirmeye başlamıştır.¹⁷³

Köy Enstitüleri hususi bir hava ile beslenmeye başlamıştır. Bu müessesenin belkemiğini teşkil eden zatların koyu birer Marksist oldukları su götürmez. bir hakikattir. Bir taraftan da, yeni yetiştirdikleri elemanları türedikçe vazifeye almak yolunu tutmuşlardır. Bu faaliyet maalesef çok gizli yürütülerek bütün hayırhah tavsiyeler ve patlak veren hâdiseler örtbas edilip devam ettirilmiştir. Evvelâ Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi, Hasanoğlu Köy Enstitüsü ile vasıtasız bir irtibat tesis ederek, orada mütemediyen konferanslar vermiş, karşılıklı talebe

¹⁷³- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 31

ziyaretleri tertip olunmuştur. Yine bu müessesenin tesiri altında, Hasanoğlan'ın diğer enstitülere de gönderilen dergisi, mükemmel bir sol propaganda organı olmuştur Şefik Hüsnü'nün «Adımlar»ı enstitülere mebzulen sokulmuştur.

Diğer taraftan, (Millî Eğitim vasıtasıyla) bu müesseselere sol fikirleri aşılacak için, sol eserler Millî Eğitim yolu ile ve itina ile sokulmuştur. İşi nazari sahadan çıkarmak için, bazı garip olaylar arz edilebilir:

Maruf Komünist Emin Türkelçin'in bilahare karısı olan^ kendi yetiştirilmesi, Asiye Çifteler Köy Enstitüsüne yerleştirilmiştir. Emin'in tercüme ettiği bir komünist eserinin bu müessesede satışı vesilesiyle elimize geçen bir vesikadan anlıyoruz ki: Orada müessese müdürü olan Ve fikirleri malûm zata, siz ki bu davanın mücahitlerisiniz; biz de naçiz bir hizmette bulunmaya çalışıyoruz” diyor. Bilahare öğrencilerin şikâyeti üzerine Eskişehir zabıtası bu müessese ile alâkadar olduğu vakit, ilköğretimin iç âlemi bunu örtbas etmiştir. Bu öğrenciler, bilhassa aile mefhumu, ana ve babaları hakkında cüretkâr telkinlere tahammül edemeyerek feveran etmişlerdir. Müteaddit muteber şahitler ve bizzat buradan yetişen bazı öğrenciler, bu müessesenin ahlâksızlığa kadar varan geniş terbiye sistemini hayretle anlatmışlardır. Kars civarında, bir köy okulunda «Ukrayna» diye bir şarkı dinleyen bir mutemet bu garip sesle alâkadar olarak öğrencilerden birinin notlarını görmüştür. Bilâhare sorduğu zaman öğretmen, bu şarkının bestesi kolay olduğu için kendisine Hasanoğlan'da öğretildiğini söylemiştir. Hasanoğlan, hakikaten enstitü haline sokulmak istenmiştir. Burada köy müziği, sol eller vasıtasıyla bestelenmekte ve köyün

her cephesi etüt mevzuu olmakta idi. Dil ve Tarih Fakültesindeki komünist grup rükünlerinden olan doçent Niyazi Berkes, bir kaç defa köy gezilerinin başında bulunmuş; esasen Amerika'da da, kızıl derililer arasında iptidai site mevzuunu tetkik etmiş olduğundan, bu enstitülere şerre yarayacak fakat kendince güzel fikirler vermiştir. Yüksek vaktinizi almaktan tevakki etmekle beraber arz ediyorum ki, parti doktrinleri dikkatle arz etmiş bulunduğumuz sınıflar tezağı, bu müessesenin başındakiler tarafından ve köy sahasında, ellerinden geldiği kadar işlenmiştir.¹⁷⁴

Bütün komünist ve sol unsurlar, az çok ele gelen ve yeni yetişmekte olan öğrencileri, büyük bir itina ile birbirlerine tavsiye ederek, üzerlerinde titreyerek inkişaf ettirmeye uğraşmışlardır. İsmail Hakkı Tonguç bu müesseseleri ziyaret ettiği zaman «Tonguç baba» diye sembolize edilmiş ve oralarda bulunduğu günlerde büyük ziyafetler tertip olunmuştur. Bu ziyafetler enstitülerin birinden diğereine intikal eden bir parlaklıkta olduğu gibi; birbirlerine yeni ahlâkın birtakım vakacıklarım hatırlatan tezahürlere de meydan vermekte idiler.

Bir Mahmut Makal'ın hal tercümesi, bu masum manzara arkasında komünist hayaletini belirtmeye yarayacaktır. Mahmut Makal ne suretle olursa olsun bir esercik hazırlamaya karar vermiştir. Fakat bu eser hazırlanırken, Aksaray'da kütüphane memurluğu yapmakta bulunan ve İzmir'de müteaddit defalar komünistlikten de takibata maruz kaldığı için Aksaray'a nakledilmiş olan Lütfiye Güçlü ile tanışmıştık. Eser bu kadının tesiri altında şeklini almıştır. Bilâhare bütün

¹⁷⁴- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 32

komünistlerin yaptıkları gibi, Yaşar Nabi'ye götürülmüştür. Yaşar Nabi, sosyalist kenarda kalmaya itina eden bir naşirdir. Eseri kabul ve ifadesine göre ve kendince bir şekil vererek neşretmiştir. Sonra kopan fırtına malûmdur. Bu genç İstanbul'a gittiği vakit, bir ara, Galatasaray'da komünistlerin koltuk meyhanecisi Demboya götürülmüş; komünist ağabeyler tarafından iltifat görmüştür. Fakat Rusya ile peyk devletlerin alâkalan bilhassa mühimdir. Buradaki bütün peyk elçilikleri tam kadrolarıyla, her konuştuklarına «Kimmiş bu Makal? Neymiş bu eser?» diye sorarak, Türkiye'de ve dünyada Türk köylüsünü var kuvvetleriyle bir mevzu haline sokmak istemişlerdir.¹⁷⁵

Lütfiye Güçlü iyi hazırlanmış bir komünisttir. Kardeşi usulsüz olarak senelerce Dil ve Tarih Fakültesinde ablasının hatırı için burslu olarak tahsil ettirilmiştir. Bir daha şayanı dikkat bir noktayı arz etmek isterim; Hasanoğlan'm havadan aldırılmış fotoğrafı elimizdedir. Bu fotoğrafta görüleceği üzere müzik salonu diye yapılmış bir salona, hiçbir mimarî münasebeti olmadan «orak» şekli verilmiştir. Burası resmî bir devlet mektebidir. Bu neyin sembolüdür? Burada esen taşkın bir hava, çekinmeden bu binaya bu şekli vermiştir. Etrafımızda cereyan eden şeyler nelerdir?

İran, Suriye, Lübnan hadiseleri meydandadır. Dört seneden beri milliyetçi, antiemperyalist propaganda hâsılasını vermiş, Cenuba karşı bir Sovyet taarruzu bu memleketler müdafaasının zarurî bir vasıtasını, Garp kuvvetleriyle bizzat bu memleketlerin kuvvetini birbirine düşürmüştür. Dost olmayan bir İngiliz veya Amerikan

¹⁷⁵- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 32

kuvvetinin, İnan, Irak veya Suriye'de müdafaa ve muharebe vazifeleri almaları ne güç bir iş olabilir. 1943 senesinde Suriye'de, Suriye vatanperverliğini telkin eden Komünist Partisi Başkanı Halit Bektaş'ın broşunu ve onun cılız satırlarının bugün münakaşa götürmez birer iddia olacağını kim tahmin ederdi. Hakikatte bu memleketler, üç dört seneden beri karşılıklı bir anlayış içinde ve Garptan fikrî yardım görerek komünizme karşı bir mücadele yapmaktadırlar. Fakat bunlar kâmil birer taktik mahiyetinde kalmış, işin asıl stratejisi, yani teşriki mesai şuru taşkın Garp liderleri elinde mihverinden inhiraf etmiştir.¹⁷⁶

Zayıf olan komünist teşekkülleri, hululkâr ve konspratif faaliyete geçerek, başka başka teşekkülleri birbirine katmak yolunu tutmuşlardır. Bunda da muvaffak olmuşlardır. Bütün Cenup ve Şark bölgesinin Sovyet hululü karşısında endişe duyar ve teşriki mesaiye hazır bir hale sokulması, bugün süratle ulaşılacak bir hedef değildir. Dünya hadiselerinin inkişafı karşısında bu faaliyetlerin ihtiva ettiği tehlike ve tehlikeler nelerdir? Kısaca maziye intikal edilmesine müsaade edilsin. Eldeki vesikalarla sabittir ki, İstiklâl Harbi doğarken bütün bu davayı ele almak ve Anadolu'yu ele geçirmek doğrudan doğruya Sovyet Rusya'nın tesiri altında düşünülmüş ve hazırlanmıştır. Fakat bu iş Mustafa Suphi'nin ölümü ile bertaraf olmuştur, Mustafa Suphi, Rusya'da komünist partisinin yardımıyla hazırlanmış bir Türkiye Hükümet

¹⁷⁶- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 32

nüvesiydi. Bugün Mustafa Suphi'nin ölümünün yıldönümü komünistler arasında taziz olunmaktadır.¹⁷⁷

Komünist enternasyonalı, 1917 ile 1941 arasında inkişaf ederek komintern ve onun statüsünü tesis etmiştir. Bu statü birçok marksistlerin âdemi merkezîyet zihniyetine uymadığından Leninizm ve Stalinizm doktrininin, yani körü körüne Rusya'ya mutavattir aleyhinde bulunanlar, ya tekfir olunmuş veya bertaraf edilmiştir. Komintern bizzat kendi davasının her memleket için çizdiği programının esaslarını çok evvelden hazırlamıştır. 1945 programında zayıf kelimelerle ifade olunan Türkiye'yi ayrı parçalardan ibaret gören zihniyet, 1927 programında daha sarih idi. Ve Türkiye en az 3 parçaya bölünmüştü. Fakat böyle bir düşünce ceza kanununun 127'nci maddesi şümulüne girdiğinden sonraki programlarda meskût geçilmiştir. Kominternin statüsü hulasaten şudur: **Bütün dünya üzerindeki güya milliyet (Hakikatte coğrafi parçalama) esas? Tutularak her milletin komünist rejimi kabul etmesini fiilen hazırlamak ister iktidarın değişmesi veya iktidara nüfuz, ister bizzat Sovyet rejimini kabul etmiş bulunan devletleri bir nevi federasyon halinde Moskova etrafında toplamak.**

Bu programın birinci noktasının dediği, bizzat Türkiye Komünist Partisinin programı ile sabittir. İkincisi ise demir perdenin tesisi ve demir perde arkasındaki memleketlerin geçirmekte olduğu değişikliklerde görülebilir. Bu memleketlerde süratle Sovyet Rusya'nın bugün bulunduğu hale sokulmaktadır. Bundan başka Polonya'nın iktisadî sebeplerle ağır cereyan eden

¹⁷⁷ - T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 33

istihalesine mukabil, diğerlerinin artık yüzde yüz Rusya tarafından idare edilen bir duruma geldikleri aşikârdır. Buna nağmen Polonya'nın Cumhur reisi, Polonya tabiiyetinde olmayan bir adam, başkomutan da bir Rus generalidir. İşte komintern bu idi.¹⁷⁸ Kominforma gelince; ortada değişen bir şey olmamakla beraber, kominterne atfedilen tenkitleri bertaraf etmek için, merkezi Ankara olan bir teşekkül mevzuubahistir. Moskova'nın adı söylenmeden Bükreş, Varna ve Belgrat'tan bahis olundu. Şaşırtıcı bir sürü haberler neşrolundu. Hakikatte komintern, sadece kültür propaganda ve politika şubelerini ihtiva ederken, bugünkü kominform silahlı milis kuvvetlerini, gizli sabotaj teşekküllerini ve casusluk gruplarını ihtiva etmektedir. Böylece, Sovyet Başkomutanlık dairelerinin yardımcısı mahiyetindedir.

1944 - 1950 arasında Moskova'nın bazı kararlar verdiği aşikârdır. 1944'te meşhur komünist liderlerinin memleketlerine avdeti ve süratle legal yani açık mesaiye geçmeleri kararlaştırıldı. 1945 - 1946 senesinde Türkiye Komünist Partisi, gizli faaliyet muhafaza; edilmekle beraber, birçok unsurlarına kendilerini ortaya atmalarını ve açık parti kurmalarını emretti. Bazıları bunun bir tedbirsizlik olduğunu söylediler, Moskova bütün dünyaya ve garp memleketlerine açıkça pes etmelerini anlatmak istiyordu. Fakat işler Rusya'nın. İsteddiği gibi yürümedi. Diğer taraftan da 1945 programında görüleceği üzere, partilere nüfuz tavsiye edilmekte idi ve bunun en büyük manevrası Cami Baykurt'la yaptırılan işlerle meydana vurulmuş oldu.

¹⁷⁸- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 33

Diğer taraftan Moskova Radyosunun devam eden neşriyatı ve orada sabık komünternin devreden unsurları da göstermiştir ki, Moskova'da Türkiye'yi temsil eden heyet vazifesinde berdevamdır ve bunların rolü sadece bir tercümanlıktan ibarettir. Tass Ajansı muhabirlerinin bütün haberleri bu radyo spikerinin sermayesidir.

Bu sıralarda Moskova'nın başka bir karara hazırlandığı intibai vardır, bütün grup memleketleri hudutsuz hürriyetten istifade eden bu hürriyet düşmanlarının silahlarını birer birer elinden almaktadırlar. Moskova şüphesiz ki müstakbel kararlarına muvazi olarak Moskova'daki ekipleri takviye etmektedir. Törez Rusya'dadır. Güya Türkiye'nin müstakbel Cumhur reisi Moskova'dadır. Belki aynı mahiyette işler diğer garp memleketleri için de olmuş veya olmaktadır.¹⁷⁹ Bunların basit bir taktik mi, yoksa daha büyük bir karara hazırlık mı olduğu şimdiden kestirilemez.

Zayıf olan komünist teşekkülleri, hululkâr ve konspratif faaliyete geçerek, başka başka teşekkülleri birbirine katmak yolunu tutmuşlardır. Bunda da muvaffak olmuşlardır. Bütün Cenup ve Şark bölgesinin Sovyet hululü karşısında endişe duyar ve teşriki mesaiye hazır bir hale sokulması, bugün süratle ulaşılabacak bir hedef değildir. Dünya hadiselerinin inkişafı karşısında bu faaliyetlerin ihtiva ettiği tehlike ve tehlikeler nelerdir? Kısaca maziye intikal edilmesine müsaade buyrulsun. Eldeki vesikalarla sabittir ki, İstiklâl Harbi doğarken bütün bu davayı ele almak ve Anadolu'yu ele geçirmek doğrudan doğruya Sovyet Rusya'nın tesiri altında

¹⁷⁹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 33

düşünölmüş ve hazırlanmıştır. Fakat bu iş Mustafa Suphi'nin ölümlü ile bertaraf olmuştur, Mustafa Suphi, Rusya'da komünist partisinin yardımıyla hazırlanmış bir Türkiye Hükümet nüvesiydi. Bugün Mustafa Suphi'nin ölümlünün yıldönümü komünistler arasında taziz olunmaktadır.

Komünist enternasyonalı, 1917 ile 1941 arasında inkişaf ederek komintern ve onun statüsünü tesis etmiştir. Bu statü birçok Marksistlerin ademi merkezîyet zihniyetine uymadığından Leninizm ve Stalinizm doktrininin, yani körü körüne Rusya'ya mutavattm aleyhinde bulunanlar, ya tekfir olunmuş veya bertaraf edilmiştir. Komintern bizzat kendi davasının her memleket için çizdiği programının esaslarını çok evvelden hazırlamıştır. 1945 programında zayıf kelimelerle ifade olunan Türkiye'yi ayrı parçalardan ibaret gören zihniyet, 1927 programında daha sarıhtı. Ve Türkiye en az 3 parçaya bölünmüştü. Fakat böyle bir düşünce ceza kanununun 127'nci maddesi şumulüne girdiğinden sonraki programlarda meskût geçilmiştir.¹⁸⁰ Kominternin statüsü hulasaten şudur: **Bütün dünya üzerindeki güya milliyet (Hakikatte coğrafi parçalama) esas? Tutularak her milletin komünist rejimi kabul etmesini fiilen hazırlamak ister iktidarın değışmesi veya iktidara nüfuz, ister bizzat Sovyet rejimini kabul etmiş bulunan devletleri bir nevi federasyon halinde Moskova etrafında toplamak.**

Bu programın birinci noktasının dediğı, bizzat Türkiye Komünist Partisinin programı ile sabittir. İkincisi ise demir perdenin tesisi ve Demirperde arkasındaki

¹⁸⁰ - T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 33

memleketlerin geçirmekte olduğu değişikliklerde görülebilir. Bu memleketlerde süratle Sovyet Rusya'nın bugün bulunduğu hale sokulmaktadır. Bundan başka Polonya'nın iktisadî sebeplerle ağır cereyan eden istihalesine mukabil, diğerlerinin artık yüzde yüz Rusya tarafından idare edilen bir duruma geldikleri aşikârdır. Buna nağmen Polonya'nın Cumhur reisi, Polonya tabiiyetinde olmayan bir adam, başkomutan da bir Rus generalidir. İşte komintern bu idi. Kominforma gelince; ortada değişen bir şey olmamakla beraber, kominterne atfedilen tenkitleri bertaraf etmek için, merkezi Ankara olan bir teşekkül mevzuubahistir. Moskova'nın adı söylenmeden Bükreş, Varna ve Belgrat'tan bahis olundu. Şaşırtıcı bir sürü haberler neşrolundu. Hakikatte komintern, sadece kültür propaganda ve politika şubelerini ihtiva ederken, bugünkü kominform silahlı milis kuvvetlerini, gizli sabotaj teşekküllerini ve casusluk gruplarını ihtiva etmektedir. Böylece, Sovyet Başkomutanlık dairelerinin yardımcısı mahiyetindedir.¹⁸¹

1944 - 1950 arasında Moskova'nın bazı kararlar verdiği aşikârdır. 1944'te meşhur komünist liderlerinin memleketlerine avdeti ve süratle legal yani açık mesaiye geçmeleri kararlaştırıldı. 1945 - 1946 senesinde Türkiye Komünist Partisi, gizli faaliyet muhafaza; edilmekle beraber, birçok unsurlarına kendilerini ortaya atmalarını ve açık parti kurmalarını emretti. Bazıları bunun bir tedbirsizlik olduğunu söylediler, Moskova bütün dünyaya ve garp memleketlerine açıkça pes etmelerini anlatmak istiyordu. Fakat işler Rusya'nın. İsteddiği gibi yürümedi. Diğer taraftan da 1945 programında görüleceği üzere,

¹⁸¹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 33

partilere nüfuz tavsiye edilmekte idi ve bunun en büyük manevrası Cami Baykurt'la yaptırılan işlerle meydana vurulmuş oldu.

Diğer taraftan Moskova Radyosunun devam eden neşriyatı ve orada sabık komünternin devreden unsurları da göstermiştir ki, Moskova'da Türkiye'yi temsil eden heyet vazifesinde berdevamdır ve bunların rolü sadece bir tercümanlıktan ibarettir. Tass Ajansı muhabirlerinin bütün haberleri bu radyo spikerinin sermayesidir.

Bu sıralarda Moskova'nın başka bir karara hazırlandığı intibai vardır, bütün grup memleketleri hudutsuz hürriyetten istifade eden bu hürriyet düşmanlarının silahlarını birer birer elinden almaktadırlar. Moskova şüphesiz ki müstakbel kararlarına muvazi olarak Moskova'daki ekipleri takviye etmektedir. Törez Rusya'dadır. Güya Türkiye'nin müstakbel Cumhur reisi Moskova'dadır. Belki aynı mahiyette işler diğer garp memleketleri için de olmuş veya olmaktadır. Bunların basit bir taktik mi, yoksa daha büyük bir karara hazırlık mı olduğu şimdiden kestirilemez.¹⁸²

Emrederseniz bunları da gösterebilirim, önemli bir hususu da arz edeyim: Şefik Hüsnü, İstanbul'dan kominterne verdiği bir bilgide : Kongre akdedilecek, bize yardım edilmek lazımdır, burada zayıfız, oradaki arkadaşlardan bize gönderiniz, diyor. Bu yazının başında komünternin Türkiye seksiyonu ve numarası yazılı ondan sonra da Türkiye Komünist Partisi Başkanı diye imzası vardır. 1946 tevkifatında bu vesika Şefik Hüsnü'ye gösterildiği zaman çok müşkül duruma düşmüştür. Buna,

¹⁸²- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 33

yazıya cevap olarak Moskova'dan komünterninden gelen cevapta deniliyor ki: Size yatkında Hasan Ali Ediz'i, Nazım Hikmet'i ve Cevdet'i gönderiyoruz, bunlar kongrenize iştirak edecek ve sizin kongrenizi takviye edeceklerdir. Bu rabıtalara ve bugüne kadarki bütün rabıtalara, bugüne kadar ele geçmiş olan vesikalar gösteriyor ki Türkiye Komünist Partisi Moskova'dan ayrı olarak çalışmamıştır ve daima çalışmaktadır.¹⁸³ Daima oradan direktif alır. 1946 tevkifatında ele geçen gizli vesikalar içinde Şefik Hüsnü'nün yazdığı bir rapor vardır. Bu raporu Moskova'ya göndermiştir. Türk komünist partisinin faaliyetini izah etmiştir ve üniversite içinde 500 partili kazandıkları yazılıdır. Ele geçirilen broşürler de bunu göstermektedir. Elimize geçen büyük şemada Türkiye komünterninde üye olarak 65 inci yıldız içinde yazılıdır. Mustafa Suphi raporunda sarıh olarak kominterde dört azalık elde edilmiş olduğunu yazmıştır. Dört azadan en başta gelen kendisidir. O öldükten sonra Şefik Hüsnü, Hasan Ali Ediz, Cevdet ve Laz İsmail adındaki şimdiki spiker Erdem Türkiye'yi temsil ediyorlardı. Maruzatımız bundan ibarettir. Hepinizi hürmetle selamlarım. (Alkışlar)¹⁸⁴

ŞEVKET MOCAN (Tekirdağ) — Bir sual rica edeceğim. (Sual sorulmaz, vekile sor sesleri)

BAŞKAN — Görüşmenin kapalı yapılmasını gerektiren mesele verilen izahatla çözülmüştür.

ŞEVKET MOCAN (Tekirdağ) — Sual soracaktım.

BAŞKAN — Buyurun.

¹⁸³ - T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 34

¹⁸⁴ - T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 34

ŞEVKET MOCAN (Tekirdağ) — Asıl bugün bizi ilgilendiren bir nokta üzerinde bir sual istirham ediyorum. Komünizmin, Moskova'ya bağlı ve Türkiye'yi oraya bağlamak isteyen bir ihanet olduğunda hiçbirimizin şüphesi yoktur. Yalnız konuşmaları arasında Askerî Yargıç arkadaşımız burada bir Mihri Belli'den bahsetti. O Mihri Belli bugün; bu hıyanet komitesinin kurucusu ve başkam olarak mevkuf bulunuyor.

Birkaç ay evvel, mahkûmiyetini müteakip Avrupa'ya kaçtığını, hatta yüzünün şeklini değiştirdiğini ve bir gece gizli olarak Türkiye'ye geldiğini gazetelerde okudum. Bu adam ceza olarak, 25 lira para cezası, iki ay hapis gördü. Biz bu muazzam hıyanete karşı, savunmamız icap eden bu hıyanete karşı bu kadar yetkisiz miyiz? Bu hususta beni tenvir etsinler. Bugün Nazım Hikmet gelse; şuraya Ulus Meydanına gelse, ona rastlasak, kendisine acaba, memlekete pasaportsuz girdiği için, 25 lira para cezası ve iki ay hapis mi vereceğiz? Bugün bizi ilgilendiren dava budur.

BAŞKAN — Adalet Bakanı.

ADALET BAKANI RÜKNEDDİN NASUHİOĞLU (Edirne) — Arkadaşlar, bu suale maruz kalacağımı bilmediğim için ancak şahsî malûmatımla arzı cevap edeceğim. Eğer imkân verirsiniz üzerinde durur daha geniş izahat verebilirim. Hatırımda kaldığına göre vaziyet şudur: Vaktiyle dışarıya kaçan bu adam af kanunundan istifade ederek gelmiş ve gelirken vizesiz geldiği için ancak bu cürümü için mahkûm edilmiş ve mahkûmiyetini bitirdikten sonra da tahliye edilmiştir. Şüphesiz ki bu mahkûmiyet de az bir mahkûmiyettir.¹⁸⁵

¹⁸⁵- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 34

BAŞBAKAN ADNAN MENDERES (İstanbul) —
Muhterem arkadaşlar, muhterem eski Millî I Eğitim
Bakanı arkadaşımın sualini bugünkü Millî Eğitim Bakanı
arkadaşımız daha tafsilatlı olarak cevaplandırılar.
Bendeniz ancak huzurunuzda kendileriyle vaktiyle
aramızda geçen bir, iki mükâlemeyi hatırlatmak
lüzumunu hissettim.

Kendileri Millî Eğitim Bakanlığına getirildikleri
zaman bu Köy Enstitülerinin ne kadar fena maksatla
kurulmuş olduklarını ve bu fena maksadın izlerini ve
neticelerini silip ortadan kaldırmak için büyük gayretler
sarf etmekte olduklarını ve fakat bu I işin, gizli açık
birçok taraftarları ve himaye edicileri bulunduğu için
büyük müşkülât içinde bulduklarını bana ifade
etmişlerdi. Bu sözleri kendilerinin de hatırlayacaklarını
tahmin ederim.¹⁸⁶

Şimdi müsaade ederseniz, benim hatırlarımda
aldanıp aldanmadığımı lütfen izah etsinler, ben o vakit
muhalafette bulunmakta idim, kendilerinin bu husustaki
gayretlerini her suretle desteklemenin bir memleket
vazifesi olduğunu kendilerini tebrik ve teşvik ederek
söylemiştim, Kendileriyle vukua gelen temas şuradan
çıkmıştır, Orta Anadolu'da ve Şarkta bir seyahat
yapmışım, yolda, şimdi aramızda bulunan Tokat
Milletvekili Ahmet Gürkan'la bir kamyon içinde uzun bir
yolculuk yaparken o civardaki köy enstitüsünün
hallerinden uzun uzun bahsetti, döndükten sonra bende
Reşat Şemsettin arkadaşımınla, ki o zaman kendileri Millî
Eğitim Bakanı idi, Ahmet Gürkan ve o civardan
edindiğim intibalarımı anlatmaya esas olan temas vücuda

¹⁸⁶ - T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar;
Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 35

gelmişti. Bunu arz ettikten sonra eski bir Millî Eğitim Bakanı olarak ve köy enstitülerinin feci halinin ızdırarını ruhunda duymuş olan bir arkadaş olarak heyeti celilenizi tenvir edici malûmata sahip bulduklarını tahmin etmekteyim. Kendilerinden bu hatıralarını burada tazelemek üzere izahat vermelerini rica ediyorum.

REŞAT ŞEMSETTİN SİRER (Sivas) — Değerli arkadaşlarım; sizleri çok tasdi etmek istemem, müsamahanızı rica edeceğim. (Rica ediyoruz devam ediniz, size icraatınıza mâni olanları da anlatınız sesleri) Her müvellidi maraz mikrop gibi Bolşevizm fikirleri ve ajanları da her yere girer. Orduya, girer, mektebe girer, kışlaya girer, Meclise girer, her tarafa sokulur. Elverir ki uzviyet kuvvetli olsun...

Adnan Menderes arkadaşım beni hatıralarımı canlandırmaya davet etti. Hatıralarımı nakletmek hususunda biraz daha evvelinden başlayacağım. 1943 senesinin sonlarında idi yahut 1944 senesinin ilk aylarında idi. Arkadaki Meclis gazinosunda Sayın Menderes'le bir masanın başında yine bu konuya temas ettik. Enstitülerin gidişatını ben beğenmiyordum. Muhterem arkadaşım tabii ben bir mektep hocasıyım, mesleğimi, işimi ondan iyi bilirim, inkişaf larımı takip ederim, onun için farkındayım - Sayın Menderes 1943 - 1944'de pek haklı olarak işin farkında değildi. Ve benim o zamanki beyanatımı biraz sübjektif, hatta biraz mübalağaya kaçmış gibi telâkki etti. (Olabilir sesleri)

Sayın Menderes tahmin ediyorum ki bunu hatırlıyorlardı. Kendileri o gün benim parti arkadaşımı ve parti grubumuzun idare heyetinde üyeydi. Ben aklımdan, katiyen, o gün benim bilmekte olduğum bir şeyi bilmiyor diye onu itham etmeyi geçirmedim. Başka

meşgaleleri vardı ve bu, benim isimdi. Hatta Sayın Menderes o gün Hükümette olsaydı, Tarım Bakanı veya Ekonomi Bakanı olsaydı belki yine aynı inyorans içinde bulunacaktı.¹⁸⁷

Bununla şunu arz etmek' istiyorum ki patojenleri keşfetmekte ve onlara karşı tedbir alınmak için kıvrınmakta ve kımıldanmakta bir kimsenin şu fırsat ve bu vesilelerle başkalarına takaddüm etmesi ona bu hususta kendisinden daha geride kalanlara karşı bir ıtab yapmak hakkını vermez. Sayın Menderes arkadaşımız gibi o zaman meratib silsilesinin daha yüksek kademelerinde bulunanların da ignorece içerisinde olmalarında fevkalâdelik yoktur. Sayın arkadaşlarım, 1946 seçimlerini müteakip yeni hükümetin teşekkülü mevzuubahis idi. Gazeteler hükümete kimlerin gireceği hakkında 'birtakım ihtimaller üzerinde duruyorlardı. Ve bu arada Sayın Hamdullah Suphi Tanrıöver' in 1946 seçimlerini takip eden Hükümette Millî Eğitim Bakanlığı vazifesini deruhte edeceğini bir ihtimal olarak zikrediyorlardı. O günlerde bendeniz Sivas Milletvekili olarak buraya gelmiştim. Eski Zonguldak Milletvekili Ragıp Özdemir vasıtasıyla Tanrıöver'e haber gönderdim. Millî Eğitim Bakanlığına geldikleri takdirde, beni de İlköğretim Müdürü olarak almalarını rica ettim. Ondan sonra Millî Eğitim Bakanlığına ben geldim. Beni bu suretle bir müracaatta bulunmaya sevk eden saikın icaplarını yerine getirdim. Sayın Menderes arkadaşımız birtakım ahvale, bu müesseselerin iyi bir halde bulunmadığı hususuna, bu tarihten çok sonra yani 1946'dan sonra Orta Anadolu'da arkadaşşı Ahmet

¹⁸⁷- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 35

Gürkan'la yaptıkları bir seyahat neticesinde muttali olduklarını ve bana da anlattıklarını söylüyorlar ki bütün bunlar benim hizmete gelişim işe başlanan ve gerekeni yapmamdan çok sonradır.

Sayın Menderes memleketin siyasi hayatında demokratik faaliyetinde üzerlerine mühim bir vazife aldıklarından çok sonra bizim düzelttiğimiz bir vaziyete muttali olmuşlardır. Amma katiyen sayın arkadaşım bundan dolayı itham etmek hatırı hayalimden geçmez.

SEDAT BARI (Seyhan) — Amma centilmence bir cevap değildir bu beyefendi.

REŞAT ŞEMSEDDİN SİRER (Devamla) — Kaderin bana bahsettiği bir fırsat, Allanın bir lütfüdür ki ilk Tedrisat Umum Müdürü olduğum tarihten beri bu mesele ile yani Türkiye köylerine köyün çocuklarını alarak öğretmen yetiştirmek davasına kendimi vermiş olduğum için, benim bu suretle bu müesseselerin fena gidişini önceden gördüm. Bu bir talih eseridir. (Nasıl gördünüz sesleri) Müesseselerimizi o şekilde gördüm ki; bana mühim bir vazife düşüyordu ve o vazifeyi yaptım ve bana düşen vazifeyi yaparken de sayın arkadaşlarım; zamanın salahiyetlerinden ancak yardım gördüm. Biraz evvel ismi telaffuz edilen adam etrafımı kandırmıştı, iğfal etmişti. (Tonguç baba mı sesleri) Evet Tonguç Baba. Bütün hüsnüniyet sahiplerini, bütün iyi niyet sahiplerini iğfal etmişti. Tonguç babayı def ederken hiçbir mukavemetle karşılaşmadım.

ARİF NİHAT ASYA (Seyhan) — Sizi niye kandırmamıştı?

REŞAT ŞEMSETTİN SİRER (Devamla) — İcraatıma devam ederken, 500 kişi kadrodan 400 kişiyi ayırırken hiçbir taraftan güçlük görmedim, yardım gördüm. Bana

manen yardım edenleri içinde demokrat partili arkada şiarımız da vardı. Bilhassa, Fuat Köprülü beni mesaimde teşci eden; teşvik eden arkadaşlardan biridir. Şu sıralarda oturan; o günkü icra mevkiinde oturan arkadaşlar da beni teşci etmişlerdir. Kendilerine derin minnettarlığımı ifade ederim. (Soldan bir ses; iş işten geçtikten sonra)

Efendim; izin verirseniz bir noktayı daha arz edeyim.

Bolşevik tehlikesinden kurtulabilmemiz için; bu tehlike ile savaşılabilmemiz için; maddî ve manevî, fikrî ve ahlakî bütün kuvvetlerimiz; bu arada siyasi partilerimiz arasında tam bir birliğe ihtiyaç vardır. Bu birlik olmadıkça; partiler arasında tam bir işbirliği olmadıkça bu büyük düşmanla mücadele etmenin imkânı yoktur. Çok şükür ki bugün Büyük Millet Meclisinin bu çatısı altında millî partiler mevcuttur. Bugün iktidarda bulunan Demokrat Parti olsun, muhalefette bulunan Cumhuriyet Halk Partisi olsun; Millet Partisi olsun; hepsi birer millî partilerdir. Kuruluşlarıyla; kuruluş şekilleriyle, kuruluşlarının sebep ve Saikleriyle, kurucularının şahsiyetleriyle, programlarıyla, dünya görüşleriyle, icrada bulunmuş olanlarının kendi zamanlarında yapmış oldukları bugün icrada bulunanların bugün yaptıkları işlerle millî mahiyetleri sabit olmuş partilerdir.

Fakat müsaadenizle bir tehlikeye işaret etmek isterim. O tehlike şudur : Komünizmle, Bolşevizm'le mücadele ederken herhangi bir ferdin, herhangi bir zümrenin veya herhangi bir partinin kendi yaptıklarını ileride göstermek gayretine bencil hırslara kapılması ve ben iyi yaptım, o kötü yaptı davasıyla ortaya düşmesi işi felakete götürür.

Beşeriyet tarihi zafer için bütün anasır ve şartlar bir araya toplanmış olduğu halde kuman d ani arının rekabet hırsı yüzünden mağlubiyetle neticelenmiş nice harplerin hatıraları ile doludur. Arkadaşlar; yalvarırım, bu vaziyete düşmeyelim. Dava hepimizin vicdan birliği, fikir birliği, işbirliği yapmasıyla yürütülebilecek nevidendir. Onun için istirham ederim muhterem arkadaşlarım, büyük bir tehlike ile mücadele yaparken tesanütü bozacak şekilde bencil hırslarla ortaya çıkacak olanlara o safta olsun, bu safta olsun, müsamaha etmeyelim. (Müsterih olsun sesleri) ¹⁸⁸

BAŞBAKAN ADNAN MENDERES (İstanbul) I — Çok sevgili arkadaşlar, Reşat Şemsettin arkadaşıma bilhassa teşekkür ederim. Bütün sözlerinde tamamıyla mutabıkız. Esasen benim söylediklerimi teyit etmekten, hatta onları bir kere daha teyit ettikten sonra şiddetle takviye etmekten başka bir şey yapmadılar. Bu işte mübaşir olmak şerefi, takaddüm etmek şerefi kime ait olursa olsun mesele bunda değildir. Sevgili arkadaşlarım, bu memlekette ilk eğitim davasını bütün Türkiye coğrafyası, Türkiye'nin yüzölçümü üzerinde süratle halletmek için bir usul, bir ırfetot bulunduğu iddiası ortada iken buna göre geniş bir teşkilat kurulmak için çalışılmakta iken, bunun üzerinde daha belirti halinde, dedikodu halinde sarıh ve katî vesika ve delillere istinat etmeden ortada dönen şayiaya kıymet ve ehemmiyet verip harekete geçmekte teenni lüzumuna kani olan bir insan olarak o zaman ihtiyatla konuşuyorum ve mesele

¹⁸⁸. T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 36

üzerinde ihtiyatla hareket edilmesi lüzumunu hissediyorum.

Biz bunu hissetmiş ve 1945 - 1946 senelerinde söylemiştik. Kendilerine bir noktayı hatırlatayım. Bu, bu hatırlatış aramızdaki hareket birliğini asla bozmasın, bilhassa, bunu istiyorum. Soruyorum, o zaman, kendileri Millî Eğitim Bakanı oldukları zaman bu mesele mahsus idi de harekete geçilmedi, yoksa parti olarak, hükümet olarak bu mesele bilinmiyor mu idi? (Buna cevap versin sesleri) Bir küçük hatıramı daha sözlerime ekleyerek kürsüden ineceğim. Ve buna cevap vermek lütfünde bu umurlarsa Reşat Şemsettin Bey arkadaşımızı dinleyeceğiz ve ondan sonra da Millî Eğitim Bakanı arkadaşımızın mesul adam olarak tenvir edici izahatım dinleyeceğiz. Ben burada söz söylerken, dikkat buyurmuşsunuzdur, bu vadide ilk adımı atmak şerefini taşıyan bir insan olarak bahsettiğimi hatırlarsınız ve şayanı şükran bir hatıram olarak kaydettim. Ancak sorulan bir suale kendisi burada bir cevap verirken, ben Tonguç Babayı uzaklaştırmış ve 400 kişiyi buradan söküp atarken bir müşkülâta maruz kalmadık dediler. Gaflete bakınız arkadaşlar, maksadım tenkit değil, I fakat geçirdiğimiz edvarı bir kere daha göz önünde süratle canlandırdıktan sonra ati için ibret almak maksadı ile arz ediyorum, bu 400 kişi oraya nasıl girmiş? Bir adam, bir kaç adam ne suretle atılmış, birçok insanlar bu devirde nasıl iğfal edilmişlerdir? Asıl üzerinde durulması lâzım gelen mesele işte buradadır arkadaşlar. (Bravo sesleri ve alkışlar) Arkadaşlar, kendileri büyük gayretler sarf ettiler, biliyorum, büyük ıstıraplar çektiler onu da biliyorum. Kendileri Millî Eğitim Bakanlığında çekilmek zorunda kaldılar. Kendilerine hatırlatmakla hatıralarını

canlandırmış ihya etmiş olurum. Millî Eğitim Bakanlığında çekildikten sonra kendileri ile kısa bir konuşmam oldu. Bana dediler ki; «uğraşım, 400 tane muzır elemanı bunların arasından söktüm, attım, fakat biz de devrildik.» Bu konuşmada Hakkı Gedik arkadaşımız da beraberdi. (Soldan şiddetli alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, bu sözde tamamen haklı idi. Şu bakımdan haklı idi : Kendisini devirenler, o gün sarih olarak, belli olarak otoriteyi, Hükümeti elinde bulunduranlardan ziyade sızma sureti ile bu memleketin ukde teşkil eden teşkilâtının başına geçmiş olan insanlar tarafından çelme takılıp yere vurulmuştur. Bu sözüm bugün aralarında bulunduğu, mesuliyetlerini paylaştığı partisinin başında, içinde bulunan arkadaşlarını zemmetmiş olmaz. Bu sözümle bu teşkilâtın, bu cereyanın bu memlekette ne derecelere kadar tehdit edici bir tehlike teşkil etmekte olduğunu tebarüz ettirmek istiyorum. Bu kürsüden inerken; memleketi tehdit eden her tehlikeye karşı bizim kadar ve belki bizden fazla ıstırap duyacaklarına emin olduğum Halk Partili arkadaşlarımın da bizimle beraber hareket etmelerini bir kere daha rica ederim.¹⁸⁹

BAŞKAN — Söz Hamdullah Suphi Tanrıöver'in

HAMDULLAH SUPHİ TANRIÖVER (Manisa) —

Arkadaşlar; bu müzakere, bu münakaşaya sebep olan milletvekillerini minnetle karşınızda selamlıyorum. Hükümet namına konuşan zatın bize verdiği izahat korkunçtur. Ne kadar tehlike derine gitmiş, ne kadar kök salmış ve ne kadar yayılmış; dehşetle dinledik. Bu bizi düşündürecek mahiyette bir şeydir. Demin buraya gelip

¹⁸⁹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 37

hitap eden Şemseddin Sirer, genç ve aziz arkadaşım bana yalnız; maarif vekâletine gelirsen beni şu vazifeye alır mısın demedi, başka bir şey daha söyledi: Onu haber vermemde büyük menfaat vardır. Bana dedi ki; burada holde, Hasanoğlan Enstitüsüne gidip bir hasbıhalde bulunmak ister misiniz? Niçin, dedim? Lüzumu var, dedi.¹⁹⁰ O, bu derdi görmüştü. Bu derde deva aramıştı. Kabul ettim. Maksudının ne olduğunu anladım. Beni konuşturduğu vakit gençlere milliyet hissini, tarih hissini telkin etmek istiyordu. Kabul ettim. Ne vakit isterseniz gitmeye hazırım, dedim. Üç, dört gün sonra kapının önüne bir otobüs geldi. Hasanoğlan'ın müdürü ile üç muallim, altı talebe içinde bulunuyordu. Beni aldılar, götürdüler. Mektebin havasında bir hususiyet nazarı dikkatini celp etti. Karşınızdaki yaşlı arkadaşınızı memleketin kürsülerine davet eder, konuştururlar. Konuşacağım yere girdiğim vakit muhabbet görürüm. Orada ise uzaklık gördüm. Yabancılık gördüm. Çiftçilik ve vatan sevgisi etrafında bir konuşma yaptıktan sonra müdür ve muallim ve talebelerin bir kısmı ile yukarı kata çıktık ve konuşmaya başladık. Müdür beye sordum. Ne vakitten beri buradasınız? — 3-4 aydan beri.

— Selefiniz ne oldu?

— Gitti. — Niçin? — Biraz komünizandı.

— Beni almaya gelen muallimler yeni mi, eski mi?

— Yenidir diye cevap verdi.

— Eskiler ne oldu?

— Gittiler.

— Niçin? — Komünizandı.

¹⁹⁰- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 38

— Müdür bey, dedim, sizden bir ricada bulunayım. Bu mektep: Hasanoğlan Köy Enstitüsü müdür?

— Evet.

— Mektebinizi görebilmek için köyü görmem lâzımdır. Ne vakitten beri mektep buradadır?

— Yedi seneden beri.

— O halde gidip köyü görelim. Köyler için yapılan mektebin ne netice hâsıl ettiğini köyde seyredeceğim.¹⁹¹

Kalkıp köye gittik. Köyü size tarif etmek istemem. Yolda müdür ve muallimler izahat veriyorlardı. O enstitü ile köy arasında hiçbir münasebet yoktu. Niçin kurmuşuz? Neden münasebet yoktur? Beş altı sebep saydılar. Toprak çok ucuz alınmış; civarda birçok binalar yapılmış... Menfaat hissiyle... Anlarım. İkincisi; bir kısım genç kızlar ve genç erkekler aynı çatı altında olduğu için köylünün idraki bunu tasvip etmemiş. Binaenaleyh bir rabıta tesis etmek imkânı olmamış. Köy Enstitüsü ile yani başındaki köyün halkı ile hiçbir münasebette değil. Çok hazin bir şey. Son derece hazin bir şey. Bütün bu tafsilâtın bize düşündürdükleri şeyler arasında size müsaadenizle son derece ehemmiyet vereceğinize emin bulunduğum bir hatıramı anlatacağım: Meşhur 19 Mayıs nutku vardır. Biliyorsunuz. Eski devlet reisimiz bir 19 Mayıs nutku irat etmiştir. Ben İstanbul'da bu nutku gazetelerde okuduğum zaman karar verdim; bir mektup yazacaktım; Bunu fikir namusu borcum addettim. Fakat aradan üç dört gün geçtikten sonra gazeteler haber verdi, Cumhuriyet Reisi İstanbul'a geldi. Akşam Dolmabahçe'de defteri imzaladım. Kapıdan çıkar çıkmaz yaver yetiştirdi, Cumhuriyet Reisi sizi yemeğe bekliyor dedi. Şimdi yemekte

¹⁹¹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 38

hazır bulunanları birer birer arz edeceğim. Örfi İdare Kumandanı Sabit Noyan, ırkçıları Muhakeme eden Mahkeme Reisi Sabit Noyan, Cemil Cahit Paşa, o arada Sağlık Bakanlığını yapan muhterem Behçet Uz ve ismini hiç bilmediğim, Kemal Gedelec'in yanında bir Miralay hazır bulunuyordu. İrkçılardan bahis açılmıştı.

Devlet Reisi sözünü bitirdikten sonra, Hamdullah Bey ne düşünüyorlar? Kendilerini dinlemek isterim, dediler. Ben de bir mektup yazmak üzere idim, garip bir tesadüf sofranıza beni getirdi, düşündüklerimi arz edeyim dedi. Bizim bir tek Rus davasını anlamak hususunda büyük hatalarımız olmuştur. Rusya'yı yatıştırmanın mümkün olduğuna inandığımız bir devir oldu. Rusya' ya yaranmanın tehlikeyi uzaklaştıracağına inandığımız bir devir oldu. Fahiş hata, fahiş hata. Paşam, dedim ben ırkçı olarak itham edilenleri teker teker tanırım, bunların hiç biri ihtilâlcı tipi değildir. Zavallı Türk milleti fütihat yapacak mevkide değildir. Misakı Millîmiz, bizim kudretlerimizin, imkânlarımızın çizdiği bir huduttur,¹⁹² onun dışına çıkamayız, istilâ hamleleri yapmak elimizde değildir. Fakat kendisini tatmin etmek istediğimiz devlet ve millet, Orduda Panislamizm yapıyor, kilisede Panslavizm yapıyor, Londra'da toplanan kongrede Panslavizm yapıyor, bütün tarihinde Panslavizm yapmıştır. Acaba bizim, içerideki 5-10 hocayı, genci, doktoru ırkçılıkla itham etmemiz onların işine yarar mı yaramaz mı? Devlet Reisi sizin, sizin ağzınızdan Türk topraklarının Rusya'nın istila emelleri için bir faaliyet sahası olduğu itiraf edilirse yarın ajansta şöyle bir cümle görürsek: Türkiye'de Panslavizm, ırkçılık yapılıyor, bu

¹⁹²- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X., s. 38

Devlet Reisinin ağzından işitilmiştir, denirse, buna ne cevap vereceksiniz diye sordum. Arkadaşlar sözümü kapatıyorum, sırası geldiği vakit tekrar söz alacağım. Kanun tasarısında fevkalâde tehlikeli maddeler vardır. Yanlış tefsiri, manevî kuvvetlerimizi tamamen kırmak istidadındadır. O maddelerde söz alacağım. Arz edeceğim nokta şudur; Rusya ile bizim aramızdaki ihtilaf Türkiye Devletini üç asırdır düşündürüyor. «İkinci Cihan Harbinden sonra» Devlet idarecileri Avrupa'yı silahsız gördüler, müdafaasız gördüler. Avrupa'nın bel kemiği kırılmıştır. Almanya bizim gençliğimizde Düveli muazzam denilen devletlerden Fransa yere serilmiştir, İtalya mağlûptur, tükenmiş bir İngiltere ve harbin içinden bin bir iştiha ile çıkmış bir Rusya vardır. Bunu yatıştırılm zihniyetine saptılar ve müsamahalı davrandılar. Hata ettiler, günah işlediler, komünizmin yayılmasına sebep oldular. Şu halde size soruyorum; fikir cereyanına karşı nasıl mukabele edeceksiniz? Bir imana karşı tek mukavemet çaresi, mukabil imandan ibarettir. İster misiniz, vaktiniz var mı, tahammülünüz var mı, size hatıranızda yer tutmaya müsait addettiğim iki misali söyleyeyim. Arkadaşlar iki muhteşem misal:¹⁹³

Mısır tarihinin bize kaydettiği en eski istilâ Hirkos istilasıdır. Hirkos'lar geldiler, yediler, yaktılar ve çıktılar. Bundan sonra Mısır yine istilâya uğradı. İranlılar burayı istilâ ettiler. Keyhusrev zamanında. Bundan sonra Roma istilâsı oldu. Bizans istilâsı oldu. Yedinci asırda; Hicretin 22 'beş defa, Türkler Devlet kurdular. Kürtler devri, Eyyübî devri, Çerkezler, Gürcü devri yaşandı. Nihayet Napolyon da bu kıtaya girdi, çıktı.

¹⁹³- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X., s. 39

İngilizler bir asırdır buradadırlar. Bugün Mısır'la mücadele halindedirler; hâlen bir tarafta tutunuyorlar, belki çıkmak zamanı gelmiştir. Arkadaşlar; Mısır'da asıl fetih kimindir? Bir alem göçtü, açık denizlerde bir geminin direğinin ucuna kadar kayboluşu gibi muazzam bir alem göçtü, eski Mısır diniyle, diliyle, adetiyle, ahlâkiyle, kıyafetleriyle, kanunlarıyla göçtü. Onun yerine 20 bin aratın getirdiği bir Araplık davasının peşinde asırlarca koşan yeni bir âlem peyda oldu. Yani bir imam muzaffer oldu, silahlar muzaffer olmadı. Bir Roma seyahatim var: Katakomba gittim, 15 dakika zor tahammül ettim. Başıma kan hücum etti. Evvelce Hıristiyanların gizli ibadet yaptıkları, dehlizlerin içindeki raflarda bir sürü kafatasları var. Orakla, sirklerde insanları kaplanlara, aslanlara yedirdiler, ateşlerde yaktılar. Acaba Hıristiyanlık paganizmi orada yendi mi, yenmedi mi? Şimali Cermen paganizmi yendi mi, yenmedi mi? Yendi arkadaşlar, yendi.

Anadolu'nun tarihini biliriz. Elen devri, Roma devri nihayet bir Bizans devri vardır. Nihayet buraya bir din geldi, buraya Anadolu ya yepyeni bir medeniyet geldi. Biz yirmi sene sonra, tabii biz görmeyeceğiz. Gençler 9 asrı dolduran bir devri tespit edeceklerdir. 1071 'de Anadolu'ya Türkler geldi, hemen arkasından 1080'de Rumeli'nde henüz bu dinde olmayan zayıf Türkler göründüler. Peçenekler, Kumanlar. Şaman Türkler. Onlar Kaybolup gittiler. Tarihte onlardan zade coğrafi bazı isimler var.

Soruyorum size mütemadiyen beş bin şekle giren, dünyanın her tarafına hülül eden ve bizim için bir ölüm tehlikesi teşkil eden komünizme karşı kendinizi müdafaa etmek için yalnız kanun mu çıkaracaksınız, hapishane mi

göstereceksiniz? Yoksa ruhlar içinde, milletin tarihine, şuuruna dayanan bir müdafaa mı yapacaksınız? Bunu soruyorum size.¹⁹⁴ (Sürekli alkışlar)

BAŞBAKAN ADNAN MENDERES (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, hepiniz gibi ben de konuşma üstadı Hamdullah Suphi'nin buradaki çok güzel ve heyecanlı hitabını büyük bir zevkle dinledim. Hakikaten kendisini dinlemek her zaman için bir zevk ve bir mazhariyettir. Ancak sözlerine zemin teşkil eden, mesnet teşkil eden tez, hâdisemizle, mevzuumuzla sıkı sıkıya alâkalı mıdır, değil midir? Üzerinde durulması lâzım gelen bir mesele teşkil etmektedir. Hiç şüphe yoktur ki Türk camiasının sosyal telâkkileri, dini telâkkileri, siyasî ve idarî idealleri komünizm cereyanı ile fikir olarak komünizm cereyanı ile mücadele etmek bir hâkimiyet üstünlüğü temin etmeye kâfidir, yeter artar. Fakat mesele bu mevzu değildir arkadaşlar. Sayın üstada hatırlatmak istediğim nokta bu nokta olacaktır.

Arkadaşlar; bugün komünizm bir fikir hürriyeti mevzuu olmaktan çoktan çıkmıştır. Asırlık ve asırlık hürriyet vatanları dahi bugün komünizmin teşkil etmekle olduğu büyük tehlike karşısında korunmak tedbirleri almak ve bağlı kaldığı büyük hürriyet ideal ve prensibinden bigûna fedakârlık yapmak mecburiyetinde kalmaktadır. Bu hal karşısında ensemize ve bağrımıza yapışan bir tehlike teşkil eden, dünyanın bugüne kadar tek başına en büyük kuvvetini nefsinde toplamış olan bir dış kuvvete dayanmak suretiyle, ona casusluk yapmak suretiyle vatan içinde vatan hıyanetini din haline getirmek suretiyle çarpışan ve mücadele eden bir

¹⁹⁴ - T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X., s. 39

teşkilata karşı ideal bir görüşle bu tarzda bir mücadele sistemi tavsiye etmek, beka şartlarımızın temini bakımından büyük bir gaflet teşkil eder kanaatindeyim. Bendeniz sadece bu noktayı, yani komünizmin bugün reel bir tehlike olduğunu, bir fikir cereyanı olmaktan çoktan çıktığını, bir nevi yeni emperyalizmin ta kendisi olduğunu, ilk hedefi, memleketimizi bir üst olarak ele geçirmek bulunduğunu tebarüz ettirmek suretiyle tehlikenin azametine işaret etmek isterim.

Kendilerinden soruyorum; Bu çok güzel izahları, bu çok güzel tasvirleri efektif olarak tatbikat sahasına konulmak lâzım gelirse ortaya çıkacak netice ne olur? Ne yapalım, kanunu yapmayalım mı?

Kalplerimiz ve vicdanlarımız bir memleket tehlikesi teşkil eden bununla, mücadele aşkıyla doludur. İşte bu kalp ve vicdanlarımızın mücadele aşkı, bunun tezahürü buradan çıkacak kanun olacaktır. Bizim mücadele ruhumuzdaki aşkı bir kanun halinde takarrür ettirip çıkarmak kendimizi müdafaa etmek için en kuvvetli silâhını teşkil edecektir.¹⁹⁵

REŞAT ŞEMSETTİN SİRER (Sivas) — Affınızı İstirham ederim tasti ediyorum, fakat Sayın Başbakan huzurunuzda beni bir kaç noktayı açıklamayı açıklamaya davet etti. Kendisiyle her istediği noktada karşılaşmaktan kaçmam. Onun için huzurunuzu yine bir kaç dakika işgal edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım; bendeniz biraz evvelki maruzatımda enstitülerimizden 400 kişi ayrılmış olduğunu söylemiştim: Sizi memnun edecek bir keyfiyet olarak arz edeyim. Allah çok şükür bu 400 kişinin hepsi

¹⁹⁵- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X., s. 40

hasta insanlar değillerdi. Yalnız Enstitüleri şimdi arz edeceğim sebepten dolayı çabuk kurmuştuk. Kaliteye fazla dikkat etmeden enstitüler kadrosu teşkil olunmuştu. Bu müesseseleri kuvvetli müesseseler haline getirmek için menşeleri itibariyle Enstitülerde değil başka sahalarda hizmet etmesi icap eden elemanlarımıza da oradan çekmek lazım geliyordu. Yoksa tekrar ediyorum bu 400 kişinin hepsi de hasta elemanlar değillerdi.¹⁹⁶

Burada bir noktayı daha cevaplamak isterim. Bir suali mukadderle karşı karşıyayım ki Sayın Menderes de beyanlarında bu noktaya temas ettiler. Enstitülerin kurulmasında niçin acele edildi? Bu acele edişin büyük saiki biran evvel Türkiye'de demokrasiyi kurmak idi. Yoksa sandığa atacağı kâğıdı okumasını bilmeyen, sandığa atacağı kâğıdı yazmasını bilmeyen bir kitle ile demokrasi olamaz. Her şeyden evvel, her şeyden mukaddem ve vazifemiz bu milleti okuryazar hale getirmektir. İkinci noktaya, da cevap arz ediyorum: Sayın Menderes benim 1948 senesinde Millî Eğitim Bakanlığından ayrıldığım zaman vaki bir mükâlememizden bahsetmektedir. Sayın arkadaşlar, zannediyorum ki hatıraları kendilerini aldatmaktadır. Hakkı Gedik Bey arkadaşımız o günlerde zannediyorum ki hatıraları kendilerini aldatmaktadır. Hakkı Gedik Bey arkadaşımız o günlerde o zamanki milletvekili arkadaşlarımdan Ali Kemal Yiğitoğlu ile görüşmüştür. Ali Kemal Yiğitoğlu geldi, bana nakletti konuşmalarını. Gedik ona telehhüf ettim, bu adam birtakım iyi işler yapıyordu niçin bu adamı ayırdınız, demiş.

¹⁹⁶ T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X., s. 40

Bu suretle Hakkı Gedik arkadaşımız teessürlerini ifade etmiş. Bir aralık Hakkı Gedik ile gazino da ben de karşılaştım. Ama bir şey konuşmadık muhterem Adnan Menderes'le böyle, böyle bir mevzuda karşılaşıp konuşmamız vaki olmamıştır. Ben böyle bir şey hatırlamıyorum.

Yalnız müsaadenizle size başka bir ciheti arz edeyim, sayın arkadaşlarım, 1948 senesinde Millî Eğitim Bakanlığından ayrılmam sırasında önemli bir işle meşguldüm. Ankara Dil, Tarih - Coğrafya Fakültesine sığınmış olan birtakım elemanları temizlemek işi ile meşguldüm. Bu gayret birçok çevrelerde maalesef Demokrat Partiye mensup bazı muhitlerde de üniversitelerin muhtariyetine ve istiklaline tarafımdan yapılmış bir tecavüz telakki edilmişti. Ben oraya sığınmış olan ve gençleri zehirleyen anasırı temizlemek için kanunun bahsettiği arka kapılardan ve geçitlerden istifade etmeğe çalışıyordum. Ve burada muhterem saflarınızda; bunu derken arz edeyim ki bu Demokrat Partinin safları içinde tanışmakta olduğum 150 insan biliyorum ki kendilerine ancak hürmetle ve muhabbetle bağlıyım ve diğerlerini de tanıdıkça bu sayının da çoğalacağını tahmin ediyorum cidden muhterem arkadaşlar. Bunu böylece ifade ettikten sonra ilave edeyim ki, o zaman benim bu hareketimi Üniversitelerin muhtariyetine karşı bir tecavüz diye tavsif eden bir kaç makale yazanlar da aranızda bulunmaktadır. Onun için Sayın Başbakanın ben de şahıslar üzerinde durmaktan içtinap etmelerini rica ederim.¹⁹⁷

¹⁹⁷- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X., s. 40

Şimdi son bir noktayı mecbur olduğum için arz edeceğim. Bilmiyorum muhterem Menderes ile mi yoksa bir diğer arkadaşla mı bu hususta münakaşa ettim. Belki de Sayın Koraltan'la olacak. Evkaf apartmanının yanındaki sokaklardan geçerken bu zat hakkında I bir münakaşa yapmıştık. Konu şu idi o tarihte. Rusya İkinci Dünya Harbinden muzaffer çıktı mı; kendi I sınırlarındaki memleketlere istediği nizamı vermekle kendisini haklı bulduğunu ilan etmiş ve Polonya'ya tecavüz etmişti. O sırada bir eski Devlet adamımızın bir Amerikan gazetesinde ki o günlerde Rusya bizden de doğu vilayetlerimizi boğazları ve istiklalimizi istemişti, beyanatu intişar etti. O devlet adamımızı Rusya'nın kendisiyle hem hudut olan memleketlerde emniyetinin icap ettirdiği tedbirleri almaya hakkı vardır, diye beyanatu intişar etti. Kendisini bu kürsüde müdafaa etmek vaziyetinde olmayan bir insanın adını açıklamakta mazurum. Şimdi o adam Devlet hizmetindedir.

Binaenaleyh millî bir meselede, millî bir dava karşısında yekvücut olmamız lazım geldiği bir sırada enstitü işlerinde geç kalındı falan diye partilerin birbirini incitmeleri doğru değildir, bunlar ancak davaya zarar verir arkadaşlar.¹⁹⁸

İŞLETMELER BAKANİ HAKKI GEDİK (Kütahya) — Sayın arkadaşlar, ben hadiseyi uzun boylu izah edecek değilim. Ortaya atılan bir mevzu vardır, ben de o mevzu konuşulduğu zaman orada bulunduğum için sayın arkadaşlarımızın buttun aksini izah etmiş olması bakımından bunu izah etmek mecburiyetinde kaldım. Pekiyi hatırlıyorum, isterlerse o zaman hangi masada

¹⁹⁸- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X., s. 41

oturduğumuzu da ispat edebilirken. Koridorda gidiyordum, kendilerinin bana doğru yanaştığını gördüm, sınırlı bir hali vardı. Millî Eğitim Bakanlığında ayrılmıştı. Birlikte konuşarak gittik. Dedim ki, neden bu kadar kederlisin, hizmetleriniz oldu, çalıştınız, yararlı ve faydalı işler gördünüz. Evet, 400 kişiyi temizledim, bunun cezası olarak da beni Millî Eğitim Bakanlığında aldılar, dedi.¹⁹⁹

REŞAT ŞEMSETTİN SİRER (Sivas) — Hayır, hayır, yalandır.

İŞLETMELER BAKANI HAKKI GEDİK (Devamla) — Bu arada Adnan Menderes de gelmişti. O da şahittir. O günkü söylediklerini pekiyi hatırlıyorum.

BAŞKAN — Lütfen sükûneti muhafaza edelim. Söz Millî Eğitim Bakam Tevfik İleri'nindir.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI TEVFİK İLERİ (Samsun) — Muhterem arkadaşlar; Reşat Şemsettin arkadaşımızın bir hususu tavzih sadedinde beni kürsüye davet etmeleri dolayısıyla huzurunuzdayım. Şu ciheti birçok yerlerde söyledim. Burada bizzat huzurlarınızda ve heyeti umumiyenizin huzurlarında tekrarda fayda görüyorum. Eski iktidar zamanında, kısa bir müddet için dahi olsa, Millî Eğitim Bakanlığında Reşat Şemsettin'in gelmiş olması bu dava hesabına, memleket hesabına ve bizim bugün yapmakta olduğumuz işleri bir parça olsun hafifletmek hesabına daima şükranla kayıt ve yâd ederim.

Kendilerinin temas ettikleri hususta ben de ısrarla duracağım. Komünizmle mücadele gibi cihan şumul bir dava karşısında, mutlaka partilerin üstünde bir yer almak hepimize düşen bir vazifedir. Bunu kendilerinden ve

¹⁹⁹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.151 Pazartesi, X., s. 41

bütün arkadaşlarından bu noktada hassasiyet rica ederim. Konuşacağım mevzu çok samimî olacaktır.

Reşat Şemsettin'in bu davadaki hizmetlerini böylece tespit ettikten sonra şunu açıklayayım ki, her şeye rağmen devraldığımız müesseseleri, bilhassa köy enstitülerini birçok hastalıklarla, birçok mikroplarla malul olarak devraldık. Demin askerî yargıç arkadaş burada köy enstitülerinden ve Hakkı Tonguç'tan bahsetti. Bana sorarsanız Reşat Şemsettin arkadaşın, köy enstitülerinden, Hakkı Tonguç'tan bahsedışı ile onun bahsedışı arasında bir fark vardır, onun yanında bu çok hazindir. Hadiseyi çok korkunç mahiyette burada aksettirdiler. Bunlar burada zapta da geçmiş bulunuyor.

Şimdi, Sayın Başbakanın, birçok işler yapmak zarureti vardır, birçok müşküllerle karşılaşıyorum, yolundaki iddialarım kabul etmek istemediler. Bir şeye temas edeceğim. Demin burada İsmet İnönü'yü iğfal etmiş olmakla onu kandırılmış olmakla, iyi bir dava uğrunda onu yanlış yollara şevketmiş olduğunu açıkça söyledikleri Hakkı Tonguç'a Reşat Şemsettin, bu millî hislerle acaba ne yapmak isterdi? Çok şey yapmak isterdi. Ama kabul etmek istemedikleri, o destek, istediğini yaptırmamıştır. İlk tedrisat umum müdürlüğü gibi çok aziz bir mevkiden alınarak ancak ikinci aziz bir mevki olan talim terbiye heyetine nakletmekle iktifa etmişlerdir. Bunu kabul etsinler. Bu Reşat Şemsettin'in kendi arzusu değildir. Fakat Hakkı Tonguç'a destek olanın arzusudur.

Bu Hakkı Tonguç bir müddet talim terbiyede kaldıktan sonra Atatürk Lisesine Resim Hocası yapılmıştır. Hakkı Tonguç, değil, ilk tedrisat umum müdürü, değil talim terbiye heyeti azalığı, değil resim

hocalığı Türk çocuğunun karşısına çıkamayacak kadar bu memlekete hıyanet etmiş bir adam olması sıfatıyla onun oradan tutulup atılması şükür olsun, bize nasip olmuştur.²⁰⁰

Çünkü biz, davamızın uğrunda çalışırken yalnız arkadaşlarımızdan müzaheret gördük, bütün Hükümet azalarından ve başkanından yardım gördük. Ve istediğimizi yapabilmek imkânını Milletten aldık. İşte dünle bugünün bariz vasfı da budur. Arkadaşlar, devraldığımız müessese temiz değildi, dedim. Bir ay evvel Arifiye Köy Enstitüsü Müdürünü, 6-7 aylık sıkı bir teftişten sonra vekâlet emrine almak zaruretinde kaldık. Reşat Şemsettin Beyefendi arkadaşımızın İlk Tedrisat Umum Müdürlüğüne getirdiği ve benim orada bulduğum zata, Arifiyeye tayin edilmiş bulunan bu arkadaşı, bu müdürü ona sordum, nasıldır? İyidir, nasıldır, iyidir. Yaptığım tahkikat sonunda maalesef hiçte iyi olmadığı meydana çıktı. Kütahya Mebusları bilirler. Altı yedi aylık bir tahkikattan sonra bu arkadaşı vazifesinden uzaklaştırmış bulunmaktayım.

Şunu ifade etmek istiyorum, devir aldığım günden bugüne kadar üzerinde hassasiyetle durulduğu halde, hâlâ durmakta olduğumuz halde bunları birer birer aramakta, bulmakta ve saf dışı yapmaktayız. Bir hadise anlatacağım, bilmiyorum, Reşat Şemsettin Bey biliyorlar mı? Kendileri çok şey biliyorlar. Bir seneden beri inceden inceye yaptığımız tahkikat sonunda, komünizm manifestosu tercüme edilerek Hasanoğlan Enstitüsünün birtakım talebelerine dağıtılmış olduğunu tespit ettik. Bu

²⁰⁰- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 41

iş bu kadar sistemli, bu kadar hainine idare edilmiştir. Hakkı Tonguç'un bu derece laubalilik, müsamahalı teşvikleri olan dosyası hazırlanmış ve Şûrayı Devlete verilmiş bulunmaktadır.

Şu cihetle de temas edeceğim. Her devirde ahlaksızlık da olacaktır, komünistlik de olacaktır; kendilerinin de dedikleri gibi komünistlik ordu yada girmek isteyecektir, mektebe de girmek ister, cemiyete girmek ister, bunun tamamen tertemiz olduğu bir devri görmek belki mümkün olmayacaktır, Bizce mühim olan ve mümkün olan cihet, cemiyet içindeki bu hastalığa karşı cemiyetin göstereceği reaksiyondur. Cemiyet bu hastalığa karşı ne kadar reaksiyon gösterirse o cemiyet o kadar sıhhatli demektir. Elimizdeki vesikalardan şunu anlıyoruz: İçişleri Bakanlığı Millî Eğitim Bakanlığına yazı yazmış; Hasanoğlu Köy Enstitüsünde bir fuaye var, korunması mühim plan bir cihet var demiş. Maarif Bakanlığında reaksiyon yoktur. Bu yazı hasıraltı edilmiştir.²⁰¹

İçişleri Bakanlığı tekrar yazmış bu yazıya yine cevap alamamıştır. Aylar geçmiş meşhur yangın hadisesinde bu yazılar yanmış ve nice nice sonra siz, vakitle bize bir yazı yazmıştınız, yangında bu yazı yandı. Neydi o yazı? Demişler tahkikat yapılmış, fakat ondan sonra deliller ve vesikalar yok edilmiş. Bu, reaksiyon yokluğudur. Korkunç olan budur. Yoksa burada ahlaksızlık olabilir buna karşı nasıl bir reaksiyon gösteriliyor? Mesele oradadır. Bugün bütün hassasiyetimiz işte burada temerküz ediyor. Ufak bir

²⁰¹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 42

haber alındığı zaman bu vaka üzerinde dikiliyor ve orada bu işi hallediyoruz.

Kendileri dediler ki; «Bu işin başına geldiğim zaman Fuat Köprülü ve daha bir kaç arkadaşı bu millî davada beni desteklediler.» Bu büyük bir mazhariyettir.

Şunu ben de itiraf edeyim ki; ben de bu mücadeleye başladığım zaman Reşat Şemsettin başta olmak üzere birtakım Halk Partili milletvekili arkadaşlarım, geldiler, bana kuvvet verdiler, teşci ettiler. Fakat maalesef bu münferit teşciler karşısında memnuniyetle ve daima desteklenmek yerine kösteklendi. Elimizi attığımız meselelerimiz üzerinden hiçbir zaman müfettişi, muhakkiki eksik ötmedik, şunun veya bunun sözü ile yalnız kendi şahsî görüşlerimizle hiçbir arkadaş hakkında muamele yapmadık, teenni ile hareket ettik, çünkü haksız bir muamele yapmaktan çok korktuk.

Bu kadar ince bir hassasiyetle bu işin üzerinde durduğumuz halde, biliyorsunuz, galiba belediye seçimlerinde olacak, Halk Partisi Başkanı bütün vatandaşlar önünde; şuna veya buna komünist diyerek bütün vatandaşlar tehlike ve tehdide maruz bırakılıyor, diye giriştiğimiz dava dejenere edilmek istendi. Biraz evvel arkadaşlar burada Esat Adil'in Sosyalist Partisinin gazetesi olan ve Pravda'nın Türkçesi olan gerçek adını taşıyan bir gazeteden bahsettiler. Bu gazetenin koleksiyonuna bakın, her zaman olduğu gibi komünist mücadelesine girmiş olduğumuz için bizim adımız bu gazetede ırkçı oldu, Turancı oldu, Faşist oldu, mürteci oldu. Hiç unutmuyorum bir gün bu komünist gazete Malatya'da lise talebeleri tarafından yırtıldığı zaman gazetenin başyazısı şöyle idi: Müsterih ol Tevfik İleri...

Ne yazık ki birçok kimselerin tasvibine mazhar olmamakla beraber bir partinin adına çıkan gazete ve aynı yolda hareket etti, birçok arkadaşımıza da aynı tempo ile faşist dedi.²⁰² Hatta iki gün evvel şurada komünist mücadelesi için, komünist kanunu için bütün ıstıraplarıyla konuşan insanlar bir gün sonra aynı gazetelerde damgalandılar. Evet, millî davalarda partiler üstünde hareket edelim. Bunun dışında her zaman birbirimizle mücadele ederiz. Fakat Millî davaları dejenere etmeyelim. Bunları yaşatalım. Bir noktaya daha temas edeceğim. Köy Enstitülerini nasıl teslim aldınız dediler. Kendileri gayet iyi bilirler. Komünizmin telkin unsurlarından birisi de, aile mefhumunu yıkmak yok etmektedir. Din mefhumunu yıkmak nasıl gayelerinde biri ise, aile müessesesini yıkmak da diğer gayelerinden biridir. Birtakım genç insanların komünizme inhimaklerini temin etmek için buldukları çare, para yerine serbest cinsi münasebettir. Gençler bununla avlanıyorlar arkadaşlar. Köy Enstitülerinin bir feci manzarası da budur. Dağ başlarında kurulmuş olan, Valilerin ve Maarif Vekâletinin umumî müfettişlerinin girmesi yasak edilen ki bu arkadaşlar her yere girer oraya giremezler bu müesseselerde 500 erkek çocuğun, yanında hepsi 16, 20, 22 yaşlarında, 60 - 70 kız çocuğu beraber okur, beraber çapa çapalar. Beraber horon oynar. Gece yan yana pavyonlarda yatar. Bu yüzden nice çocuklar düşmüştür. Bu gizli celsede söylenebilir. Nice köy kızları serbest fuhşa teşvik edilmiştir. Bunu Reşat Şemsettin'den sonra teslim aldığımız zaman oradaki kızları toplayarak,

²⁰²- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 42

ayırarak, İzmir’de tertemiz bir yuva içinde toplamak ve ayrı bir kız enstitüsü haline getirmek ve böylece bu memleket içindeki çibanbaşlarını temizlemek çok şükür olsun bize nasip oldu.²⁰³

Tekrar edeceğim, eğer bir Reşat Şemsettin Sırer gelmemiş olsaydı eski iktidar zamanında Maarif Vekâletine, ben veya benden başka herhangi bir Millî Eğitim Bakanı bu temizliği yapmakta çok daha fazla mücadele edecek, çok daha fazla ter dökmeye mecbur kalacaktı. (Bravo sesleri, alkışlar)

Binaenaleyh bu hâdiseyi böylece tebarüz ettirdikten sonra, birçok yerlerde söylediğimi burada tekrar ederek elinde olmayan imkânlarla rağmen vazifesini başarmış olmasından dolayı Millî eğitim camiası ve memleket adına Reşat Şemsettin Sırer'e teşekkür etmeyi vazife bilirim. Bu münasebetle şu veya bu mücadelemizde köstek değil, destek olabilmek için bize yardım etmesini rica edeceğim.²⁰⁴

BAŞKAN — Ahmet Kemal Varınca

AHMET KEMAL VARINCA (Gümüşhane) —

Efendim, demin gizli celsenin devamını rica etmekte haklı imiştin. Çünkü haklı olduğumu şimdi anlıyorum. Evvelâ bir aile konuşmasında şahıslardan, günahlardan, ıztırarlardan, her şeyden bahsedebiliriz. Ben de otuz yıldan beri bu komünist davasını salisen bizzat takip ettiğim için ve bu hususta demin burada beyanda bulunan yargıç beyin ifadelerinden daha ehemmiyetli olarak

²⁰³ - T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 42

²⁰⁴ - T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 43

birkaç vakayı bildiğim için bunları arz edeceğim ve şahıslardan bahsedeceğim. Burada ilk komünist partisini yapan, Mustafa Suphi'dir. Mustafa Suphi, Erzurum'a, Erzurum hududundan geçtiği vakit ki o vakit kuvayı milliyet devrinde biz buradaki müstevlileri atmak için Bolşevkilerle şöyle yandan bir temas etti. O zaman dahi Moskova'dan gelen cereyanlara karşı yine Mustafa Suphi'nin yüzüne bu millet tükürdü. Onu, avanesiyle birlikte öldüreceklerdi. Fakat Allah razı olsun bildiğiniz gibi denizde, dalgaların arasına karıştı gitti. Yani bu nasyonalistler, milliyetçiler, bu Mustafa Suphi' yi ve komünistleri ta denizin dibine kadar yuvarladı. Allah bunlardan razı olsun. Bunu yapanların başında Deli Hamit Bey vardı. Bu adamlar dünya komünist olsa yine milliyetçidirler. Bu böylece bittikten sonra burada zikredilen adamlar hakkında benim şahsî müşahede ve kanaatlerim vardır onları da arz edeceğim. Çünkü temas ettiğim ve ismini zikrettikleri o adamlar hakkında benim şahsî bilgilerim vardır.

İki numaralı komünist Nazım Hikmet, Anadolu Kuvayı milliyet mücadelesinde, İstanbul'la alakasını kesmişti. Ben o vakit İnebolu'da kaymakamdım. İstanbul'dan vapurlar dolusu insan geliyordu. İstanbul'dan Anadolu'ya geçmek için tek bir delik var, İnebolu. İki grup var bu grubun birisi askerleri diğeri de sivilleri teşkil ediyor. Bana rapor verdiler şu gelen vapurda üç şairimiz var, dediler. Bunlardan iki tanesi hamdolsun içimizdedir birisi Halk Partisinin Milletvekili, diğeri Demokrat Partinin Milletvekili, üçüncüsü de Nazım Hikmet idi. Ben o zamanki endişeleri nazara alarak her üçünü de İstanbul'a iade etmek istedim. Dâhiliye Vekili ile doğrudan doğruya temas ettim. O vakit Refet Paşa

Dahiliye Vekili idi ise de o devirde kendisi meşgul olduğu için Adnan Adıvar Dahiliye Vekiline vekâlet ediyordu. Bana dedi ki, sen bunların ikisini iade et ama Nazım Hikmet'i iade etme dedi. Niçin dedim ve ben Nazıra Hikmetli çağırdım. Gel dedim, niye geldin, Anadolu'da ne hizmet edeceksin. Şiir söyleyeceğim dedi. Getir dedim getirdi ve şiirlerinin bir iki tanesini okudum. O zamanki Bolşevik terennümü hislerinden ibaretti. Anadolu'ya gidemezsin dedim. Ben gideceğim Orduya şiir söyleyeceğim, onları cesarete getireceğim. Türk köylüsü senin şiirlerinle harp edecekse etmesin, sen gideceksin birader, dedim. Giderdin, gitmezdin; Adnan Beyle doğrudan doğruya karşı karşıya geldik. Çünkü vilayetle temas yok. Adnan Bey bana yazdı; kabul etmem dedim. O zaman bir vali vardı, Raşit Paşa. Bu zat bana dedi ki sen aksilik ediyorsun; işte üç kişi gelmiş, birisini gönderdin, bu da kalsın. Kendisine, canım paşam bu adam muzırdır, ben bunda bir tehlike görüyorum, bunu da gönderelim dedim. Canım yetişir, gençtir falan dediler. Halide Hanımefendi, kendileri de buradadır, onun anasını tanımış, ahababı imiş; bu gençtir, yetişir, ıslahı hal eder dediler. Ben, Ankara'da “ehibba ve kurena” hükümeti teşkil etmek istiyorsanız ben orada yoğum dedim. Reşit Paşa yapma, etme dedi ve Nazım Hikmet'i Ankara'ya gönderdik. Onun günahını hâlâ çekmekteyim. Ben dayanacaktım. Dayanacaktım yani, oradan İstanbul'a gönderecektim. Ne ise, Nazım Hikmet budur işte. Bu adam anadan doğma komünisttir, yani Nazım Hikmet öyle bildiğiniz gibi bir adam değildir. Sonra; bu isimleri geçen komünistlerden üçüncüsü Sabahattin Ali'dir. Onların hareketlerini tespit etmek lazımdır. Efendim; ben vaktiyle işlenmiş günahları

belirtmeye çalışıyorum. O günahlardan temizlenmek lazımdır.

Bu Sabahattin Ali Konservatuarda muallim iken, Stalingrad zaferinden sonra ne dese beğenirsiniz; şu ağaçları görüyor musunuz, bu ağaçlara numara koyun; Ruslar gelecek sizi asarken karışıklık olmasın. Herkes ağacına gelsin diyorlar. Bu adam sonra ne oluyor? Hiç.

Şu Şevket Süreyya sıtmaya tutuluyor. Deli oluyor, camları kırıyor, Gülhane Hastanesine getiriyorlar. Benim de kızım orada yattığı için şahit oldum, yaşasın Stalin diye bağırdı, nedir niçin böyle bağırdı dedim. Deli olmuş dediler. Hâlbuki bu onun tahteşuurundan geliyordu. Bunlara bir şey yapılmamıştır. Öteki ne oldu? Bulgaristan'a kaçarken kendi teşkilatı tarafından öldürüldü.

Benim şahsî kanaatim şudur: Hepimiz bu Komünistlik meselesinde lazım gelen şiddet ve hareketi gösteremedik. Demin burada söyledikleri gibi, hakikaten reaksiyon vardır. Benim içimde de reaksiyon var. Bu adamlar sayılı adamlar, bu adamlara bu kadar yüz vermek doğru değildir. Biz mücehheziz bundan korkmuyorum.²⁰⁵ Bunlar Türk köylüsüne de nüfuz edemezler. Çünkü Türk köylüsü üç zırhla mücehhezdir. Birisi Dini, diğeri, ailesi, üçüncüsü de toprağıdır. Bu üç zırh onu korumaktadır. Bu komünistlerden birini gönderin eğer Türk köylüsüne nüfuz edebilirlerse aşkolsun. Edemez. Ama din bakımından, aile bakımından tahribat görenlerde başka. Belki onlar üzerinde tesir yapabilirler bundan korkarım. Bunlar tamamen gençler üzerinde işlemektedirler. Gençlerin içinde bizim de

²⁰⁵- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 44

evlâtlarımız vardır. Dikkat ederseniz, bu gençlerde din namına hiçbir şey yoktur. Bizim elhamdülillah anamızdan babamızdan öğrendiğimiz kuvvetli bir dinimiz ve inancımız var.²⁰⁶

HAMDULLAH SUPHİ TANRIÖVER (Manisa) — Arkadaşlar, bir tek dakikanızı işgal etmek için huzuruza geldim. Okuduğum bir cümle; senelerce evvel okuduğum bir cümle derki; hitabet kürsüsüne çıkarken ayaklan titremeyen, ne yaptığını bilmeyen adamdır. Eğer bu hitabet kürsüsü, bir cemiyet kürsüsü değil, bir mektep kürsüsü değil, bir millet kürsüsü olursa yalnız dizleri titrememeli, kalbi de titremeli, azim mesuliyet duymalıdır. Ben mesuliyet duyarak karşınızdayım.

Bazı şeyler vardır ki mutlaka söylenmek lâzımdır. Münakaşalar oldu, belki münakaşa kelimesi bile yerinde değildir. Şemsettin Sırer'in konuşmasını, Hükümet reisinin konuşmasını derin bir zevkle dinledim. Bu iyi bir konuşma oldu. 2 - 3 gün önce bu münakaşa etrafında Hükümet reisi, Halk Partisine mensup arkadaşlarımızı teskin etmek için, onlara ferahlık vermek için güzel bir nutuk irat ettiler.

Millet Meclisi kürsüleri, bir milletin manevî kuvvetlerinin en mühim tezahür yeridir. Millet iradesi orada görünür, zekâsı orada görünür, millî meclisler orada görünür Ben Türkiye'de komünizmden bahsederken ilk cümle olmak üzere bu münakaşaya sebep olan arkadaşlara müzahir olduğumu ifade ettim ve bu kanunun aleyhinde değilim. Başbakan benim sözlerimi

²⁰⁶- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 44

niçin böyle anladılar ifademde bir noksanlık mı vardı da böyle anladılar bilmiyorum, fakat ben sarahaten ifade ettim ki bu kanun bizim milletimize lâyıktır, bu münakaşa yerindedir. Büyük bir tehlikeyi geniş bir surette mütalâa ediyorum; komünizmin bir din olmadığını, bir ideoloji olmadığını iddia etmek müşküldür arkadaşlar. Gayet müşküldür. Kitapla ve nihayet kulaktan kulağa, bin bir çeşit vasıta ile dünyanın her tarafına yayılan şey, silâhla yayılmıyor, ordu ile yayılmıyor. Evvelâ fikir olarak yayılıyor. Yeryüzünde insan elinde bir tek vasıta yoktur ki onun birincisi fikir olmasın. Gökte uçan tayyare bir fikirdir, insanın harp fikridir, insanın seyahat fikridir. Elimizden çıkmış ne varsa hepsi fikirdir. O halde ben iki şey tavsiye ediyorum; bir taraftan kanunları yapalım, onları tecziye edelim, diğer taraftan, Büyük Meclisten rica ediyorum, ruhları boş bırakmayalım, o büyük bir hatadır, boş olan yeri başkaları doldururlar ve biz dışarıda kalırız.

BAŞKAN — Başka söz alan yoktur, mesele çözülmüştür, açık görüşmelere geçilmesini oyunuzda arz edeceğim: Kabul edenler... Etmeyenler... Açık oturuma geçilmesi kabul edilmiştir.

Efendim, tasarının tümü hakkında 24 arkadaş söz almış, daha ancak 4'ü konuşmuştur, vakit geçmiştir, binaenaleyh ayın 21 inci Çarşamba günü saat 15'te toplanmak üzere birleşime son veriyorum.²⁰⁷

Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ile Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının Türk Ceza

²⁰⁷- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi, X. s. 45

Kanununun 141'nci maddesinin ve Çorum Milletvekili Hüseyin Ortakcioğlu ve 2 arkadaşı ile Burdur Milletvekili Mehmet özbey'in, Türk Ceza Kanununun 515, 567 ve 568'nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu:

BAŞKAN — Efendim, tasarının tümü hakkında söz istiyen arkadaşlara söz vereceğiz. Millet Partisi adına istedikleri için ilk söz Osman Bölükbaşı'nındır.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Muhterem arkadaşlar, Birinci Menderes Hükümetinin programı Meclisimizde müzakere edilirken Millet Partisi adına görüşlerimizi açıklamıştık. Birinci Menderes Hükümeti programındaki aşırı sağ ve aşırı Sol cereyanlarla mücadele hususunda Millet Partisinin endişesini tebarüz ettirmiştik, Bugün aynı görüşe sadık kalarak tasarı üzerinde konuşacağız. Arkadaşlar, dünyanın bildiği bir hakikat vardır ki, komünizm siyasi ve iktisadi bir mezhep olmaktan tamamen çıkmış ve. Türkiye'nin yanı başında bulunan ve Türkiye için düşman olduğunu saklamaya lüzum görmediğimiz Sovyet Rusya'nın istilâ emellerinin vasıtası haline gelmiştir. Felsefi ve ideolojik mahiyetini kaybederek, yabancı bir devletin aleti haline gelen bir cereyana taraftar olanlara Türkiye'de müsamaha, göstermeyi bu memlekete bağlı hiçbir insan kabul edemez. Millet- Partisinin esas itibariyle iktidarla bu mevzuda hiçbir ihtilâfı yoktur. Hatırlarda olduğu üzere Birinci Menderes Hükümetini tenkit ettiğimiz zaman, aşırı sağ ve sol cereyanlar hakkında, mevcut programda bir kıstas kabul edilmediğini, program için bir kusur olarak ileriye sürmüş ve Komünizmle mücadelenin sadece Ceza kanunları ile yapılamayacağı hakikatini tebarüz ettirmiştik. Hepinizin bildiği üzere, komünizmle

mücadele etmek için üç türlü vasıta düşünmek mümkündür. Bunların başında gelen ve en müessir olduğuna kani bulunduğumuzu vasıta, bir memleketteki sefaleti, adaletsizliği ve sosyal sınıflar arasındaki gayritabîlikleri, muvazenesizlikleri kaldırmaktır. Hepinizin hatırlayacağı üzere, İkinci Dünya Harbinden sonra Avrupa'nın bir komünist istilâsına uğramasına mâni olmak istiyen Amerika, yeise düşen kütleleri arkasından sürükleyen komünizmi yıkmak için milyarlarca Amerikan Dolarını Avrupa'ya sokmuştur. Eğer Ceza kanunları kâfi gelseydi elbette ki böyle bir tedbire başvurulmayacaktı. Bu itibarla komünizmle mücadele etmek istiyen Hükümetin memlekette ki hayat pahalılığı ile de mücadele etmesini, sefaleti ortadan kaldırmasını ve yese düşeceklerin adedini mümkün olduğu kadar azaltmasını temenni etmek de vazifemizdir. Muhterem arkadaşlar, komünizmin hakiki mahiyetini halka anlatmak komünizmin maskesini düşürerek bir Moskof aleti olduğunu halka anlatmak komünizmle mücadele etmenin başka vasıtasıdır. Nihayet bir fikir ileri sürüyoruz: Fikre karşı en müessir silâhın fikir olduğu kanaatindeyiz: Hiç şüphesiz refahı artırmak, adaletsizliğe mâni olmak, komünizm cereyanını bu memlekette büsbütün ortadan kaldırmaz. Amerika gibi refahın en yüksek seviyesine ulaşmış bir memlekette dahi Rus ajanı olan komünistler vardır. Bu itibarla Hükümet hiçbir kanuni salâhiyet almasın gibi bir iddiada bulunmak aklımızdan geçen bir keyfiyet değildir.²⁰⁸

Muhterem arkadaşlar, bu umumi esasları tebarüz ettirdikten sonra mühim bir nokta üzerinde durmak

²⁰⁸- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, XIX, s. 132

lüzumunu hissediyorum. Her hangi bir meselede prensip itibariyle iktidarla beraber olmak, o gayeye varmak için kullanılan vasıtaların kifayetsizliği üzerinde durmak ve bazı tenkillerde bulunmak hakkını öyle tahmin ediyorum ki; muhalefetten nez etmez. Biliyorsunuz ki, vatandaşın bütün siyasi hak ve hürriyetleri Anayasanın teminatı altındadır. Vatandaşın bu haklarını kullanırken her türlü korkudan, endişeden vesveseden uzak kalması lâzımdır.

Kanunlar tedvin edilirken iftiraya ve tezvire imkân bırakacak şekilde elastiki hükümler kanunlara konulacak olursa suiniyet erbabına fırsat ve imkân verilmiş olur.

Hükümetin getirmiş olduğu kanun tasarısının gerekçesine dikkat edecek olursak orada demokrasiyi müdafaa etmek, hürriyeti müdafaa etmek, millî varlıkları müdafaa etmek esaslarını görmekteyiz. Binaenaleyh hepimizce mukaddes olan bu esasları korumak maksadıyla gelen bu kanun bizzat bu esasları zedeleyecek elastiki hükümlerden uzak kalmak mecburiyetindedir. Demokrasiyi koruyalım derken demokrasiyi zedelemekten uzak kalmalıyız.²⁰⁹

Kanunun hangi bakımdan bu dediğimiz mahzurları ihtiva ettiğini yeri gelince arz edeceğim. Yalnız bir noktayı hafızanızda canlandırmak isterim. Kanun iftiraya mesnet olabilir. Dünyada iftiraya mevzu olmayacak hiçbir şey düşünülemez. Bu itibarla bir kanun iftiraya mesnet olabilir diye o kanunun çıkarılmaması elbette teklif edilemez. Yalnız dikkat edecek olursak, siyasi mücadelede iftiranın silâhı olarak kullanılacak olan kanun hükümleri muayyendir. Beş altı seneden beri biz

²⁰⁹- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, XIX, s. 132

mücadele içinden gelmiş insanlarız. ' Hiç bir siyaset adamına bir hırsızlık isnat edilemez. Fakat böyle bir adama, devletin şahsiyeti aleyhine suç işlemiş gibi her türlü isnatların yapılması bu memlekette çok vakıadır. Bir insana komünistlik isnadı ve iftirası, bu iftiraların ve isnatların en korkuncudur. Acısını çeken insanlar olarak bunları, bugünkü iktidara, uzun sözlerle hatırlatmaya lüzum görmüyorum, günün birinde bizlere kızıl, faşist diyen adam, bu Meclis kürsüsünde vatanperverliğimizden dolayı teşekkür etti. Demek ki siyaset, deve kuşu, zaman ve yeri gelince öyle, icap ettiği zaman böyle düşünülüyor. Mareşal gibi, şahsiyeti bir millete mal olmuş bir adama komünistlik isnat ediliyor. Köy, köy dolaşarak o halde siyasi ihtirasın insanları bu nevi iftiralara götürmeyeceğini kim temin edebilir? Bu itibarla hükümetin eline çok kesin bir silâh veriyoruz. Bu silâhi hükümet de kötüye kullanabilir.²¹⁰

BAŞBAKAN ADNAN MENDERES (İstanbul) — Adliye var adliye.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Devamla) — Müsaade buyursun Adnan Menderes tasrih edeyim. Hükümet de kötüye kullanabilir, fertler de bu kanunlardan istifade ederek iftiralara başvurabilir.

Sayın Menderes buyurdular ki, bu silâhi Adliyeye vereceğiz. Evet, Türk hâkimleri bu silâhi mutlaka kötüye kullanacak değildir. Mutlaka Sayın Menderes Hükümetinin Adalet Bakanı, savcılara emir verecektir, Çünkü bu salâhiyeti haizdir diye böyle bir dava açtıracağını iddia etmedik. Böyle bir silâhi ele veriyoruz, kimin eline? İstikbalin eline. Bugün Menderes, yarın

²¹⁰- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, XIX, s. 132

başkası, kim, nerede kullanacak? Kimin nerede kullanacağını kimse bilmez. Komünistlik âdeta bir moda haline getirildi. Tabii bunu görmemezlikten gelemeyiz. Sayın Menderes'in bu adliye sözüne daha sonradan temas edeceğim.

Muhterem arkadaşlar; bakınız nelere istinat edilerek siyaset adamlarına yapılmış olan şeylerden bahsedeceğim.

Bunu söylemekle dünkü iktidara şunu yaptı, bunu yaptı diye bir hücum vesilesi aradığımı, muhalefette bulunan Halk Partisi zannetmesin. Mademki mühim bir mesele vardır, bunun bir de geçmişi vardır. Ona bakmak suretiyle hâdiseyi aydınlatmak tabii telâkki edilir kanaatindeyim. Bir tek misal arz edeyim: Arkadaşlar; Moskova radyosu neşriyatı, bu memlekette ele alınarak, Ali'ye vatanperver, Veli'ye vatan haini denmiştir. Bizzat Demokrat Partiye komünist denmiştir.²¹¹ Bir düşman radyosunun ne maksatla yaptığı katî olarak bilinmeyen, bilinmesine imkân olmayan neşriyatına istinaden vatandaşları vatanperver, vatan haini diye vasıflandırmak kötülüklerin en büyüğüdür. Bununla düşmanın eline eri korkunç silâh verilmiş olur.

Kim bu memleketin hayrına çalışıyor, kimler vatanperverdir, memleketin siyasi hayatında kimler müessir oluyor, onları halkın nazarında çürütmek istiyen Moskova radyosu methüsenâ, ediyor veya kimler kötüdür, kimler memleketin hayrına çalışmıyor, onları memleketin nazarında iyi göstermek için zemmediyor gibi bir düşünüş bu memlekette felâket olur.

²¹¹- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, XIX, s. 132

Şimdi bir misal arz edeceğim; şahitleri burada, Sayın Menderes zannedirim ki hatırlarlar; bunda kendi ismim de geçmiştir, özür dilerim. 1946 seçimleri dolayısıyla vazife aldığım Akdağmadeni'nde Haşim Tatlıoğlu'na cevap verirken; asırlık düşmanımıza hizmet etmiş ; bu vatanda satılmış insanlar varsa ve böyle bir Demokrat Parti varsa, mevcut Hükümet idam sehvası kurarak hesap sormazsa kendisinden alçak, kendisinden hain yoktur dedim. Şarta muallâk olan ve sırf bir isnadı çürütmek için söylenen bu söz Hükümetin manevi şahsiyetini tahkir telâkki edildi ve ben nezaret altına alındım. İfadem alınırken jandarma kumandanı ve Akdağmadeni Kaymakamı olan Faik isminde bir zat vardı, zannedirim şimdi Gerede'dedir, müfettiş bey partinizin mahiyetini biliyor musunuz?

— Biliyorum.

— Moskova Radyosunu dinlediniz mi? —
Gariptir, her ecnebi radyosunu dinlediğim halde, tesadüfen Moskova Radyosunu hiç dinlemedim, ne diyor?

— Moskova Radyosu partinizi methediyor. Bu sebepsiz mi? Arkadaşlar, bu idraki kifayetsiz vatandaşa bendeniz şu cevabı verdim. Sizin gibi düşünenlerin bu hale getirdiği memleketi kurtarmak için bir hürriyet bayrağı açılmıştır ve muvaffak olduğu takdirde Moskova'nın hiç de arzu etmediği bir şekilde, yanı başında kuvvetli bir Türkiye doğacaktır. Böyle bir Türkiye'nin doğmasının neticelerini sizin gibi idraksiz, kifayetsin kimseler düşünemez. İşte bize söylenen budur. O zaman bu sözü Demokrat Parti Genel Başkanına ya 18 ya 19 Temmuz tarihlerinde çektiğim bir telgrafla anlatmıştım. O zaman partimizi Moskova radyosunun

neşriyatına bakarak töhmet altında bırakmak istemişlerdir. Bunu yapanlar çoluk, çocuk değil, lalettayin kimseler değil, memlekette adamım diye gezenler, geçinenlerdir.²¹² Bunlar bu yola saptıktan sonra elâstiki kanunlar çıkarır, icap eden tedbirleri almazsak bu kanun hürriyetten ziyade hürriyetsizliğe hizmet eder. Vatandaş için kâfi teminat ihtiva etmeyen böyle bir kanunun yaratacağı emniyetsizlik ve huzursuzluk Türk Milletinden ziyade böyle bir zemin isteyen komünizmin işine yarar. Sayın Menderes; Hükümet kimseyi mahkûm etmeyecektir, mahkemeler mahkûm edecektir, dediler. Evet, doğru, yalnız Hükümetin elinde bir silâh vardır. Savcılara Adalet Bakanı emir verebilir, dava açtırabilir, kanuni bir salâhiyet. Arkadaşlar. Bunlar bu yola saptıktan sonra elâstiki kanunlar çıkarır, icap eden tedbirleri almazsak bu kanun hürriyetten ziyade hürriyetsizliğe hizmet eder.

Mahzur aranacaksa işte bir mahzur membaı. Bunun dışında sulh zamanında dahi politika adamlarının komünizm ihaneti ile alâkadar olmadığını cümlenizin takdir edeceğine kani bulunduğumuz politika adamlarının dahi hiçbir teminata sahip olmayan askerî yargıçların huzuruna çıkarıldığını da unutmamak lâzımdır. Bu kanun; eğer memlekete huzur ve emniyet getirmek istiyorsa, eğer hakikaten demokrasi ve hürriyeti masun buldurmak gibi bir endişenin mahsulü ise ki aksini iddia etmek çok ağır olur icap eden tedbirleri almak da bir zarurettir. Bu kanuna göre muhakeme edilecekler, benim şahsi kanaatime göre ister açık ister kapalı yolda olsun askerî mahkemelere

²¹²- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, XIX, s. 133

sevk edilmemelidir. Bu sözlerimi söylerken askerî mahkemelerde vazife alanların cümlesinin vicdanı Hükümetin elindedir. Bunlar satılık adamlardır gibi bir iddia aklımızdan geçmiyor. Yalnız bir ihtiyatkârlık olarak cümlemizin kabul edeceği bir hakikat varsa insanlara yüzde yüz bir itimat da bahis mevzuu olamaz. Bu siyasi mücadelede Türk hâkimlerinin ne kadar parlak bir imtihan geçirdiklerini her vesile ile bu kürsüde demokrat /arkadaşlarımız da Cumhurbaşkanımız da, muhalif arkadaşlarımız da tebarüz ettirmektedir. Bu hakikat böyle olduğu halde adlî istiklâlinin tam olabilmesi için kanunlarımızda gerekli tadilâtın yapılması lâzımdır. Hâkimlerimizin, zatilerinin, icra kuvvetinin elinde bulunması, onların vicdanı üzerinde baskı yapabilir. Adlî istiklâlin birtakım mesnetleri vardır ki, onlar bu memlekette mevcut değildir, diye öyle tahmin ediyorum ki demokrat arkadaşlar en az benim kadar bu kürsüde yırtınmışlardır.²¹³

Bu; hakikatler göz önünde iken hâkimlerimiz için mevcut teminatı kâfi

görmüyor, istiklâlleri tam değildir diyoruz, öbür taraftan hiçbir hukuki kariyerdan geçmemiş, merhalelerden geçmemiş; hiçbir teminata sahip olmayan askerî hâkimlerimizin karşısına siyasi mahiyette suçlar irtikâp ettiği sanılan şahısları çıkarıyoruz. Böyle bir kanun, icabında muhalefetin başında bir Demokles kılıcı olabileceği gibi hariçte de aleyhimize büyük bir propaganda mevzuu teşkil edebilecektir. Derler ki, Türkiye de demokrasi var diyorlar, insan haklarını kabul ettiklerini söylüyorlar, demokrasiyi, hürriyeti müdafaa

²¹³ - T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, XIX, s. 133

için kanun getirdiklerini söylüyorlar. Öbür taraftan da muhaliflerini askerî mahkemelerde, teminatı olmayan mahkemelerde ezdirmekte devam ediyorlar, derler. Hariçteki propaganda imkânlarımızın ne kadar az olduğunu düşünecek olursak dışarıda teşkilatlı komünizmin yapacağı propagandaya medeni milletler nezdinde kendi itibarımızı kıran bu telkinlerin önüne geçmek imkânına da sahip değiliz.²¹⁴

ŞEVKET MOCAN (Tekirdağ) — Şimdiye kadar böyle bir kabahat var mıdır?

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Devamla) — Bugün de tasrih ettim, kanun istikbal için bir silâhtır. Maahaza bunu ben bilmem Şevket Bey. Menderes haksız yere filânı mahkûm ettirdi, diye bir iddiada bulunmadım. Biz istikbali düşünerek müeyyideler koymak zorundayız. Bunu Ali efendi, Veli efendi tatbik edecektir, diye şahısların mel ekliği ile ve fazileti ile avunarak bu tedbirleri almaktan geri kalamayız Şevket Bey. Benim konuşmalarım isnattan uzaktır arkadaşlar ve mümkün olduğu kadar hükümeti bu mevzuda mutedil tenkit etmeyi de doğru buluyorum. Millî bir meseledir, bu mevzuda birbirlerine girdiler diye, el âleme söyletmeyelim. Ama bu düşünce bazı işaretlerde de bulunmaya mâni teşkil etmez. Arkadaşlar, hukukçu arkadaşlarımız çok iyi bilir; adaletin bir teminatı da muhakemelerin aleni olmasıdır. Tek parti devrinde, Ceza Usulü Muhakemeleri kanununda yer almış olan bir hüküm, bakınız nasıl kullanılmıştır ve Maalesef nasıl

²¹⁴ - T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, XIX, s. 134

kullanılmaktadır: Hükümetin manevi şahsiyetini tahkir eden, Meclisi tahkir eden, filânı tahkir eden, eden. Birtakım 158 – 159'ncu maddeler var. Bunlara göre bir suç işlemiş olanların muhakemelerinin gizli yapılmasının talep edilmesi Adalet Bakanlığı tarafından savcılara tamamıyla bildirilmiştir. Muhterem arkadaşlar, size misal vereyim. İşte bu tamimin yarattığı ruh haleti bugün de mevcudiyetini muhafaza etmektedir. Geçenlerde bir arkadaşımız İstanbul'da muhakeme ediliyor. Taksim'de binlerce vatandaşın önünde bir konuşma yapmış. Bu konuşmada hükümete hakaret etmiş. Mahkemeye veriliyor, gizli celse. Netice beraat. Çok rica ederim arkadaşlar, binlerce insanın önünde söylenen bir söz o kitlede bir fevran yaratmamış da, memleket asayişi ihlâl edilmemiş de; hâkim huzurunda, jandarmanın nezaretinde bir muhakeme yapılırken asayiş ihlâl, millî his rencide edilebilirmiş diye hâlâ o gizli muhakeme usulü tatbik ediliyor. İşte bu, kanunun o hükmünden istifade eden dünkü adalet bakanlarının yarattıkları bir havadır ve bugün de buna devam edilmektedir. İnsan Hakları Beyannamesini kabul ederek. medeni milletlerle aynı saflarda bulunuyoruz. Bugün en basit meselelerde gizli muhakeme usulü devam ediyor. Memleketin itibarı namına, dâhilde bu kanunun yaratabileceği emniyetsizlik namına, biz parti olarak, bu gibi suçluların askerî mahkemelere açık veya kapalı yollardan verilmemesini istiyoruz ve muhakemelerinin aleni olmasını temenni ediyoruz. Bu söylediğimiz sözler bugünkü iktidar için bir itham mevzuu olarak ele alınmamalıdır.²¹⁵ Her iktidar için bahis mevzuu olacak bir meseledir, bunlar.

²¹⁵-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, XIX, s. 134

Muhterem arkadaşlar, bu cihetleri böylece tebarüz ettirdikten sonra şimdi hükümetin esbabı mucibesine ve hükümetin sunmuş olduğu tasarıya temas edeceğim: Bu tasarıda dikkatimizi çeken, hafif manada telâkki edilebilir, endişemizi celbeden bazı noktalar var, muayyen bir zihniyetin tezahürü telâkki 'edilebilecek bazı noktalar var. Hükümet, çok iyi bilir ki, Demokrat Parti, muhalefet saflarında bulunduğu zaman bu memleketin kanun dışı kanunlarla idare edildiğini, çok defalar senelerce söylemişti. Bu çok güzel tabir de Menderes 'indir. Bir devrin zihniyetini anlamak için, hürriyet ve demokrasi ile alâkasını anlamak için uzun boylu didinmeye lüzum yoktur. O devrin zihniyeti. o devrin kanunlarında yer alacağına göre; tefe, parti devrinin her vesile ile i bir istibdat de^i. olduğu burada belirtilen tek partili tahakküm devrinin mesnedi olan Ceza Kanununa veya kanunlarına bakmak kâfidir. Bu kanun mademki her vesile ile tebarüz ettirdiğiniz keyfi bir devrin mesnedidir, o devrin mahsulüdür. Memlekette yepyeni bir devir açtığımızı ve memlekete yeni bir zihniyet getirdiğimizi her vesile ile tekrar ediyoruz. O halde neden yeni bir devrin, yeni bir zihniyetin havasını alırken o eski devrin kanunundaki sakat hükümlerini kaldırmak yoluna gitmedik.

Sayın Menderes diyecekler ki, bütün bu kanunlarda değişiklik yapmak zamana mütevakkıftır. Bu itibarla bir tadil tasarısı getirmek de acil bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu itibarla kısmi bir tadille karşınıza geldik.²¹⁶

Sayın arkadaşlar, mevcut mevzuatın prensiplerinden inhiraf eden günü gününe bir siyasetin

²¹⁶-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, XIX, s. 135

eseri olan kısmi tadillerle mevzuatı ne hale getirmiş olduğumuzu bir an için düşünmenizi rica ediyorum. Demokrat Parti iktidarı, hükümet bu kanun tasarısını eğer hatırımda yanlış kalmamışsa, on ikinci ayın başında Meclise getirmiştir. Aradan 11 ay geçiyor, biz bu kanun tasarısı üzerinde duruyoruz. Eğer acil bir ihtiyaç dedikleri gibi, alev bacayı saracak bir durum olsaydı ebetteki Meclis, böyle bir kanun tasarsın a lakayt kalmazdı. Yahut daha büyük bir süratle çıkarmak için harekete geçerdi. Mademki bu kanun 11 ay bekliyor. Bu kadar acele değilmiş, neden Sayın Menderes Hükümeti bu tek parti devrinin nizami, temeli olan Ceza Kanununda hürriyeti boğan maddeleri tadil ederek kül halinde bir tadille karşımıza gelmediler? Neden kısmi tacil yoluna gittiler? İşte üzerinde endişe ile durulacak bir nokta da budur arkadaşlar.

Arkadaşlar, bugün kabinde yer almış bulunan' bir arkadaşımızın bundan iki sene evvel Meclis kürsüsünden izhar ettiği bir endişeyi biz de izhar edeceğiz ve o günkü tasvir ettiği durumun bugünde şu veya bu şekilde devam ettiğini söyleyeceğiz.²¹⁷

Sayın Nuri Özsan, 1949 senesi Haziranında bu Meclis kürsüsünden aynen şu sözleri söylemişti.

Vatandaş hürriyeti Anayasanın teminatı altındadır. Vatandaşlar bu hürriyetlerden emin, korkusuz ve vesvesesiz yaşamaları icap eder. Her hangi bir iftiranın tehdit ve endişesi altında huzursuz kalmamaları icap eder. Bu itibarla Kanunlar tedvin edilirken bazı kötü niyetli insanların iftiralarına bir vasıta olacak bir mahiyet taşımaması ve böyle bir imkân verilmemesi lâzımdır. Arkadaşlar, biliyorsunuz ki, bugün birçok vatandaşlar

²¹⁷- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951 Çarşamba, XIX, s. 135

kötü niyetli, kötü tıynetli babı kimselerin kanunlara, Hükümete, Devlet Başkanına sövdü iftirasının tehdidi altında ve bu korkusu içinde muzdarip ve endişelidirler. Birçok vatandaşlarımız bu iftiranın kurbanı olarak mahkemelerde sürüklenmekte ve hatta hapishaneye gitmektedir. Sayın Nuri Özsan arkadaşımızın çok güzel tasvir ettiği bu tabloya göre o vatandaşları hapishaneye sürükleyen hükümler nelerdir? Çok iyi bilirsiniz ki bunların başında 158 ve 159'ncu-maddeler gelir. Hiç kimse Devlet Başkanına sövülsün, hakaret edilsin fikrini müdafaa edemez. Hiç kimse Meclise hakaret edilsin fikrini müdafaa edemez. Fakat velev ki ima tarikiyle dahi olsa diye elâstiki bir kanunla bir vatandaş bir takım haklarından mahrum edecek ağır ceza müeyyideleriyle vatandaşın karşısına çıkacak bir nizam, demokrat ve hürriyet perver olduğunu iddia edemez. Bu itibarla biz de şimdi Sayın Menderes'ten şu سوالin cevaplandırılmasını istiyoruz; 480. maddede hakarete uğrayan bir vatandaş korumak hususunda endişe göstererek bu kısmî tadil tasarısı içinde bu 480. maddeyi içine sokan Sayın Menderes'e soruyoruz; acaba bu 158 ve 159'ncu maddeler bu memlekette siyasi hürriyet ve vatandaşın haysiyeti bakımından 480. maddeden daha mı ehemmiyetlidir?²¹⁸

Görülüyor ki arkadaşlar; hükümetiniz hangi kasıt ve saik ile hareket ettiğini iddia ederse etsin, büyük tenakuzlar içindedir. Bir misal ile parmak basacağım; bunlar bir marazın belirtileridir. Arkadaşlar, Matbuat Kanununun mahut otuzuncu maddesi vardır. Demokrat Parti muhalefette iken; cümleliz muhalefette iken, bu kanun demokratik esaslara uygun olmadığını, gazeteleri

²¹⁸ -T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951 Çarşamba, XIX, s. 135

baskı altına aldığını, söz hürriyetlerini ihlâl ettiğini hiçe indirdiğini gazeteleri baskı altında olduğunu, matbuat hürriyetinin zayıfladığını o kadar güzel cümlelerle halka ifade ettik ki, Meclis açılır açılmaz hükümet, getirdiği bir tasan ile bu kanunun 30'ncu maddesini ortadan kaldırdı.

Bugün görüyoruz ki; hükümet o zaman bu maddeyi Matbuat Kanununda olmadığı zaman Ceza Kanununa aktarılması icap eden bir madde olduğundan dolayı teknik bir düşünce ile almamış matbuat hürriyete kavuştu diye alkışlayan Büyük Mecliste aktarılacak bir maddeyi alkışlamış. Aradan beş altı ay geçiyor Matbuat Kanunu çıktıktan sonra ortaya 30'ncü madde çıkıyor. Şeref ve haysiyet mevzuunda çok hassas olduğunu tebarüz ettiren Menderes, eğer bir aktarma düşünmüş olsaydı, eğer Yüksek Meclis bir aktarmayı aklından geçirmiş olsaydı her halde Temmuz ayı ile Kânunuevvel ayı arasında geçen zaman boşa geçmezdi. İcap ettiği zaman 24 saatte kanunların nasıl çıktığını görmüşüzdür. O zaman Adnan Menderes, böyle bir matbuat hürriyeti iyi olmakla beraber şeref ve haysiyeti korumak bakımından lüzumlu bir maddeyi elbette kısa bir zamanda Meclisten geçirmek suretiyle. Hepsi sadettedir. Sözlerim Mahut mabada politika değil, hakikattir.

Arkadaşlar; bu nevi tenakuzlarla dolu olarak I karşınıza bir tasarı gelirse, bu kanun tasarısında da birçok bakımlardan vuzuhtan eser bulunmazsa, bu suçluların nerede muhakeme edileceği ve muhakemelerinin aleni yapılıp yapılmayacağına dair en ufak bir işaret bulunmazsa, vatandaşta endişe kendini göstermez mi?²¹⁹

Bu meseleyi bazı demokrat arkadaşlarla da münakaşa ettik. Tevhidi kazayı esas kabul ederek usule

²¹⁹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951 Çarşamba, XIX, s. 136

ait hükümlerin ayrı bir tasarı ile Meclise getirileceğini söylediler. Müstaceliyet ve I ehemmiyetine mebni, millî emniyet bakımından, kanunun tesirini, bütün ceza hükümlerini bir tarafa bırakarak buna karşılık hükümet cemiyetin emniyetini düşünürken ferdin de aynı derecede bulunması lâzım gelen hürriyet teminatı hükümlerini getiremez miydi? Sonra, bu kadar mühim olduğu söylenen bir kanun tasarısı on bir ay Mecliste kalırsa diğer tekliflerin ve tasarıların kaç ay kalacağını kimse tahmin edemez. İki kanun arasında geçen zaman zarfında bir veya birkaç vatandaşı mahkûm edilecek, Bu mahkûmiyet olabilir, haksız olabilir, bunu kimse tahmin edemez. Arkadaşlar; hükümetin esbabı mucibesini dik katle okuduğumu zannediyorum. Orada emniyet unsurunu, huzur unsurunu haklı olarak demokratik bir nizamın temeli olarak kabul etmektedir.

Bütün hukukçu arkadaşlar çok iyi bilirlere ki, kanunsuz suç ve ceza olmaz; prensibi, sırf cemiyetin emniyet ve huzurunu temin etmek için konmuştur. Aksini düşünecek olursak, rüyama girdin, seni idam edelim, diyenler çıkabilir. Şimdi arkadaşlar, Hükümet bu prensibi çok haklı olarak buraya, esbabı mucibeye koymuş ve tebarüz ettirmiş. Bu itibarla da eski iktidar zamanında çıkmış olan metinlere vuzuh vermek istemiş. Fakat maalesef bu hedefine varamamıştır. Hepiniz takdir edersiniz ki; kanunsuz suç olmaz, ceza olmaz prensibinin manasında vatandaşlar ve hatta hukukçu arkadaşlar güçlük çekecek. Böyle bir kanun düşünülemez. Bu takdirde kanunsuz suç olmaz prensibinin hiçbir manası kalmaz. İkisi arasındaki fark bir mahiyet farkı değil, bir derece farkıdır. Binlerce vatandaş veya münevver, hangi hareket suç, hangisi değildir, tefrik edemez. Binaenaleyh

böyle bir kanunun mevcuriyeti ile âdemi mevcudiyeti arasında mahiyet itibariyle bir fark yoktur, bir derece farkı vardır, vatandaşa emniyet verme bakımından bir mahiyet farkı yoktur.²²⁰

Misal olarak arz edeyim ki; kanuna vuzuh vermek isteyen hükümet, millî hisleri zayıflatmak gibi bir hükme sevk etmiştir. Millî hisleri zayıflatmak ne demektir arkadaşlar? Bu nereden başlar, nerede nihayet bulur? Lâstik gibi bir kelime, istediğiniz kadar çekebilirsiniz. Emniyet getireceğim mülâhazasıyla kanunu getiren Hükümet bu hükümlerden tevakki etmeli idi. Yine kanunda öyle hükümler vardır ki; onlar, iftiraya mesnet olarak muhbirlere tanınan geniş imtiyazlardır.

Arkadaşlar; öyle zaman oluyor ki, kendi aramızda bizzat kendi kendimizi tenkit ediyoruz. Memleketimiz iptidaidir, geri kalmıştır, diyoruz. Biz bu sözleri söylerken milletimizi hakir görmek gibi bir kasıtle hareket etmiyoruz. İnsan çok bağlı olduğu şeye karşı acı lâflar edebilir. İki arkadaş yan yana gelmiş, kırk seneden beri hürriyet -hürriyet deniliyor, fakat bir netice yok, biz adam olmayız, diyor. Bunu söyleyen vatandaş, muayyen hâdiselerin kendi ruhunda yarattığı ıstırapı ifade etmekten kendini kurtaramamıştır. İki kişinin yanında bulunan bir muhbir, millî hisleri zaafa uğratacak söz söyledi, diye haydi bakalım mahkemelere. Bu fikri garip buluyorlar, fakat biz bunlara cevap aldıktan sonra. Mukabil cevaplarımızı verdiğimiz zaman, haksız olmadığımızı birçok insanların bizim gibi düşünmüş olduğunu kabul edeceklerdir, iki kişi bir araya gelecekmiş, mutabık kalacakmış, bir cemiyet olacakmış,

²²⁰- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951 Çarşamba, XIX, s. 136

fiile geçmese de, bunların vaziyeti suç sayılacakmış... Böyle bir şeyin büyük mahzurları olacağını söylemeye lüzum yoktur. Hem iftira imkânını verir, hem de nadim olmak imkânını vermez. Binaenaleyh hukuki esaslara, umumi prenslere uymayan birtakım esaslar, iftiraya mesnet olacak, müphem hükümler bunda mevcuttur. Bu itibarla bu hali ile bu kanun hedefine varacak durumda değildir arkadaşlar. Muhterem arkadaşlar, bir de bu kanun tasarısında, eski kanunda olduğu gibi, bizce yan yana getirilmesi doğru olmayan iki şey yan yana getirilmiştir. Dinî fikirleri yaymak ve komünizm. Her ikisi de aynı seviyede, aynı mahiyette telâkki edilmiştir. Tamamen vatan ve millet sevgilerini baltalayan komünistlikle, din fikirlerini yayma suçunun aynı mahiyette, aynı seviyede tutulduğunu teessürle ifade etmek isteriz.²²¹

BAŞBAKAN ADNAN MENDERES (İstanbul) — Yanlış anlaşılmasın.. Din fikirlerini yaymak, suç değildir bu memlekette.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Devamla) — öylesi de v/ar. O kısmı da var, o kısmı da var. Din ile komünizmi yan yana getirmek size fazla gözükür ama unutmayınız ki, komünizm, din kisvesine girdiği gibi komünizmin girmediği kisve yoktur. Bizzat Hükümet diyor ki; komünizm Makyevalisttir. Makyevalist olduktan sonra her şey olur. Binaenaleyh milliyetçi de gözükür, vatanperver de gözükür, adalet perver de gözükür. Liberalim, sosyalistim der.

CELÂL ABAT (İzmir) — Yalan.

²²¹- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, XIX, s. 136-137

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Devamla) — Yalan demiyor ki, kendisi.. Bu esbabı mucibe ile bu ikisinin yan yana getirilmesini mazur gösterecek olursa böyle bir fikir kabul edilemez. Mademki sosyalist kisvesine giriyor, mademki, milliyetçi kisvesine giriyor, bunlar hakkında da hüküm koyalım. Şüphesiz böyle bir hüküm koymak ve konulmasını İstemek, ne benim aklımdan geçiyor, ne de esbabı mucibesini gördüğümüz Hükümetin aklından geçiyor. Yalnız bu ikisinin yan yana getirilmesini mazur göstermek için (Komünizm din kisvesine de bürünür) sözü kâfi değildir, bizi ikna edecek başka sözleri varsa şüphesiz ki, açıklarlar, ondan dolayı memnun kalırız.²²²

BAŞBAKAN ADNAN MENDERES (devamla) — Muhterem arkadaşlar; Basın Kanununun 24 saatte çıkarıldığını Kemal Türkoğlu arkadaşım iddia ediyor. Benim sözlerimi anlamamış olduğu meydandadır. Benim demek istediğim şudur, artık hükümetlerin kanunlar üzerindeki tasarrufu ise Meclisin kapısında nihayete erer. Meclis isterse 24 saatte değil, iki saatte de kanun çıkarır. Buna hâkim olan meclistir. Hükümetin Meclise müessir olması, Meclis işleri üzerinde tasarrufta bulunması vakıası, bir defa ve bin defa tekrar ederim ki, tarihe karışmıştır.

Muhterem arkadaşlar, burada gayet ince bir demokrasi anlayışı ile ve bir ince demokratlık gayretiyle birçok endişeler izhar edildi. Böyle bir kanun çıktığı takdirde vatandaşa iftira edilirmiş, vatandaşın haysiyeti, namusu, hürriyeti tehdit altına konulmuş. Bendeniz bunların katiyen varit olmadığını bu noktalarda sayın 3Ölükbaş'ının artık müsterih olmasını kendisine bir kere

²²²-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, XIX, s. 137

daha teyit etmek isterim. Görüyorum ki, demokratik mücadelenin acı hatıraları ruhuna sinmiş, kendisini çok ürkütmüş, Bu yüzden, eskiden duyulmuş acıların hatıraları ile burada ifadelerde bulundu. O acıları nefsinde duymuş, yaşamış bir insan olarak kendisine bir dereceye kadar hak vermemeye imkân yoktur. Fakat artık hatırlanması lâzım gelir ki, bu kürsüden, demokratik nizam mevcut mudur, veya mevcut nizam hürriyetlere mani, midir gibi bir endişenin izharı ve münakaşası zamanı geçmiştir. Artık bunların. münakaşasını biz yapmak vazifesinde olmadığımız gibi milletimizin olgunluğuna inanarak diyebiliriz ki bundan sonra gelecek Büyük Millet Meclisleri de böyle Bir mecburiyet karşısında kalmayacaklardır.²²³

FERİD MELEN (.Van) — Yüzlerce vatandaş askeri, mahkemelerde! (Soldan kürsüye, kürsüye sesleri).

BAŞBAKAN ADNAN MENDERES (Devamla) — Maksat demokrasi davası, fertlerin hürriyeti ve masuniyeti davası değil midir?

Bendeniz şimdi bütün Türk vatandaşlarına hu kürsüden açık olarak soruyorum; kendileri hürriyetlerini, masuniyetlerini tehdit ve tehdit altında görüyorlar mı? Böyle bir his altında mıdırlar? Manzaraya bakalım, aksine olarak hükümet ve iktidar hücumlar karşısında âdeta sinmiş vaziyettedir. 158, 159’bakınız, tehdit altında olan vatandaş hak ve hürriyetleri midir, yoksa vazife ve mesuliyet sahibi olanların şeref ve haysiyetleri ve hatta devlet ve hükümet mefhumları mıdır, bunu vazih olarak tespit etmek mümkündür. Vakıa budur arkadaşlar.

²²³-T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, XIX, s. 138

Bir hürriyet davasının umumiyetinden tutturarak sırf nefsimizi korumak; topraklarımızı ve bekamızı muhafaza ve müdafaa etmek maksadıyla getirdiğimiz bir kanun tasarısına yan yollardan taarruza geçmek isteyen Bölükbaşı arkadaşşıma bu hareket, yakıştıramayacağım bir keyfiyettir. Bize, hükümetin eline bu silâh verilemez diyor". Oradan, oturduğum yerden cevap verdim, hükümete varılmayacaktır, evvelâ verilen silâh, silâh değildir, bir hükmü kanunidir, bu hükmü kanuni adalete tevdi olunmaktadır. Diyorlar ki;²²⁴ müddeiumumiye dava açtırmak salâhiyetiniz var. Müddeiumumiye dava açması için emir verilmesi salâhiyetinin hükümette mevcut olması veyahut da her hangi suç sanılan bir fiil karşısında dada açma keyfiyeti başka, müstakil mahkemenin ancak vicdanına tâbi olarak hüküm vermesi başka keyfiyettir. Müddeiumumî tek başına mahkemeye hâkim midir ki, o isnatla karşımıza gelinmektedir? (Asla sesleri). Muhterem arkadaşlar; ikide birde hürriyet noksanından bahsediliyor. Ben artık bir Hürriyetler rejimi münakaşasına yer yoktur, dedim Samimî olan arkadaşlarımız, Milletvekilleri Kanun teklif etmek hak ve salâhiyetine sahiptir. Bu memlekette demokratik nizamı bozan, bu memlekette vatandaş hak ve hürriyetini, masuniyetlerini haleldar eden hükümler varsa zahmet etsinler, bu omuzlarına yükletilmiş vazifenin : icabıdır, tetkik etsinler ve bu hükümlerin tadilini isteyerek bu kürsüye gelsinler, umumi lâf konuşmasınlar. (Soldan alkışlar.) Bu memlekette bir zaman millet reyinin hâkim olması neticesinde bir iktidar ve idare değişmesinin mümkün olabileceği en nikbin vatandaşların dahi aklına

²²⁴. T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 139

gelmemiştir, işte o zaman içinde mevzuatımızı dört bir taraftan mümkün olan yerlerinde demokratlaştırmak suretiyle tamamıyla gayrimümkün görünen bir neticenin istihsaline gayret olunmuştur. Bugün ise manzara bambaşkadır. Meclis milletin serbest reyî ile kurulduktan sonra ve hükümetler Meclisin itimadı ile ancak iş başında kalabilecek bir sistem tesis edildikten sonra o eski devirlere ait ölçülerle mütalâalar yürütmek doğru olmaz. O devir başka, bu devir başka.. (Soldan bravo sesleri). Sayın Bölükbaşı bundan üç ay evvel beyaz elbise giyiyordu. Bugün ise koyu elbise ve pardösü ile sokağa çıkmaktadır. Mevsim değişmiştir ve fakat biz hâlâ eski edebiyatı terennüm etmekteyiz. Muhterem arkadaşlar, mazide bir zaman kendisiyle beraber yan yana mücadelede bulunduk ve başından sonuna kadar da ayrı istikametlerden de olsa mücadelenin içinde beraberdik.²²⁵ O da diğer bir saftan buraya beraber geldik diyelim. Bu mücadelenin içinde türlü kanun hükümleri demokratik nizamın taraftarlığını, mücadelesini yapan vatandaşlar hakkında bir tazyik vasıtası olarak kullanılmıştır. Fakat şurasını arz edeyim, Demokrat Partiye mensup olanlardan veyahut da ona taraftar olan veyahut da o zamanın iktidarına aleyhtar olan vatandaşlardan, katiyetle söyleyemem, fakat kuvvetli olarak arz edebilirim ki, tek bir vatandaş dahi komünist diye tazyik altına alınmamıştır. Başka yollardan, Hükümeti tahkir etti, asayişî bozdu; nizamı bozdu; diye birçok vatandaş tevkif edildi. Fakat komünistler diye birimiz bir tehdit altında kalmadık. Karşılıklı sözler oldu. Bu arada Sayın Mareşalin, Allah rahmet eylesin, ismi de karıştı. Hatta

²²⁵- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 139

ismi karışmayan kalmadı. Bir hercümerce içinde her kes eline geçen ne varsa, ne iftira varsa karşısındakinin suratına çalmakta, fırlatmakta ihtimal ve teseyyüp göstermedi. Fakat o devirler seldi, geçti arkadaşlar. Şimdi böyle bir şey olamaz. Hüdanekerde vatandaş tehdit altına düşecektir, hüdanekerde vatandaş hürriyetini kaybedecektir, iftira bir baştan bir başa bu memleketi sarıp kaplayacaktır hayır arkadaşlar, bu endişelere mahal yok. Niçin mi? Müsaadenizle arz edeyim. Böyle bir hüküm tedvin edildiği takdirde farzımuhal Adliyemiz o kötü duruma düşsün ki; tedvin edilen, bu hükümleri ileri sürülen endişelere hak verecek şekilde tatbika geçmiş olsun o anda sizler neredesiniz arkadaşlar? Büyük Millet Meclisi yok mu? 24 saatte kanun yapabileceğinizi söyleyen arkadaşımız o haddini aşırın, ölçüsünü kaçıran Adliye'yi veya hududu tecavüz eden hükümeti, onları murakabeye kadir olan Büyük Millet Meclisi, bu hükmü tedvin eden sizler mevcut olmayacak mısınız? Semavatta mı olacaksınız? Bunlardan haberiniz olmayacak mı, kanunu değiştiremeyecek misiniz? O mütecasirleri takip etmek salâhiyetini, sıfatını kaybetmiş mi bulunacaksınız.²²⁶

Vahimeler ileri sürerek böylece sizlere tesir icra etmek taktiği makbul olamaz. Sizler burada mevcutsunuz kanunların yalnız kabulü değil, kanunların ne suretle tatbik edilmekte olduğunu da en sıkı surette murakabe etmek hakkına sahipsiniz. Yapılan büyük inkılâp millet işlerinin bizzat milletçe ele alınması şeklinde ifade olunur. Büyük hakikat o dur ki, Türk camiasının, Türk topluluğunun en ileri istikbale namzet kılan o büyük

²²⁶- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 140

inkılâbı tahakkuk etmiştir. Millet işleri ellerinizdedir. Hükümünüzü siz vereceksiniz, sizler, murakabe edeceksiniz. Beğenmediğiniz takdirde bir anda değiştirmek hakkına her zaman sahipsiniz.

Milletin hakları, milletin istiklâli vatandaşların hak ve hürriyet ve masumiyetlerinin nigâhbanı sizlersiniz. Bunun içindir ki, bu kürsüde vehimlere dayanan ifadelerde bulunmak hakikaten artık nabeca telâkki olunmalıdır.²²⁷

FAİK AHMED BARUTÇU (Trabzon) — Aziz arkadaşlar, bizde teessüs eden usul, Hükümetin sonunda konuşmasıdır. Hâlbuki mühim meselelerde Hükümetin takaddüm ederek noktai nazarını izah etenesinin faydası muhakkaktır. Hükümetin o konu üzerindeki noktai nazarı iyice anlaşıldıktan sonra konuşmalar daha verimli olurlar. Adalet Bakanı ile Başbakan dinlendikten sonra mevzu üzerindeki görüşlerimizi arz etmeyi yerinde buldum.

Aziz arkadaşlar, bir dava müşterek midir, buna kani olduk mu müdafaası da müşterek olmalıdır. O davanın nizamlamasında unsurlara dayanan mülâhazalarla karşılıklı olarak yardımlarımızı getirmeliyiz. Kanaatimce Cumhuriyeti partilerin aralarında müşterek müdafaa etmeleri vücup ifade eden esaslar mevcuttur. Bunlar bilhassa rejimin selâmetine, rejimin esas ve prensiplerine taallük «den mevzulardır. Bir rejimin esasında ihtilâf eden partilerin hiçbir noktada uyuşmamaları tabiidir. Ama 0umhursiy4gtçi partilerin beyle esaslarda, rejimin ana prensiplerine taallük eden konularda kolaylıkla anlaşmaları beklenir. Muhtelif zaviyelerden esaslarını müştereken müdafaa etmemiz

²²⁷- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 140

lâzım gelen bir konuyu bu tasarı yüksek huzurunuza getirmiştir. Hedef müşterek midir?

Hedef müşterek olunca, hedefi göz önünde tutarak tedbiri maksada uygun ve münhasır olarak mütalâa edeceğiz ve muhtelif cephelerden tezada düşmemeye itina edeceğiz. Mühim alan bir nokta da foldur.

Bu tasarı hemen bir seneye yakın bir zaman evvel Yüksek Meclise sevk edilmiştir. İkinci Adnan Menderes Hükümeti beyannamesinde bize şunlar söylenmiş idi: Kökü dışarıda bulunan faaliyetler için fikir hürriyeti tanımak mevzuubahis olamaz. Bunların faaliyetlerini önlemek için icap eden şiddetli kanuni tedbirleri almakta gecikmeyeceğiz. Sarih tariflerle, sarih kıstaslara dayanan müeyyidelerle hâkimlerin suçları isabetle teşhis etmek imkânlarını sağlayacağız.²²⁸

Bu ihtiyaca uygun bir tasarı hazırlanarak, Meclise verilmiştir, diye belirtmişlerdir.

İkinci Adnan Menderes Hükümeti aynı zamanda esaslı vazife olarak, yerinde bir vecibe olarak şunları da yüklenmişti. Vatandaşın Ana. yasadaki hak ve hürriyetlerini teminat altında, bulunduracak müeyyideleri tamamlayacaktır. Tek parti zamanından zihniyet olarak, nizam, usul ve kanun olarak arta kalan ne varsa tasfiye edileceği, bilhassa başta Ceza Kanunu olmak üzere antidemokratik hükümlerin demokratik inkişaflarımıza uygun şekilde tadillerinin Yüksek Meclise getirileceği, hükümet programının bir esası idi. Bunlar böyle ifade edildiğine göre mantıki olarak Ceza Kanununun faşist menşeli diye öteden beri üzerinde durulan hükümlerinin hakikaten demokratik inkişaflara ve demokrat

²²⁸- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 143

memleketlerdeki prensiplere uygun tarzda tadillerle beraber bozguncu cereyanlara karşı alınması lâzım gelen kanuni tedbirlere ait müeyyideler de tam açık tariflerle ve sarih kıstaslara dayanan formüller halinde bir arada Meclise sevk edilmesi beklenirdi.

Arkadaşlar, bizim mevzuatımız komünist akidesinin Moskova'ya bağlı olarak memleketimizi yakın tehdit altında bulduran, faaliyetleri kolaylaştıracak tohumlar! serbestçe ekmeye meydan vermemek için teşkilâtlanmasını menetmiştir. Bir komünist partinin kurulması memnudur, komünist faaliyetinin teşkilâtlanması memnudur. Bir İngiliz hâkiminin bir sözünü, hukuk kitaplarına, hukuk edebiyatına girmiş bir sözümü hatırlarım : «Anarşistlerin, hilelerini meneden bir kanunun müdafaası sadedinde, bunlar parti değildir; olamaz, çünkü bir iktidarı elde etmeyi değil, tahrip etmeyi düşündüklerini» söyler. Hürriyeti yok etmek isteyenlere, hürriyetten istifade imkânı yoktur. Binaenaleyh bozguncu hareketlere karşı lüzumlu kanuni müeyyideler, münakaşa mevzuu değildir. Bütün mesele alınması lâzım gelen tedbirleri eksiksiz olarak, vazih olarak ve tamamen maksada münhasır olarak almak meselesidir. Biz muhalefet partisi olarak ikinci Adnan Menderes Hükümetinin beyannamesine cevap verdiğimiz zaman bu husustaki noktai nazarımızı belirtmiştik.

Kökü dışarıda bulunan faaliyetlere karşı lüzumlu sıkı kanuni tedbirlerin alınmasını yerinde buluruz ve kanuni müeyyidelerin memlekette her hangi bir nevi huzursuzluğa meydan vermemesi için sarih tariflere ve kıstaslara istinat etmesi, demokratik memleketlerdeki ceza prensiplerine uygun olmasını aynı suretle zaruri görürüz.

Sarih tariflere ve kıstaslara dayanmayan kanuni müeyyideler karşısında yalnız hâkim suçlara isabetle el koymakta müşkülata uğramakla kalmaz. Sadece mahzur bundan ibaret değildir. Kanunun müphemiyeti yüzünden maksadı aşacak takibat endişesi vatandaşları huzurundan edebilir.

Nitekim hükümet tasarısının mucip sebeplerinde bu nokta belirtilmiştir. Vatandaş hangi nevi efal suçtur, hangi nevi efal suç değildir. Bunun sınırını vazıh olarak bilmelidir, Bu, hürriyetin teminatıdır, diye Hükümetin mucip sebebinde bu belirtilmiştir. Dahası var; Ceza Kanunumuz demokratik inkişafıya uygun bir hale getirilmelidir. Ve demokrat memleketlerin ceza kanunlarının atmosferine uydurulmalıdır diyor gerekçe.²²⁹

Bu fikirlerde bu esaslardan hep beraber olduğumuza göre işin formülünü şekillendirmekte, eksiksiz ve fazlasız olarak şekillendirmekte müşkülâta maruz kalmayacağımız kanaatindeyim.

Aziz arkadaşlar; bu komünizm faaliyetlerine karşı hepimizin bildiği veçhile her yerde, başka demokratik memleketlerde de lüzumlu tedbirler alınmaktadır. Neşriyatını gördüm. Belçika'da Komünizmimle, faaliyetleriyle meşgul olan memurlar hakkında bir kararname çıkarmışlar. Bu kararnamedeki hükümler dikkatimi çekti. Bütün ehemmiyet verilen nokta haksızlığa meydan verilmemesi. Tatbikatın emniyet verici mahiyette olması. Hangi nevi afağın bir memur hakkında muameleyi müstelzim olacağını sarih olarak tespit ediyor. Diyor ki: Memleketin istikbalini tahrip

²²⁹- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 144

etmeyi hedef tutan ve Anayasa ile muhalif olan faaliyetlerle meşgul olan bir memur veya bu nevi faaliyetlerle meşgul olan teşkilâta dâhil olan bir memur hakkında şu ve şu muameleler yapılı.²³⁰

Hâkim ve memurlardan müteşekkil bir heyet tetkikat yapıyor verdiği rapor Nazırlar Konseyinden geçtikten ve tasvip edildikten sonra Kral tarafından istifaya çağırılıyor ve sonra dinliyorlar. Mesele burada değil, hangi nevi afalın o memur hakkında tedbiri istilzam edeceğini vatandaş olarak, memur olarak o kimsenin vazih surette bilmesidir. Hem hâkim ve hem de vatandaş için tarif ve kıstasların açık açık olması zaruridir. Hâkimin huzuru için de lâzımdır. Hâkim kendisi için vazih bir metne, kıstasa istinat etmek ister. Hâkim de vicdandır.

Arkadaşlar, yapılması lâzım gelen nedir? Yapılması lâzım gelen şey komünistlerin faaliyetine karşı alınması lâzım gelen kanuni tedbirlerin ve müeyyidelerin vazih olarak, sarih olarak tespit edilmesidir.

Şimdi esbabı mucibe de deniyor ki bu faaliyetler türlü kisvelere bürünerek geliyor. Buna kalsa yeni metotlar; yeni metotları ihtiva eden yeni tedbirler icap eder diyor. Bu esbabı mucibe ye göre, yapılan nedir? Yapılan şudur: Ceza Kanununun 141 ve 142 ve 160'ncı maddelerinde mevcut olan hükümlere yeni bazı unsurlar ilâve ederek ve bazı değişiklikler yaparak yüksek huzuruza getirmekten ibarettir. Yani şimdiye kadar faşist menşeli hükümlerdir, diye Demokrat Parti muhalefette iken mütemadiyen antidemokratik mahiyetleri üzerinde durulan ve bizim de aynı lüzum

²³⁰- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 144

üzerinde durduğumuz hükümleri için mahiyetlerinde değişiklik yapılmaksızın" tadiller derpiş edilmiş olmasıdır.²³¹

Esbabı mueibede (gerekçe de)şöyle bir şey var. Diyor ki; hükümler, vatandaşın Anayasada yazılı olan haklarını ve hürriyetlerini koruyan hükümlerdir, diyor. Demokrasiyi teminat altına alan hükümlerdir, diyor. Sayın Menderes'in tasfiyesinden bahsettiği tek parti zamanından arta kalan zihniyet meselesi üzerinde durmak lâzımdır. Şu ciheti evvelâ arz edeyim ki, arkadaşlar; İtalyan Ceza Kanunu toptan faşist menşeli ceza kanunu değildir.

CEZMÎ TÜRK (Seyhan) — Faşist menşeli bir eserdir.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — O ilmî bir eserdir. 1925 senesinde İtalya'nın maruf cezacıları tarafından tetkikleri 1931 - 1932 de ikmal edilerek kanun neşredilmiştir. İki sene evvel buraya konferans vermek için gelen ceza profesörleri şunu söylemişlerdir: İtalyan Ceza Kanununa faşist devri zamanında ilâve edilen hükümlerdir ki o ilmî eserin zayıf tarafını teşkil etmektedir ve İtalya'da o zaman bunun revizyonunu ele almış olduklarını ilâve etmişlerdir. İşte asıl İtalyan Ceza Kanununa faşist devri zamanında ilâve edilmiş bulunan ve aslında eserin zayıf tarafını teşkil eden ve bizim de antidemokratik, dediğimiz hükümler ki siyasi suçlara taallük eden hükümlerdir. Bunların mazisi yoktur. Ceza kanunlarında her hükmün bir mazisi ve bir tarihi' vardır. Tarihi ve mazisi olmayan hüküm, işte üzerinde durulması

²³¹- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 145

ve tasfiye edilmesi lâzım gelen bunlardır. Bu hükümler iltizam edilmezler.²³²

ŞEVKET MOCAN (Tekirdağ) — Neticeye gelelim, dermanımız kalmadı.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla—
Dinleyeceksin. Mevzu o kadar mühimdir.

Bir hasta sahibi gibi feryat ediyorsun, sonra da o işin tedavisi hakkında fikir beyan etmek isteyenleri tahammülle dinlemenin gerekli olduğunu kabul etmek istemiyorsun. Tahammül edeceksin.

BAŞKAN — Devam buyurun efendim.

FAİK AHMED BARUTÇU (Devamla) — Biz o kısım hükümleri almışız ve vaktiyle Demokrat Partinin hakkıyla üzerinde durduğu ve tek parti devrinden -arta kalmış hükümler olarak tadilini borçlandığı bu hükümlere yavaş yavaş alışmak meylî hâsıl olmaktadır, buna dikkatli olmamız lâzımdır. Meselâ 161'nci madde. Ona biz de kendimiz bir hüküm ilâve etmişiz. Kendimize mahsus bir fıkrayı da ilâve etmişiz. Sulh zamanında da hüküm ifade eden bir fıkra ile tam tipik antidemokratik hale koymuşuz. Keza millî duyguları rencide eden efal. Faşizmin müfrit milliyetçilikten mülhem olarak kanunlarına koydukları bir hüküm. Biz de almışız. Bunların düzeltilmesi zarurettir.

Komünizme karşı lüzumlu hükümler 141'nci maddenin ilk ve ikinci fıkrasıyla tespit edilmiştir. Buna bir cebir unsuru ilâve etmiş. Bu, bir noksandı, bilfarz bir sosyalist partinin teşkilinde endişe uyandıracak bir vehmi bertaraf etmiş. Cebir unsuru şudur, budur, cebir unsurunun ceza prensiplerinde ifade ettiği mana

²³²- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 145

malûmdur. Buna kendiliğimizden mana vermemize lüzum yoktur. O fikraları daha vuzuh ile ifade etmek, şu kelimeleri koymak lâzım mı, değil mi. Bu mevzuda kıymetli arkadaşlarımız fikirlerini söylerler, tenevvür ederiz. Mesele bu değildir. Mesele, ondan sonra ilâve edilen yeni hükümlerin vazih tariflere ve kıstaslara istinat etmemekte olmasıdır. Yani mucip sebepler olarak ileriye sürülen fikirlere uygun tarzda, olmamasıdır. Cumhuriyetçiliğe muhalif olarak tek bir adam veya zümre tarafından Devletin idaresini istihdaf eden bir cemiyet kurulması yasak ediliyor. Demokrasi prensiplerine aykırı olarak bir fert veya bir zümre tarafından devletin idaresini hedef tutan cemiyet kurmakta keza. Yalnız bunları vazih olarak ifade etmek lâzım gelir. Nedir maksadımız? Cumhuriyetçiliğe aykırı, yani Cumhuriyet rejimi kaldırmak için, cemiyet kurmak, Cumhuriyeti kaldırarak yerine Padişahlık veya dinî bir Hükümet tesis etmek. Maksat bu ise böyle vazih yazmak lâzım. Bu vazih olmalıdır.. Ondan sonra, demokrasi prensiplerine aykırı olarak, deniyor, bu da vazih değildir. Tarif vazih değildir, kıstas vazih değildir. İstedığımız nedir? İstedığımız şu mu? Biz çok partili bir devreye girdik.²³³ O halde, çok partili Hükümet sistemini kaldırarak yerine tek partili bir nizam, tek partili bir idare sistemi kurmayı hedef tutan cemiyetleri yasak etmek, öyle ise bunu vazih söylemek ister. Ne vatandaş ve ne de memleket için bir huzursuzluk unsuru olmaktan çıkacak şekilde tespit etmek lâzım gelir. Arkadaşlar; bugünkü haliyle kalırsa şunu arz edeyim.

²³³- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 146

Heyeti umumiyesi üzerinde konuşuyorum. Maddesi geldiğinde konuşunlar. Ben bir daha maddesi üzerinde şahsan durmayacağım.

Diktatörlük telâkkisi çok değişiktir. Demokrasilerde fikirler o kadar ileri gitmektedir ki, mutlak bir ekseriyete dayanan bir partinin idaresi; müsavi tek parti, o da müsavi diktatörlük diyenler, oraya kadar giden düşünceler Olabiliyor. Hâlbuki parlamenter, temsili bir hükümet sistemi için normal iktidar halidir bu. Ekseriyete dayanan bir partinin, muhalefet mevkiinde bulunan partilerin murakabesi altında memleketi idare etmek sistemin normal icabıdır.

Öyle liberal düşünceler ileri sürenler oluyor ki, bir partinin mondiyal hâkimiyeti ile nasyonal hâkimiyetinin arz edeceği tehlikeyi aynı mahiyette görenler olabiliyor. Yani o kadar değişiktir. Bazı demokrasilerde temsilci hükümet sisteminin ananevi esaslarına bağlanmışlardır. Münavebe ile iktidar mevkiine gelirler. Bazı demokrasilerde de bakarsınız, particilik demokrasinin siyasi rahatsızlıkları hâkimdir. Meselâ Fransa'da Degol'un hareketi, kanunun ilhamı nasıl ve ne gibi mahzurlar arz edebileceğini belirtmesi bakımından bizim bu konuda bir misal olarak ele alınabilir.

Degol, partilerin inhisar rejimi altında devletin kudretsizliğe düşmekte olduğu kanaatinde. Vatandaşları bir topluluğa davet etmek, toplamak ister, millî birlik lâzımdır, şu lâzımdır, bu lâzımdır, der. Diğer partiler nazarında bu hareket hürriyetler için tehlike gösteren mahiyettedir, ama demokrasi prensiplerine bir aykırılık teşkil etmemektedir, onun için bir ceza müeyyidesine bağlanması, bir ceza tehdidi altına alınması oralarda ve gerek demokrasilerde kimsenin aklına

gelmez. Şimdi bizde böyle bir hareketi cürüm mü sayacağız?

Ceza kanunlarında öyle müphem ifadeli hükümler derpiş "edilecek olursa böyle bir yığın tereddütler ve her bakımdan mahzur arz edeceğine şüphe yoktur. Biz hürriyeti boğucu hareketlere karşı tedbir almak yolundayız. Bu tedbirin hürriyetleri kaldırması düşünülemez. Daima esas, vatandaşın tabii hak ve hürriyetlerinin korunmasıdır. Bize selâmetin, lisanı ve hürriyetin lisanı lâzımdır. Selâmetin ve hürriyetin lisanı yekdiğerini tamamlayıcı esas olarak lâzımdır. Arkadaşlar, komünizme karşı alınması bazı gelen tedbirleri ihtiva eden kanun maddeleri de demokratik hürriyetleri tehlikeye düşürmekten kurtaracak vuzuhu, sarahati taşımak suretiyledir ki, demokratik inkişaflarımıza ve denildiği gibi demokratik memleketlerin ceza kanunlarının atmosferine uygun bir şekle konulması sağlanmış olur. Yoksa eski Faşist menşeli hükümlere yeni bir hayatıyet vermek, genç demokrasimize asla yakışamaz.²³⁴

ADALET BAKANI RÜKNEDDİN NASUHİOĞLU (Edirne) — Efendim, muhtelif fikirler arasında zannediyorum ki mevzu berraklığını kaybeder gibi oldu. Onun için söz aldım. Yeni bir Ceza Kanunu tesis ve tedvini ile bu tadil arasında bir irtibat görülüyor ve işler birbirine karıştırılıyor. Bir kere elimizdeki Ceza Kanunu faşist 'bir Ceza Kanunu olarak ele alındı, halbuki böyle değildir. Bu kanunun mebdei tarihi 1889 dur, çok eskidir

²³⁴- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 146

ve ceza hukuku bakımından hakikaten yüksek bir kıymeti hukukiyeyi haizdir.²³⁵

CEZSÎ TÜRK (Seyhan) — Faşisttir, ispat edeceğiz
ADALET BAKANI RÜKNEDDİN NASUHIÖĞLU
(Devamla) — Yalnız, bilâhare faşistlikten sonra yapılan bazı tadillerle bu kanuna bâzı hükümler girmiş ve kanun eski safiyetini kaybetmiş olabilir. Bunun içindir ki esasen yeni bir Ceza Kanunu tedvini ile uğraşıyoruz. Bir komisyon hali faaliyettedir. Fakat demin de arz ettiğim gibi o kanunun gelmesi pek kısa zamanda kabil olmadığından hâdiselerin ışığı altında bazı işlerin cezasını artırmak lüzumunu hükümet duymuş olduğu için böyle bir tadille gelmiş bulunuyoruz. Hükümetin teklifini Adalet Komisyonu nazarı itibara almış ve hatta bizim koyduğumuz ceza hadlerini genişletmiştir. Bu itibarla hükümetin teklifiyle encümen arasında, yani Millet Meclisinin bir parçası arasında bir mutabakat vardır. Bilhassa gerek siyasi ve içtimai cürümlerde, gerekse diğer zabita vakalarında kanuni yetersizlik dolayısıyla müstacelen bunları kuvvetlendirmek lüzumu ile hükümet bu lâyiha ile gelmiş bulunuyor. Geçenlerde bir hâdis oldu. Takdir buyursunuz; faşistlikten mahkûm olan bir kimse Türkiye'ye pasaportsuz geldi. Fiilî affa tâbi olduğu için rahat rahat girebilecekken yüzünü gözünü, kılığını kıyafetini değiştirdi, kendisini maskeleydi, öyle geldi. Elimizdeki ceza hükümleri az olduğu için bu adama pasaportsuz geldi, diye ceza verdik. Suiniyetini izhar eden şahsa mevzuatımızın darlığı yüzünden hak ettiği cezayı veremiyoruz. Bu itibarla bu kanunu tadil ile

²³⁵- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 147

huzurunuza gelmiş bulunuyoruz. Yoksa yeni bir Ceza Kanunu meselesi, antidemokratik kanunların tashihi meselesi bu mevzudan ayrı bir mevzudur. Eğer maddeler sarih değilse bu cihet maddelerde görülebilir. Şunu da arz

edeyim ki; 141 ve 142'nci maddelerdeki hükümler dikkatle okunacak olursa geniş mahiyette görülmekle beraber onun da hudutları çizilmiş, hâkime kanaat verecek mahiyette hudutlandırılmıştır.²³⁶

BAŞKAN — Zuhuri Danişman (Yok sesleri). Celâl Yardımcı.

CELÂL YARDIMCI (Ağrı) — Çok muhterem ve aziz arkadaşlarım; konuşmamın esasına girmeden evvel bir başlangıç yapayım, müsaade ederseniz. Komünistlerin bu memlekette tutunmaması için Hükümetin ve bazı arkadaşların getirdiği bir kanun var. Bir de bu yolcuların arasında iki rehber şahit olduk. Bu rehberlerden birisi Millet Partisi Sözcüsü Osman Bölükbaşı, ötekisi Halk Partisinin Sayın Sözcüsü Faik Barutçu. Birisi burada, diğeri bermutat söyledi ve gitti. Şimdi arkadaşlar bu arkadaşların söyledikleri güzel. Bunların söylediklerine göre güzel bir yola gidiyoruz. Bu rehber arkadaş bu yola gitmeyin diyor. Peki o halde hangi yola gideceğiz? Onu da söylemiyor. Bir sene Mecliste, gruplarda, komisyonlarda bu tasarı müzakere edilmektedir. Hangi yerleri sakat, neresi eksik, hangi tarafı emniyeti temin edici mahiyettedir o komisyonlara gidip izahat vermek bu noksanları tamamlamak icap etmez mi idi? E.. Şimdi?.. Yolu göstermiyor. Yolu göstermediğine göre ya bilmiyor

²³⁶- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 147

ya göstermek istemiyor. Bilmiyorsan ey Allanın kulu bu işe karışma bari. Biliyorsan göster de istifade edelim.²³⁷

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Nedim Ökmen'in yolunu tutma.

CELÂL YARDIMCI (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, bu meselenin tümünün müzakeresi sebebiyle maddelerde sırası geldiği zaman komünistliği sarih olarak tarif etmek, yani komünistlik kelimesini derç etmek lâzım geldiğine işaret etmek, müeyyideler üzerinde maruzatımı arz etmek, ihtisas mahkemeleri teşkil etmek suretiyle komünistlik davalarının rüyetini ayırmak, komünistlik doktrinlerinde tatbikatta elde edilecek malûmatla suçluyu meydana çıkarmak gibi maruzatımı maddelerin müzakeresi sırasında arz etmek üzere sonraya bıraktım, şimdi kanunun tümü üzerinde maruzatta bulunacağım. Bazı bildiklerimi, bilhassa komünistlik gibi herkes gibi cahili olduğumuz hususlar hakkında bazı bildiklerimi huzurunuzda açıklamak zaruretindeyim. Huzuruza gelen tasarıyı dikkatle okudum. Aziz arkadaşlarım, bu mukaddes yurdun komünizm belâsından masun ve masum Türk efkârının komünizan tohumlardan uzak kalması mülâhazasıyla gerek Hükümetin ve gerekse bazı milletvekilleri arkadaşların huzuruza getirdikleri tasarıyı dikkatle okudum.²³⁸ Hükümet ve arkadaşlarım, tasarının ve Marksizm'in ilmî tarifini liyakat ve belagatle yapmış

²³⁷- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 147

²³⁸- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 147

sözde doktrin portresi çizilmiş olan bu mezhebin tatbikatta asıl hüviyetini yani Bolşevizm'i nasıl meydana getirdiğini ve bir sınıfın diğer sınıf üzerinde tahakkümünü icraya müncer olan efâl ve harekâta temas edilmiş ve bunu membaında boğmak azmi ve lüzumu ile tertemiz bir gayretin muvasalası olan bu kanunu huzurunuzda getirmiş bulunmaktadırlar,

Şahsen bu, mütalâalardan, bu görüş ve kanaatlerden üstün bir şey serdetmek kudretinde bulunmadığımı hemen itiraf etmek isterim.

Ancak, son günlerde bu aziz vatan parçasında beliren habis niyetlerin, taazzuv eyleyip teşkilâtlanmak sevdasında bulunan tahripkâr kuvvetlerin mevcudiyetini haber almak ıstırabı içinde kaldığım içindir ki; huzurunuzda komünizmin ne mertebe mergup bir mezhep olduğunun tarifini yapacak, bu sınıfın diğer sınıflar üzerinde hangi yoldan ve hangi vasıtalar kollanarak içte ve dışta tahakküm icra eylediklerinin vakıalarını arz edecek literatürüne işaret eyleyecek ve sunacağım kısa örneklerle onun cazip gösterilen maskesini düşürmeye istitaatım nispetinde amme efkârını tenvir ve Heyeti Celilenize de bir fikir vermeye çalışacağım. Fakat her hal ve kârda sabrınızı ve vaktinizi suiistimal etmeyeceğimi vadedeyim.

Komünizmin bence tarifi şudur: Dünya literatürü komünizmi dünya çapında dünyanın başına belâ kesilen bir fesat hareketi diye tarif ederler. Başvurduğu yollara ve örneklerine gelince bunu da vesikalarla ispat edeceğim.

Bu mezhebin kaynağı olan ülkenin anayasasından başlayarak ispat edeceğim. Canlarını kurtarmak için Türkiye'ye iltica eden Rumen subaylarının mahkemeye

ibraz ettikleri bu vesikada komünistliği dünyaya yayan ve yaymaya çalışan ülkenin anayasasının başına geçirilmiş kırmızı mürekkepli bir kundak vardır. Yani dünyaya sokulmak istenen kundak orada şöyle deniyor:

“Bütün ülkelerin proleterleri birlesiniz. Niçin birleşsinler. Başka ülkelerin proleterleri! Bu, sarayı neden alâkadar eder? Dünya proleterlerinin birleşmesi bu ülkenin ne derdine? Birleşsinler ki, bütün dünya efendilerinin emrine girmiş bulunsun ve bütün dünyanın hr milletlerinin hatta kendi ideallerini tahakkuk ettirmek uğruna birleşmeye davet ettikleri zavallı proleterlerin bile boynuna bir ilmek takıp dünya döndükçe onları köle olarak kullanmak imkânı elde edilsin diye. Ta ki, o millete, zincir ve hatta imkân bulsaydı arzın yuvarlağına bir gem takıp ikisini birden dilediği uşaklık yolunda yürütmek imkânını elde edinceye kadar. Ta ki, kendisi bu malûm sarayda efendi olarak uyurken; dünya milletlerinin yük altındaki feryat ve figanını uykusuna ninni olarak duyuncaya kadar.”

İşte bunun için kızılılık; idealini karanlık ülkesinden dünyanın cennet asa mamurelerine yönelmiş ve dünya proleterlerini sahte bir refah vadiyle birleşmeye tahrik ederek onları kızıl imparatorluk uğruna dinamitlemek için gece gündüz bu rüyanın hakikat olmasıyla meşgul olmuştur. Dikkat buyurursanız dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir devrinde ve hiçbir devletin anayasasında böyle bir hüküm yoktur. Bu hükmün tazammn ettiği mana, bu devlet, vücuduna taallk eden anayasa, bütün ülkelerin proleterlerini ve

bittabi bütün ülkeleri kendi hâkimiyet bayrağı altına almak niyetindedir.²³⁹

Bu korkunç kuvvetin sistemi ise, yurttaki zulüm; cihanda zulümdür. O, ancak, engizisyon mezalimine taş çıkartan bu sistem sayesinde emeline nail olanağına inanan kör ve* sağır bir mekanizmadır.

Şimdi, size yurttaki zulümden misaller vereceğim:

**KOMÜNİZM İHTİLÂLİ TARİHİ İSİMLİ
ESER : SAHİFE 146.²⁴⁰**

Komünistlik dininin şartlarından olan cinayet ve tedhiş hareketleriyle bu umdenin evvelâ anayurtta, sonra da cihanda hâkim olmasını esas tutan kızıl gard sayımları başkanlık divanı, evvelâ Çar ailesinin yok edilmesiyle işe başlamıştı. Bu uğursuz vazifeyi başarma işi çeka üyelerinden Yurovski adlı bir komiseri yüklenmişti. 1 Temmuz Pazar günü 12 nagant tabancasını hâmil nöbetçiler saat 22 de bir odaya kapatılan 51 yaşında ikinci Çar Nikola'yı, 47 yaşında karısı Aleksandra'yı, 24 yaşında büyük kızları Olga'yı, 22 yaşlarında ikinci kızı Tatyana'yı, 20 yaşında üçüncü kızı Marya'yı, 18 yaşında dördüncü kızı Anastasya'yı, 15 yaşında veliaht Aleksi'yi, doktorları Potkin'i, odacı Çamadrow, odacı kız Demidöva'yı, küçük uşak Linyönid'i nagant mermilerinin altında delik deşik ettikten sonra kurbanların üzerinden mücevherler ve kıymetli eşyalar toplanmış, cesetler yatak çarşafına sarıldıktan sonra kızıgağın uçları tezkere gibi tutularak kamyona yüklenilmiş ve (Aklana) vadisine

²³⁹ -T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 148

²⁴⁰ - T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 148

götürülerek yığından et ve kemik parçalarını yaktıkları muazzam bir çoban ateşinde yakılmış ve külleri aynı vadiye savrulmuştur.²⁴¹

Bir misal daha; aynı esef sahife 154; Komünistliğin can düşmanı saydığı münevver ve dindar tabakanın imhası esas umdelerindendi, Yekalerinburgda tüfek dipçikleri ve süngülerle öldürüldükten Mihael gibi filozoflar, Grandük Pavel edipler, İgor gibi ruhbanlar, Sergiyev gibi öğretmenler, Helen gibi sanatkârlar ki, milyonlarca insanın komünistliğin kökleştirilmesi uğruna imha edilenlerden vücuda gelen isimsiz mezarların içinde biriken kan, et ve kemik yığınlarına, yıllarca ve yıllarca kızıl dünyanın kolektif çiftliklerine, tarlalarına, bağ ve bahçelerine “gübrelik” vazifesi görecektir.

Yurtta zulümden bir **başka misal:** Bir devlet adamına imza ettirildiği için ismini vermekte mazur olduğu diğer bir eser; sahife 70 - 71.

Bir komünist zimamdarı olarak kolektif çiftlikleri teftiş ederken Nikol'a geldim. Misafir olduğum Çetkovun evimde nahif ve garip halli bir küçük nazarı dikkatimi celp etmişti. Çetkov'a adı ne diye sordum Vasil dedi ve o sırada çocuk dışarı çıktı. Ev sahibine; sahife, 13, 14, 15.

Sizin oğlunuz mu, dedim. Hayır, kolektifliğin bir yetimi dedi.

Ne demek istiyorsunuz,

Yetim işte fazlasını sormayın. Israr ve rica ettim, korkmamalarını söyledim Çetkov kendilerine bir fenalık gelmeyeceğinin teminatını benden aldıktan sonra anlatmaya başladı:

²⁴¹- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 149

«Biraz ötemizde oturan (Vorvan) lar çok mesut bir aile idi. Bu çalışkan aile bütün ısrarlara rağmen kolektifleşmeye girmek istemiyordu. Ellerindeki bütün hububatı teşkilâta vermişlerdi. Fakat bunlar bizim toprağımızdır, atalarımızdan kalmıştır, diyerek topraklarını vermek arzusunda değillerdi. Fakat teşkilâtın adamları hak ve arzu tanımadan bu ailenin bütün topraklarını ellerinden aldılar ve aileye (kulak) damgasını vurdular. Bir akşamüzeri aile reisini alıp gittiler. Akıbetini hâlâ da bilen yoktur "Karısı Kaygay"ı ertesi sabah asılmış bulduk.. Vasiya onların yetimidir. Kimsesiz kaldı biz aldık. Bir aydan beri de çocuk konuşmuyor. Her gece evinin etrafında dolaştıktan sonra gelerek fırının üzerinde yatıyor. Biz bu halleri gördükten sonra Kolhozlara girmeye mecbur kaldık. Bittabi gönül rızasıyla değil.²⁴²

Biz çalışıyoruz Kolhozlar yiyor, komünistler de yiyorlar. Bize kalan da sadece açlıktır.

Bir misal daha aynı eser, sahife 75 - 76.²⁴³

“Kolektif çiftlikler işi komünist programına uygun olarak o kadar yolunda gitmeye başlamıştı ki meclis bunu tesit için bir yemek vermeye bile razı oldu. Büyük hazırlıklar bağlamıştı. Kolhozların büyük avlusuna masalar yerleştirilmiş domuzlar kesilmişti.”

Her şey bayram gününü hatırlatıyordu. Salı günü akşamüzeri tarladan dönerken köyde bir şeyler olduğu adeta hissediliyordu. Kadınların gözyaşları, köylülerin

²⁴²- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 149

²⁴³- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 149

sağa sola koşuşmaları beni komünist binasına doğru süratle gitmeye şevketti. Kapıdaki nöbetçiye ne olduğunu sordum (Yeni bir kulak temizlemesi) ve G. P. D. ve bölge komitesi reisi bu sabah geldi dedi.

İçeri girdiğim zaman Arşinov 'un G. P. D. mamurlarıyla şakalaşmakta olduğunu gördüm. Aralık avluda ise genç ve ihtiyarlardan müteşekkil yirmi kadar köylü ellerinde çıkınları, ümitsiz bir şekilde ağlaşıyorlardı. Etraflarını silâhlı nöbetçiler sarmıştı. (Kulak temizlemesi) demek bu idi. Yani evlerinden ocaklarından basit köylüleri alarak kamplara veyahut ağır hizmetlere yollamak.

Binadan çıkarken iki askerin; orta yaşta bir köylüyü sürükleyerek getirdiğini gördüm. Adama fena muamele edildiği aşikârdı. Üstü başı paramparça, yüzü gözü kan ve çürük içerisinde idi. Aciz vaziyette ona bakarken bir kadın çılglığı yükseldi. Saçı başı darmadağın bir kadın elinde yanan başak demetlerini samanlığın damı üzerine attı. Aynı zamanda bağırarak (Caniler biz bütün hayatımızı bu ev için mahvetmiştik. Şimdi size de kalmayacak alevlerin olacak) derken çılgınlıkları delice kahkahalara tahvil olunuyordu. Köylüler eve koşarak bir şeyler kurtarmaya çalışıyorlardı. Sahne tamamıyla bir faciayı ifade ediyordu. inleyen bağırarak kadınlar, çamurda sürüklenen köylüler, sürgüne giden zavallılar.

Bir diğer ve son misal :²⁴⁴

Hürriyeti seçtim isimli cümlelerin malûmu olan aynı eserin 128'nci sahifesinden başlayarak devam eden kısımlarında bizzat komünistliğin ihtilâl arkadaşlarının

²⁴⁴- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 150

bile onların hıyanetine nasıl uğradıklarını ve N. K. V. D. Teşkilâtının yırtıcı bir kedi gibi Zinovyef, Kamaâef ve Simanki'lerle birer fare ile oynar gibi oynadıktan sonra onları Basıl imha ettiklerini ve (Büyük temizleme hareketi) denilen bu ameliyede yüz binlerce boynu vücutlarından nasıl ayırdıklarım tüyleriniz ürpererek okur ve anlarsınız.

Nihayet Viktor kısaca şunu ilâve ediyor. Gözümle gördüğüm bu vakalar zaten elimde mevcut yüzlerce istatistikte yazılı hâdiselerden gayet tabii olarak daha çok bana tesir etmişti. Sanki o anda komünizm adına mahvedilmiş bütün bir neslin kadın ve erkeklerini, dağılmış ailelerini, koparılan bağlarını, açlıktan, cinayetten ölen binlerce insanı bir kere daha gözlerim iri önünde görür gibi oluyordum. Bütün bunlar; vatanımın, toprağımın, ocağımın ana, baba, evlât ve hayalimin kaygı pahasına olarak hürriyeti seçmeme sebep olmuştu.

Bilhassa *Rus-Amerikan dünya mücadelesi isimli eserlerin mütalâası*,²⁴⁵ size komünistliğin ne olduğunu, onun yurttaki zulüm ve cihanda zulüm sisteminin nasıl tatbik edildiğini, komünist bir dünya imparatorluğunun kurulmasına nasıl çalışıldığını, komünist olmayan her şeyin dünya ve hatta kâinatın nasıl bir numaralı düşman telâkki edildiğini, komünistliğin dünya çapında nasıl bir fesat hareketi olduğunu ve komünizmin dayandığı kuvvetin sadece ve nasıl şiddetten ibaret bulunduğunu birer hikâyeye olarak değil maddi vakıalara tarihe ve realiteye dayanarak anlatır.

²⁴⁵- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 150

Arkadaşlar, bir sınıfın diğer bir sınıfa tahakkümünü sağlamak için komünizmin kendi yurdunda başvurduğu yollardan size örnekler verdim.

Şimdi de dış memleketlerde nasıl çalıştıklarını ve ne melanetler icra eylediklerinin küçük bir örneğini takdim ederek sözlerime nihayet vereceğim.

Bu tedhiş mezhebinin ve onun sefil mürevviçlerinin bahtsız Rus topraklarında neler yaptıklarını size onların dilinden nakletmek isterim.

İki sene evvel; tığ gibi ve kahramanlıklarını hürriyetten mertlikle cesareten alan üç Romen subayı, Türk vatanına iltica ettiler ve bu halâsi önlemek isteyen bir komüniste karşı bir suç işleyerek mahkemelik oldular.

Onlara niçin kaçtıkları soruldu. Şu cevabı verdiler ve ispat ettiler. Romanya dediler, toprak altı ve toprak üstü bakımlarından çok zengindir. İktisadi bakımdan Avrupa'nın, ufak mikyasta Amerikan Birleşik Devletleri dense mübalâğa edilmiş olmaz. Avrupa'nın büyük petrol kuyuları, en vâsi tuz madenleri oradadır. Ormanları, buğday ekimi ve mahsulü bir ^hazinedir. Birinci Harbi sonunda yeni bir hamle ile programını çizdiği küçük ve büyük sınai Balkan Devletlerinin en ileri gelenlerindedir. İkinci Dünya Harbi içinde, tarafsız memleketlerde bile bulunmayan beyaz ekmek, bol et ve hafta siyah havyarlar kaz ciğerine kadar en nadide ve lüks gıdalar Bükreş lokantalarının sofralarında bir lofullos ziyafeti bolluğu ile teşhir edilmekte iken bugün bunlardan hiçbir eser yoktur. Komünizmin ve panislâvizmin bir cehennem deryası gibi etrafını sardığı bu bir avuç Lâtin toprağı bir zamanlar Karun'un sofrasını imrendirecek kadar şikempverliğin ince sanatının mahsulü olan bu yiyecekleri ile, güzel iklimi, bol güneşi

mamur kasabaları ile komünist isimli bu cehennem zebanilerinin lokması olarak yenilip yutuldu. Artık onlara rastlayamazsınız. Bu anlattığım toprağın efendisi ve bu sofranın sahibi olan zavallı Romen halkı 1947 yılında elinden alınmadığı takdirde gıdasını, varlığını, tek kelime ile yaşama ümidini bu senenin mısırına bağlamıştır.

Romen köylüsünün bu mahsul hazinesinde kırmızı bir domates, bu sene uçsuz bucaksız bostanları görülmemiş bir bollukla doldurulmasına rağmen ufacık bir kavun veya karpuz hasret çektiğini yana yakıla anlattılar. Hepsi ve hepsi kızıl diyara taşmıyor. Bunlar komünist kolhozlarında yığılıyor, talan edilircesine onların arasında taksime uğruyordu.

Para, Romanya sıfırdır. Bir milyon küsur ley'e bir kilo şekeri zor alabilirsiniz. Onu da kızıl kooperatiften almak şartıyla.

Gençlik, münevverlik, din, itikat, ırz ve namus kızılıların elinde, onların gaye ve zevkleri uğruna mahvı perişan edilmiştir. Hulâsa bugün Romanya'da bir zamanların bu mesut topraklarında hiç bir ressamın düşünemeyeceği, hiçbir şairin muhayyilesine sığdıramayacağı iki tablo vardır.

Bu tablonun birinde Romanya'nın bahtsız köylüsü sonsuz bir genişlikle ufuklara yaslanan bakir çimenli ovalara açıktan bitap bacaklarıyla yaylana yaylana tohum atıyor, diğerinde kızılar bu aç milletin malı, canı, ırz ve namusu üzerine ölüm yağdırıyorlar. Böylece toprağa bir yandan tohumlar, bir yandan ölümler giriyor.²⁴⁶

Çıkan ekmeği kızılar kapşıyorlar, yerle bir olmuş mezarların soğuk süslerle bezenmiş geniş

²⁴⁶- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 150

kabristanların üstünde her an yaşlarla dumanlı gözlerini, yeisle dolu bakışlarını uzun uzun gezdirip bu mezarlardan göklere yükselen ah ve enini sindire sindire paylaşıyorlar da sadece Rumenlerdir.²⁴⁷

Biz işte bu acıları görmemek için kaçtık. Yoksa durup dururken vatanını kim terk eder. Kim kendisini yurdunun güneşinde hayat bulmaktan mahrum eder. Dinimiz dininizden değil, dilinizi ise biz bilmeyiz. Dünyada kadri bilinen ve tarihlerde yer tutan misafirperverliklerden gayrı örf ve âdetleriniz malûmumuz değil.

Yabancı bir memlekette, işsiz, güçsüz, parasız ve pulsuz her türlü yaşama imkân ve vasıtalarından mahrum bir badireye sebepsiz olarak kim atılır.

Arkadaşlar bu memlekette komünizan fikirler yaymak isteyenler, bu yurttaki komünizmi teşkilâtlandırmak gayretinde bulunanlar, Allah korusun, eğer bir gün buna muvaffak olurlarsa, bu aziz vatanın ve mesut ve masum milletin akıbeti size örneklerini verdiğim elim akıbetlerin ta kendisi olacaktır. Temiz ve asil Türk evlatlarının fikir ve irfan hayatında bu habis mezhebin yayılmasına karşı Çin Şeddi bu akıbetin tahakkukuna imkân vermemek, fert olarak, millet olarak ve Türk olarak borcumuzdur.

Seferber edilecek kuvvetlere gelince:²⁴⁸

1. Fikir ve irfan hayatında bu habis mezhebin yayılmasına karşı Çin Şeddi gibi bir hürriyet fikri şeddini

²⁴⁷- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 151

²⁴⁸- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 151

tesis eylemek, bu vazife Türk münevverlerine ve Millî Eğitim Bakanına düşer.

2. Kuvvetli bir takip zabıtası vücuda getirmek.
3. Kanun kuvvetine başvurmak; o da ikiye ayrılır.
 - a) Sıkı müeyyideler;
 - b) İhtisas mahkemesi.

Zira söz ve nüfuzlarının metelik kadar geçmediği hür ve müstakil memleketlere bile, para, propaganda, hıyanet, hile, vaat ve casusluk gibi vasıtalarla dünyayı hedef tutan bir komünistlik sokulmağa çalışıldığını göz önünde tutmak icap eder. Binaenaleyh; Türk zaferinin sırma saçlı kartalı, ölmez Atatürk'ün işaret buyurduğu gibi memleketin dâhilinde ve haricinde birçok bedbahtlar hıyanet ve dalâlete sahiptirler ve bu bedbahtlar şahsi menfaatlerini komünizm gibi bu milletin en büyük fikir, hürriyet ve istiklal düşmanı olan bir mezhepte tevhit edebilirler.

Bundan evvel ve son günlerin vakıaları, esef ve ıstırapla söylemek lâzımdır ki, bu nevi bedhahların mevcudiyetini bize göstermiş bulunduğu göre sıkı bir müeyyideye muhtacız.

Bu itibarla Türk kanun vazıı, Türk amme vicdana, menfaati ve dileği ile mütenazır olarak bir müeyyide vazı hususunda vazifeye davet eden Hükümeti ve muhterem milletvekilleri arkadaşları hürmet ve muhabbetle kucaklamayı ve onları candan tebrik eylemeyi vatani ve teşriî vazifelerimden biri addeder, Heyeti Celilenizi bu dileğe müzaheret buyurmak temennisi ile ve tazimle selâmlarım.

BAŞKAN — önerge var, okuyacağız.

TÜRK CEZA KANUNU'NUN 141. MADDESİNİN 4. FIKRASI HAKKINDA DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ

Kanunun hayati bir zaruret olduğuna, tafsilâtıyla Yüksek Meclis ittifak halinde kanaat getirmiştir. Velev ki birkaç saat de olsa; kızıl hainlere vakit kazandırmamak için, kanunun tümü müzakeresinin kifayetiyle hemen maddelere geçilmesini arz ve teklif ederiz.²⁴⁹

21. XI. 1951

Balıkesir Milletvekili

Tekirdağ Milletvekili

Sıtkı Yırcalı

Şevket Mocalı

CEZMÎ TÜRK (Seyhan) — Aleyhinde konuşacağım. Aziz arkadaşlar, Kanun yalnız komünistliğe karşı değil, aşağı yukarı mevcut Ceza Kanununun yukardan aşağı birçok maddelerine, fasıllarına ve baplarına taallük eden geniş bir tasarıdır. Şimdiye kadar konuşan hatip arkadaşlarımız ve parti sözcüleri bu genişliğin ancak bir kısmına temas etmişler, yalnız komünizm ve bazı hakaret suçları üzerinde kısmen durmuşlardır. Daha birçok maddeler vardır ki bu ana mevzulara temas edilmemiştir. Daha birçok hukuk prensipleri, esasları, memleketimizin realiteleri vardır. Binaenaleyh bu kanunu bu kadar kısa bir zamanda kabul edilmiş saymak ve birkaç saatlik gecikmeyi bir ziya telâkki edip Meclisi bir an evvel hükme vardırılmaz doğru olmaz. Geçmiş devirde Parlâmentomuzda teessüs etmiş bir anane ve itiyat vardır; az çalışmak, çok kanun

²⁴⁹- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 152

çıkarmak, kanunlarımız üzerinde az durmak. Bu münasebetle birazdan arz edeceğim ki, bu Meclis, geçen Meşrutiyet meclislerinden daha az çalışmaktadır. Türkiye demokratik bir tekâmüle doğru gitmektedir. Bizim o meclislerden daha demokratik ve etraflı çalışmamız lâzımdır. Bu noktai nazardan müzakerenin aleyhindeyim. Eğer müzakere kâfi addedilecekse üzerinde konuşmamıza müsaade edin.²⁵⁰

CEZMÎ TÜRK (Seyhan) — Demin kifayeti müzakere tahriri üzerine, Yüksek Meclisinize hitap ederek, müzakereye devam edilmesi istirhamında bulunmuştum. Ekseriyetle devama karar verdiğimiz için, Heyeti Celilenize şahsan minnet ve şükranlarımı arz ederim. Muhterem arkadaşlar, Türk Ceza Kanunu adıyla bugün yürürlükte bulunmakta olan kanunun birçok maddelerini yeniden tedvin veya tadil etmek için vücuda getirilen tasarının müzakeresi vesilesiyle bu kürsüye çıkan arkadaşları cümleniz gibi derin bir dikkatle dinledim. Gizli celselerde, devletin ilgili dairesinin rejime zararlı ideolojileri bilgi ve hassasiyetle takip etmekte olan teknik müşavir ve mütehasısların beyanatını da hep beraber büyük bir alâka ve hassasiyetle takip ettik. Bütün bunlardan sonra bu mevzuda temas edilmeyen gerek esasa ve gerekse usule taallûk eden bazı mühim meseleler kaldı, Kanaatimce bunları yüksek alâka ve dikkatinize arz etmek, bugün için pek lüzumlu gördüğüm' bir memleket vazifesi olacaktır. Aziz arkadaşlar, ister muvafık; ister muhalif olalım, ister siyasi hayatın içinde, ister dışında bulunalım yıllardan beri bu memlekette Garplı anlayışla millî ve demokratik bir

²⁵⁰- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 152

hayatın tam manisiyle yaşanır bir hakikat haline gelmesi için cümleten çalışmaktayız. Nitekim babalarımız ve dedelerimiz de bu yolda büyük emekler harcadılar ve büyük fedakârlıklarda bulundular. Merhum ve mağfur Mithat Paşa'dan bu yana siyasi hareket haline gelen Birinci Meşrutiyet, Birinci Meclis ve Birinci Kanuni Esasi de aynı mukaddes gaye ile vücuda getirilmişti. Hatta bu büyük insan o mübarek canını bu mukaddes gaye uğruna verdi. İkinci hamlemiz de birincisi gibi münevverlerden geldi. Yad eller de bu uğurda çalışarak can veren kurbanlar verdi, ikinci Meclis, İkinci Meşrutiyet, İkinci Kanuni Esasi ve sonra olan bitenler malûm. Ve merhum Ahmet Samım nihayet millî bir kurtuluş savaşından sonra tam demokratik bir idare olması gereken Cumhuriyet ilân edildi. Yeni Meclis ve yeni Anayasa meydana geldi. Fakat asrı aşan bir zamandan beri istekle beklemekte olduğumuz demokratik hayata yaşanır bir vaziyet olarak kavuşamadık. Şundan veya bundan bahsedecek, şu mesul veya bu mesuldür diyecek değilim. Bu yakın maziyi tahlil tarihin işidir, onun için bu devirlerin acı, tatlı hatıraları üstünde basit bir münakaşaya girişip didişmekten Tanrı cümlemizi korusun. Ancak halk ile beraber, halk içinde ve halk için bir demokratik idareyi hakikat yapmak istiyen ve şükürler olsun ki, her halde sayıları bu mukaddes memlekette artık yüz binleri aşan idealist insanların Israrlı arzuları ve her hangi içtimai seviyede bulunursa bulunsun baha biçilmez fedakârlıkları sayesinde 14 Mayıs mucizesi veya demokrasi devrimi meydana geldi. Bunda da muvafık, muhalif, müstakil, büyük, küçük herkesin kendi samimiyeti, anlayışı ve fedakârlığı nispetinde bir hissei mefhareti bulunduğu muhakkaktır.

Bu büyük eser tabii Millî Kurtuluş Mücadelemiz gibi münhasıran şunun veya bunun değil, bütün milletin eseri ve manevi mülküdür. Bununla bugünün nesilleri en büyük memurundan en küçük ücretlisine ve en büyük zengininden en küçük fakirine veya en büyük politikacısından en küçük particisine kadar ne kadar iftihar etse yeridir. Arkadaşlar, kısa bir kuş bakışı ile arz ettiğim gibi nesillerden beri hep bu memlekette demokratik hayatın bir hakikat olarak yaşanması için çalışıyoruz. Despotizme karşı çıkıyor. En bürokrat oligarşilere karşı kafa tutuyoruz. Kurtuluş Savaşı gibi ölüm kalım ihtilâçları içinde dahi millî hâkimiyet için çalışıyoruz. | Nihayet 1946 da milletimiz tek dereceli seçim esasını elde eder etmez tarihî tekâmülüne uygun bir olgunlukla ve bin bir badire içinde dahi demokratik hayata olan tahassürünü asiline ilân ediyor ve sonra bütün eksiklerine ve kusurlarına rağmen tam demokratik esaslı ilk Seçim Kanunu yürürlüğe girince de 14 Mayıs | meydana geliyor.²⁵¹

14 Mayıs'tan sonra ilk işlerimizden biri geçmişte verilmiş cezaları affetmek oluyor. Niçin?. O zamanki hâkimlere ve onların hükümlerine mi kıymet veriyorduk? Hâşâ. Hâkimlerimizin daima ekseriyetini tebci ediyoruz, içlerinde dil uzatılmaya müstahak bir ekalliyet dâhi bulunmamasını daima halisane temenni ediyoruz.

O halde affımıza sebep nedir Çünkü mevcut mevzuatın demokratik olmadığına inanıyor bunların çoğuna anti demokratik diyorduk. Çünkü onların verdikleri cezaları demokratik hukuk prensiplerine, kıstaslarına ve dozlarına muvafık bulmuyorduk. Çünkü

²⁵¹- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 153

gerek sivil, gerek askerî mahkemelerden çıkan kararların kaza vahdeti prensibine uygun ve demokratik eserler olmadığını biliyorduk. Çünkü her yeni rejimde olduğu gibi bir ceza reformu yapılmasını istiyorduk. 14 Mayıs nasıl demokratik hukukun yeni ve ebedî abidelerinin inşası için yapılmış bir tavsiye idiyse, cezaların affı esası ile de geçmişî tasfiye ederek yeni rejimin icaplarına uygun yeni eserler vücuda getirecek zemini ilk hamlede hazırlamak istiyorduk.²⁵²

İkinci işimiz yeni bir Basın Kanunu çıkarmak için daha doğrusu mevcut Basın Kanununu ortadan kaldırmak oldu. Çünkü millî murakabeyi bu memlekette tesis ve ihya etmek, onun en önemli organlarından biri olan matbuat hürriyetini batılı demokrasilerdeki serbestlik seviyesine çıkarmak istiyorduk.

Burada bu kanunları çıkarmak için sabahlara kadar heyecanla müzakere ederken de bir an önce mevcut Ceza Kanununun da halk murakabesine engel olan hükümlerinin tadil edilmesini ve Hükümetin böyle tasarılar getirmesini rica ediyorduk.

O tarihteki efkâr ve hissiyatımızı bu kürsüden en veciz şekilde beyan ve ifade buyuran Sayın Samet Ağaoğlu olmuştu ve aynen şöyle demişti:

«Yeni iktidar, millet ve Devlet mesuliyetini, ele alırken, idarenin tek parti sisteminin bütün kusurlarıyla malûl olduğunu ispat etmiştir. Kapitalist, inhisarcı, kırtasiyecî bir Devlet tipinin vücut bulduğunu göstermiştir.»

²⁵²- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 153

Bundan daha kuvvetli bir teşhis, bundan daha kuvvetli bir tenkit ve bundan daha kuvvetli bir ifade olur mu?

Yalnız bu kadar mı? Daha kâmil ve şamil bir formül de söylemişler, şöyle demişlerdi : «Program bize diyor ki, yalnız kanunlarımız değil, itiyatlarımızı ve telâkkilerimizi de değiştireceğiz.»

O gün bu beyanlarla, muvafık muhalif hepimizin duygu ve düşüncelerine sadık ve samimî bir tercüman olduklarına eminim. Ve fakat:

Maziden devraldıkları bu kapitalist, bu inhisarcı, bu kırtasiyecî devlet bugün bize ne getirdi! Yeni bir Ceza Kanunu tadil tasarısı,²⁵³

Şimdi müsaadenizle ve bu esasların ışığı, altında önümüzdeki bu Ceza Kanunu süzerinde durmak ve o kanunu aslını, nesebini ve şahsiyetini tahlil etmek istiyorum. Neyin nesidir bu kanun?. Nereden gelmiştir ye Türk Ceza Kanunu adını alarak da nasıl ikide bir karşımıza çıkmaktadır.

Sevgili arkadaşlarım, cümlemiz biliyoruz. Ceza Kanunu İtalya'dan alınmıştır. Ama demokrat İtalya'dan değil, demokrasi düşmanı faşist İtalya'dan. Nitekim: (L doktrina del Faseisme) Faşizme doktrini adlı eseri yazan faşistlerin ideologu ve filozofu sayılan Alfredo Rocca'nın Adalet Bakanlığı sırasında çıkarılmış olan bu ceza kanunî .şerhinin mukaddimesinde şöyle yazıyor:

«Fransız inkilâbının natüralist filozoflarının teşkil ettiği klasik mektep ve onun demokratik liberal ve endividüalist prensipleri bizim de 18'nci asırdaki ceza mevzuatımızda, tahakkuk yerini bulmuş ve bütün adlî

²⁵³- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 153

reform programlarının esasını teşkil etmişti. Bu suretle Hümaniter ifratlar ve demagogjiler yüzünden hürriyetin esas maksadı ve prensipleri kaybolmuştu» görülüyor ki: Bu İtalyan Ceza Kanunu ve onu meydana getiren zihniyet demokratik ve şahsiyetçe prensipleri hürriyet aleyhinde addederek despot bir devlet demek olan faşist telkine uygun bir ceza reformu yapmaktır.

Bununla da anlaşılıyor ki, Fransız İhtilâlinden ve onun eseri olan Anayasadan mülhem o i an bizim Anayasamıza esasından aykırıdır ve bunu ön sözünde açıkça ifade etmektedir. Demokratik bir anayasadan sonra niçin bu faşist kafalı ceza kanununu almışız. Üzerinde durmak istemiyorum. Tahlil ve tafsilini salahiyyetli sevgili ve sayın hukukçularımıza terk ediyorum. Yalnız şu kadarını da ilâve etmek istiyorum ki; Alfredo Rocco kendilerince muhallet olan bu eserin aslının neşri tarihinde şöyle diyor. «Son senelerde İtalya 'da tahakkuk eden büyük inkılâbın ve onun eseri olan Faşist Devletin yeni nizamını tedvin' eden bir kanundur.»²⁵⁴

Malûm ve meşhur yeni nizam... Halbuki Hükümetimizin ilk okuduğu programa göre- haniya biz; «değil yalnız kanunlarımızı, itiyatlarımızı ve telâkkilerimizi de değıştirecektik?..» İmdi; elimizde bulunan tasarının gerekçesi üzerinde de bazı kısa tahlillerde bulunmak istiyorum. Bu, gerekçeye göre; «Demokrasinin en iyi idare şekli olduğunun ifade ve ilân edilmesi tek başına onu tahakkuk ettirmeye, kifayetli değildir.» Amenna bunu tahakkuk ettirecek vasıtalar yani

²⁵⁴- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 154

milli ve demokrasi mevzuat lazımdır. Fakat faşist mevzuatından tercüme müdevvenat değil.

Devam edelim; aynı gerekçe şunları da söylüyor. Evveleminde Demokrasiye verilmek icap eden mana tayin olunmalıdır ve sonra da «Demokrasi bir mefkûredir.» deniyor; Hâlbuki demokrasiye verilmek icap eden mana bütün Garp denilince malûm değil mi? Ve bugün de birçok memleketlerde artık bir mefkûre değil, bir objektif realite olarak yaşamıyor mu? Sonra da demokrasi bir gaye midir, yoksa bir usul mü? Millî mütefekkirimiz sayın Profesör .Remzi Oğuz Artık daha 4 sene önce basılmış olan (ideal ve ideoloji) adlı eserinde bu hususu pek güzel belirtiyor ve diyor ki: «demokrasi tek başına bir ideal değil ancak bir usuldür.» Baştan başa-antidemokratik beyanlar ve türlü tezatlarla, dolu olan gerekçeden bir misal daha verelim: Bilhassa 2. Dünya Harbinden önce Almanya: İtalya, Japonya, gibi devletlerde birleşmek İmkânını bulan faşist rejimler demokrasi idealini, külliyen inkâr etmiş-olmakla bu mefkûreyi yaşatmak isteyen siyasi camialar için onlara karşı müdafaa ve muhafazayı nefiy tedbirleri ittihaz olunması zaruridir.) Amenna ve soddakna. Anlaşıyor, Demokrasiyi Faşizme karşı koyacak maddeler koyalım, diyor. Pekiyi, fakat bu maddeleri nasıl oluyor da demokrasiye düşman kanunlardan metin; mana, mefhum veya meal olarak alıp karşımıza getiriyor, niçin, demokrat memleketlerin mümasil mevzuatını ele almıyor. Sonra Marksizm aya geçiyor. Bu mühim meselenin de eksik veya tezatlı gördüğüm taraflarını ileride arz edeceğim. Fakat gerekçedeki bir mühim nokta üstünde daha- durmak icap ediyor. zihniyet bakımından çok mühim olan bir nokta : «Hürriyeti boğan, ıstıraba

sürükleyen ve baskı yaratan tekmil cereyanlara, karşı, ferdi ve cemiyeti masun bulundurabilmek için devlet hukuk nizamında kifayetli kaideler; tesis etmiş olmalıdır.» İşte size tam manisiyle totaliter bir devlet hukuk anlayışı. Niçin millî hukuk veya demokratik hukuk nizamı değil de, devlet' hukuk, nizamı diyor. Çünkü faşist İtalya Ceza Kanun gerekçesinde de öyledir. Dahası davar :²⁵⁵

İçtimai sınıflardan bahşederken gerekçenin 4. Sayfasında:

«Gerçekten devlet topluluğu (dikkat buyurun millet değil) muhtelif içtimai kategorilerden mürekkeptir. İktisadi' menfaatleri geniş, hattakiyle müşterek olan nüfus kitleleri bir içtimai kategori teşkil ederler.»

Bu da tamamen ve hatta kelime olarak da aynen faşist İtalyan Ceza Kanunu şerhinden alınmıştır.

Marks'ın sınıf tezatları ye savaşı fikrinin faşistçe ifadesi. Menfaatleri bir, derin tezatlı sınıflar ve korporasyona gidecek kategoriler.

Bu tercümece gerekçe bu- tasarımı kime sunuyor. iki defa meşruiyet uğruna kanlı kurbanlar vermiş, o istiklâl Harbini yapmış, Büyük Millet Meclisi devrini yaşamış, nihayet 14 Mayısı yaratmış olan Türk Milli Meclisine..

O-Türk Milleti ki içtimai bünyesi mevcut Avrupalı memleketlerden hiç birine uymuyor. Tam manisiyle köylü bir millet.. En büyük şehirlileri bile ilk batından köyde doğmuş insanlarla dolu.. Yeni, taze, genç, diri ve dinamik bir millet..

²⁵⁵- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 154

Henüz istikrarlı bir içtimai iş bölümü bile meydana gelmemiş, henüz meslek grupları istatistiklerinde nüfusunun % 57 si işsiz ve mesleksiz görünen bir millet.

Kısa zamanda ziraatta birden ve mukabil tedbirler almadan makineleşme yüzünden çiftçi sayısı dahi derin bir istihale geçirmekte olan bir memlekette.

Birbirinden ayrı ve derin tezatlı sınıflar, kategoriler düşünmek bunların arasında hararetli bir menfaat mücadelesi kabul etmek ve böyle bir tasarı getirmek ne demektir? Takdirini size terk ediyorum.²⁵⁶

Ancak cümleten iyi anlamamız için yukarda adını söylediğim faşist filozofun ana eserinden şu hükmü alıyorum:

“İnsan gibi, insan cemiyetleri de sosyal değil,'biyolojik bir varlıktır,» Yani bazı hasna ve müstesnalari (malûm muhterem Aleksî Karel bunlara biyolojik asıllar der.) Doğuştan ölüme kadar tıpkı beyin gibi başta bulunurlar. Geri kalan yığınlar da yine doğuştan ölüme kadar tabanın altındaki etler, gibi ezilirler. Artık sırasıdır buradan nice'ye, Nazi'lere ve insanüstü adamlara da geçmek mümkündür. Fakat onu Nasyonal Sosyalistlere bırakalım. Hâlbuki: Devrimizin eski, en ileri ve en ideal demokratik bir insan cemiyeti olan İsviçreli Siyasi insan topluluğunu bir daire halinde el ele vermiş oynayan vatandaşlara benzetirler. Bu dairenin merkezinde muvakkaten müdür vazife alanlar bütün vatandaşlar gibidir. Herkes birbiriyle hukuken müsavidir. Her vatandaş bu dairenin müdür merkezinde vazife alabilir. Bir müddet bütün vatandaşlar

²⁵⁶- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 155

adına hareket eder. Fakat vazifesi: bitince derhal eski eyerine vatandaş halkasındaki sarasına döner.”²⁵⁷

Anlamıyorum acaba neden. Pek yeni ve muhalled, tam manisiyle demokratik bir eser olan İsviçre Ceza Kanununa müracaat etmiyor da, son zamanlarda İtalya’da ve Almanya’da yeniden hortlamaya başlayan Faşist felsefesine ve onun eseri olan Ceza kanunlarına başvuruyoruz.

Mevzu latifeye pek müsait değil ama haydi lâtife edeyim: Yoksa bizde de bir Neo-Fasoisma modası mı baş gösteriyor?

Acıdır. İnkılâp esnasında Millî Kanun yapmak güçtür. Fakat bu tercüme Ceza Kanunu çikalı 25 yılı aştı. Halen millî bünyemizi tetkik ederek tarihimize, karakterimize, zihniyetimize, anane ve itiyatlarımıza, iyiliklerimize ve kötülüklerimize uygun millî bir Ceza Kanunu yapamıyoruz. Bari hiç değilse en yeni, en insani, en demokratik, en ilmî ve veciz olan İsviçre Ceza Kanunu gibi abideleri anlamaya ve nakletmeye çalışalım.

Komünistlik bahsi hakkında da ayrıca maruzatta bulunmaya çalışacağım. Yalnız sabrınızı tüketmeden bu gerekçeyi şimdilik terk edelim de, tasarının diğer fasıllarına ait misaller de vereyim

İsviçre Ceza, Kanunu bölümleri: ²⁵⁸

Cana karşı işlenen suçlar

Mala » » »

Şerefe » » »

Ahlâka » » »

²⁵⁷- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 155

²⁵⁸- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 155

Aileye » » »
Kolektif tehlike yaratan suçlar,
Halk sağlığına-karşı işlenen suçlar,
Amme sükûnuna, karşı işlenen suçlar,
Devlete ve Millî müdafaaya karşı işlenen suçlar,
Halk iradesine karşı işlenen suçlar,
Amme otoritesine karşı işlenen suçlar,
Yabancı devletlere karşı işlenen suçlar,
idare ve adalete karşı işlenen suçlar,
Meslek vazife ve mesaisine karşı işlenen suçlar,

Bu tasarı içinde,,bulunan, süfli suçlara,!yani hırsızlığa!, kumara, beyaz zehir tiryakilik ve kaçakçılığına ait kısımlara girmeyi Kasten ihmal ediyorum. Çünkü hakikaten hukuki ihtisas işidir. Bilhassa tasarıya hâkim olan zihniyetle, zihni faaliyetlere ait esaslar üzerinde durmayı tercih ediyorum. Çünkü hepimizin milletvekili olarak üstünde durmamız, düşünmemiz ve bilmemiz gereken meselelerdir.²⁵⁹

Önce demokratik rejimlerde hayalen, yani mefkûreler âleminde değil yeryüzünde ve hayat içinde bir hakikat olarak her gün yaşanan, matbuat hürriyetine gelelim. Ve ona ait hükümler ve esaslar üstünde duralım. Cidden türlü doktrinler, çeşitli maddeler karması olan. bu tadil tasarısı matbuat hürriyetine ciddî surette tesir edecek hükümleri de ihtiva etmektedir. Bir ân için olsun yakın maziyi hatırlatmak istiyorum. Yüksek Meclisiniz 16 ay kadar oluyor. Bu mukaddes çatı altında geceleri gündüzlere katarak yeni Basın Kanunu müzakeresini yapıyordu. 23. birleşimin zabıtlarını okumak zahmetine katlanırsanız şunları tespit edeceksiniz; Demokrat

²⁵⁹- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 156

memleketlerde millî murakabenin, halk murakabesinin ve bu arada matbuat vasıtasıyla yapılan umumi murakabenin ne demek olduğunu, amme hayatına karışan insanların hususi hayatının da millî matbuat tarafından serbestçe murakabe edilmesi gerektiğini hatta ispat hakkı verilmek suretiyle ithamlarda dahi bulunmanın bütün Garplı demokrasilerin bir hukuk prensibi olduğunu ve mevzuatlarında mevcut bulunduğunu söyleyen ve müdafaa eden Nadir Nadi'nin, Sıtkı Yırcalı'nın, Mahmut Goloğlu'nun, Saffet Gürol'un, Aziz Uras'm, ilâh.. Parti politika farkı gözetmeksizin yaptıkları beyanlar ne oluyor? Yüksek Meclisiniz o sırada Hükümetin getirdiği tasarıdan 312nci maddenin çıkarılması için müteaddit takrirler dinlemişti. Bu meyanda ben de bir takrir vermiş, hiç değilse şahısların aile hayatı dışındaki hususi hayatlarını basın murakabe etsin. Maddede mevcut aile hayatına karışmasın

â demiştim. Yüksek Meclisiniz bunu dahi eksik bulmuş: Hayır demiş., ispat hakkı verilmek şartıyla itham yapsınlar. Bu maddeyi tamamen, ortadan kaldıralım kararında bulunmuş ve böyle olmuştur. O gün Yüksek Meclisin kararı bu iken ve o zaman Ceza Kanununda da bu prensibe uygun tadilat yapılması temenni edilmiş iken yeni tasarı gerekçesi nasıl bu şekle giriyor? O hararetli müzakereleri ve kararları harfiyen unutmuş olarak ve aksini iddia ile huzuruza geliyor ve bakınız ne diyor? «1881 sayılı mülga Matbuat Kanununda Türk Ceza Kanununa nakledilmesi gereken ve bu düşünce ile yeni Basın Kanununa alınmayan hükümlerin ilgisi itibariyle

yukarıdaki maddelere ilâvesi maksadına matuf olarak..ilâh.²⁶⁰

Basın yolu ile yapılacak şantajların cezaları artırılmış ..Mükemmel..Esasen mevzuumuz bu değil. Mamafih benim bildiğim tatbikatta şükürler olsun ki, evvelce pek nadir görülen vakayidendi. Son zamanlarda artma istidadı gösterdi.

Türlü tediyelerle geçindikleri besbelli olan gazeteler türedi. Hatta bu memlekette Robespiyerler isteyen, kanlı mezbahalar hülyası ile yaşadıklarını ilân edenler dahi zuhur etti. Allah encamlarını hayır eylesin ne dileyim. Bundan sonra gerekçe güya « müdafaa hakkını ceza hukuku prensiplerine göre tam ve kâmil şekilde tesis ilâh. için muhtelif maddeleri tadil ve cezalarını teşdit suretiyle matbuatın karşısına çıkıyor. Hangi hukuk prensipleri her halde Batılı anlamıyla demokratik hukuk prensipleri değil...

Üstelik gerekçede şöyle bir cümle de var:

«Demokrat bir memleketin Ceza Kanunu atmosferine mutabık şekle sokulması zarureti aşikâr bulunmuştur » diyor. Bu yeni tasarı ve tadiller de demokrat bir memleketin ceza Kanunu atmosferine uymak için yapıyor demek. Pek derin merakı mucip olacak derecede acıklı bir tezat. Acaba bu demokrat memleket hangi tip demokrat memleket. Onu da yazsalar çok iyi olacaktı.

Maalesef Adalet Komisyonumuzda üç arkadaşın kaydı ihtirazisi ile bu hükümleri, yani Hükümet tasarısını aynen kabul etmiştir.

²⁶⁰- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 157

Bu yeni tadil ve tesislere hâkim olan anti demokratik zihniyeti tebarüz ettirmek için birkaç misal daha vermeme müsaade ve müsamahanızı rica edeceğim. Çünkü milletimizin demokratik yolda gelişme ve yükselmesi bilhassa cemiyet ve amme ahlâkının şaibesiz, dedikodusuz ve tam manası ile Garplı bir istikrara kavuşması için bu hususları pek hayati telâkki etmekteyim. Bu yeni tasarı, bu taciller demokrat bir memleketin ceza kanununun atmosferine uymak içindir. Pek derin, meraklı ve acayip olan bir tezat. Acaba hangi tip demokrat memleket?²⁶¹ Onun da yazsalar çok iyi olacaktı. Bu tasarı ile teşdidi talep olunan maddelerin asılları - toprağı bol olsun - eski Faşist İtalyan kanununda yatmaktadır. O kanunda amme hizmetleri görenlerin haysiyet ve şerefine taarruz edenlerin cezası iki sene iken bizde üç seneye çıkarılmıştır. Üstelik iki bin liraya kadar para cezası.

İtalyan kanunundan alındığı kolayca anlaşılan bu hükümlerden ikinci fıkrada sadece takdim tehirler yapılmıştır. Diğerleri bir kısım teferruattır.

Benim burada arz edeceğim şunlardır: İtham hakkı ve ispat hakkı, ihbar ve iftira hakkı değil. Bu bizim memleketimizde ananedir; boyuna tercüme müdevvenat almıyor. Cumhuriyet Meclisinde böyle olduğu gibi bundan, önce Meşrutiyet Meclisinde de vardı. Ondan evvelki devirlerde de vardır. Sayın Faik Ahmed Barutçu maddelerin müzakeresini ve tarihini soruyordu, belki kendilerini de tatmin eder düşüncesiyle arz ediyorum. Kendi siyasi ve teşriî tarihimizden misaller vermek icap ediyor. Matbuat hakkındaki ilk nizamnamemiz 1864

²⁶¹- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 157

tarihlidir, 3'ncü Napolyon'un Matbuat Kanunundan mülhemdir.²⁶²

BAŞKAN — Beş dakikanız kaldığını söylemek mecburiyetindeyim.

CEZMÎ TÜRK (Devamla) — Esasen 3 sayfasını nota bakarak okudum, gerisini irticalen arz ettim. Başkan nota bakmama müsaade etti. 3'ncü Napolyon'dan geçme olan bu nizamnamenin esası ispat hakkını ve itham hakkını kabul etmiştir. Cezalan hafiftir 15 günden 3 aya kadardır. Biliyorsunuz ki, tanzifattan sonra bu ilk eserdir. O vakit istibdat Devri yani Padişahlık Devri olmasına rağmen bu matbuat nizamnamesi Üçüncü Napolyon devrinden aynen alınmıştır. Bundan sonra da 93 Meclisi gelir bu ilk meclistir. Bu meclisin de ilk yaptığı eser Matbuat Kanunudur. Bu arada şunu da arz edeyim ki, Meşrutiyet Meclisi de böyle yaptı, biz de böyle yaptık, 14 Mayıs'tan sonra gelen Millî Meclis de böyle yaptı bu güzel hareket, millî ve teşriî ananemize uymaktadır. 93 Meclisinde müthiş bir mesele ; padişahın adamları mizah gazeteleri aleyhinde bulunuyor, günler ve» günlerce müzakereler ve münakaşalar olmuş. Fakat hiçbir suretle itham ve ispat hakkına dokunulmuyor. Arz ettiğim gibi Zafiraki Efendi 28. içtimada Matbuatı mücazat etmek için hapislerimiz var, cellâtlarımız var demesine mukabil o zamanın İzmir Mebusu Yenişehirlizâde Ahmet efendi gürlemiş: «cellâtlarımız yoktur, Heyeti Mebusan Öyle mezalim ve istibdat zamanına mahsus olan tabirleri dahi kabul edemez» diyor. Arkadaşlar, şunu da arz edeyim ki, 93 Meclisinde kabul edilen itham ve ispat hakkını padişah meriyete koymamış ve merhum Mithat Paşaya

²⁶²- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 157

bir mektupla emrediyor. «Matbuatın zâtı şahanenin amal ve noktai nazarı hilâfına bir hattıhareketi gerek kasten, gerek cehaletle ihtiyar etmesinin önüne geçmesine katiyen azmettiğini...» bildiriyor. 1294 de ikinci ve daha ağır bir hüküm daha yazdırıyorsa da Mithat Paşa merhum bunu matbuata tebliğ etmiyor. Ancak o ayrıldıktan sonra icra olunuyor. Bundan sonra memleketimize, 1881 tarihli, Fransız Ceza Kanunu esas tutularak yapılan 1274 tarihli Ceza Kanunu devrine girmiştir. Bu kanunun 214'ncü maddesi şöyledir:²⁶³

HÂMÎD ŞEVKET İNCE (Ankara) — Matbuat Kanunu yok mu?

CEZMÎ TÜRK (Devamla) — Hâmid Şevket arkadaşşıma şunu arz edeyim; Ceza Kanunundaki hükümler hafif görüldüğü için daha ağır olsun diye Matbuat Kanunu çıkartılıyor. Cumhuriyet devrine geçtikten sonra da böyledir. Ceza Kanunundaki maddeleri ağırlaştırılm diye Matbuat Kanunu çıkarılıyor. Ancak 14 Mayıs'tan sonra ağır cezayı kaldıralım diye Matbuat kanunu kaldırılıyor. Ceza Kanunundaki fıkralar bırakılıyor. Matbuat Kanunu geçerken: İkinci Meşrutiyet Meclisinde de uzun müzakereler olmuştur. O vaki ki Saruhan Mebusu olan, Sait Bey merhum bu mevzuda konuşmuştur. Müsaade ederseniz konuşmasını aynen okuyayım: Saruhan Mebusu Sait Bey cümlelerin tasvibine mazhar olan şu sözleri söylüyor:

«Suihval ile müştehir ve mâruf kimse bir memuriyette suihami olursa onu zemmetmek alelittlak mezmum bir şey değildir. Bu kimsenin ahvali leimesini

²⁶³- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 157

gazeteler söylemezse, o adamın fenalığı anlaşılmaz. Her kes zemmetmek «hususundaki maksadına göre muamele edilmelidir. Husumet noktasından zemmediyorsa mücazat, selâmeti mülkü millet noktasından zemmediyorsa mazur tutmalı. Bir hadisi meşhur da vardır ki: Fâcir olan kimsenin seyyiatını söyleyiniz de belki her kes onun mesavisinden ittika etsin, denir. Elhasıl maksada göre muamele edilmelidir.

Eğer zemden maksadı onun mücerret husumetine ve adaveti şahsiysine (raci) ve menafii zatiyesinden ileri gelmiş ise muaheze etmeli ve illâ. hüsnüniyete makrun olursa zemmetmek mucibi mücazat değildir»

Nihayet komünistlik, hürriyetlerin daha müttekâmil, anane haline geldiği memleketlerde de mevcuttur, öyleleri, acarları, paralı olanları, lordzadeler, fabrikatörlerin oğlu vardır ki komünisttirler. Amerikalıların, İngilizlerin, Fransızların 'bunlara karşı ve fiilî harekâtını takip etmek üzere hatta İsviçrelilerin daha güzel mevzuatı vardır. Bunları alıp da ona göre bir mahiyet vermiyorsunuz da niçin sekizinci tadile müsait muhtaç ve malûl olarak buradan çıkarıyorsunuz.²⁶⁴

BAŞBAKAN ADNAN MENDERES (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar; bu kanunun sevki münasebetiyle Hükümeti tenkit eden arkadaşlara verilecek cevap, birinci Hükümetimiz de ve ikinci Hükümetimiz de komünizmin tarif edileceğini ve müeyyidelere bağlanacağını programımızda derç etmiş olduğumuz ve Yüksek Meclisin programımızı ve maddelerini tasvip ve kabul buyurmuş olduğunu belirtmekten ibaret olacaktır. Şayet biz hükümet olarak programımızda; gerek birinci

²⁶⁴- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 162

hükümet olarak, gerek ikinci hükümet olarak programımızda bu maddeyi derç etmiş olmamıza rağmen böyle bir tasarı getirmemiş olsaydık yüksek muahezenize maruz kalmaktan bihakkın endişe etmemiz icap ederdi. Vazifem dolayısıyla bir an ayrılmak mecburiyetinde kaldığım için burada konuşulanların maalesef hepsini dinleyemedim. Cezmi Türk arkadaşımın hakikaten çok müşkül bir durumda olduğunu benim kadar siz de fark etmiş olacaksınız. Kendisinin mantığı kuvvetlidir, malûmatı yerindedir. Fakat burada huzurunuzda konuşurken nasıl tezattan tezada | düştüğünü müşahede etmişsinizdir. Mevkiinin ne kadar müşkül olduğunu bundan istidlal etmek mümkündür.²⁶⁵ Sözü nereye getirmek istiyor ben anlayamadım. Matbuat Kanununu aldı, hakaret mevzuunu aldı, şunu aldı bunu aldı konuştu. Fakat bizim konuşmakta olduğumuz mevzu bunlar değil, gayet sarih ve muayyen bir mevzudur. Komünizme karşı mücadeleyle kolaylaştıracak hükmü ihtiva eden bir tasarıyı müzakere etmekteyiz. Mevzu bundan ibaret iken, bize fikir hürriyetinden, tarihçesinden, şundan bundan uzun uzadıya hakikaten belki de kendi noktai nazarına göre faydalı malûmat verdi. Fakat arkadaşlar; bu arada kendisi nasıl bir memlekette yaşadıklarını tamamen unutmuş göründü. Hatta bugünkü mevzuatımızda hâkim olan ana fikrin ne olduğunu unutmuş göründü, Fransa'dan şundan, bundan bahsetti. Arkadaşlar bu memlekette komünist partisi kurulamaz. Eğer fikir hürriyetini ele alıyorsa ondan bahsedeyim: Kendileri dün Demokrat Partinin bir mensubu idi. Demokrat Parti; komünistler için fikir hürriyetini kabul etmemektedir, komünistleri

²⁶⁵- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 162

kanunu ortadan kaldıracakları için kanun dışı addetmiştir. Programının mühim bir maddesi budur. Bunun içindir ki fikir hürriyeti bakımından da bu memlekette komünist partisi kurulamaz. (Alkışlar, bravo sesleri). Bunun belki ideal standart tipleri ve mahzurlu tarafları burada uzun boylu münakaşa edilebilir. Fakat münakaşalar, aktüalitesi olmayan mevzulardır. Hakikaten dinlediğiniz zaman sözler çok caziptir. Meselâ; diyor ki, fikre fikirle karşı çıkmalı. Ben soruyorum kendilerine; *fikre*, fikirle karşı çıkmak., bu tercüme edilecek"olursa, esas prensibe irca edilecek olursa bunun manası açık; ne diye ceza müeyyideleri istiyorsunuz serbest bırakınız.²⁶⁶

MÜFİT ERKUYUMCU (Balıkesir) — Hâşâ hâşâ.

BAŞBAKAN ADNAN MENDERES (Devamla) —

Ondan sonra feryat ederek diyor ki: kundakçılar takip edilmiyor. Katil takip edilmiyor neden? Çünkü bizde fikir takip edilir, fiil takip edilmezmiş. Arkadaşlar, kundakçı, katil şu veya bu fülle suç işleyenler bu cemiyette takip edilmiyor diye bir iddia varit olabilir mi? O halde bu iddiayı, mevzuu karıştırmak maksadıyla yapılmış olduğuna hükmetmekten başka çare yoktur. Affınızı çok rica ederim, bir arkadaşımıza karşı bu suretle konuşmak mecburiyetinde kaldığım için ben de zor durumdayım. Ne çare ki hakikatleri olduğu gibi konuşmak, bu kürsüye vicdanlarımızın en derin yerinde yaşayan hakikatleri ifade etmek için gelmek mecburiyetindeyiz. Kundakçı takip edilmiyor. ya kim takip ediliyor? Fikir takip ediliyor! Dikkat ediyor musunuz? Şair komünist olmaz, muharrir komünist olmaz, fikir adamı komünist olmaz. Kim olur? Elinde

²⁶⁶- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 162

kundağı olan, demek istiyor. Onun, için ise müeyyide var kanunlarımızda. Fakat arkadaşlar, biz bir büyük ' tehlikeye bitişik yaşayan bir memleketiz ve milli becamızı teminat altına almak mecburiyeti karşısındayız. Hepimiz vicdanlarımızda bir fikri imha 6tmek ve hürriyetini kabul etmemek karar ve neticesine varmışsak, vicdanlarımızda bu fedakârlığa katlanmışsak bu birtakım tarihî zaruretler ve tehlikeli hakikatler muvacehesinde böyle olmuştur. Böyle bir karan almak zaruretinde kalmamızdandır. Niçin bizde de Fransa'da olduğu gibi komünist partisinin teşekkülüne müsaade edilmesini istemiyorlar. Biraz daha gayret, gelelim oraya. Fakat arkadaşlar; bunu vicdanlarınızın kabul etmeyeceğini, bu Türk topluluğunun buna asla razı olmayacaklarını bildikleri için istemiyorlar.²⁶⁷

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Âdetim değil.

BAŞBAKAN ADNAN MENDERES (Devamla) — Çok şeyler söyledi. Ciddî bir etüt olmak üzere bu zabıtları almalı, tetkik etmeli. Takdir edersiniz ki, iddialarını tam manisiyle cevaplamak ancak o zaman mümkün olur. Bir çağlayan gibi, bir sel sebil gibi mütemadiyen akan fikirler. Bunları bütün kıvraklıkları, arz ettikleri tezat manzarasını derhal kavrayıp, kürsüye gelip cevaplamak zordur. Bir taraftan ispat hakkı verilmeli diyorlar. Neyi ispat hakkı verilmeli. Bu hangi hukuki prensibe istinat eder. Öte taraftan hiç bir delil göstermeden oradan oraya atılmak suretiyle hakikaten fikirleri karıştırıcı ve dinleyenleri yanlış zehaplara sevk edici bir konuşma metodu ile huzurunuzda hakikatler tağlil edilmek isteniyor. Burada biz hürriyetlerimizin müdafaası,

²⁶⁷- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 163

mevcudiyetimizin müdafaası, memleketimizin müdafaası endişesiyle hareket etmekteyiz. Burada konuşurken mevzuun içinde kalarak, memleket menfaatlerini göz önünde bulundurarak konuşmak mecburiyetindeyiz. Bunun içindir ki, icap ederse günlerce konuşup hakiki fikir ve prensiplerimizin, imanımızın ne olduğunu memleketin huzurunda şerha şerha açmak suretiyle hüviyetlerimizi olduğu gibi ortaya koymaktan çekinmemeliyiz.²⁶⁸

ADALET BAKANI RÜKNEDDİN NASUHIOĞLU (Edirne) — Cezmi Türk arkadaşımız konuşurlarken, ifade ettikleri bir noktayı lütfen tavzih etsinler rica ediyorum, «öyle bir devir ki, Ropespiyer devri açılmak isteniyor.» dediler. Belki iyi anlayamadım bu noktayı tavzih etsinler.²⁶⁹

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Hayatın gayet garip cilveleri vardır arkadaşlar. Ben elli yaşına yakın bir arkadaşımızım. Meslek hayatımda, basın hayatımda, siyasi hayatımda türlü türlü cilvelere çok rastladım arkadaşlar. Maalesef geçen sene Demokrat Parti içinde, bilhassa Grup İdare Heyetinde iken türlü türlü cilveler gördük. Evvelâ en ağır olan kanlı devirden bağlayacağım. Adalet Bakanı buyurdular ki; ben kanlı bir devir açılmasını istiyordum.

CEZMİ TÜRK (Devamla) — Kanlı devir açmak istediklerini söylemişim, hayır. Arkadaşlar; babı mecmualar, gazetelerden bahsettim, Robespiyer istiyorlar. Kanlı mezbahalar istiyorlar. Allah encamını

²⁶⁸- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 163

²⁶⁹- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 163

hayır eylesin. dedim. Baksınlar kutularımıza bedava koyuyorlar. Bize bedava gönderiyorlar. Ben (Yeni cephe)yi okudum. Kendileri okumamışlarsa koleksiyonlarını görsünler; Robespiyeler, kan isteyenler, ben değilim, Sayın Adalet Bakanı. Arkadaşlar, Sayın Menderesin, şahsi fikirlerime karşı bu kadar hassasiyetle alâka göstermelerinden dolayı teşekkür ederim. İnsan medih yolu ile zemmedileceği gibi, zem yoluyla de methedilebilir. Bunun için kendilerine teşekkürle iktifa edebilirdim. O da dozunda, haddinde kalsalardı. Dozunu ve haddini aşmışlar. Maalesef; şahsımdan bahsetmek mutadım değildir ama mazur görün, ben bu topraklara beş babadan beri kan veren bir adamım. Bir şehit ağabeyin de kardeşiyim. Benden kızılılık beklerse, al kan kızılılığı beklesin, komünist kızılılığı değil. Düne kadar beraber çalıştığımız Demokrat Partinin zihniyeti, yani çünkü iktidarla bugünkü iktidarın zihniyeti şundan anlaşılıyor.; Zaten sağda, solda bunlar parti kuracaklar diye şayialar dolaşüyor. Eski iktidar kurulan; partilere komünist damgası vurmak isterdi, Demokrat Parti iktidarı ise kurulacak olan partilere' komünist partisidir, demek istiyor. Evvelâ söylenenlere cevap vermeye mecburum. Eğer konuşma hakkımı alacaksanız, o başka. Ben zapta geçmesi için konuşuyorum, tarihe karşı konuşuyorum, size değil. Türk Milletine karşı konuşuyorum, Adnan Menderes'e: karşı değil, ecdadıma hitaben konuşuyorum. Özür dilerim, bu sözlerimden aksi mana çıkarıyorsanız bunu benden beklemeysin. İstinat sathı halk olan, halk temsilcisi olan bir insan size karşı hürmetsizlikte bulunamaz. Aksi çığgınlık olur. Demokrat Parti üyesiydi, buyuruyorlar. Oranın üyesi olduğu için o vakit başka fikirler yürütüyormuşum yahut şimdi. Arkadaşlar, ben de

hepiniz gibi Türk Milletinin üyesiyim. Onun için benim Demokrat Partiden evvel ve sonra değişmeyen fikirlerim vardır. Ben evvelâ Türk Milliyetçisiyim. Ben kendilerine, Menderes'e muhtelif vesilelerle, en son defa benim için hazin bir hatıra olan Adana kongresinden ve Demokrat Partiden ayrılışımdan biraz önce sofraya başında söylemiştim. O vakit elleriyle işaret ederek ağzımdan öpmüşlerdi.²⁷⁰

Bu memleketi iyi tanımadığımı buyurdular. Bu memleketi en küçük kademelerinden bavlıyarak Ağrı dağı eteklerinden Edirne sınırlarına kadar, yirmi iki yaşımdan beri, kendileri' Parlâmento çatısı altında iken, dağından köyüne kadar sık sık, sağlıklı, zevkle dolaşım. Memleketi tanımaya çalışım. Şöyle: buyurdular; sözler caziptir. Size söyledim, ben tutanaklara geçsin diye konuştum ve tutanaklar buradadır. Yalnız fikre fikir karşı çıkmakla kalmayalım, fiilî hareketlere de karşı koyalım. Ben demedim ki şairler makaleler yazar, bırakalım. Onlara karşı da itham ve ispat hakkını da tanıyalım, dedim. Fiilî suçlara karşı da ahkâm zayıftır, bunları artırırız, dedim. Zabıtlar buradadır. Fiilî takip eden müeyyideler istemem de bu işin takviyesi içindir. Fakat kendimi hiç kimseye, Sayın Menderes'e karşı da müdafaa vaziyetinde görmek istemem. Allah ne ecdadımı, ne evlâdımı, ne de ahfadımı böyle bir gizli ithamla müdafaa vaziyetine düşürmesin mevzuu karıştırmak maksadıyla konuştuğumu söylediler. Bu geç vakitte zorla Söz hakkı

²⁷⁰- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 164

aldım, yüksek himayenize sığınarak ve usulden istifade ederek söz hakkı aldım.²⁷¹

BAŞKAN — Cezmi Bey Milletvekili, hakkı olan söz hakkını kimseden almaz.

CEZMÎ TÜRK (Devamla) — Vicdanının içindeki hakikati söylesinler diyor. Bu tavsiyeyi kendileri yerine getirsinler ve vicdanlarının içindeki hakikati söylesinler. Ben daima böyle yapmaktayım. Fikir adamı komünist olamaz diyordum. Muhtelif komünistlerin birbirlerini nasıl itham ettiklerini kendileri bilirler. Hamdullah Suphi Bey gözüme ilişti ama, müdafaa maksadıyla ondan sorun demeyeceğim. Komünist partilerinin serbest kalmasını istiyor dediler. Fikir olarak, örgün olarak içtimai pi kir başkadır, siyasi aksiyon ve organ başkadır. Bunu Adnan Menderes'e ben mi anlatacağım?. İçtimai fikir hareketi başkadır. Siyasi aksiyon başkadır. Siyasi organ başkadır. Hatta içtimai organ, başkadır. Komünist fikir hareketi başkadır. Cemiyet başkadır, parti başkadır. Safha safha daha ileridirler. ~ Ben komünizm fikrine dahi muhalif bir adamım. Bana, sen parti kurulmasına serbestlik istiyorsun, diyor. Politikada böyle mahsus ters anlamalar oluyorsa, ona bir diyeceğim yok. Fakat henüz ben bu gibi anlamalara adapte olmuş değilim. Biraz daha gayret, komünist partilerinin diyor, kurulmasını istiyordum. Tezatlari sel sebil gibi burada sayıp dökmüşüm. 1Burada ben sınıf tezatlari aleyhine, sınıf fikri aleyhine konuşan bir adamım, beyanatımın temasına dikkat buyursunlar. Sınıflar yaratılsın, sınıf diktatoryası olsun da ondan sonra sınıf sizlik olsun demiyorum. İki uç arasındayız. Ben bu memleketin bünyesinde bugün dahi sınıf yoktur,

²⁷¹- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 164

diyorum. Yani, mebdai hareket vermiyorum. Sarih olan budur. Yüksek Heyetiniz de anlamıştır, daha fazla izah etmeyeceğim. İspat hakkı vermeli, diyorum. Bu Millî Meclisin tarihinde, mazisinde vardır. ithama ispat hakkı verilmelidir. Bütün suçlular, komünist mürtekip, hırsızlık ve Devlet aleyhine hareket edenlere karşı ispat hakkı vermelidir.²⁷²

Aziz arkadaşlarım; dinlidenler yanlış bir hükme varmasınlar diye müphem beyanatta bulunmamaya çalıştım. Berrak olmaya, vazih olmaya, açık olmaya ve katı olmaya çalıştım. Anlamayan varsa tutanakları tekrar okur. Daima mevzuun içinde kalarak, memleket realitesine, tarihine, karakterine, Türklüğüme ve istikbalime bağlı olarak konuştum. Ve öyle konuşacağım, kim ne desin hatta Adnan Menderes dahi olsa.²⁷³

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI HALİL ÖZYÖRÜK (İzmir) — Muhterem arkadaşlar; maruzatım belki uzayacaktır. Huzurunuzu selp edeceğim için berveçhi peşin affınızı dilerim. 141'nci madde müzakere edilirken başlıca iki nokta üzerinde durulmaktadır:

1. Komünizm sarih olarak kanunda tarif edilmemiş olduğundan suçlular beraat etmektedirler,
2. Ceza Kanununun koyduğu cezalar azdır.

Evvelâ birinci noktayı tetkik edelim:

Komünizmin bugün yürürlükte bulunan kanunumuzda açıkça gösterilmemiş olduğu iddiası Kısmen doğrudur. Fakat bu vuzuhsuzluk, kanunun aslından alınırken kâfi sarahatiyle tercüme edilmemiş ve bundan başka da

²⁷²- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 165

²⁷³- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951
Çarşamba, X, s. 165

bilâhare yapılan değişikliklerde komünizm fikriyatı hiç tetkik edilmeden, komünist faaliyetlerinin yalnız dış görünüşü nazarı itibara alınarak yapılan isabetsiz tadillerden ileri gelmiş olduğuna şüphe yoktur. Ezcümle bundan evvelki taidilde cebir mefhumunu, maddi manasında anlamak suretiyle onu, suçun unsuru olmaktan çıkarıp şiddet sebebi sayan telâkkinin, komünizm fikriyatı hakkında hiçbir bilgi sahibi' olmaksızın kanunu değiştirmek yoluna gidildiğini açıkça gösterir. Bununla beraber gerek aslı olan İtalyan kanununda, gerek evvelki tadillerde ve gerekse bugünkü tasarıda komünizmin tarif edilmediği görölmektedir. Acaba komünizm tarif edilemez mi? Her şey gibi ve her fikir cereyanı gibi komünizmi de tarif etmek elbette mümkündür. Fakat, komünizmi kanunda tarif etmek doğru olur mu? Mesele budur. Dikkat edilecek olursa görülür ki, Ceza Kanunumuzda tarifler pek azdır. Silâh, akraba, memur, itibarı amme kâğıtları ve saire gibi daha ziyade maddi bir mahiyet arz eden hususlarda ve mahdut sayıda tarif, kanunda yer almıştır. Umumiyetle Ceza kanunları: hele komünizm gibi fikre, ideolojiye dayanan suçlarda tariften kaçınırlar. Çünkü tarif, mevzuu kalıplaştırır, dondurur; kanunu süratle tatbik edilmek kabiliyetinden mahrum bırakır, onun hayatiyetini ortadan kaldırır. Bu düşüneyi bir misalle izah etmek mümkündür. Kanunumuzda hırsızlık, menkul bir malı sahibinin rızası olmaksızın almak demektir. Yani bu şekilde vuku bulan bir fiil olarak gösterilmiştir. Halen elektrik hırsızlığı, Ceza Kanununun hırsızlık maddesine göre cezalandırılıyor. Yargıtay bu yolda içtihat etmiştir. Hâlbuki elektriğin menkul bir mal sayılması oldukça geniş, fakat lüzumlu bir tefsirdir. Eğer Ceza Kanununda (Medeni Kanundaki

sarahat nazara alınmazsa) menkul mal tarif edilmiş olsaydı 1889 yılında yani İtalyan kanununun yapıldığı yıllardaki tarifin elektrik hırsızlığını düşünebilmesine imkân olamayacağından, bu tarif karşısında bugün elektrik hırsızlığını cezalandırmaya imkân kalmayacaktı; doktrinde bu tarzdaki tefsire, müterakki tefsir deniliyor. İşte bu mevzuda olduğu gibi eğer komünizmin kanuni tarifini yapacak olursak yargıçların müterakki yorumunu yani tefsir ve içtihat salâhiyetini baltalamış oluruz. Meselâ kanunumuzda ikinci enternasyonalin anladığı manada komünizm tarif edilmiş olsaydı, üçüncü enternasyonalizmin hüküm sürdüğü bugünkü komünizmin cezalandırılması mümkün olamayacaktı. Komünizm mütemadi istihaleler geçiren bir fikir cereyanıdır. Bu sebeple yapılacak her komünizm tarifi, kanunun yürürlüğe girdiği gün onun eskimesine sebep olacaktır.²⁷⁴ Diğer taraftan komünizm dahi bütün fikir cereyanları gibi kökünü umumi felsefe mekteplerinden alır.

Eğer felsefe mekteplerine göre bir tarife kalkışacak olursak, böyle bir tarif bitmez tükenmez akademik münakaşalara sebep olur. Esasen kanunun cezalandırmak istediği şey, akademik fikir cereyanları değildir. Kanun, komünizmin »öz ile veya fiil ile haricen beliren şeklini cezalandırır. O halde, her şeyden evvel neyi cezalandırmak istediğimizi vazıh olarak bilmek mecburiyetindeyiz.

Memleketimizde herkes, komünizmin şiddetle 'cezalandırılmasından bahsediyor. Fakat, ne söylenen sözlerde, ne de yazılan yazılarda komünizm ile nenin

²⁷⁴- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Sekizinci Birleşim 23.XI.1951 Cuma, X, s.193

cezalandırılmak istendiği açıklanmamaktadır. Gaye, komünizm propaganda ve faaliyetlerini ortadan kaldırmak, fakat bunu yaparken fikir cereyanlarını ve içtimai ve demokratik faaliyetleri müdahaleden masun tutmaktır. İşte bu sebeptir ki, komünizm mevzuunda neyi cezalandırmak gayesini takip ettiğimizin tayini icap eder. Böyle bir tayini yapmak iktidarını, bize ancak «cebir unsuru» temin edebilir. Zararlı ve zararsız fikir cereyanlarını ayırt etmek imkânı, bu suçta, cebir unsuru sayılmazsa, bulunamaz. Sosyalizm ile komünizm her şeyden evvel, sarıh olarak tefrik edilmelidir. Çok aşırı bir sosyalizmin, komünizm telâkki edilmesi mümkündür. Fakat, mutedil bir sosyalizmin sosyal bir ıslahat istemesi bakımından zararlı bir fikir cereyanı sayılması mümkün değildir. Nazari olarak sosyalizm ile komünizm arasındaki fark şudur: Sosyalizm, yalnız istihsal vasıtalarının müşterek hale getirilmesi taraftarıdır. Bundan öteye gitmez. Fakat, komünizm, hem istihsal vasıtalarında ve hem de istihlâkte iştiraki kabul eder. Görülüyor ki, bu fark korkunç bir düşünce gibi gözüküyor. O halde, komünizmin nefret uyandırıcı cephesi nedir? Bu fark, nazari bir farktır. Halbuki, tatbikat, gaye ve bu gayeye ulaşmak için kullanılan vasıtaların mahiyeti, komünizmin korkunç tarafını ortaya koyar. Bu gaye ve bu vasıtalarından ayrı olarak nazari bir komünizm, düşünülemez. Çünkü gaye ve vasıta komünizm fikriyatında ana fikir ile perçini eşmiş, onun bünyesine karışmış bir haldedir.

Bu gaye ve bu vasıta nedir?

Komünizm vasıtası, cebir, gayesi, amele diktatoryasıdır. İşte komünizmin şimdiye kadar geçirdiği bütün istihalelerde hiç değişmeyen ve belki de hiç

değişmeyecek olan vasıfları bu gaye ve bu vasıtaadır. İşte Yüksek Meclise sunulan tasarıdaki «sınıf tahakkümü» ve «cebir» tabilerinin hakiki manası ancak bu suretle anlaşılabilir.

Komünizmdeki : (*her cemiyetin tarihi*), bir sınıf mücadelesi tarihidir. Bu mücadele nihayet bir ihtilâlla kapanır.

Bugünkü cemiyet, burjuva cemiyetidir. Bu cemiyet feodaliteyi yıktı, fakat sınıflar arasındaki tezdâd, ortadan kaldıramadı. Onu, sadece basit bir hale getirdi. Artık ortada yalnız-iki sınıf kaldı: Burjuva *ve proletarya*. Şüphesiz, eski derebeylik devrinin kırpıntılarını teşkil eden bazı sınıfların bakiyeleri hâlâ mevcuttur. Meselâ : (Aristokrat sınıf) fakat bu sınıf da iki büyük sınıf karşısında parçalanmak-, ta, biri diğerine iltihak etmektedir. Orta çağdan sonra burjuva sınıfı dünyaya hâkim oldu. Bu hâkimiyet, büyük merkezlerin kurulması, mülkiyetin mahdut ellerde toplanması ve bunların neticesi olarak da siyasi kudretin merkezileşmiş bulunması sayesinde temin edilmiştir.

Bu sırada din telâkkileri, sosyal cephesini kaybetti. Ve din adamları burjuva sınıfının emrine girdi. Fakat asıl amele esaretini doğuran şey, makinelerin tekâmülü olmuştu. Makinelerin tekâmülü ve iktisattaki iş bölümü sistemi, proleterleri aciz haline soktu. Ameleyi bir makinenin en ehemmiyetsiz ve yerine kolaylıkla başkasının ikamesi mümkün bir parçası İndine getirdi.²⁷⁵

Burjuva diktatörlüğü çok kuvvetlidir. Bu diktatörlüğün kendi kendine yıkılacağı zannedilmemelidir. Ancak bütün dünya ameleleri

²⁷⁵- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Sekizinci Birleşim 23.XI.1951 Cuma, X, s.194

birleşecek olursa ve cebir kullanırlarsa bu diktatörlük yıkılabilir. Bu nokta, komünizmin yıkıcı cephesidir.

Burjuva cemiyeti yıktıktan sonra ne yapılacaktır? Sınıfsız bir cemiyet kurulacaktır. Daha doğrusu, geniş manada, emekçilerin meydana getirdiği tek sınıflı bir dünya cemiyeti vücut bulacaktır. Böyle bir cemiyette elbette artık sınıf mücadelesi olmaz. Acaba, bu, tek sınıflı cemiyete ulaşmak için yol nedir? Yegâne yol, muvakkat zaman için amele diktatoryasını kurmaktır. Amele sınıfı, diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkuk kümünü sağladıktan sonra burjuva sınıfının tesirleri izale edilmeye çalışılacak ve burjuva sınıfı t ve onun kültürü tamamıyla ortadan kaldırıldıktan sonra artık amele sınıfının diktatörlüğü yani cebir unsuru da ortadan kalkacaktır. O halde amele diktatörlüğü bir intikal safhasıdır. Bu diktatörlük cebir yolu ile olacaktır. Bu sebeple bu intikal safhasına komünist doktrininde **amele ihtilali adı verilmektedir**. Amele diktatöryası kurulduktan sonra bu diktatörlüğe karşı gelenler birer suçlu değil, birer düşmandır. Düşmana karşı müsamahalı hareket, bahis mevzuu olamayacağından diktatörlüğün kuruluşunda ve muhafazasında cebir daima esas şarttır. i Sosyalizmde Devlet müessesesi muhafaza edilir. Hatta kuvvetli bir devletçilikle bazı sosyal ve iktisadi adaletsizlikleri ortadan kaldırmak mümkün 'olduğundan devlet bu gayeye ulaşmak için iyi bir vasıta'dır.²⁷⁶ Bu sebeple devleti yıkmadan başa geçmek icap eder. Binaenaleyh o memlekette anayasa ve kanunlara göre normal yollarla meselâ seçim yolu ile iktidara gelmek doğru olur. Sosyalist partilerin umumi programları ve

²⁷⁶-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Sekizinci Birleşim 23.XI.19S1 Cuma, X, s.195

kullanacakları vasıtalar arasında bir vahdet sağlamak maksadıyla 1904'te Amsterdam'da ikinci Enternasyonal toplanmıştı. Bu toplantı, Avrupa memleketlerinde halen sadece sosyalist kalmış partilerin fikir cereyanlarına kaynak olmuştur. Buldukları memleketlerin kanunlarına uygun ve cebir unsurundan uzak bir çalışma yoluyla iktidarı elde etmek usulleri, her sosyalist partiyi komünist, partisinden ayırt eder. Bugün Avrupa'daki belli başlı sosyalist partilerinin gerek programlar, gerek tatbikatı, komünizm ile mukayese edilirse mutedil bir manzara arz etmektedir. Kaldı ki, az çok sosyalizme kaymayan siyasi bir parti esasen mevcut değildir. O halde, siyasi ve iktisadi bir mevzu olan sosyalizm, siyasi bir kuruluş olan demokrasi ile tezat halinde değildir. Hatta birçok sosyalist liderler, demokrasinin olmadığı yerde sosyalizmin de tahakkuk edemeyeceği kanaatindedirler. Bu kanaat faşizm ve nasyonal sosyalizmin ve umumiyet itibariyle tek parti veya diktatörlük rejimlerinin iktidarda olduğu devirlerde niçin tam bir sosyalizmin tahakkuk edemediğini de izah eder. Sosyalistler bir ihtilâl taraftarı değildirler. Bir sosyal inkılâp taraftardır. Bu inkılâp derece derece olacaktır. Bunun için demokratik yollarla mücadele etmek, hatta başka partilerin de kurduğu hükümete iştirak suretiyle işçi menfaatlerini korumak ve iktidar kendilerine geçince, programlarını tahakkuk ettirmek arzusundadırlar. Hâlbuki 1919 da Moskova'da toplanan Üçüncü Enternasyonal, Rusya'da muvaffak olmuş usulün, her memlekette muvaffak olabileceği, bu sebeple sosyalist anlayışın Arksizmi zayıflatmaktan başka bir şeye yaramadığı neticesine vardı. Moskova toplantısına göre demokratik yollarla çalışmak, Burjuva Cemiyeti ile

anlaşmak manasına gelir. Bu anlaşmada her iki taraf dahi fedakârlık edecektir. Bunun neticesinde sınıflar arasında daha az sert bir mücadele ortaya çıkacak, fakat bu uyuşmak, amele sınıfını parçalayacak, dünya amelelerinin birleşmesine yani, beynelmilelciliğin tahakkukuna mâni olacak ve neticede dünya çapındaki amele kudreti meydana gelemeyecektir. İşte bu Üçüncü Enternasyonal Bolşevikliği, yani hakiki komünizmi, dolayısıyla şu anda cezalandırılması istenilen şeyi meydana getirmiştir.²⁷⁷ Üçüncü Enternasyonalin cebir ve ihtilale dayanan sosyalizmi, ilk önceleri nazari bir tehdit manasına alındı. Fakat sonra bu plânın bazı Avrupa memleketlerinde tahakkuk ettirilmek teşebbüsleri karşısında, hukukçuların da bir reaksiyon gösterdiklerine şahit oluyoruz. Bu meyanda bilhassa Lahey Konferansı kararlarını hatırlamakta fayda vardır.

Bu kongreye göre:

1. Komünizm Üçüncü Enternasyonal yani, cebri, unsur sayan sosyalist telâkkileridir. Bu sebeple bu yolda propaganda ve faaliyet ve Üçüncü Enternasyonallere bağlı bütün teşekküller, suçlu sayılmalıdır.

2. Bu suçun teşebbüsü, tam fiil gibi ceza görmelidir.

3. Yabancı memlekette veya kendi ülkesinde yabancı devlete karşı işlenen suçlar da tecziye edilmelidir.

4. Bu çeşit faaliyet ve propagandada aleniyet şart koşulmalıdır.

5. Komünist suçluları, siyasi suçlu sayılmamalı, bu sebeple suçluları geri verme usulü bunlar hakkında

²⁷⁷- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Sekizinci Birleşim 23.XI.1951 Cuma , X, s.195

tatbik edilmelidir. Lâhey kongresinin bizce de ehemmiyeti vardır. Çünkü İtalya Ceza Kanununda bu kongre kararlarından geniş mikyasta faydalanılmıştır. Bu sebeple o kanunu (1930 tarihli İtalyan Kanununu) almak: suretiyle bu fikirler bizim mevzuatımıza da intikal etmiştir.²⁷⁸

Bu reaksiyon, Moskova'dan gelen talimatla karşılanmak istenmişti. Esasen artık komünizm, Bolşeviklik haline gelmiş, Lenin'in münferit düşünceleri, sosyalizme hücumla başlamıştır. **1928 de Moskova'da yapılan bir toplantıya göre, komünist mücadelesinde şu dört esas göz önünde tutulacaktır:**

1. Proleter, ihtilale hazırlanacak, Burjuva Rejimi yıkılacaktır. Bu, ancak cebir yolu ile olabilir. Cebri inkâr etmek, komünizme ihanet etmektir.

2. Burjuva Rejimini yıkmak için Marksist ve materyalist felsefeden gayrı bütün düşünce şekilleri ortadan kaldırılmalı ve sınıf mücadelesi en şiddetli hale getirilmelidir.

3. Proletarya diktatörlüğü, kurulmalıdır.

4. Bu suretle kurulacak diktatörlük, terör ile muhafaza edilmelidir. **Lenin'e göre komünist ihtilali, üç safhada husule gelebilir:**

a) ihtilâlın hazırlanması;

b) İhtilâlın icrası;

c) elde edilecek neticeden azami fayda sağlama:

Bu üç safha içinde bilhassa bizim memleketimiz için ehemmiyetli olan birinci safha, yani ihtilâlın hazırlık safhasıdır. İkinci safhayı, yani ihtilâlın yapılmasını karşılayacak kanuni müeyyideler, esasen mevcuttur.

²⁷⁸-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Sekizinci Birleşim 23.XI.19S1 Cuma , X, s.195

Lenin der ki, bu üç safhadan en mühimi, birinci safhadır. Eğer hazırlık iyi olmuş ise icra, çocuk oyunağından ibarettir. Gene Lenin'in düşüncelerine göre (ki, bu düşünceler, muhtelif memleketlerdeki komünistlere talimat halinde gönderilmiştir) hazırlık safhası şöyle olacaktır:

a) Her vasıttan istifade ederek propaganda ve kargaşalık çıkarılmalıdır. Bunun için bilhassa grevlere başvurulmalıdır. Grev, ameleyi yetiştirmek hususunda bir mekteptir.

b) İş yerlerinde ve bilhassa demiryolu, posta, telgraf, umumi nakliyat ile ilgili amme hizmetleri işletmelerinde, hücreler kurulmalıdır.

c) Silâhlı mücadele için gruplar tesis olunmalı, silâh depolan temin edilmelidir. Bu umumi izahlardan sonra bir nokta üzerinde daha durmak lâzımdır. Memleketimizde hakiki komünizm fikriyatının ne olduğu bilinmiyor. Halkımız, sadece halkımız değil, yargıçlarımız dahi komünizm mevzuunda tenevvür edilmemişlerdir. Bu sebeple ne gibi fikir cereyanlarının komünizm sayılamayacağını araştırmakta fayda vardır. Daha fazla izahat vermektten şimdilik sarfınazar ediyorum.²⁷⁹

BAŞKAN — Müsaade eder misiniz efendim, Komisyon Başkanı sıfatıyla birinci fıkra hakkında dermeyeran olunan fikirler üzerinde ne düşündüğünüzü lütfen izah eder misiniz!

HALİL ÖZYÖRÜK (Devamla) — Hulâsa olarak şunu arz edeyim ki, Üçüncü Enternasyonalce kabul edilmiş olan esas, cebir yoluyla ihtilâl yapmak, cebren

²⁷⁹-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Sekizinci Birleşim 23.XI.19S1 Cuma, X, s.196

ihtilali tahakkuk ettirmektir. İkinci Enternasyonalin kabul ettiği esasa göre ise, cebre dayanmayan bir komünist faaliyeti, hiçbir zaman komünist faaliyeti telâkki edilmez. Cebir unsuru bugün mevcut olmadığı halde, hakikaten bugün için de birçok tehlike | meydana gelebilir. Cebir unsuru kullanılmazsa bütün esas teşekkülleri yok etmek mümkündür. Cebrin saiki bulunmadığı takdirde bugünkü mevzuata göre bu müthiş bir silâh olarak kullanılabilir.

Binaenaleyh, cebir unsuru lâzımı gayri müfarriktir. Esasen varılan netice odur ki, üçüncü Enternasyonal tamamen bu şekilde bir faaliyeti istilzam eder. Silâh tedarik etmek, ihtilâl hazırlamak ve günün birinde, karar verildiği anda, ihtilali cebir yolu ile tahakkuk ettirmek ister. Bugün elimizde yürürlükte bulunan kanunun cebir unsurunu ihtiva etmesi dolayısıyla tahâssül etmesi mümkün olan kötü neticelerden korunmak için behemehâl bu cebir unsurunun mevcudiyeti şarttır. Zira Üçüncü Enternasyonalin kabul etmiş olduğu prensip ve mücadele şekline göre bu ideolojinin tahakkuk ettirilmesi için takip edilecek fikir, gaye ve vasıtanın mutlaka cebre istinat etmesi lâzım gelir. Cebir olmayınca sosyalimim ile aralarında' bir fark gözetmeye imkân olmayacağı ve bunu muslihane bir şekilde yürütmek ve tahakkuk ettirmek imkânı şimdiye kadar elde edilemediği için, Üçüncü Enternasyonalin cebre dönmüş olması muvacehesinde cebir unsurunun kanuna konulması zaruridir. Necip Bilge arkadaşımız, tahakküm kelimesinden evvel cebir kelimesinin teklifini nazara almakta ve bu husustan komisyon bir mahzur görmemektedir. Tahakküm kelimesinin kullanılması tahakkümün buna mülâbis olmasından ileri gelmektedir. Eğer Yüksek Meclis

(tahakküm) ü takviye için cebir unsurunu kabul ederse biz de muhalif değiliz. Diğer hususları arkadaşlarımız izah edeceklerdir.²⁸⁰

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 28.11.1951 tarihinde de, Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmem hakkında kanun tasarısı ile Tekirdağ Milletvekili Şevket Möcan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141'nci maddesinin ve Çorum Milletvekili Hüseyin Ortakçioğlu ve 2 arkadaşı ile Burdur Milletvekili Mehmet özbey'in; Türk Ceza Kanununun 515, 567 ve 58'nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu görüşülmeye devam edildi.

30.11.1951 tarihli oturumunda da aşağıda belirtilen hususların görüşülmesine devam edildi.

1.— Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkımda kanun tasarısı ile Tekirdağ Milletvekili Şevket' Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141' nci maddesinin ve Çorum Milletvekili Hüseyin Ortakçtoğlu ve 2 arkadaşı ile Burdur Milletvekili Mehmet özbey'm, Türk Ceza Kanununun 515, 567 ve 56' nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu

BAŞKAN — Türk Ceza Kanununun 141'nci maddesini takip eden ikinci fıkrasının encümence hazırlanan metni gelmiştir. Onu okutup müzakeresine başlıyoruz.

2. Devlet siyasi ve hukuki nizamlarını topyekûn yoketmek gayesini güden cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya

²⁸⁰-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Sekizinci Birleşim 23.XI.1951 Cuma, X, s.196-197

kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler ve bu hususlarda yol gösterenler sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılırlar!

BAŞKAN — İkinci fıkrayı kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3. Amacı cumhuriyetçiliğe aykırı olan veya demokrasi prensiplerine aykırı olarak Devletin tek bir fert veya bir zümre tarafından idare edilmesini hedef tutan cemiyetleri kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılırlar.²⁸¹

BAŞKAN — Reye arz ediyorum. Değiştirgeyi nazarı dikkate alanlar... Nazarı dikkate almayanlar... Nazarı dikkate alınmamıştır, reddedilmiştir. Üçüncü bendi oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Üçüncü bent kabul edilmiştir. Dördüncü bendi okutuyorum. 4. Anayasanın tanıdığı kamu haklarına ırk mülâhazası ile kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan veya millî duyguları yok etmeye veya zayıflatmaya matuf bulunan cemiyetleri kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veyahut bu hususlarda yol gösterenler bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılırlar.²⁸²

²⁸¹- T. B.M. M. Tutanak Dergisi, On birinci Birleşim 30. XI. 1951
Cuma, X, s. 311

²⁸²- T. B.M. M. Tutanak Dergisi, On birinci Birleşim 30. XI. 1951
Cuma, X, s. 313

Yüksek Başkanlığa

Tadili konuşulmakta olan 141'nci maddenin 4'ncü fıkrasındaki «millî duyguları yok etmeye» ifadesine daha kuvvetli bir vuzuh vermiş olmak için millî duygu tabirinin yanına «ve millî birliği» ibaresinin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Ordu

Refet Aksoy

BAŞKAN — Komisyonun mütalâası var mı efendim?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI HALİL ÖZYÖRÜK (İzmir) — Efendim, bu millî duygu ve ırkçılık mülâhazası üzerinde hakikaten gerek komisyonda, evvelce ve sonra geçen müzakereler sırasında çok tevakkuf edildi. Amacı Cumhuriyetçiliğe aykırı olan birleşmeleri kurmaya teşebbüs ve saire: Burada Cumhuriyetçilikten maksat: Anayasa'nın ikinci maddesinde tespit edilen prensiptir. Devletin Hükümet tarzında, Cumhuriyetten başka bir esasın mevzu bahis olamayacağını teyididir. Anayasanın birinci maddesinin değiştirilemeyeceğine dair plan zabıtası da böyle bir müeyyidenin konulmasını âmirdir. Cumhuriyetçilikten maksat, idare sisteminde Devlet kamu hizmetlerinin kendilerine gördürüleceği kimselerin ancak liyakate ve istihkaka göre taayyün edeceği ve irsiyete müstenit herhangi bir kamu vazifesi mevzu bahis olamayacağıdır.²⁸³

²⁸³- T. B.M. M. Tutanak Dergisi, On birinci Birleşim 30. XI. 1951
Cuma, X, s. 314

Sonuç olarak:

II. Dünya Savaşı yıllarından itibaren Türkiye için ortada, iç ve dış güvenliğini etkileyen büyük bir tehdit vardı ve bunun adı yukarıda geniş olarak belirtildiği gibi "komünizm" idi. Gerçekten de 1940'lı yılların sonunda Türkiye'ye karşı Sovyet Rusya ve lideri Stalin bir dış tehditti. Rusya, sadece Boğazlarla ilgili tadil istemekle kalmıyor Kafkaslara ve Bulgaristan'a yığınak yaparak askeri baskısını şiddetlendiriyor ve verdiği notalarla Türkiye'ye yönelik tehditlerini dile getiriyordu. Bunun sonucunda da Türkiye, komünizmi, 1945 yılından itibaren de birincil tehdit olarak algılamış, Rusya ile yaşanan krizler iç politikada sol faaliyetlere karşı daha şüpheli ve sert bir yaklaşımı getirmiştir

Bu arada Mecliste komünizme karşı yukarıda belirtilene çalışmalar başlamıştır. Bu çalışmaların en önemlisi Türk Ceza Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ile Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanunu'nun 141'nci maddesinin ve Çorum Milletvekili Hüseyin Ortakçioğlu ve 2 arkadaşı ile Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Türk Ceza Kanunu'nun 515, 567 ve 568'nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet Komisyonunun hazırlamış olduğu rapor üzerinde yapılan görüşmeler idi. Meclis, uzun görüşme ve tartışmalardan sonra bu görüşmeler sonunda, 141 ve 1142. nci maddeler üzerinde yapılan değişiklikler kabul etmiştir.

Meclis görüşmelerinde önem kazanan diğer bir hususta, **komünizmin önlenmesi için Seferber edilecek kuvvetlerle ilgili ortak bir görüş ortaya çıkmıştır. Bu duruma göre:**

1. Fikir ve irfan hayatında bu habis mezhebin yayılmasına karşı Çin Şeddi gibi bir hürriyet fikri seddini tesis eylemek, bu vazife Türk münevverlerine ve Millî Eğitim Bakanına düşer.

2. Kuvvetli bir takip zabıtası vücuda getirmek.

3. Kanun kuvvetine başvurmak; o da ikiye ayrılır.

a) Sıkı müeyyideler; b) İhtisas mahkemesi. Zira söz ve nüfuzlarının metelik kadar geçmediği hür ve müstakil memleketlere bile, para, propaganda, hıyanet, hile, vaat ve casusluk gibi vasıtalarla dünyayı hedef tutan bir komünistlik sokulmağa çalışıldığını göz önünde tutmak gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bu görüşmeler sonucunda söz alan Başbakan Adnan Menderes ise şu hususlara değinmiştir:

“Adaleti içtimaiye prensibi, hakikaten seyyal bir mefhumdur. Ve iktisadi, içtimai mezhep ve doktrinlere göre çok değişir. İçtimai adalet prensipleri dediğimiz zaman, Avrupa’da, bir amele meselesi bir sosyal dava meydana çıkmaktadır. Halbuki içtimai adalet dediğimizde Türkiye ’de 15 milyon Türk köylüsünün hayatını bir derece daha terfih etmek meselesi karşıya çıkmaktadır. Görüyoruz ki, içtimai adalet prensiplerinin anlamı yer yer değişebilir. Başka partiler içtimai adalet prensibini güdüyorlar da mensubu bulunduğumuz Demokrat Parti içtimai adaletsizlik prensibi mi tatbik ve takip etmektedir?” soruyorum... Elbette ve elbette bizim de bu memleketin hayrını: ne ise, içtimai adalet prensipleri bugün, böyle bir memlekette ve bu şartlar altında nasıl

telâkki edilmesi lâzım eliyorsa; programımızın ona tekabül ettiğine dair bir kanaatimiz vardır. Bununla biz; içtimai adalet prensiplerini, takip4 edeni partilere onun içinde yer vereceğimiz için, değil» sadece en büyük prensibin, hürriyet prensibininin tatbika konulması ve muzaffer olması için bu münakaşaları yapmaktayız. Biz, zati: hürriyeti rencide, etmek, onu örselemek gibi bir hataya düşer miyiz gibi bir endişe ile, burada, (cebir) kelimesinin kalmasını isteyen arkadaşların da böyle bir hisle mütehasıs olduğunu kabul etmek suretiyle, kendisine cevap vermekteyim. Bunu da böyle kabul etmelerini rica ederim

Arkadaşlar bu memlekette eğer komünizm zaferyap olmamışsa, bu, Türk Milleti sayesinde olmuştur. Büyük milletimiz bütün övgülere lâyıktır. Bu kasideler onun için bir haktır. Fakat bunun da bir haddi, bir hududu vardır. Bu övgülerin bu kasidelerin arkasında birtakım hakikatleri gizlemeye çalışmak, üzerinde durmamızı» icap eden bir hâdise teşkil eder. Ancak; 21 milyon Türk milleti içinde iki bin hatta, 20 bin kişi; çıkabilir. Bunu, yoktur diyecek olursak hakikati reddetmiş oluruz. Çünkü birçok asıl milletlerin bünyeleri içinde bu zararlı unsurlar türemiş olabilir ve bunu bu milletlerin bir ayıbı olarak değil, tatbik ettikleri; gaflet rejiminin bir neticesi olarak telâkki etmek icap eder.

Niçin 25 senedir? Komünistler çoğalmadı, bunu da arz deyim

İstiklâl mahkemelerinin, Takriri Sükûn kanunlarının ve örfi idarelerin hâkim; olduğu bir, devirde bir ikinci partinin, en liberal veya demokrat' bir: partinin dahi kurulmasının gayri mümkün olduğu ve memleketin bir tek elin pençesi içinde bulunduğu bir devinle

komünizm değil başka şeyler- dahi intişar edemezdi. Çünkü komünizmin, zafer için beklediği zaman, demokratik hürriyetin tatbiki konulduğu zamandır; kullanacakları silâh, demokratik hürriyetlerin kendilerine temin edeceği silâhlardır. Bunu bilmeyen gafil, bu memlekette kalmamıştır.²⁸⁴

Yapılan görüşmeler sonucunda yukarıda da belirtildiği gibi Adalet Komisyonunun hazırladığı taslak üzerinde yapılan bazı değişikliklerden sonra, Meclis Başkanı tarafından değişiklik tasarının tümü oya sunulmak suretiyle kabul edilmiştir.

Kabul edilen teklif aşağıda verilmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun 141 ve 142'nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun

Kanun No: 5844 Kabul tarihi: 3/12/1951

Madde 1 — Türk Ceza Kanunu'nun 141 ve 142'nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 141

1. Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devinmeye matuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar. Bu kabil cemiyetlerin birkaçını veya hepsini sevk ve idare edenler hakkında ölüm cezası hükmolunur.

²⁸⁴-T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Dokuzuncu Birleşim, 26. XI. 1951 Pazartesi, X, s. 240

2. Devlet siyasi ve hukuki nizamlarını topyekûn yok etmek gayesini güden cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

3. Amacı Cumhuriyetçiliğe aykırı olan veya demokrasi prensiplerine aykırı alarak Devletin bek bir fert veya bir zümre tarafından idare edinmesini hedef tutan cemiyetleri kurmaya tevessül edenler veya kuramlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

4. Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülâhazası ile kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan veya millî duygulan yok etmeye veya zayıflatmaya matuf bulunan cemiyetleri kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veyahut bu hususlarda yol gösterenler bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

5. 1, 2 ve 3'üncü fıkralarda yazılı cemiyetlere girenlere beş yıldan on İki yıla kadar ağır hapis ve dördüncü fıkrada yazılı cemiyetlere girenlere altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

6. Yukarıda ki fıkralarda yazılı fiilleri Devlet daireleri, belediyeler veya sermayesi kısmen veya tamamen Devlete ait olan İktisadi teşekküller, sendikalar, işçi teşekkülleri, okullar, yüksek tahsil müesseseleri içinde veya bunların memur, müstahdem ve mensupları arasında işleyenler hakkında verilecek ağır hapis ve hapis

cezaları üçte bir nispetinde artırılır. 7. Bu maddede yazılı suçları işleyenlerden biri suçu ve diğer failleri son tahkikat açılıncaya kadar yetkili makamlara ihbar ettiği ve bu ihbarın doğruluğu anlaşıldığı takdirde hal ve şartlara ve hâdisenin hususiyetlerine göre ölüm cezası yerine om yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ve ağır hapis ve hapis cezaları da dörtte bire kadar indirilerek hükmolunabilir. 8. Bu maddede yazılı olan cemiyet iki veya daha ziyade kimselerin aynı amaç etrafında birleşmeleriyle vücut bulur. ²⁸⁵

Madde 142²⁸⁶

1. Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devinmek veya Devlet siyasi ve hukuki nizamlarını topyekûn yok etmek içim. Her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse beş yıldan on yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

2. Cumhuriyetçiliğe aykırı veya demokrasi prensiplerime aykırı olarak Devletin tek bir fert veyahut bir zümre tarafından idare edilmesi için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse aynı ceza ile cezalandırılır.

3. Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülâhazasıyla kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan veya millî duygulan yok etmek veya zayıflatmak içim her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

²⁸⁵-11- Resmî Gazete, Aralık 1951, Salı, Sayı: 7979, s. 1

²⁸⁶-Gös. Yer

4. Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiilileri övenler, birinci ve ikinci fıkralarda yazılı hailende beş yıla kadar ağır hapis ve üçüncü fıkrada yazılı halde altı aydan akli yıla kadar hapis cezaları ile cezalandırılırlar.

5. Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiilleri 141 inci maddenin 6'nci fıkrasında yazılı kimseler arasında veya aynı fıkrada tasrih edilen yerler içinde işleyenlere verilecek ceza üçte bir nispetinde artırılır.

6. Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiiller neşir vasıtası ile işlendiği takdirde verilecek ceza yan nispetinde artırılır.

7. Bu maddede yazılı suçları işleyenlerden biri suçu ve diğer failleri son tahkikat açılncaya kadar yetkili makamlarla ihbar ettiği bu ihbarın doğruluğu anlaşıldığı takdirde hal ve şartlara ve hâdisenin hususiyetlerine göre ağır hapis ve hapis cezaları dörtte bire kadar indirilerek hükmolunabilir.

Madde 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanunu Adalet Bakanı yürütür. ²⁸⁷

10.12.1951

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bolşevik propaganda ve kominizim ithaline çok hassa davranmış. Zaruret halinde bazı sosyalist prensiplerin kabul olunabileceği, fakat bu gibi toplumsal inkılâpların yalnız Türk vatandaşları tarafından ve Türk kanunların müsaadesi oranında yapılabileceğini ihsas ettirmiş, haricin müdahalesini ısrarla ret etmişti. Ruslar Türkiye'deki bütün ihtilal

²⁸⁷-11- Resmî Gazete, Aralık 1951, Salı, Sayı: 7979, s. 2

çalışmalarının ancak harice matuf olabileceğini ileri sürmüşlerse de bazı hadiseler, bunun aksini göstermiş, Türk Hükümetleri bu hususta oldukça hassas davranmış ve tedbirli bir hareket tarzı takip etmiştir.

Değişen ve gelişen değer yargılarına bakıldığında; bugün komünizm ile idare edilen ülkeler, süratle kapitalizme kaymaktadır. Kapitalizm değer yargıları ile dünya iktisadi ve siyasi sitemine uyum sağlamaya çalışan bu ülkeler, belirtilen siyasi sitemden uzaklaştığı açık bir şekilde ortadadır. İkinci Dünya Savaşından sonra Rus siyasi yönetimine tabii olan ülkeler ise bugün tamamen hür ve bağımsız ve liberal bir ekonomi politikası ile idare edilmekte, yani kominizm sisteminden tamamen ayrılmışlardır.

Ülkelerin iktisadi refahı arttığı oranda, siyasi düşünce ve idare şekilleri kendiliğinden gelişmekte ve değişmekte, toplumda ferdi hürriyetler ve ferdi teşebbüsler ön plana çıkmaktadır. Basit bir ifade ile sanayisi ve ekonomisi gelişmiş ülkeler, bu duruma açık olarak örnek teşkil etmektedirler.

Yararlanılan Kaynaklar

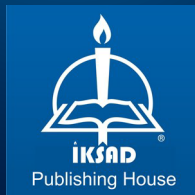
Resmi Yayınlar

- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Otuz yedinci birleşim 29. I. 1947 Çarşamba, IV
- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Elli dördüncü Birleşim, 3.V. 1948 Pazartesi, XI
- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16. XI. 1951 Cuma, X
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Altıncı Birleşim, (İkinci ve Üçüncü Oturumlar; Kapalıdır), 19.11.1951 Pazartesi,
- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Beşinci Birleşim 16.11.1951 Cuma (İkinci Oturum Kapalıdır), X
- T. B.M.M. Tutanak Dergisi, Yedinci Birleşim 21. XI. 1951 Çarşamba, XIX, s. 132
- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Sekizinci Birleşim 23.XI.1951 Cuma, X
- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Dokuzuncu Birleşim 26.XI.1951 Pazartesi, X
- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Onuncu Birleşim 28.XI.1951 Çarşamba, X
- T. B.M. M. Tutanak Dergisi, On birinci Birleşim 30. XI. 1951 Cuma, X
- T. B. M. M. Tutanak Dergisi, On İkinci Birleşim 3.XII.1951 Pazartesi, XI
- Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141'nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklifi (2/3)

Diğer Yayın ve Makaleler:

- Ali Fuat Cebesoy, Moskova Hatırları, Milli Mücadele ve Bolşevik Rusya, İstanbul, 2017
- Ayten Çelebi, Türkiye'de Rusya'ya dair Çıkan kitaplar (1991-2016), Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi • Cilt III, Sayı 2, Sonbahar 2016,

- İlyas Topsakal, Tarihi S,retçe Türkiye-Rusya İlişkileri, Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi • Cilt III, Sayı 2, Sonbahar, 2016
- Kemal Karpat, Türk Demokrasi Tarihi, İstanbul, 2010
- Mustafa Çufalı, Türk Parlamento tarihi, VII. Dönem (1946-1950), I
- Mücahit Özçelik, Sovyet Rusya'nın 1945 Yılında Boğazlarla İlgili İsteklerinin Türk Kamuoyundaki Yankıları, The Journal of Academic Social Science Studies, Volume 6 Issue 1,p. 1091-1115, January 201
- Tefvik Çavdar, Türkiye'nin Demokrasi Tarihi, İstanbul, 2004
- Zehra Aslan, Türk-Rus İlişkileri ekseninde Türkiye'de İktidarların “Sol” Algısı, 1923-11960, Karadeniz Araştırmaları, Güz 2016, Sayı 51, S.171-190

ISBN 978-605-7510-10-5